

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Π.Μ.Σ. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Η.ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ-ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

ΚΑΙ

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ»

Της Σταυρούλας Αγγελίδου
Μεταπτυχιακής φοιτήτριας
ΑΜ:7106Μ010

ΑΘΗΝΑ 2009

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ.....	10
---	----

§1.- ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	10
---	----

I. Οι κυριότερες μορφές συνδέσμων κρατών.....	10
II. Η προβληματική της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος.....	14
1. Τα θεμέλια της θεωρίας για το διαιρετό της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος.....	17
2. Η καθιέρωση της θεωρίας για το διαιρετό της κυριαρχίας στην Ευρώπη.....	21
3. Προβληματισμοί σχετικά με τη θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος.....	30
III. Διαφορές ομοσπονδίας κρατών και ομοσπονδιακού κράτους.....	35

§2.- ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ.....	40
---	----

I. Η ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας.....	40
II. Η διαδρομή για το πέμπτο αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάν και επιγραμματική αναφορά στο περιεχόμενό του.....	47

III. Οι βασικές αρχές του Σχεδίου Ανάν για την «συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος».....	51
---	----

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ-ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ.....	59
---	----

<i>§3.- ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ.....</i>	<i>59</i>
--	-----------

I. Αρνητικά στοιχεία του Σχεδίου Ανάν.....	59
--	----

II. Θετικά στοιχεία του Σχεδίου Ανάν.....	71
---	----

<i>§4.- ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ.....</i>	<i>77</i>
---	-----------

I. Μορφή του Κυπριακού κράτους σε περίπτωση αποδοχής του Σχεδίου Ανάν.....	77
--	----

II. Αντιπροτάσεις στο πέμπτο αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάν.....	96
--	----

<i>§5.-ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ.....</i>	<i>99</i>
--	-----------

Περιγραφικά το περιεχόμενο του κοινοτικού κεκτημένου.....	99
---	----

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	108
---------------------------	------------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	110
----------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	111
-------------------------	------------

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (σημαντικότερα γεγονότα)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....112

I. Πρώτη Περίοδος: από την 9^η χιλιετία έως το 1878 μ.χ.....112

II. Δεύτερη Περίοδος: Βρετανική κυριαρχία (1878 μ.χ.- 1960 μ.χ.).....114

III. Τρίτη Περίοδος: Συμφωνία Ζυρίχης-Λονδίνου (1955μ.χ.-1960 μ.χ.)...117

IV. Τέταρτη Περίοδος: αναθεώρηση του Συντάγματος.....123

V. Πέμπτη Περίοδος: Τουρκική εισβολή και κατοχή-τελευταία γεγονότα...136

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.....146

ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ «Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ», 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2004

A. Η Θεμελιώδης Συμφωνία.....147

Κύρια άρθρα.....147

Προσάρτημα I: Το Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας...159

Μέρος I: Θεμελιώδη άρθρα.....159

Μέρος II: Γενικές διατάξεις.....160

Μέρος III: Θεμελιώδη Δικαιώματα και Ελευθερίες.....164

Μέρος IV: Η ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες....165

Μέρος V: Ομοσπονδιακά όργανα.....172

Τμήμα A: Το Νομοθετικό Σώμα.....173

Τμήμα B: Η Εκτελεστική Εξουσία.....175

Τμήμα Γ: Ανεξάρτητοι Αξιωματούχοι και Οργανισμοί.....178

Τμήμα Δ: Η Δικαστική Εξουσία.....	181
Μέρος VI: Τροποποιήσεις του παρόντος Συντάγματος.....	183
Μέρος VII: Μεταβατικές διατάξεις.....	183
Συνημμένο 5: Κατάλογος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών.....	192
Προσάρτημα IV: Συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ της ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών.....	200
Προσάρτημα VI: Εδαφικές διευθετήσεις.....	201
Προσάρτημα VII: Μεταχείριση περιουσίας που επηρεάστηκε από τα γεγονότα από το 1963.....	207
Μέρος I: Γενικά άρθρα.....	207
Μέρος II: Ρύθμιση της άσκησης περιουσιακών δικαιωμάτων.....	208
Μέρος III: Απώλεια χρήσης.....	217
Μέρος IV: Δικαστική αναθεώρηση.....	217
Μέρος V: Τροποποίηση.....	218
Συνημμένο 1: Ορισμοί.....	218
Συνημμένο 2: Το Συμβούλιο Περιουσίας της Κύπρου και οι διευθετήσεις αποζημίωσης.....	223
Τμήμα Α: Ίδρυση, λειτουργία, εξουσίες, στελέχωση και έξοδα του Συμβουλίου Περιουσίας της Κύπρου.....	223
Τμήμα Β: Χειρισμός περιουσίας που μεταβιβάστηκε στο Συμβούλιο Περιουσίας ή μέσω αυτού.....	235
Τμήμα Γ: Λήψη αποφάσεων και απαιτήσεις για επηρεαζόμενη περιουσία..	236
Τμήμα Δ: Παροχή βοήθειας για πώληση, ανταλλαγή ή μίσθωση.....	239

Τμήμα Ε: Ταμεία αποζημιώσεων, ομόλογα και πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας.....	240
Συνημμένο 3: Μέτρα προς όφελος των τρεχόντων χρηστών.....	242
Τμήμα Α: Παράταση προθεσμιών για την εκκένωση επηρεαζόμενης περιουσίας.....	242
Τμήμα Β: Προνομιακά δάνεια.....	244
Τμήμα Γ: Δικαίωμα πρώτης άρνησης.....	245
Συνημμένο 4: Περιουσία που βρίσκεται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή.....	247
Προσάρτημα 5: Επιστολή προς τον Πρόεδρο του Ε.Δ.Α.Δ.....	250
Προσάρτημα VIII: Επιτροπή Συμφιλίωσης.....	251
Προσάρτημα ΙΧ: Η γένεση της νέας τάξης πραγμάτων.....	254
Συνημμένο 1: Επιστολή προς το Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών.....	256
Συνημμένο 2: Επιστολή στον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Ε.Ε.....	257
Συνημμένο 3: Επιστολή στο Γ.Γ. του Συμβουλίου της Ευρώπης.....	258
Γ. Συνθήκη σχετικά με θέματα που αφορούν τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο.....	259
Συνθήκη μεταξύ της Κύπρου, Ελλάδας, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο.....	259
Παράρτημα II: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης.....	262
Παράρτημα III: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγγυήσεως.....	265
Παράρτημα IV: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Συμμαχίας.....	266
Κωδίσκελλος: Σύνθεση, εξοπλισμός, τοποθεσίες και δραστηριότητες του Ελληνικού και του Τουρκικού αποσπάσματος.....	268
Παράρτημα V: Μεταβατικές διευθετήσεις ασφαλείας.....	272

Δ. Σχέδιο πράξης για προσαρμογή στους όρους προσχώρησης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε.....	273
Προσχέδιο Πράξης για την προσαρμογή των όρων προσχώρησης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε.....	273
Ε. Θέματα που θα υποβληθούν στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για απόφαση.....	280
ΣΤ. Μέτρα που θα ληφθούν κατά τον Απρίλιο 2004.....	281
Σημαία της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.....	284
Χάρτες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας & των Συνιστωσών Πολιτειών της.....	285
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	287

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας είναι να δείξουμε τι μορφή πολιτεύματος ιδρύει το πέμπτο Αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάν στην Κύπρο από πλευράς θεμελιωδών χαρακτηριστικών του πολιτεύματος και αν προβλέπεται να διασφαλιστεί στο μέλλον το κοινοτικό κекτημένο.

Αφορμή αποτέλεσε η απόρριψη του σχεδίου Ανάν, μετά το αρνητικό δημοψήφισμα της πλειοψηφίας του Ελληνοκυπριακού λαού το 2004, καθώς και από το Διάγγελμα προς τον κυπριακό λαό, του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου: «Παρέλαβα κράτος διεθνώς αναγνωρισμένο. Δεν θα παραδώσω "κοινότητα" χωρίς δικαίωμα λόγου διεθνώς και σε αναζήτηση κηδεμόνα».

Το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν εφαρμοζόταν το σχέδιο Ανάν, τι θα ήταν σήμερα η Κύπρος; Το σχέδιο δημιουργεί ένα ομοσπονδιακό κράτος, μία ομοσπονδία κρατών ή κανένα από τα δύο;

Πράγματι μπορεί η ομοσπονδία κρατών και το ομοσπονδιακό κράτος να αποτελούν μορφές συνδέσμων κρατών αλλά και σύνθετου κράτους(ομοσπονδιακό) διαφέρουν όμως μεταξύ τους σημαντικά. Ενδεικτικά αναφέρω ότι κύρια διαφορά τους είναι το σημείο ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο μεταξύ των πολιτειών-χωρών-καντονιών του ομοσπονδιακού κράτους και των κρατών μελών της ομοσπονδίας κρατών.

Η σύγχυση μεταξύ των εννοιών ομοσπονδίας κρατών και ομοσπονδιακού κράτους επιτείνεται και από τη μετάφραση στην ελληνική αλλά και τη σύγχυση που επικρατεί διεθνώς σχετικά με την ερμηνεία των όρων *état fédéral-Confédération* π.χ. λέμε *confederation Suisse*= ελβετική συνομοσπονδία κατά λέξη μετάφραση, αλλά η Ελβετία είναι ομοσπονδιακό κράτος.

Για να απαντηθεί το ερώτημα που τέθηκε πρέπει να πρώτον να ασχοληθούμε με την διάκριση μεταξύ της ομοσπονδίας κρατών και ομοσπονδιακού κράτους και να εκτεθούν οι βασικές αρχές του Σχεδίου Ανάν. Δεύτερον πρέπει να περιγραφούν τα αρνητικά και θετικά στοιχεία του Σχεδίου Ανάν και μια

προσπάθεια απόδοσης της μορφής του κυπριακού κράτους σε περίπτωση αποδοχής του Σχεδίου Ανάν και ακολουθούν αντιπροτάσεις επί του Σχεδίου Ανάν. Τέλος γίνεται εξαγωγή συμπερασμάτων και μια προσπάθεια απάντησης στο βασικό ερώτημα που τέθηκε αρχικά.

ΜΕΡΟΣ Α
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΟΝΔΙΑΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ

§ 1.- ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ι. Οι κυριότερες μορφές συνδέσμων κρατών

Ο σύνδεσμος κρατών είναι ένωση κρατών και αναλυτικότερα είναι «η διαρκής ένωση δύο ή περισσότερων κρατών με νομικούς δεσμούς πολιτικής φύσης»¹. *Τα κράτη μέλη που τον αποτελούν είναι κυρίαρχα και οι σχέσεις μεταξύ τους ρυθμίζονται αποκλειστικά από το διεθνές δίκαιο, γι' αυτό το λόγο ονομάζονται και ενώσεις Διεθνούς Δικαίου. Επομένως ο σύνδεσμος κρατών δεν αποτελεί κράτος.*

Μία από τις μορφές² συνδέσμων κρατών είναι η ομοσπονδία κρατών, αυτή όπως συμπεραίνουμε από τα προαναφερόμενα δεν αποτελεί κράτος και τα κράτη μέλη της που τη συγκροτούν παραμένουν κυρίαρχα. Επομένως αυτή αποτελεί ένωση Διεθνούς Δικαίου, όπου σήμερα έχει αντικατασταθεί από τον σύγχρονο θεσμό των διεθνών οργανισμών³.

¹ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία , β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 206.

² Οι σπουδαιότερες μορφές συνδέσμου κρατών είναι: 1. Η προσωπική ένωση 2. Η πραγματική ένωση 3. Η ομοσπονδία κρατών 4. Το ομοσπονδιακό κράτος . Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 206.

³ Α. Κλασσικοί ευρωπαϊκοί διεθνείς οργανισμοί είναι: 1) ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως(ΟΟΣΑ) ιδρύθηκε αρχικά ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας(ΟΕΟΣ) στις 16.4.1948 με έδρα το Παρίσι και μετά δώδεκα χρόνια μεταερίχθηκε σε ΟΟΣΑ, 2) Οργανισμός της Συνθήκης του Βορείου Ατλαντικού(NATO), ιδρύθηκε στις 4.4.1949, έδρα το Βέλγιο 3) ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη(ΟΑΣΕ)αποτελεί αποτέλεσμα της τελικής πράξης του Ελσίνκι,1973, 4) κλασσικός διεθνής οργανισμός αμιγώς ευρωπαϊκός είναι και το Συμβούλιο της Ευρώπης, ιδρύθηκε στις 5.5.1959 με την Συνθήκη του Λονδίνου. Β) Υπερεθνικοί ευρωπαϊκοί οργανισμοί, είναι :1) η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα(ΕΚΑΧ) Παρίσι στις

Αντίθετα το ομοσπονδιακό κράτος που ενώ ανήκει στις μορφές συνδέσμου κρατών εξαιρείται του κανόνα και αποτελεί κράτος. Αυτό «*συγκροτείται από περισσότερα μη κυρίαρχα κράτη, οι μεταξύ των οποίων σχέσεις ρυθμίζονται από το Συνταγματικό Δίκαιο*»⁴. Γι αυτό το λόγο ονομάζεται και ένωση Συνταγματικού Δικαίου. Από τις μορφές συνδέσμου κρατών σήμερα μόνο το ομοσπονδιακό κράτος έχει σημασία, διότι οι άλλες μορφές έχουν στην ουσία καταργηθεί.

Από τα παραπάνω ορίζεται ότι η ομοσπονδία κρατών είναι «η με συνθήκη διαρκής ένωση κυρίαρχων κρατών για την επιδίωξη κοινών σκοπών και ιδίως για την προστασία του εδάφους τους κατά των εξωτερικών προσβολών και της διαφύλαξης της εσωτερικής ειρήνης μεταξύ τους»⁵. Η ομοσπονδία έχει ένα όργανο το οποίο αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών της. Οι αποφάσεις του οργάνου αυτού, παίρνονται είτε ομόφωνα είτε με εξαιρετική πλειοψηφία. Αυτές δεν είναι υποχρεωτικές για τα κράτη μέλη της αν πρώτα δεν μετατραπούν σε εσωτερικό δίκαιο. Με τα παραπάνω συντάσσεται και ο Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου Νικολόπουλος ο οποίος προσθέτει ότι το τεκμήριο δικαιοδοσίας λειτουργεί υπέρ των κρατών μελών και κατά της Ομοσπονδίας και της Συνομοσπονδίας. Ιστορικά παραδείγματα Ομοσπονδίας κρατών είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (1776-1787) και η Ελβετική Ομοσπονδία (1815-1848).

18.4.1951 ίσχυσε στις 23.7.1952, 2) η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας(ΕΚΑΕ) Ρώμη στις 25.3.1957 σε ισχύ 1.1.1958, Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.14-17 και 21-24.

⁴ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 206.

⁵ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 208.

Τα κράτη⁶ με κριτήριο τον τρόπο οργάνωσης της κρατικής κυριαρχίας διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στα ενιαία και στα σύνθετα κράτη.

Το σύνθετο κράτος εμφανίζεται με τη μορφή του ομοσπονδιακού κράτους και θεμελιώνεται στο ομοσπονδιακό Σύνταγμα⁷. Αυτό αποτελείται από περισσότερα ομόσπονδα κράτη, έχει δικά του όργανα, διαφορετικά από αυτά των ομόσπονδων κρατών. Στο ομοσπονδιακό κράτος, υπάρχουν τόσα κράτη όσα είναι τα κράτη μέλη του συν ένα δηλαδή το κεντρικό κράτος [π.χ. η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αποτελείται από 18 κράτη (από 17 Χώρες συν το κεντρικό κράτος)] Η κρατική εξουσία κατανέμεται μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης του ομοσπονδιακού κράτους και των κυβερνήσεων των ομόσπονδων κρατών, είναι επομένως ένα αποσυγκεντρωμένο⁸ κράτος. Κάθε ομόσπονδο κράτος διαθέτει τα βασικά στοιχεία της υπόστασής του, δηλαδή επικράτεια, λαό και εξουσία, τα οποία επίσης υπάρχουν και στο κεντρικό ομοσπονδιακό επίπεδο, ενώ ο δεσμός της ιθαγένειας⁹ συνδέει τους πολίτες

⁶ Για τον καθορισμό της έννοιας του κράτους αναπτύχθηκαν οι θεωρίες α)κρατούσα θεωρία, β)η θετική θεωρία, γ)η θεωρία της ταυτότητας κράτους και δικαίου δ) η μαρξιστική θεωρία. Η **κρατούσα θεωρία** είναι δυαδική και αποτελείται από την θεωρία των τριών στοιχείων(δηλαδή ο λαός, το έδαφος, και η πρωτογενής εξουσία) και από τη θεωρία της νομικής προσωπικότητας του κράτους, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β'έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.118-119.

⁷ Χρυσανθάκης Χ., Θεσμοί Δημόσιου Δικαίου , Εισηγήσεις Συνταγματικού Δικαίου, Οργάνωση του Κράτους , Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, ΕΣΔΑ, Νομική Βιβλιοθήκη, έκδοση 2007, σελ. 49.

⁸ Σύμφωνα με το σύστημα της αποσυγκέντρωσης, η κρατική εξουσία μεταβιβάζεται από το κράτος ιδίως σε αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ασκείται με όργανά τους. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται για την οργάνωση και των τριών λειτουργιών του κράτους. Ειδικότερα , το σύστημα αυτό εμφανίζεται στα σύγχρονα κράτη με τρεις μορφές: το **ομοσπονδιακό σύστημα**, την **περιφερειακή αυτονομία** και την **αυτοδιοίκηση** και ιδίως την τοπική. Το *ομοσπονδιακό σύστημα αποτελεί την ευρύτερη εφαρμογή του συστήματος της αποσυγκέντρωσης*, με αποσυγκέντρωση ολόκληρης της κρατικής εξουσίας(νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική λειτουργία), Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 264.

⁹ Ιθαγένεια,(Nationality, nationalite', staatsangehörigkeit):«είναι η ιδιότητα του προσώπου ως μέλους του λαού ενός κράτους υπό την ευρεία έννοια, δηλαδή ως πολίτης ορισμένου κράτους.

όλων των ομόσπονδων κρατών με το ομοσπονδιακό κράτος, στον λαό του οποίου ανήκουν. Το ομοσπονδιακό κράτος συμμετέχει στην διεθνή κοινωνία μόνον με το κεντρικό κράτος και όχι με τα επιμέρους ομόσπονδα κράτη που το αποτελούν. Δηλαδή μόνον το κεντρικό κράτος του είναι υποκείμενο του διεθνούς δικαίου και όχι τα επιμέρους κράτη μέλη του.

Το ομοσπονδιακό σύστημα καθιερώθηκε για πρώτη φορά από το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (1787). Στην Ευρώπη ομοσπονδιακά κράτη είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Ελβετία και η Ρωσία. Από τα εξωευρωπαϊκά ομοσπονδιακά κράτη είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ο Καναδάς, η Αργεντινή, η Βενεζουέλα, η Βραζιλία, το Μεξικό, η Αυστραλία, η Ινδία, το Ιράκ, η Αιθιοπία και η Νότια Αφρική.

Η *Συνομοσπονδία*¹⁰ δεν έχει «αυτοτέλεια», και τα κράτη μέλη που την αποτελούν, διατηρούν την εθνική τους κυριαρχία, αναλαμβάνουν δε βάση συνθήκης να συνεργάζονται σε καθορισμένους τομείς. Η συνομοσπονδία **δεν διαθέτει Σύνταγμα**, αλλά νομικό κείμενο που την εντάσσει στη διεθνή έννομη τάξη. Οι αποφάσεις των κρατών που την συγκροτούν λαμβάνονται συνήθως με **ομοφωνία**. Τα νομοθετικά μέτρα της συνομοσπονδίας γίνονται εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών μέσω διαδικασιών που τα καθιστούν εφαρμόσιμα στα μετέχοντα (στην συνομοσπονδία) κράτη.

Για να μπορέσουμε να αναγνωρίσουμε τις βασικές αρχές που διέπουν το σχέδιο Ανάν και στην συνέχεια να κατατάξουμε αυτό σε σχέση με την

Αποτελεί το νομικό δεσμό του ατόμου μ' ένα ορισμένο κράτος, ενώ η εθνικότητα είναι ηθικός δεσμός αυτού μ' ένα ορισμένο έθνος». Το περιεχόμενο της ιθαγένειας δηλαδή τα «δικαιώματα και τα καθήκοντα που συνεπάγεται, καθορίζεται από το δίκαιο κάθε κράτους. Η ιθαγένεια έχει μεγάλη σημασία στο Δημόσιο Δίκαιο, γιατί αποτελεί ιδίως την προϋπόθεση άσκησης όλων των πολιτικών δικαιωμάτων. Εξάλλου κάθε άτομο δικαιούται να ζητεί προστασία από το κράτος, την ιθαγένεια του οποίου έχει, απέναντι στα άλλα κράτη». Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 124.

¹⁰ Χρυσανθάκης Χ., Θεσμοί Δημόσιου Δικαίου, Εισηγήσεις Συνταγματικού Δικαίου, Οργάνωση του Κράτους, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, ΕΣΔΑ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2007, σελ.50.

ομοσπονδία κρατών ή το ομοσπονδιακό κράτος, θα πρέπει να αναλύσουμε τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της ομοσπονδίας κρατών και του ομοσπονδιακού κράτους. Όμως για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω διαφορών θα πρέπει αρχικά να αναφερθούμε εκτενώς στο πρόβλημα της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος. Πρέπει επομένως να εξετάσουμε τη επιστημονική θεμελίωση της θεωρίας για την διαίρεση της κυριαρχίας μεταξύ του ομοσπονδιακού κράτους(κεντρικού) και των κρατών-μελών του καθώς και την Συνταγματική καθιέρωσή της σ' αυτό.

II. Η προβληματική της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος

Η Κυριαρχία ορίζεται ως η ανώτατη και ανεξάρτητη εξουσία¹¹. Συνεπώς από αυτόν τον ορισμό προκύπτουν τα δύο στοιχεία της κυριαρχίας, τα οποία είναι ουσιώδη, δηλαδή η υπεροχή προς τα έσω (εσωτερική κυριαρχία ή κυριαρχία του Συνταγματικού δικαίου) και η ανεξαρτησία προς τα έξω (εξωτερική κυριαρχία ή κυριαρχία του Διεθνούς δικαίου). Αναγκαστικά η υπεροχή και η ανεξαρτησία συνδέονται μεταξύ τους με την έννοια ότι η έλλειψη της μιας αναιρεί την ύπαρξη της άλλης. Άρα, η κυριαρχία είναι η εξουσία που καθορίζει ελεύθερα και ανεξάρτητα από κάθε άλλη θέληση τη δράση της και η οποία δεν υπόκειται σε κανένα νομικό περιορισμό που δεν προέρχεται από αυτή. Είναι η **«αποκλειστική ικανότητα νομικής αυτοδιάθεσης και αυτοδεύσμεισης»** («die ausschliessliche Fähigkeit rechtlicher Selbstbestimmung und Selbstbindung») ή η αποκλειστική **«αρμοδιότητα της αρμοδιότητας»** («Kompetenzkompetenz», Kompetenzhoheit»). Η σύγχρονη έννοια της κυριαρχίας είναι ότι είναι σχετική και όχι απόλυτη γιατί περιορίζεται από το Διεθνές Δίκαιο.

Υπήρξε και συζητείται το ζήτημα, το αν η κυριαρχία αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του κράτους ή όχι. Στην παλαιότερη γερμανική επιστήμη(Lanband, Jellinek), υποστηρίχθηκε η θεωρία ότι η μόνο η πρωτογενής εξουσία

¹¹ Παπαδάκη Π., Η Θεωρία περί της Διαίρεσεως της Κυριαρχίας στο Ομοσπονδιακό Κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ. 7.

(«ursprüngliche Herrschergewalt») αποτελεί στοιχείο του κράτους και ότι η κυριαρχία αποτελεί ιδιότητα της τέλει κρατικής εξουσίας. Κατά τη θεωρία αυτή ουσιώδες γνώρισμα της πρωτογενούς εξουσίας, είναι «η ικανότητα της αυτοοργάνωσης και της αυτοκυβέρνησης» («Fähigkeit der Selbstorganisation und Selbstherrschaft»). Έτσι η θεωρία διακρίνει μεταξύ κυρίαρχων (souveräne Staaten) και μη κυρίαρχων κρατών (nichtsouveräne ή souveränitätslose Staaten) και κατατάσσει στην κατηγορία των μη κυρίαρχων κρατών κυρίως τα κράτη-μέλη ενός ομοσπονδιακού κράτους¹². Η θεωρία επικράτησε και επικρατεί τόσο στην γερμανική όσο και στην ελληνική επιστήμη.

Η αντίθετη γνώμη που υποστηρίχθηκε ήταν ότι η κυριαρχία αποτελεί στοιχείο του κράτους (ανάγεται στον J.Bodin). Αυτή την άποψη θεωρούν σωστότερη τόσο ο Ράϊκος¹³ όσο και η Παπαδάκη¹⁴ διότι πιστεύουν ότι μόνο η κυριαρχία είναι το απόλυτο και ασφαλές κριτήριο διάκρισης μεταξύ του κράτους και των άλλων μη κρατικών οργανισμών και ιδίως των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Αν γίνει δεκτή η ύπαρξη και μη κυρίαρχων κρατών, τότε τέτοια πρέπει να θεωρηθούν και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν υπάρχει καμιά ουσιώδης διαφορά μεταξύ των κρατών-μελών του ομοσπονδιακού κράτους και των αυτοδιοικούμενων τοπικών οργανισμών, γιατί η εξουσία των κρατών μελών του ομοσπονδιακού κράτους είναι παράγωγη και συγκεκριμένα παραχωρείται σ' αυτά πάντοτε από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα ανεξάρτητα

¹² Τέτοια μη κυρίαρχα κράτη είναι π.χ. οι Χώρες της Γερμανίας, τα Καντόνια της Ελβετίας και οι Πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Αυτά έχουν πρωτογενή εξουσία και συγκεκριμένα είναι φορείς του δικαιώματος της αυτοοργάνωσης (ίδιες συντακτικής εξουσίας) και των τριών κλασικών λειτουργιών του κράτους δηλαδή της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής λειτουργίας. Η Αρχή της Διάκρισης των εξουσιών αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κράτους Δικαίου, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 137 & 222.

¹³ Βλ. Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 139.

¹⁴ Βλ., Παπαδάκη Π., Η Θεωρία περί της Διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ. 14.

από τον τρόπο δημιουργίας του κράτους αυτού (ένωση πρώην κυρίαρχων κρατών, κατάτμηση ενός πρώην ενιαίου κράτους). Επομένως η εξουσία που έχουν και οι δύο είναι παράγωγη.

Μεταξύ των κρατών-μελών του ομοσπονδιακού κράτους και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης υπάρχει μόνο μια ποσοτική διαφορά, η οποία αναφέρεται στην έκταση της εξουσίας τους. Αναλυτικότερα, η εξουσία των κρατών-μελών αφορά και τις τρεις λειτουργίες του κράτους, (αποσυγκέντρωση όλης της κρατικής εξουσίας), ενώ η εξουσία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αφορά μόνο την εκτελεστική λειτουργία (αποσυγκέντρωση μόνο της λειτουργίας αυτής). Αυτή η διαφορά μεταξύ τους δεν είναι απόλυτη, γιατί υπάρχουν κράτη που τα Συντάγματα τους παραχωρούν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ευρύτατη αυτονομία ανάλογη με εκείνη των κρατών-μελών του ομοσπονδιακού κράτους π.χ. α) το Σύνταγμα της ομόσπονδης γερμανικής Χώρας της Βρέμης του 1947 (άρθρο 145) παραχωρεί στις κοινότητες το δικαίωμα να ψηφίζουν τα Συντάγματά τους, καθώς και β) οι ομόσπονδες Πολιτείες της Βόρειας Αμερικής που καθιερώνουν το λεγόμενο σύστημα «home rule» κατά το οποίο οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να ψηφίζουν, αναθεωρούν και καταργούν ελεύθερα το Σύνταγμα τους. Φαίνεται ότι οι κοινότητες των ομόσπονδων αυτών Χωρών έχουν το δικαίωμα της αυτοοργάνωσης, και συνεπώς θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως μη κυρίαρχα κράτη με την έννοια της κρατούσας γνώμης. *Κατά ακολουθία η κυριαρχία ταυτίζεται με την πρωτογενή ή εξ ιδίου δικαίου εξουσία. Για αυτό το λόγο δεν είναι δυνατή η ύπαρξη μη κυρίαρχων κρατών.*

Το Ομοσπονδιακό κράτος (Bundesstaat, Etat federal) όπως ήδη έχουμε αναφέρει αποτελείται από περισσότερα κράτη και συγκεκριμένα, από ένα συνολικό(κεντρικό) κράτος και τα κράτη-μέλη (ομόσπονδα κράτη) αυτού. Το ομοσπονδιακό κράτος είναι ένας σύνδεσμος κρατών του Συνταγματικού Δικαίου(staatsrechtliche Staatenverbindung) σε αντίθεση με την ομοσπονδία κρατών (Staatenbund, Confédération d' Etats), η οποία αποτελεί ένα σύνδεσμο

κρατών του Διεθνούς Δικαίου(*völkerrechtliche Staatenverbindung*)¹⁵. Το ομοσπονδιακό κράτος είναι νομικά δυνατό μόνο σύμφωνα με την κρατούσα θεωρία που αναγνωρίζει την ύπαρξη και μη κυρίαρχων κρατών. Σύμφωνα με την αντίθετη γνώμη που αποκρούει την ύπαρξη μη κυρίαρχων κρατών, το ομοσπονδιακό κράτος είναι νομικά αδύνατο. Κατά συνέπεια σύμφωνα με την γνώμη αυτή το ομοσπονδιακό κράτος πρέπει να θεωρηθεί ή μια ομοσπονδία κρατών ή ένα «ευρέως αποσυγκεντρωμένο ενιαίο κράτος»(« *weitgehend dezentralisierter Einheitsstaat*»)¹⁶. Σωστότερη θεωρείται η δεύτερη εκδοχή τόσο από την Παπαδάκη όσο και από τον Ράϊκο. Το ομοσπονδιακό κράτος είναι ένα ευρέως αποσυγκεντρωμένο κράτος ενώ τα λεγόμενα κράτη-μέλη του δεν είναι κράτη αλλά αυτόνομοι τοπικοί οργανισμοί.

Την ύπαρξη του ομοσπονδιακού κράτους προσπάθησε να δικαιολογήσει η **θεωρία περί της διαίρεσης της κυριαρχίας ή της διπλής κυριαρχίας**. Η θεωρία αυτή ξεκινά από την εδώ υποστηριζόμενη γνώμη ότι η κυριαρχία είναι εννοιολογικό στοιχείο του κράτους και δέχεται ότι η κυριαρχία διαιρείται μεταξύ του ομοσπονδιακού (κεντρικού) κράτους και των κρατών-μελών του. Άρα το κεντρικό κράτος και τα ομόσπονδα κράτη είναι κυρίαρχα και έτσι είναι νομικώς κράτη, ενώ το ομοσπονδιακό κράτος αποτελείται από κυρίαρχα κράτη.

1. Τα θεμέλια της θεωρίας για το διαιρετό της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος

Αρχικά η θεωρία της διαίρεσης της κυριαρχίας ή της διπλής κυριαρχίας υποστηρίχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, όπου το Σύνταγμα του 1787, καθιέρωσε για πρώτη φορά το ομοσπονδιακό σύστημα. Η διαίρεση της κυριαρχίας υποστηρίχθηκε πριν από την έναρξη του ομοσπονδιακού

¹⁵ Βλ. Παπαδάκη Π., Η Θεωρία περί της Διαίρεσεως της Κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ. 15.

¹⁶ Βλ. Παπαδάκη Π., Η Θεωρία περί της διαίρεσεως της κυριαρχίας στο Ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ. 16.

Συντάγματος στα «Federalist Papers» των Al. Hamilton, J. Madison και J. Jay, που αποτελούν το εγκυρότερο ερμηνευτικό έργο και το σπουδαιότερο πολιτικό εγχειρίδιο για το ομοσπονδιακό κράτος¹⁷.

Αναλυτικότερα ο Madison υποστήριξε ότι η προτεινόμενη νέα κυβέρνηση δεν είναι «εθνική» «αφού η δικαιοδοσία της εκτείνεται μόνο σε ορισμένα αντικείμενα που απαριθμούνται και αφήνει στις διάφορες Πολιτείες την υπόλοιπη και απαραβίαστη κυριαρχία ως προς όλα τα άλλα αντικείμενα», ότι το Σύνταγμα θεωρεί τις Πολιτείες σαν «χωριστούς και ανεξάρτητους κυριάρχους», ότι στη νέα κυβέρνηση οι γενικές εξουσίες (οι εξουσίες της Ένωσης) είναι περιορισμένες και ότι οι Πολιτείες «σε όλες τις μη απαριθμούμενες περιπτώσεις, αφήνονται στην απόλαυση της κυριαρχίας και ανεξάρτητης δικαιοδοσίας τους». Την ίδια άποψη είχε και ο Hamilton.

Η κυριαρχία των Πολιτειών αποδεικνύεται και από την ασυλία τους, την οποία καθιερώνει η 11^η Τροποποίηση του ομοσπονδιακού Συντάγματος (1798).

Η διαίρεση της κυριαρχίας μεταξύ της Ένωσης και των ομόσπονδων Πολιτειών υποστηρίχθηκε και μετά την έναρξη της ισχύος του ομοσπονδιακού Συντάγματος για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τη διαίρεση της κυριαρχίας δέχθηκε το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο στην υπόθεση Cohens v. Virginia το 1821, στην υπόθεση Ableman v. Booth το 1859, νομολογώντας ότι «οι Εξουσίες της Γενικής (Ομοσπονδιακής) Κυβέρνησης και της Πολιτείας, μολονότι και οι δύο υπάρχουν και ασκούνται στα ίδια εδαφικά όρια, είναι τώρα χωριστές και διακρινόμενες κυριαρχίες, ασκούμενες χωριστά και ανεξάρτητα η μία από την άλλη, μέσα στις αντίστοιχες σφαίρες». Η «διπλή κυριαρχία της Κυβέρνησης του Έθνους και της Πολιτείας» βρίσκεται και στην μεταγενέστερη νομολογία του Δικαστηρίου. Τη διπλή κυριαρχία απέρριψε το Δικαστήριο στην υπόθεση Sanitary District v. United States (1925) σχετικά με τη διαφορά μεταξύ της ομοσπονδιακής και της πολιτειακής ρύθμισης, νομολογώντας ότι «Αυτή δεν είναι μια διαφορά μεταξύ ίσων».

¹⁷ Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.19.

Το 1828 υποστηρίχθηκε από τον J.C.Calhoun μια ακραία θεωρία : ότι το ομοσπονδιακό Σύνταγμα ήταν μια σύμβαση μεταξύ «*κυρίαρχων και ανεξάρτητων κοινοτήτων*», στην οποία μετείχε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και ότι οι Πολιτείες είχαν το δικαίωμα ν' ακυρώνουν τους ομοσπονδιακούς νόμους και ακόμη το δικαίωμα της εξόδου τους από την Ένωση σαν το έσχατο μέσο για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή η κυριαρχία ανήκε στις Πολιτείες και όχι στην Ένωση, η οποία ήταν απλώς η εντολοδόχος τους. Οι νότιες Πολιτείες διεκδίκησαν το δικαίωμα εξόδου από την Ένωση. Με τον Εμφύλιο Πόλεμο, όπου ηττήθηκαν οι Πολιτείες του νότου, λύθηκε οριστικά το ζήτημα της φύσης της Ένωσης με την έννοια ότι η *κυριαρχία ανήκει στην Ένωση και ότι οι Πολιτείες δεν είναι κυρίαρχοι πολιτικοί οργανισμοί που μπορούν να εξέρχονται από αυτή.*

Μετά τον εμφύλιο Πόλεμο το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο δέχθηκε με την απόφαση στην υπόθεση Texas v. White (1869) ότι «*Το Σύνταγμα σε όλες τις διατάξεις του, αποβλέπει σε μια αδιάλυτη Ένωση που αποτελείται από αδιάλυτες Πολιτείες*». Η διπλή κυριαρχία αναφέρεται και στη νεότερη νομολογία του Δικαστηρίου και υποστηρίζεται και στη σύγχρονη επιστήμη. Έτσι η κυριαρχία των Πολιτειών αναγνωρίζεται και μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο με τον περιορισμό ότι δεν έχουν το δικαίωμα εξόδου τους από την Ένωση.

Στην Ευρώπη η θεωρία της *διαίρεσης της κυριαρχίας* υποστηρίχθηκε ήδη από τον 17^ο και 18^ο αιώνα αρχικά από τον L.Hugo(1661), μετά από τους J.St.Pütter (1777), C.Fr. Häberlin (1794) και J.Chr.Leist (1805). Το 19^ο αιώνα υποστηρίχθηκε από τους Alexis de Tocqueville και G.Waitz.

Ο συγγραφέας A.Tocqueville το 1835 επηρεαζόμενος από τα «Federalist Papers», υποστήριξε ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής η κυριαρχία είναι διαιρεμένη μεταξύ της Ένωσης (ομοσπονδιακού κράτους) και των επιμέρους ομόσπονδων Πολιτειών. Οι εξουσίες(αρμοδιότητες) της Ένωσης καθορίζονται περιοριστικά από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα, ενώ όλες οι άλλες εξουσίες παραμένουν στις ομόσπονδες Πολιτείες, δηλαδή οι εξουσίες των Πολιτειών αποτελούν τον κανόνα ενώ οι εξουσίες του ομοσπονδιακού κράτους είναι η εξαίρεση.

Τη θεωρία του Tocqueville υποστήριξε ο G.Waitz στη Γερμανία το 1862 και γι αυτό είναι γνωστή ως η «*θεωρία του Waitz*». Αυτός απέρριψε την άποψη που εξαρτούσε την ύπαρξη του ομοσπονδιακού κράτους από την αποκλειστική κυριαρχία του κεντρικού κράτους και θεώρησε ως προϋπόθεση του κράτους αυτού την κυριαρχία του κεντρικού κράτους και των κρατών μελών. Η θεωρία αυτή ήταν η κρατούσα θεωρία του ομοσπονδιακού κράτους κατά τον 19^ο αιώνα. Η κρατούσα θεωρία εμφανίστηκε στη Γερμανία κάτω από την ισχύ του ομοσπονδιακού Συντάγματος του 1871 με την επίκληση μιας «*διπλής κυριαρχίας*» («*Doppelsouveränität*») ή μιας «*περιορισμένης κυριαρχίας*» («*beschränkte Souveränität*») είτε των κρατών-μελών είτε του ομοσπονδιακού κράτους. Η θεωρία αυτή υποστηρίχθηκε και στην παλαιότερη ελβετική και γαλλική επιστήμη.

Στη νεώτερη επιστήμη η θεωρία υποστηρίχθηκε από εκπροσώπους της θεωρίας περί της *τριμελούς συγκρότησης* του ομοσπονδιακού κράτους («*Dreigliedrigkeitstheorie*»). Σύμφωνα με αυτή το ομοσπονδιακό κράτος αποτελείται από τρία κράτη: από το κεντρικό ή ανώτερο κράτος (Zentralstaat ή Oberstaat), τα κράτη-μέλη (Gliederstaaten) και το συνολικό κράτος (Gesamtstaat) που περιλαμβάνει όλα τα κράτη. Έτσι, το ομοσπονδιακό κράτος του ισχύοντος θεμελιώδους Νόμου της Γερμανίας σύμφωνα με αυτή τη θεωρία συγκροτείται: α) από την «Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, Bundesrepublik Deutschland» (συνολικό κράτος, Gesamtstaat), β) το «ομοσπονδιακό κράτος, Bund» (κεντρικό ή ανώτερο, Zentralstaat), γ) και τις «Χώρες, Länder» (κράτη-μέλη, Gliederstaaten). Την τριμελή συγκρότηση του ομοσπονδιακού κράτους υποστήριξε για πρώτη φορά ο H. Nawiasky, ο οποίος δίδαξε ότι το κεντρικό κράτος και τα κράτη-μέλη είναι «μερικά κράτη, Teilstaaten», ισότιμα μεταξύ τους και κυρίαρχα. Την τριμελή συγκρότηση του ομοσπονδιακού κράτους δέχθηκαν και οι Th. Maunz και H.Kelsen. Ο μεν πρώτος υποστήριξε ότι το κεντρικό κράτος και τα κράτη-μέλη είναι ισότιμα και κυρίαρχα στα πλαίσια των συνταγματικών τους αρμοδιοτήτων ενώ ο δεύτερος υποστήριξε την θεωρία της τριμελούς συγκρότησης του ομοσπονδιακού κράτους απέκρουσε όμως την διαίρεση της κυριαρχίας. Η κρατούσα γνώμη κατά τον θεμελιώδη Νόμο της Βόννης δέχεται τη διμελή συγκρότηση του

ομοσπονδιακού κράτους (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ή του ομοσπονδιακού κράτους, Χώρες- Bundesrepublik Deutschland ή Bund, Länder), την οποία υιοθέτησε τελικά και η νομολογία του ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου. Οι περισσότεροι οπαδοί της θεωρίας περί της διπλής συγκρότησης του ομοσπονδιακού κράτους υποστηρίζουν την υπεροχή του κράτους αυτού απέναντι στις Χώρες.

Υποστηρίζεται και μια τρίτη θεωρία για τη συγκρότηση του ομοσπονδιακού κράτους αυτή *περί των μερικών κρατών* (Teilstaatenlehre), όπου το ομοσπονδιακό κράτος και οι Χώρες είναι ισότιμα μερικά κράτη ενός συνόλου που το ίδιο δεν είναι κράτος(η θεωρία αυτή δεν θεωρείται σύμφωνη με τον θεμελιώδη Νόμο)¹⁸.

2. Η καθιέρωση της θεωρίας για το διαιρετό της κυριαρχίας στην Ευρώπη

Τα Συντάγματα τριών ομοσπονδιακών κρατών της Ευρώπης καθιέρωσαν ρητά τη θεωρία για την διαίρεση της κυριαρχίας ή την διπλή κυριαρχία : α) τα Συντάγματα του 1848 και 1874 της *Ελβετίας*, β) τα Συντάγματα της πρώην *Σοβιετικής Ένωσης* και γ) το Σύνταγμα της *Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας* του 1992. Τα Συντάγματα των άλλων ομοσπονδιακών κρατών περιορίζονται στην κατανομή της κρατικής εξουσίας μεταξύ του κεντρικού κράτους και των κρατών-μελών, χωρίς να παίρνουν θέση στο ζήτημα της κυριαρχίας. Πιο συγκεκριμένα τα Συντάγματα των άλλων ευρωπαϊκών ομοσπονδιακών κρατών καθιερώνουν το *τεκμήριο αρμοδιότητας* υπέρ των κρατών-μελών και κατά του κεντρικού κράτους, κατά το πρότυπο του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής¹⁹.

¹⁸ Βλ. Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σημ. 49 , σελ.29.

¹⁹ Η 10^η Προσθήκη στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (1791), προβλέπει ρητά την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των Πολιτειών , η οποία ορίζει :

Το άρθρ. 30 του Θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας του 1949 ορίζει : « *Η άσκηση των κρατικών αρμοδιοτήτων και η εκπλήρωση των κρατικών καθηκόντων είναι υπόθεση των Χωρών, εφόσον ο Θεμελιώδης αυτός Νόμος δεν περιλαμβάνει ούτε επιτρέπει άλλη ρύθμιση*». Η ερμηνεία που γίνεται από την κρατούσα γνώμη είναι ότι η διάταξη αυτή καθιερώνει μια «γενική ρήτρα» («Generalklausel») για την κατανομή της κρατικής αρμοδιότητας μεταξύ του ομοσπονδιακού κράτους και των Χωρών και έτσι περιέχει ταυτόχρονα ένα «τεκμήριο αρμοδιότητας» υπέρ των Χωρών. Αυτό το τεκμήριο αρμοδιότητας καθιερώνουν και τα Συντάγματα της Αυστρίας του 1920 στη διατύπωση του 1929 (άρ. 15 § 1), του Βελγίου του 1994 (άρ. 35), της Ρωσίας του 1993 (άρ. 73) και της Αργεντινής του 1853 όπως αναθεωρήθηκε (άρ. 104).

Α) τα Συντάγματα της Ελβετίας: i). Οι διατάξεις του ομοσπονδιακού Συντάγματος για το διαιρετό της κυριαρχίας: Η θεωρία περί της διαίρεσης της κυριαρχίας καθιερώνεται ρητά από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα της Ελβετίας του 1874. Το άρθρ. 3 του Συντάγματος του 1874 (επανάληψη του ίδιου άρθρ. του Συντάγματος του 1848), ορίζει : «*Τα Καντόνια είναι κυρίαρχα, εφόσον η κυριαρχία τους δεν περιορίζεται από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα, και ασκούν ως τέτοια όλα τα δικαιώματα που δε μεταβιβάστηκαν στην ομοσπονδιακή εξουσία*». Η κυριαρχία των Καντονιών επιβεβαιώνεται και από τα άρθρ. 1 και 5 του Σ., όπου το άρθρ. 1 ορίζει ότι: «*Οι λαοί των είκοσι τριών κυρίαρχων Καντονιών, που ενώθηκαν στο παρόν ομοσπονδιακό κράτος, αποτελούν στο σύνολό τους την Ελβετική Ομοσπονδία*», ενώ σύμφωνα με το άρθρ. 5 το ομοσπονδιακό κράτος κατοχυρώνει στα Καντόνια και την «*κυριαρχία τους μέσα στα όρια του άρθρ. 3*».

«The power not delegated to the United States by the Constitution, not prohibited by it to the States, are reserved to the States respectively, or to the people». Η Συνταγματική αυτή διάταξη καθιερώνει το «τεκμήριο αρμοδιότητας» υπέρ των Πολιτειών και κατά της Ένωσης, Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σημ. 34 , σελ. 25.

Η κυριαρχία των Καντονιών επιβεβαιώνεται και από τα Συντάγματα πολλών Καντονιών, όπου τα θεωρούν κυρίαρχα μέσα στα όρια του ομοσπονδιακού Συντάγματος²⁰.

ii).- *Η έννοια των διατάξεων του ομοσπονδιακού Συντάγματος για το διαιρετό της κυριαρχίας*: Τα άρθρ. 1,3 και 5 του ομοσπονδιακού Συντάγματος ερμηνεύτηκαν με την έννοια ότι καθιερώνουν τη θεωρία για τη διαίρεση της κυριαρχίας των Tocqueville και Waitz. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές τόσο το ομοσπονδιακό (κεντρικό) κράτος όσο και τα καντόνια είναι κυρίαρχα μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων, οι οποίες παραχωρούνται σ' αυτά από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα. Κατά συνέπεια οι διατάξεις θεωρούν την ομοσπονδιακή εξουσία και την εξουσία των Καντονιών υπέρτατη, αποκλείοντας την ανάμειξη της μιας εξουσίας στην άσκηση των αρμοδιοτήτων της άλλης. Η έννοια αυτή των διατάξεων υποστηρίχθηκε από παλαιότερους ερμηνευτές όπως ο J. Schollenberger ο οποίος έγραψε: «...Έτσι αποκαταστάθηκε η θεωρία του Waitz. Η κυριαρχία μπορεί να διαιρείται μεταξύ της ένωσης κρατών και των επιμέρους ενωμένων κρατών, και όπου αυτό συμβαίνει, υπάρχει το ομοσπονδιακό κράτος με διπλή κυριαρχία, κατ' αντίθεση με την ομοσπονδία κρατών, όπου μόνο τα επιμέρους κράτη είναι

²⁰ Άρθρ. 1§1 του Συντάγματος της Λουκέρνης του 1875 ορίζει: «Το Καντόνιο Λουκέρνη είναι ένα δημοκρατικό Κράτος και ως τέτοιο, εφόσον η κυριαρχία του δεν περιορίζεται από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα, ένα κυρίαρχο ομόσπονδο μέλος της Ελβετικής Ομοσπονδίας». Ανάλογη διάταξη περιλαμβάνουν και τα Συντάγματα του Ούρι του 1888 (άρθρ.1), του Σβυτζ του 1898 (άρθρ.1), του Τζουγκ του 1894 (άρθρ. 1), της Βασιλείας-Πόλης του 1883 (άρθρ.1 και 2), του Σαφχάουζεν του 1876 (άρθρ.1§2), του Αππεντελλ Αουσερρόντεν και του Γκραουμπύντεν του 1892 (άρθρ. 1§1).- Το άρθρ. 1§1 του Συντάγματος της Γενεύης του 1847, όπως αναθεωρήθηκε το 1947, ορίζει ότι « Η Δημοκρατία της Γενεύης αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα Καντόνια της Ελβετικής Ομοσπονδίας», ενώ το άρθρ. 1 του Συντάγματος του Φριβούργου του 1857 θεωρεί το Καντόνιο αυτό ως «κυρίαρχο Κράτος». Το άρθρ. 1§1 του Συντάγματος του Βάλλις του 1907 ορίζει ότι το Καντόνιο αυτό είναι «μια κυρίαρχη Δημοκρατία μέσα στα όρια του ομοσπονδιακού Συντάγματος». Προσθετικά το Σύνταγμα του νέου Καντονίου του Γιούρα αναφέρει στο προοίμιό του και την πρόθεση του λαού του «ν' αποκαταστήσει την κυριαρχία του», Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.35-36.

κυρίαρχα...Δίπλα στο ομοσπονδιακό κράτος είναι συνεπώς και τα Καντόνια κυρίαρχα όχι μόνο σύμφωνα με τη διατύπωση και τη θέληση του ομοσπονδιακού Συντάγματος, αλλά και ουσιαστικά».

Στην νεώτερη επιστήμη επικράτησε η αντίθετη γνώμη. Αυτή αποκρούει την παραπάνω έννοια των διατάξεων και τις ερμηνεύει με την έννοια ότι δεν χρησιμοποιούν τους όρους «κυρίαρχα» και «κυριαρχία» με την κύρια έννοιά τους αλλά με την έννοια «αρμόδια» και «αρμοδιότητα» και άρα δεν κατανέμουν την κυριαρχία αλλά τις αρμοδιότητες μεταξύ του ομοσπονδιακού Κράτους και των Καντονιών. Αυτή την ερμηνεία υποστήριξε και ο W. Burckhardt την οποία υιοθέτησαν και μεταγενέστεροι ερμηνευτές του ομοσπονδιακού Συντάγματος.

Ο συγγραφέας P. Saladin ερμηνεύοντας το άρθρ.3 του ομοσπονδιακού Συντάγματος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αναγνώριση της κυριαρχίας των Καντονιών από αυτή δε σημαίνει ότι αυτά πρέπει να έχουν «παντοδυναμία», «ανεξαρτησία», αλλά ότι παραμένουν κράτη και μετά την ένωσή τους στο ομοσπονδιακό κράτος, δηλαδή διατηρούν ουσιώδεις ιδιότητες του κράτους, είναι όπως και πριν, «κανονιστικές δημόσιες εξουσίες» και ότι η διάταξη από την άποψη αυτή περιέχει μια «πολιτική» και «νομική αρχή», ένα νομικό «πρόγραμμα» : « Τα Καντόνια πρέπει να παραμείνουν κράτη». Επίσης υποστηρίζει ότι η κανονιστική σημασία του άρθρου δεν εξαντλείται σ' αυτή την αρχή αλλά συγχρόνως αυτό είναι «κανόνας», «νομικός κανόνας» όταν το ομοσπονδιακό Σύνταγμα δεν ορίζει το ομοσπονδιακό κράτος ως αρμόδιο. Θεωρείται από την Παπαδάκη²¹, ότι το κύριο κανονιστικό περιεχόμενο της διάταξης είναι η καθιέρωση του νομικού αυτού κανόνα, δηλαδή «του τεκμηρίου αρμοδιότητας» υπέρ των Καντονιών και κατά του ομοσπονδιακού Κράτους. Επίσης η ίδια υποστηρίζει ότι η αναγνώριση της κυριαρχίας των Καντονιών από τις ερμηνευόμενες διατάξεις του ομοσπονδιακού Συντάγματος υπαγορεύτηκαν από λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, όπου κυρίως αυτές

²¹ Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.40.

επεδίωξαν να καθυστερήσουν τα Καντόνια ότι η θέση τους ως κυρίαρχα κράτη θα είναι ίδια και μετά την ίδρυση του ομοσπονδιακού κράτους.

Στην επιστήμη υπάρχει αμφιβολία για τον κρατικό χαρακτήρα των Καντονιών ενώ αντίθετα η κρατούσα θεωρία δέχεται τα Καντόνια ως μη κυρίαρχα κράτη. Η κρατούσα γνώμη αποκλείει το δικαίωμα εξόδου ενός Καντονιού από το ομοσπονδιακό Κράτος χωρίς τη συγκατάθεση αυτού δηλαδή την αναθεώρησή του ομοσπονδιακού Συντάγματος. Ανεπιτυχώς ένα τέτοιο δικαίωμα προσπάθησαν να ασκήσουν τα Καντόνια του Φριβούργου (1832 και 1833) και τα επτά καθολικά Καντόνια (1847), ήδη από την ισχύ της Ομοσπονδιακής Σύμβασης του 1815, όπου η Ελβετική Ομοσπονδία αποτελούσε ομοσπονδία κρατών και όχι ομοσπονδιακό κράτος.

iii) *Οι προτάσεις αναθεώρησης των διατάξεων του ομοσπονδιακού Συντάγματος για την διαίρεση της κυριαρχίας:* υπήρξαν δύο Σχέδια ολικής αναθεώρησης του ομοσπονδιακού Συντάγματος όπου είναι αξιοσημείωτη η αναθεώρηση των διατάξεων των άρθρ. 1,3, και 5 του ομοσπονδιακού Συντάγματος²². Συγκεκριμένα το Σχέδιο του Συντάγματος του 1977 διέγραψε από τις διατάξεις αυτές την επίμαχη ορολογία και έτσι δεν μιλούσε για «κυριαρχία» και «αρμοδιότητα» αλλά για «ευθύνη». Έτσι με το άρθρ.1§ 2 διαγράφηκε η λέξη «κυρίαρχα» (Καντόνια) από το άρθρ. 1 του Συντάγματος. Το άρθρ. 3 με τον τίτλο «Κατανομή των καθηκόντων» όριζε ότι «Τα καθήκοντα του κράτους κατανέμονται στο ομοσπονδιακό Κράτος και στα Καντόνια». Το άρθρ. 48 καθόριζε την έννοια της «ευθύνης». Τα άρθρ. 50 και

²² Το ομοσπονδιακό Σύνταγμα του 1999 το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 1.1.2000, υιοθέτησε στην ουσία την ρύθμιση του θέματος την οποία πρότειναν τα Σχέδια ολικής αναθεώρησης του Συντάγματος του 1997 και 1995. Συγκεκριμένα το άρθρ.3 του νέου Συντάγματος που έχει τον τίτλο «Καντόνια» υιοθέτησε μεν τη διατύπωση του ίδιου άρθρου του προηγούμενου Συντάγματος με τη διαγραφή της φράσης «ως τέτοια», διέγραψε όμως τη λέξη «κυρίαρχα»(Καντόνια) από το άρθρ. 1 αυτού και δεν περιέλαβε σε καμιά άλλη διάταξη τη λέξη αυτή ή τη λέξη «κυριαρχία»(των Καντονιών). Εξάλλου η διάταξη του άρθρ.47 του ισχύοντος Συντάγματος το οποίο έχει τον τίτλο «Αυτονομία των Καντονιών», ορίζει ότι η Ομοσπονδία σέβεται «την αυτονομία» των Καντονιών, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.201.

51 καθόριζαν αντίστοιχα την «κύρια ευθύνη» του ομοσπονδιακού κράτους και των Καντονιών, ενώ το άρθρ. 52 καθιέρωνε τεκμήριο ευθύνης υπέρ των Καντονιών με την επιφύλαξη των ομοσπονδιακών νόμων και το άρθρ. 53 κατοχύρωνε την «αυτοτέλεια» των Καντονιών.

Το Σχέδιο Συντάγματος του 1995 στην ουσία περιλαμβάνει την ίδια ρύθμιση του θέματος και έτσι διαγράφει μεν την λέξη «κυρίαρχα» από το άρθρ. 1 του Συντάγματος αλλά διατηρεί αμετάβλητη την διάταξη του άρθρ. 3 με την προσθήκη του τίτλου «ομοσπονδιακό σύστημα» (άρθρ.3). Η παρ.1 του αρθρ.32 του Σχεδίου αποσαφηνίζει την έννοια του άρθρ.3 του Συντάγματος υιοθετώντας την κρατούσα ερμηνεία της δηλαδή ορίζει ότι: «Τα Καντόνια είναι αρμόδια για όλα τα καθήκοντα που δε μεταβιβάζονται από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα στο ομοσπονδιακό Κράτος». Έτσι η διάταξη αυτή καθιερώνει αναμφίβολα το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ των Καντονιών. Εξάλλου η παρ. 1 του άρθρ.33 του Σχεδίου αντικαθιστά πρόδηλα τη λέξη «κυριαρχία» του άρθρ. 5 του Συντάγματος με τη λέξη «αυτοτέλεια», η οποία αποτελεί τον τίτλο του άρθρου αυτού : « Το ομοσπονδιακό Κράτος διαφυλάσσει την αυτοτέλεια των Καντονιών».

Το ισχύον ομοσπονδιακό Σύνταγμα του 1999, υιοθέτησε τις προτάσεις αναθεώρησης των Σχεδίων ολικής αναθεώρησης του Συντάγματος του 1997 και 1995 . Έτσι στην επιστήμη επικράτησε η γνώμη που ερμήνευε τις διατάξεις του άρθρ. 3 με την έννοια ότι δε χρησιμοποιούσαν τους όρους «κυρίαρχα» και «κυριαρχία» με την κύρια έννοιά τους, αλλά με την έννοια «αρμόδια» και «αρμοδιότητα» και ότι επομένως δεν κατένεμαν την «κυριαρχία» αλλά τις «αρμοδιότητες» μεταξύ του ομοσπονδιακού Κράτους και των Καντονιών ²³.

²³ Βλ. Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.201.

Β) Οι διατάξεις των Συνταγμάτων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης για το διαιρετό της κυριαρχίας²⁴: Η πρώτη Σοβιετική Ένωση²⁵ ιδρύθηκε το 1922 ως ομοσπονδιακό κράτος. Η θεωρία για την διαίρεση της κυριαρχίας υιοθετήθηκε από την ιδρυτική Σύμβαση στις 30.12.1922, όπου οι σχετικές αυτές διατάξεις περιλήφθηκαν στα άρθρ. 3-6 του πρώτου ομοσπονδιακού Συντάγματος το 1924 και έτσι η θεωρία της διαίρεσης της κυριαρχίας καθιερώθηκε ρητά στο Σύνταγμα της. Συγκεκριμένα: α) το άρθρ. 3 του Συντάγματος του 1924, όριζε: *«Η κυριαρχία των ομόσπονδων Δημοκρατιών περιορίζεται μόνο από το Σύνταγμα αυτό και μόνο σχετικά με τις υποθέσεις, οι οποίες ανήκουν στην αρμοδιότητά της Ένωσης. Πέρα από τα όρια αυτά κάθε ομόσπονδη Δημοκρατία ασκεί αυτοτελώς την κρατική εξουσία της. Η Ένωση των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών προστατεύει τα κυριαρχικά δικαιώματα των ομόσπονδων Δημοκρατιών»*. β) Το άρθρ. 4 του Συντάγματος κατοχύρωνε *«το δικαίωμα της ελεύθερης εξόδου κάθε ομόσπονδης Δημοκρατίας από την Ένωση»*. γ) το άρθρ.6 αυτού απαιτούσε τη συναίνεση όλων των ομόσπονδων Δημοκρατιών για τη μεταβολή του εδάφους τους και για την τροποποίηση ή την κατάργηση του άρθρ.4. Το δικαίωμα της ελεύθερης εξόδου κάθε ομόσπονδης Δημοκρατίας από την Ένωση καθώς και ότι η Ένωση είναι μια ελεύθερη ένωση ισότιμων λαών, περιλαμβανόταν και στη Διακήρυξη για την ίδρυση της Ένωσης. Η διακήρυξη αυτή αποτέλεσε το πρώτο τμήμα του πρώτου ομοσπονδιακού Συντάγματος της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις του πρώτου Συντάγματος της Σοβιετικής Ένωσης περιλήφθηκαν και στα μεταγενέστερα Συντάγματα του 1936 και 1977. Στο Σύνταγμα του 1936 περιλήφθηκαν τα άρθρ. 3 και 4 στα άρθρ. 15 και 17 αντίστοιχα, με εξαίρεση τη διαγραφή μιας φράσης από το άρθρ.3 και συγκεκριμένα *«και μόνο σχετικά με τις υποθέσεις, οι οποίες ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ένωσης»*. Το τρίτο και τελευταίο Σύνταγμα του 1977 επανέλαβε τις διατάξεις αυτές αμετάβλητες και των δύο προγενέστερων

²⁴ Βλ. Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.44-47.

²⁵ Ένωση των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

Συνταγμάτων²⁶. Το άρθρ. 13 του Σ. του 1936 και το άρθρ.70 του Σ. του 1977 όριζαν ρητά ότι η Ένωση ήταν ένα «ομοσπονδιακό κράτος» και ότι αυτή ιδρύθηκε με βάση την «ελεύθερη ένωση ισότιμων σοβιετικών σοσιαλιστικών Δημοκρατιών». Την κυριαρχία των ομόσπονδων Δημοκρατιών κατοχύρωναν και τα Συντάγματα τους όπως το Σύνταγμα της Ρωσίας του 1978(άρθρ. 68), το Σύνταγμα της Λευκορωσίας του 1978 (άρθρ.68), και της Ουκρανίας του 1978 (άρθρ.68). Προσθετικά οι διατάξεις του πρώτου ομοσπονδιακού Συντάγματος της Σοβιετικής Ένωσης, που αναγνώριζαν την κυριαρχία των ομόσπονδων Δημοκρατιών φαίνεται ότι είχαν πρότυπο τις αντίστοιχες διατάξεις του Ελβετικού Συντάγματος.

Μετά την κατάργηση της Σοβιετικής Ένωσης ιδρύθηκε η Ρωσική Ομοσπονδία το 1992. Οι σχέσεις μεταξύ του κεντρικού κράτους και των ομόσπονδων Δημοκρατιών ρυθμίστηκαν με την ομοσπονδιακή Σύμβαση, η οποία προσαρτήθηκε στο ομοσπονδιακό Σύνταγμα με τον ομοσπονδιακό νόμο της 21^{ης} Απριλίου 1992. *Η θεωρία του διαιρετού της κυριαρχίας ακολουθήθηκε για την ρύθμιση των προαναφερόμενων σχέσεων.* Πάντως το ισχύον ομοσπονδιακό Σύνταγμα του 1993, δεν χαρακτηρίζει τις ομόσπονδες ρωσικές Δημοκρατίες κυρίαρχες και ούτε κατοχυρώνει το δικαίωμα εξόδου τους από την ομοσπονδία. Η κυριαρχία της Ρωσικής Ομοσπονδίας κατοχυρώνεται από την παρ.1 του άρθρ. 4 του ισχύοντος ομοσπονδιακού Συντάγματος²⁷.

²⁶ Η θεωρία περί της διαίρεσης της κυριαρχίας καθιερώθηκε ρητά από την ιδρυτική Σύμβαση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης του 1922 και τα τρία Συντάγματά της (1924,1936 και 1977). Ειδικότερα, οι διατάξεις των άρθρ. 72,76 §1-2 και 81 του τελευταίου Συντάγματος, οι οποίες επανέλαβαν κατ' ουσία τις αντίστοιχες διατάξεις των δύο προηγούμενων Συνταγμάτων, όριζαν αντίστοιχα ότι κάθε ομόσπονδη Δημοκρατία έχει το «δικαίωμα της ελεύθερης εξόδου» από την Ένωση, ότι «Η ομόσπονδη Δημοκρατία είναι ένα κυρίαρχο σοβιετικό σοσιαλιστικό κράτος, το οποίο ενώθηκε με τις άλλες σοβιετικές Δημοκρατίες στην Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών...» και ότι «Τα κυριαρχικά δικαιώματα των ομόσπονδων Δημοκρατιών προστατεύονται» από την Ένωση, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.202.

²⁷ Το προοίμιο του αρχικού ομοσπονδιακού Συντάγματος της Σοβιετικής Ένωσης του 1924, όπως αναθεωρήθηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1992, κατοχύρωνε «την κυριαρχία της Ρωσικής Ομοσπονδίας σ' ολόκληρο το έδαφός της», Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο

Γ) Οι διατάξεις του Συντάγματος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας για το διαιρετό της κυριαρχίας: Σύμφωνα με το άρθρ. 2 του Ομοσπονδιακού Συντάγματος του 1992 το κράτος αυτό αποτελούνταν από την ομόσπονδη Δημοκρατία της Σερβίας και του Μαυροβουνίου. Το ομοσπονδιακό αυτό Σύνταγμα με τις διατάξεις των άρθρ. 1 και 6 καθιέρωνε την θεωρία για την διαίρεση της κυριαρχίας. Συγκεκριμένα το άρθρ. 1 όριζε «*Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας είναι κυρίαρχο ομοσπονδιακό κράτος, θεμελιωμένο στην ισότητα των πολιτών και στην ισότητα των Δημοκρατιών-μελών της*» και η παρ.2 του άρθρ. 6 όριζε «*Κάθε Δημοκρατία-μέλος είναι κυρίαρχη σε θέματα που, υπό το παρόν Σύνταγμα, δεν ανήκουν στη δικαιοδοσία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας*». Έτσι οι προαναφερόμενες διατάξεις υιοθετούσαν τη θεωρία για την διαίρεση της κυριαρχίας ή τη διπλή κυριαρχία και κατά συνέπεια αναγνώριζαν την κυριαρχία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας(κεντρικού κράτους) και των κρατών-μελών της.

Οι διατάξεις του άρθρ. 77 του Συντάγματος καθόριζαν τις αρμοδιότητες του ομοσπονδιακού κράτους(κεντρικού) περιοριστικά και έτσι όλες οι άλλες κρατικές αρμοδιότητες ανήκαν στις ομόσπονδες Δημοκρατίες όπως όριζαν οι διατάξεις του άρθρ.6§2. Έτσι αυτή η διάταξη καθιέρωνε το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ των ομόσπονδων Δημοκρατιών²⁸. Επίσης το άρθρ. 139

ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.47.

²⁸ Κάθε ομόσπονδη Δημοκρατία μπορεί να σύμφωνα με το άρθρ. 7, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της «να διατηρεί σχέσεις με ξένα κράτη, να έχει τις διπλωματικές της αποστολές στα άλλα κράτη και να έχει τις διπλωματικές της αποστολές στα άλλα κράτη, να εντάσσεται σε διεθνείς οργανισμούς», καθώς και να «συνομολογεί διεθνείς συμφωνίες, όχι όμως εις βάρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας ή κάποιας Δημοκρατίας-μέλους της», Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.49.

του Συντάγματος απαγόρευε την αναθεώρηση των διατάξεων των άρθρ. 1 και 6 χωρίς την έγκριση των Βουλών όλων των ομόσπονδων Δημοκρατιών²⁹.

3. Προβληματισμοί σχετικά με τη θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος

Η κρατούσα γνώμη σωστά απέκρουσε την θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας. Η θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας είναι πρόδηλα λαθεμένη³⁰ γιατί αφενός είναι αδύνατη η ύπαρξη δύο κυρίαρχων εξουσιών³¹ στο ίδιο έδαφος και αφετέρου η κυριαρχία από τη φύση της είναι αδιαίρετη.

²⁹ Το άρθρ. 139 του Συντάγματος απαγορεύει την αναθεώρηση των διατάξεων των άρθρ. 1,2,6,7 και 77 αυτού από την Ομοσπονδιακή Συνέλευση(Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο). Τα άρθρ. 140 και 141 προβλέπουν την αναθεώρηση των διατάξεων αυτών, καθώς και της διάταξης του άρθρ. 3 («Το έδαφος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας είναι ενιαία οντότητα, που περιλαμβάνει τα εδάφη των Δημοκρατιών-μελών. -Τα σύνορα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας είναι απαραβίαστα. –τα όρια μεταξύ των Δημοκρατιών-μελών μπορούν να μεταβληθούν μόνο με την έγκρισή τους, σύμφωνα με τα Συντάγματα των Δημοκρατιών-μελών».), από τη Βουλή των Πολιτών της Ομοσπονδιακής Συνέλευσης (Κάτω Βουλή) και εξαρτούν τη συντέλεση αυτής από την έγκρισή της από τις Βουλές όλων των Δημοκρατιών-μελών. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν ν' αναθεωρούνται και οι διατάξεις των άρθρ. 140 και 141, Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.49.

³⁰ Βλ. Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.50 και Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,203.

³¹ Για την έννοια της εξουσίας γράφει ο Ράϊκος ότι: η εξουσία ως στοιχείο του κράτους, η οποία ονομάζεται και «κρατική εξουσία»(Staatsgewalt), είναι η ανώτατη εξουσία να διατάσσει μ' εξαναγκασμό, η οποία ανήκει αποκλειστικά στο κράτος. Με άλλες λέξεις, κρατική εξουσία είναι η εξουσία της έκδοσης διαταγών και της εξαναγκαστικής επιβολής της εκτέλεσης αυτών(«Herschergewalt»). Η εξουσία του κράτους είναι πρωτογενής δηλ. ανήκει σ'αυτό εξ ιδίου δικαίου και δεν παραχωρείται από άλλη δύναμη και έχει την «ικανότητα της αυτοοργάνωσης και της αυτοκυβέρνησης» δηλ. έχει το δικαίωμα να έχει ίδια οργάνωση, η οποία στηρίζεται σε ίδιο

Το αδιαίρετο της κυριαρχίας υποστήριξαν οι G.Jellinek και ο P. Laband ενώ ο H. Kelsen τη θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας δεν τη θεώρησε άξια αντίκρουσης³².

Τα κράτη-μέλη ενός ομοσπονδιακού κράτους, όπου η θεωρία του διαιρετού της κυριαρχίας τα χαρακτηρίζει κυρίαρχα, δεν είναι κυρίαρχα γιατί αυτά είναι νομικώς δημιουργήματα του ομοσπονδιακού Συντάγματος, από το οποίο εξαρτώνται κατ' αρχήν η ύπαρξή τους και οι αρμοδιότητές τους και περιορίζονται τα Συντάγματά τους³³. Συγκεκριμένα τα ομόσπονδα κράτη ιδρύονται ως τέτοια από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα και έχουν τις αρμοδιότητες, οι οποίες προβλέπονται από αυτό³⁴. Κατά συνέπεια με την

Σύνταγμα, δηλ. Σύνταγμα που δεν παραχωρείται από άλλη δύναμη, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,135-136.

³² Ο μεν πρώτος πολιτειολόγος, G.Jellinek θεώρησε αδιαίρετη και την κρατική εξουσία (κυρίαρχη και μη κυρίαρχη), γενικά έγραψε σχετικά τα εξής: «...κυριαρχία είναι μια ιδιότητα και μάλιστα μια τέτοια, η οποία δεν επιδέχεται ούτε αύξηση ούτε μείωση. Αυτή είναι λογικά ένα υπερθετικό, που δεν μπορεί ποτέ να διασπαστεί, αλλά ανέχεται δίπλα του μόνο ισότιμα μεγέθη του ίδιου είδους. Γι' αυτό περισσότερα κυρίαρχα κράτη μπορούν να συνυπάρχουν, αλλά ποτέ ως φορείς μιας και της ίδιας κρατικής εξουσίας. Γι' αυτό δεν υπάρχει καμία διαιρεμένη, αποσπασματική, μειωμένη, περιορισμένη, σχετική κυριαρχία». Εξάλλου, ο Laband θεώρησε τη διαιρεμένη (περιορισμένη) κυριαρχία ως μια «πλήρη αντίφαση» (eine vollkommene contradiction in adjecto) με την αιτιολογία, ότι η έννοια της κυριαρχίας ως «υπέρτατης, μόνο αυτοκαθοριζόμενης εξουσίας» «συμπεριλαμβάνει λογικά το χαρακτηριστικό γνώρισμα του απεριόριστου και, συνεπώς, επίσης το χαρακτηριστικό γνώρισμα του αδιαίρετου». Ως μια τέτοια αντίφαση θεώρησε τη διαιρεμένη κυριαρχία και ο R.Carré de Malberg, Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.51.

³³ Βλ. Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.52 και Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,203.

³⁴ Το ομοσπονδιακό Σύνταγμα ρυθμίζει την κρατική εξουσία μεταξύ του κεντρικού κράτους και των κρατών-μελών του. Επομένως η κατανομή των τριών εξουσιών/λειτουργιών (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) ρυθμίζεται από το Σύνταγμα του κεντρικού ομοσπονδιακού κράτους, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,204.

αναθεώρηση του ομοσπονδιακού Συντάγματος, η οποία αποφασίζεται κατ' αρχήν από την πλειοψηφία των ομόσπονδων κρατών, αυτά μπορούν να καταργούνται και να περιορίζονται οι αρμοδιότητές τους. Για το λόγο αυτό και σωστά υποστηρίχθηκε από τον Z.Giacometti³⁵ ότι το ομοσπονδιακό Σύνταγμα της Ελβετίας *«καθιερώνει την υποταγή των εξουσιών των Καντονίων στην ομοσπονδιακή εξουσία,...»*. Συνεπώς η διάταξη του άρθρ. 3 του Συντάγματος της Ελβετίας³⁶ και η αντίστοιχη διάταξη των Συνταγμάτων της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της πρώην Γιουγκοσλαβίας, πρέπει να ερμηνευτεί με την έννοια ότι καθιερώνει «το τεκμήριο αρμοδιότητας»³⁷ υπέρ των ομόσπονδων κρατών και κατά του

³⁵ Ο Z.Giacometti υποστηρίζει ότι οι διατάξεις των άρθρ.1,3, και 5 του ομοσπονδιακού Συντάγματος της Ελβετίας, εφόσον χρησιμοποιούν τον όρο «κυριαρχία» με την κύρια έννοιά του, περιέχουν μια «λογική αντίφαση» και ότι αυτό είναι όμως «νομικά αδιάφορα, γιατί οι προαναφερόμενες διατάξεις έχουν μόνο την αξία μιας λογικής απόφαση του συνταγματικού νομοθέτη, έτσι περιλαμβάνουν μη συνταγματικό περιεχόμενο». Ο ίδιος συγγραφέας υποστηρίζει παραπέρα ορθά ότι το ομοσπονδιακό Σύνταγμα *«καθιερώνει την υποταγή των εξουσιών των Καντονίων στην ομοσπονδιακή εξουσία, δηλ. αποτελεί τον τυπικό κανονιστικό λόγο ισχύος των Συνταγμάτων των Καντονίων»*. Γιατί *«φαίνεται λογικά αδύνατη η ύπαρξη δύο ισότιμων εξουσιών στο ίδιο έδαφος, με νομική έκφραση, δύο ισότιμων εξουσιών στο ίδιο έδαφος, με νομική έκφραση, δύο ισότιμων οργανισμών, δηλαδή δύο Συνταγμάτων που δεν έχουν τον τυπικό κανονιστικό λόγο ισχύος τους σε ένα ισχύοντα κανόνα»* και γιατί *«σε μια τέτοια περίπτωση θ' ανατρεπόταν η ενότητα του κράτους, δηλαδή της κρατικής έννομης τάξης»*, Βλ. Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.52-53.

³⁶ Την ίδια έννοια έχει αναμφίβολα και η διάταξη του ίδιου άρθρου του ισχύοντος Συντάγματος της Χώρας αυτής, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,205.

³⁷ Τα ισχύοντα ομοσπονδιακά Συντάγματα καθιερώνουν «το τεκμήριο αρμοδιότητας» υπέρ των κρατών-μελών και κατά του κεντρικού κράτους. Έτσι τα Συντάγματα αυτά μεταβιβάζουν στα ομόσπονδα κράτη όλες τις κρατικές λειτουργίες(αρμοδιότητες), οι οποίες δεν παραχωρούνται ρητά στο ομοσπονδιακό κράτος. Το εν λόγω κριτήριο καθιερώθηκε για πρώτη φορά από τη 10^η τροποποίηση του ομοσπονδιακού Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής(1791), Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,204.

ομοσπονδιακού κράτους³⁸. Έτσι η διάταξη των παραπάνω Συνταγμάτων έχουν την ίδια έννοια την οποία έχουν η 10^η τροποποίηση του Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής³⁹ και η αντίστοιχη διάταξη των Συνταγμάτων των άλλων ομοσπονδιακών κρατών.

Η θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας υποστηρίχθηκε και καθιερώθηκε συνταγματικά για την πραγματοποίηση πολιτικών σκοπών και συγκεκριμένα για την διευκόλυνση της ίδρυσης των ομοσπονδιακών κρατών.

Αν τα ομόσπονδα κράτη ήταν κυρίαρχα θα είχαν το δικαίωμα της εξόδου από το ομοσπονδιακό κράτος. Αυτό το δικαίωμα όμως δεν καθιερώνεται ρητά από τα ομοσπονδιακά Συντάγματα και ο αποκλεισμός του θεωρείται αυτονόητος κάτω από την ισχύ των Συνταγμάτων αυτών. Η άσκηση του δικαιώματος με επιτυχία ή όχι ήταν μέχρι τώρα «έκφραση δύναμης» και όχι «έκφραση μιας νομικής θεωρίας». Ακόμη και στην πρώτη Σοβιετική Ένωση η άσκηση αυτή του δικαιώματος από τις ομόσπονδες Δημοκρατίες ήταν πρακτικά αδύνατη παρόλο που υπήρχε ρητή Συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος αυτού.

Η θεωρία για το διαιρετό της κυριαρχίας ενισχύει μόνο την άποψη που θεωρεί το ομοσπονδιακό κράτος μια ένωση κρατών του Διεθνούς και όχι του Συνταγματικού Δικαίου και η οποία υποστηρίζει τη συμπληρωματική εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου για τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ του κεντρικού κράτους και των κρατών-μελών αυτού. Αυτή την άποψη υποστήριξε

³⁸ Ο Ράϊκος δηλώνει ότι: «Συνεπώς, αν υπάρχει αμφιβολία περί του αν μια αρμοδιότητα ανήκει στο κεντρικό κράτος ή τα ομόσπονδα κράτη, η αρμοδιότητα ανήκει στα ομόσπονδα κράτη», Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,205.

³⁹ Η 10^η τροποποίηση του Σ. των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής(1791) ορίζει: «Οι εξουσίες, οι οποίες δεν παραχωρούνται στις Πολιτείες από αυτό, επιφυλάσσονται αντίστοιχα στις Πολιτείες ή στο λαό», Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.,204.

ο πολιτειολόγος H.Nawiasky⁴⁰. Τη συμπληρωματική εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου για τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των ομόσπονδων Χωρών δέχεται η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας ενώ το ομοσπονδιακό Σύνταγμα της Αυστρίας(άρθ.15 α) επιτάσσει ρητά την εφαρμογή του. Η ίδια γνώμη υποστηρίζεται και στην Ελβετία για τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των Καντονιών.

Η θεωρία του διαιρετού της κυριαρχίας στην γερμανική επιστήμη θεωρείται σήμερα ξεπερασμένη διότι είναι αμφίβολη κατά τον U.Sheuner ακόμη και η γνήσια κυριαρχία των μεσαίων κρατών στη διεθνή τάξη. Ο ίδιος θεώρησε ξεπερασμένο και το ζήτημα της καταγωγής του ομοσπονδιακού κράτους από τα επιμέρους κράτη διότι αυτά⁴¹ κατάγονται από μια αντίληψη περί κράτους που έχει σήμερα υπερνικηθεί. Ο δε Kl. Stern θεωρεί και αυτός το ζήτημα της κυριαρχίας μεταξύ του κεντρικού κράτους και ομόσπονδων κρατών ξεπερασμένο και το σύστημα της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ αυτών ως ουσιώδες μέρος της δομής του ομοσπονδιακού κράτους. Αντίθετα ο Ο. Kimminich πιστεύει ότι το ζήτημα της κυριαρχίας είναι πάντοτε επίκαιρο. Την επικαιρότητα του ζητήματος της κυριαρχίας θεωρεί ορθή και η Παπαδάκη και μάλιστα ενόψει της συζήτησης της μετεξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΕΕ) σε ομοσπονδιακό κράτος⁴². Η ίδια παρακάτω γράφει ότι «Όσο εσφαλμένη

⁴⁰ Ο H.Nawiasky δίδαξε ότι οι σχέσεις μεταξύ του κεντρικού κράτους και των κρατών-μελών του ομοσπονδιακού κράτους, το οποίο θεώρησε ως διεθνή σύνδεσμο κρατών, διέπονται από το Διεθνές Δίκαιο και συγκεκριμένα από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα, που αποτελεί «ειδικό Διεθνές Δίκαιο»(*spezielles Völkerrecht*), και από το «γενικό Διεθνές Δίκαιο»(*allgemeines Völkerrecht*) για την πλήρωση των σχετικών κενών. Άλλοι συγγραφείς υποστηρίζουν την ανάλογη εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου για την επίλυση διαφορών μεταξύ όλων των κρατών του ομοσπονδιακού κράτους, Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.55.

⁴² Η μετατροπή της ΕΕ σ' ένα «ευρωπαϊκό ομοσπονδιακό κράτος», φαίνεται αδύνατη με βάση την κρατούσα θεωρία του ομοσπονδιακού κράτους, υπό την οποία τα κράτη-μέλη της ΕΕ θα έχαναν την κυριαρχία τους και έτσι δε θα είχαν το δικαίωμα εξόδου τους από αυτή. Δεδομένου όμως ότι και η ιδιότητα της ομοσπονδιακής ΕΕ(κεντρικού κράτους) ως κυρίαρχου κράτους θα πρέπει να θεωρείται

είναι η θεωρία περί του διαιρετού της κυριαρχίας, τόσο εσφαλμένη είναι και η κρατούσα θεωρία: Η θεωρία περί της διαίρεσης της κυριαρχίας σχετικοποιεί την έννοια αυτής, ενώ η κρατούσα θεωρία σχετικοποιεί την έννοια του κράτους⁴³».

III. Διαφορές ομοσπονδίας κρατών και ομοσπονδιακού κράτους

Για να μπορέσουμε να κατατάξουμε το δημιούργημα του Σχεδίου Ανάν, θα πρέπει να προσδιορίσουμε με σαφήνεια και αναλυτικά τις διαφορές που υπάρχουν όπως ήδη έχουμε διαπιστώσει, μεταξύ της ομοσπονδίας κρατών και του ομοσπονδιακού κράτους.

Η κλασική διαφορά⁴⁴ μεταξύ της ομοσπονδίας κρατών και του ομοσπονδιακού κράτους είναι ότι τα κράτη-μέλη της ομοσπονδίας κρατών είναι κυρίαρχα και ως τέτοια είναι υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου, ενώ τα κράτη-μέλη του ομοσπονδιακού κράτους ως μη κυρίαρχα δεν είναι κατ' αρχήν υποκείμενα αυτού.

Τα κράτη-μέλη του ομοσπονδιακού κράτους έχουν το δικαίωμα να πραγματοποιούν συμβάσεις με ξένα κράτη μόνο, εφόσον αυτό καθιερώνεται από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα. Η ρύθμιση των σχέσεων των Καντονιών της Ελβετίας με το εξωτερικό με το άρθρο 56 του ισχύοντος ομοσπονδιακού Συντάγματός της: «1) τα καντόνια μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις με το

αυτονόητη, το πρόβλημα της κυριαρχίας στην προκειμένη περίπτωση θα μπορεί να λυθεί και με την εφαρμογή της θεωρίας περί του διαιρετού της κυριαρχίας, Παπαδάκη Π., Η θεωρία περί της διαιρέσεως της κυριαρχίας στο ομοσπονδιακό κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.59-60.

⁴³ Ο κρατών ορισμός του κράτους, υπό κοινωνιολογική έννοια, κατά τον Ράϊκο πρέπει να διατυπώνεται ως εξής: «Κράτος είναι λαός εγκατεστημένος μόνιμα σε ορισμένο έδαφος(χώρα) και εφοδιασμένος με **κυρίαρχη** εξουσία», Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 140.

⁴⁴ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.209-212.

εξωτερικό στα πεδία που αφορούν την αρμοδιότητά της. 2) Οι συμβάσεις αυτές οφείλουν να μην είναι αντίθετες με το δίκαιο και τα συμφέροντα της Ομοσπονδίας ούτε με το δίκαιο των άλλων καντονιών. Πριν από την υπογραφή μιας σύμβασης, τα καντόνια οφείλουν να ενημερώνουν την Ομοσπονδία. 3) Τα Καντόνια μπορούν να διαπραγματεύονται απευθείας με της κατώτερες αλλοδαπές αρχές. Στις άλλες περιπτώσεις οι σχέσεις των καντονιών με το εξωτερικό πραγματοποιούνται με τη μεσολάβηση της Ομοσπονδίας».

Οι σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της ομοσπονδίας κρατών ρυθμίζονται από το Διεθνές Δίκαιο, ενώ οι σχέσεις μεταξύ όλων των κρατών του ομοσπονδιακού κράτους διέπονται κατ' αρχήν από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα.

Τα κράτη-μέλη της ομοσπονδίας κρατών έχουν το δικαίωμα της εξόδου από αυτή με την τήρηση των σχετικών κανόνων του Διεθνούς Δικαίου. Αντίθετα, τα κράτη-μέλη του ομοσπονδιακού κράτους δεν έχουν το δικαίωμα της εξόδου από αυτό. Πράγματι, ένα τέτοιο δικαίωμα δεν κατοχυρώνεται κατ' αρχήν από τα ομοσπονδιακά Συντάγματα και ο αποκλεισμός του θεωρείται αυτονόητος. Η επιτυχής ή ανεπιτυχής άσκηση του δικαιώματος αυτού ήταν ως τώρα «έκφραση δύναμης» και όχι «έκφραση μιας θεωρίας». Μόνο τα Συντάγματα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης κατοχύρωναν το δικαίωμα εξόδου των ομόσπονδων Δημοκρατιών από αυτήν. Αυτό το δικαίωμα καθώς και το δικαίωμα ψήφου της Ουκρανίας και της Λευκορωσίας στα Ηνωμένα Έθνη, θεωρούνταν ως στοιχεία ομοσπονδίας κρατών στη Γερμανική επιστήμη.

*Η Ευρωπαϊκή Ένωση*⁴⁵ (ΕΕ), κατά την γνώμη του Ράϊκου⁴⁶, δεν είναι ούτε ομοσπονδιακό κράτος ούτε ομοσπονδία κρατών αλλά *υπερεθνικός*

⁴⁵ Με την συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992, υπογράφηκε η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η οποία εισάγει το πυλωνικό σύστημα, συνθήκη σταθμός για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Η συνθήκη δεν οικοδομήθηκε στην λογική την υπερεθνική όπως οι Κοινότητες αλλά δημιουργήθηκε ένα μόρφωμα δηλαδή δημιουργήθηκε η ΕΕ που εδράζεται σε τρεις πυλώνες και έχει ως αποστολή «να οργανώσει συνεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των λαών τους». Ο πρώτος πυλώνας είναι ο πυλώνας των Κοινοτήτων, όπου κυριαρχεί η υπερεθνικότητα, ο δεύτερος

οργανισμός⁴⁷, ο οποίος συνδυάζει στοιχεία και των δύο μορφών συνδέσμων κρατών.

Συγκεκριμένα, τα κράτη-μέλη της ΕΕ διατηρούν την κυριαρχία τους, η οποία απλά περιορίστηκε με την μεταβίβαση ενός μέρους της σ' αυτή. Παρά αυτόν τον περιορισμό της κυριαρχίας τους εξακολουθούν να είναι «κύριοι των συνθηκών». Στην ΕΕ εξάλλου υπάρχουν τα δύο στοιχεία α) της «υπερεθνικότητας» και συγκεκριμένα, η ανεξαρτησία των οργάνων της και κυρίως της Επιτροπής απέναντι της εθνικής Κυβερνήσεως και β) η άμεση ισχύς των κανονιστικών πράξεων αυτών στα κράτη-μέλη. Για αυτό το λόγο, η ΕΕ χαρακτηρίζεται ως «μερικό ομοσπονδιακό κράτος». Η άποψη αυτή δεν επικράτησε μέχρι τώρα. Η κρατούσα και σωστότερη κατά τον Ράϊκο γνώμη είναι ότι δεν δέχεται την ΕΕ σαν ομοσπονδιακό κράτος και σαν κράτος γενικά.

Παρά τον αμφίβολο χαρακτήρα της ΕΕ υπογράφηκε το 2004 στη Ρώμη η Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, δηλαδή του Συντάγματος της ανύπαρκτου κράτους. *Με την διάταξη του άρθρου 16 αυτού του Συντάγματος καθιερώθηκε η θεμελιώδης αρχή του ομοσπονδιακού κράτους, («το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης υπερισχύουν του δικαίου των κρατών-μελών», Συνθήκη*

πυλώνας είναι ο πυλώνας της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής Ασφάλειας(ΚΕΠΠΑ) και ο τρίτος πυλώνας είναι ο πυλώνας των Εσωτερικών Υποθέσεων. Η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα(ΕΚ), Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο ευρωπαϊκό δίκαιο, Τρίτη έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα Α.,Αθήνα-Κομοτηνή,2007, σελ. 34.

⁴⁶ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.212-218.

⁴⁷ «Το βασικό γνώρισμα όλων των διεθνών περιφερειακών οργανισμών(υπερεθνικοί ευρωπαϊκοί διεθνείς οργανισμοί) επίκεντρο των οποίων είναι η Ευρώπη, αποτελεί η διακυβερνητικότητα της συνεργασίας. Με τον όρο «διακυβερνητική συνεργασία» εννοούμε μια συνεργασία μεταξύ κυρίαρχων κρατών, τα οποία, συνεργαζόμενα, δεν απεμπολούν κυριαρχία στο βωμό της συνεργασίας και θέτουν ως βάση της συνεργασίας τους καταρχήν την ομοφωνία. Η συνεργασία είναι χαλαρή και τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα της τελευταίας λέξης. Παπαγιάννης, Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, γ' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.21.

για τη θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης) κατά την οποία το ομοσπονδιακό δίκαιο υπερισχύει απέναντι στο δίκαιο των κρατών-μελών. Κατά συνέπεια το κοινοτικό δίκαιο (πρωτογενές και παράγωγο) υπερέχει, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ακόμη και απέναντι στις θεμελιώδεις διατάξεις τους, η αναθεώρηση των οποίων είναι ανεπίτρεπτη.

Η διάταξη είναι προφανώς αντίθετη με τη διάταξη του άρθρου 28§1εδ.α' του Συντάγματος της Ελλάδας, κατά την οποία οι κανόνες του διεθνούς δικαίου(εθιμικοί και συμβατικοί) έχουν κατ' αρχήν υπερνομοθετική αλλ' υποσυνταγματική ισχύ. Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου απέναντι και στα Συντάγματα των κρατών-μελών προϋποθέτει πρόδηλα τη μεταβίβαση συντακτικής εξουσίας στα όργανα της ΕΕ. Τέτοια μεταβίβαση δεν προβλέπεται από τα Συντάγματα εκείνων των κρατών-μελών που δεν κατοχυρώνουν ρητά την αρχή της υπεροχής του δικαίου της ΕΕ απέναντι σ' αυτά. Αυτό συμβαίνει με τα Συντάγματα της Ελλάδας, της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ολλανδίας.

Τα Συντάγματα της Ιρλανδίας(άρθρο29§3 εδ. δ') και της Σλοβενίας(άρθρο3α§3) καθιερώνουν ρητά την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου απέναντι στο Σύνταγμα.

Φαίνεται ότι η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου⁴⁸ απέναντι στα δίκαια των κρατών-μελών, τα Συντάγματα των οποίων δε ρυθμίζουν διαφορετικά το θέμα, θα εξακολουθήσει να ισχύει και να εφαρμόζεται από τα αρμόδια όργανά τους και μετά την ενδεχόμενη έναρξη της ισχύος του

⁴⁸Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(ΔΕΚ) έχει εξελιχθεί σε σοβαρό παράγοντα της ίδιας της ενοποιητικής διαδικασίας, με την έννοια ότι οι αποφάσεις του προωθούν την κοινοτική ιδέα και θεμελιώνουν την προτεραιότητα του κοινοτικού δικαίου έναντι του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών. Οι αποφάσεις του σταθμοί, σηματοδοτούν την υπεροχή του κοινοτικού προς το εθνικό δίκαιο και εξοπλίζουν τις διατάξεις του πρώτου με την ιδιότητα της άμεσης εφαρμογής. Η φυσική αυτή συνέπεια είναι απόρροια του ολοκληρωμένου συστήματος δικαστικής προστασίας που θεσπίζει η Συνθήκη και ασφαλώς δεν μεταβάλλει την δικαιοδοτική φύση του ΔΕΚ. Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.1286-1287.

Ευρωπαϊκού Συντάγματος μόνο, καθόσον αφορά το υποσυνταγματικό δίκαιο και όχι και το Σύνταγμα.

Το ίδιο ισχύει και για τα όργανα της Ένωσης⁴⁹, τα οποία οφείλουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να εξετάζουν, αν το δίκαιο αυτής ενσωματώθηκε στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών-μελών της σύμφωνα με τα Συντάγματά τους και αν λύνουν το ζήτημα αυτό αρνητικά, να μην το εφαρμόζουν, με την επιφύλαξη των ευθυνών των κρατών-μελών για τη μη εναρμόνιση του δικαίου τους με το κοινοτικό δίκαιο. Η κυριαρχία των κρατών-μελών της Ένωσης μεταβιβάζεται σ' αυτή μόνο, αν και στο μέτρο που το επιτρέπουν ρητά τα Συντάγματά τους, δημιούργημα των οποίων είναι.

⁴⁹ Η πολυπλοκότητα του οικοδομήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΕΕ)/Ευρωπαϊκής Κοινότητας(ΕΚ) αποτυπώνεται ευκρινέστερα στην οργανωτική του δομή. Μονολότι το αρθ.3 ΣυνθΕΕ ορίζει ότι η Ένωση διαθέτει «ενιαίο θεσμικό πλαίσιο» που διασφαλίζει τη συνέπεια και τη συνέχεια των δράσεων, το «ενιαίο» φαίνεται να αναιρείται στην συνέχεια. Από τη συνολική ρύθμιση προκύπτει η εικόνα : το άρθ.4 ΣυνθΕΕ προβλέπει σαν μοναδικό όργανο της ΕΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το αρθ 7 ΣυνθΕΚ προβλέπει ως όργανα αρμόδια για την πραγματοποίηση του έργου της ΕΚ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το Δικαστήριο και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Αυτά τα κοινοτικά όργανα όμως έχουν να επιτελέσουν, με βάση το άρθ 5 ΣυνθΕΕ, και το ανατιθέμενο έργο στα πλαίσια της Συνθήκης για την ΕΕ, της οποίας όμως δεν μνημονεύονται ως όργανα! Η ανορθοδοξία είναι προφανής. Όμως και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναμειγνύεται(αρθ.99 παργ. 2 ΣυνθΕΚ) στο έργο της Κοινότητας. Η πολυπλοκότητα δεδομένη. Επομένως με βάση τα παραπάνω τα **συνολικά όργανα της ΕΕ/ΕΚ είναι:** α) *κύρια όργανα:* το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο, το Δικαστήριο, το Ελεγκτικό Συνέδριο β) *επικουρικά ή δευτερεύοντα όργανα:* η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή(ΟΚΕ), η Επιτροπή των Περιφερειών(ΕτΠ), γ) *ειδικά όργανα:* το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών(ΕΣΚΤ), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα(ΕΚΤ), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων(ΕΤΕ), πέρα απ'αυτά υπάρχουν πολλές Υπηρεσίες, Επιτροπές, Γραφεία, Κέντρα, Οργανισμοί. Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007,σελ.97-98.

§ 2. ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ

I. Η ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας

.Στην Κύπρο εφαρμόστηκαν δύο αποικιακά Συντάγματα την περίοδο της Βρετανικής κυριαρχίας, το πρώτο του 1882 που ίσχυσε μέχρι την επανάσταση του 1931, το δεύτερο του 1956 και ένα τρίτο με την γένεση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960.

Το κράτος όπως είναι γνωστό ιδρύεται πάντοτε από μόνο του και όχι από άλλη δύναμη⁵⁰. Αυτό ισχύει ακόμη και όταν η ίδρυση ενός κράτους οφείλεται στην σύμπραξη ενός άλλου κράτους ή περισσότερων κρατών. Αυτό συνέβη με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, που στηρίχθηκε σε Σύμβαση μεταξύ της Ελλάδας, της Μεγάλης Βρετανίας και της Τουρκίας γνωστή ως Σύμβαση Ζυρίχης-Λονδίνου⁵¹.

⁵⁰ Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 157.

⁵¹ Σημ: Στη Ζυρίχη συντελέστηκε ο πρώτος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο «Ιστορικός Συμβιβασμός» της Ελλάδας και της Τουρκίας, αυτή τη φορά για το Κυπριακό, όπου επήλθε κατ' αρχήν συμφωνία επί των θεμάτων ασφαλείας-Συνθήκες Συμμαχίας στα θέματα εγγυήσεως-συνθήκη εγγυήσεως, καθώς και στη «βασική δομή» του κράτους. Η Ζυρίχη αποτέλεσε έναν πολιτικό συμβιβασμό Ελλάδος και Τουρκίας, που υπό την κηδεμονία του κυριαρχούντος τότε Βρετανικού παράγοντα, υποχρεώθηκε η Αθήνα να δεχθεί ως την «optimum» επιλογή υπό τας περιστάσεις, ενός αδύναμου Ελληνικού κράτους της δεκαετίας του '50 και μίας πανίσχυρης πολιτικά επικυριαρχούσας βρετανικής αυτοκρατορίας της εποχής. Οι Βρετανοί είχαν διακηρύξει ήδη έξι μήνες πριν την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα των Κυπρίων, το καλοκαίρι του 1954, πως η Κύπρος ανήκει σ'εκείνες τις στρατηγικά εξαιρετικά σημαντικές περιοχές της υφελίου, «που δεν δικαιούνται ποτέ να γίνουν ανεξάρτητες»(Λόρδος Χέρνυ Χόκινσον, Υπουργός Αποικιών της Μ.Βρετανίας), Γιαλλουρίδης Χ. Η διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Αννάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Αννάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Πρακτικά Ημερίδας, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ. 63-64.

Η Κυπριακή Δημοκρατία ανακηρύχθηκε σε ανεξάρτητο, κυρίαρχο κράτος⁵² στις 16 Αυγούστου του 1960 ως αποτέλεσμα της παραπάνω σύμβασης. Επομένως το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι απότοκο των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου όπου οι διατάξεις του εξέφραζαν τη συμφωνία των αντιμαχόμενων πλευρών για την επίλυση του κυπριακού ζητήματος και δεν απηχούσαν απευθείας τη λαϊκή βούληση, δεν είναι δηλαδή ένα πρωτογενές θεσπισμένο Σύνταγμα από κάποια συντακτική συνέλευση, τα μέλη της οποίας έχουν την ευρεία λαϊκή αποδοχή. Το δυαδικό στοιχείο που κυριαρχούσε στο νησί αποτυπώνεται έτσι στο Σύνταγμα με μία δέσμη διατάξεων, οι οποίες επρόκειτο να καθορίσουν τη συγκρότηση και την άσκηση της εξουσίας στη νεαρή Δημοκρατία. Σύμφωνα με το Σύνταγμα προσφέρθηκε στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα πολιτιστική και θρησκευτική αυτονομία καθώς και προνομιακή μεταχείριση στο σύστημα διακυβέρνησης.

Οι Τουρκοκύπριοι, που αποτελούσαν το 18% του πληθυσμού, κάτω από τις πρόνοιες του Συντάγματος κατείχαν το 30% των θέσεων στη δημόσια υπηρεσία και αποτελούσαν το 40% της αστυνομικής δύναμης και του στρατού.

Οι Τουρκοκύπριοι αντιπροσωπεύονταν στην Κυβέρνηση από μέλη της κοινότητάς τους που καταλάμβαναν καθορισμένες από το Σύνταγμα θέσεις. Αυτές ήταν οι θέσεις του Αντιπροέδρου(του δόθηκαν μεγάλες εξουσίες μεταξύ των οποίων το δικαίωμα της αρνησικυρίας σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, διάρθρωσης των ενόπλων δυνάμεων, ασφάλειας και οικονομικά) και οι θέσεις τριών Υπουργών από τους δέκα που αποτελούσαν συνολικά την Κυβέρνηση. Επιπλέον, δέκα πέντε(30%) από τις πενήντα έδρες(οι τριάντα πέντε ή το 70%

⁵² Οι Συμφωνίες Ζυρίχης υπεγράφησαν από τους τότε πρωθυπουργούς Ελλάδας και Τουρκίας, Κ. Καραμανλής και Α.Μεντερές. Αυτή ενσωματώθηκε στη συμφωνία του Λονδίνου η οποία υπεγράφη στις 19.2.1959 από τους Υπουργούς Εξωτερικών της Μ.Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας, τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο(Ελληνοκυπριακή κοινότητα) και τον Δρα. Κουτσιοούκ(Τουρκοκυπριακή κοινότητα). www.Νομική υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ανεξαρτησία, 2009.

κατείχαν Ελληνοκύπριοι) της Βουλής των Αντιπροσώπων⁵³ ανήκαν σε Τουρκοκύπριους, οι οποίοι είχαν αυξημένες εξουσίες. Οκτώ Τουρκοκύπριοι βουλευτές μπορούσαν να καταψηφίσουν νόμο που ψήφιζαν οι υπόλοιποι τριάντα πέντε Ελληνοκύπριοι και επτά Τουρκοκύπριοι βουλευτές. Μερικές πρόνοιες του Συντάγματος π.χ. το δικαίωμα αρνησικυρίας⁵⁴ του Αντιπροέδρου δημιούργησαν δυσκολίες στη λειτουργία των δημοκρατικών διαδικασιών. Το πολίτευμα⁵⁵ που ιδρύθηκε ήταν η προεδρική Δημοκρατία⁵⁶.

⁵³ Η ίδια αναλογία(70%-30%) τηρήθηκε και μετά την αύξηση των εδρών σε ογδόντα, έπειτα από σχετική απόφαση του Σώματος το 1983, από τις οποίες είκοσι τέσσερις (ή 30%), που προτείνονται για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα, παραμένουν κενές λόγω της πολιτικής κατάστασης (Οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από την Κυβέρνηση, τη Βουλή και όλα τα όργανα του κράτους μετά τα γεγονότα του 1963), Κυπριακή Δημοκρατία, Περὶ Κύπρου, Γ.Τ.Π 199/2006, σελ. 96.

⁵⁴ Αντίθετα ο θεσμός της λαϊκής αρνησικυρίας(veto populaire) είναι θεσμός σύμφωνα με τον οποίο ορισμένος αριθμός πολιτών μπορεί να προκαλέσει μέσα σε τακτή ανατρεπτική προθεσμία ψηφοφορία του λαού(δημοψήφισμα) για νομοσχέδιο που έχει ήδη καταρτισθεί από το νομοθετικό σώμα, με άμεσο στόχο την κατάργηση αυτού του νομοσχεδίου. Επομένως ο θεσμός αυτός αποτελεί θεσμό ελέγχου αποφάσεων των κυβερνώντων από τον λαό. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της λαϊκής νομοθετικής και συνταγματικής πρωτοβουλίας, συμβολή στο συγκριτικό συνταγματικό δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 1997, σελ. 33.

⁵⁵ Πολίτευμα είναι το σύστημα κατά το οποίο οργανώνεται και ασκείται η κρατική εξουσία. Είναι το σύνολο των νομικών κανόνων, οι οποίοι καθορίζουν τον τρόπο οργάνωσης και άσκησης της κρατικής εξουσίας. Το πολίτευμα καθορίζεται από το Σύνταγμα. Η μορφή του πολιτεύματος ταυτίζεται με τη μορφή του Συντάγματος. Το πολίτευμα διακρίνεται από το πολιτικό σύστημα. Η ενιαία ή ομοσπονδιακή μορφή του κράτους αποτελεί στοιχείο του πολιτεύματος. Πράγματι το ενιαίο και το ομοσπονδιακό σύστημα αποτελούν συστήματα οργάνωσης της κρατικής εξουσίας, έτσι το ενιαίο είναι σύστημα συγκέντρωσης και το ομοσπονδιακό σύστημα αποσυγκέντρωσης της κρατικής εξουσίας και ιδίως της νομοθετικής και εκτελεστικής λειτουργίας. Η νομολογία του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου δέχεται ότι η συνταγματική καθιέρωση του ομοσπονδιακού συστήματος αποτελεί μια πρόσθετη λειτουργική διάκριση των εξουσιών και αποβλέπει στον περιορισμό της πολιτικής εξουσίας, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006,σελ.227-228.

⁵⁶ Η Προεδρική Δημοκρατία είναι όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί την εκτελεστική λειτουργία με Υπουργούς οι οποίοι διορίζονται ελεύθερα από αυτόν και δεν υπέχουν

Ταυτόχρονα με το νέο κράτος άρχισαν να ισχύουν τρεις Διεθνείς Συνθήκες (Εγκαθιδρύσεως⁵⁷-Εγγυήσεως-Συμμαχίας).Επιβάλλεται ουσιαστικά η τριμερής Βρετανο-Ελληνο-Τουρκική συγκυριαρχία, με τριμερή εγγύηση του καθεστώτος και με δυνατότητα επέμβασης σε περίπτωση απειλής. Επομένως το Σύνταγμα δεν μπορεί να αναθεωρηθεί από τον λαό χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των παραπάνω εγγυητριών δυνάμεων. Η Βρετανία κράτησε στην κυριαρχία της με το δικαίωμα της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης εδάφη (βάσεις)⁵⁸ που βρίσκονται στο νότιο τμήμα του νησιού, στη Δεκέλεια και την Επισκοπή. Οι δύο βάσεις καλύπτουν 256 τ.χλμ.(2,75% του συνολικού εδάφους), ανήκουν απευθείας στο Βρετανικό Υπουργείο Άμυνας, θεωρούνται υπερπόντιο Βρετανικό έδαφος και η στρατηγική τους σημασία θεωρείται εξαιρετικά υψηλή κυρίως μετά το 1967 επειδή βρίσκονται κοντά στην Μέση Ανατολή. Στη Βάση της Δεκέλειας είναι εγκατεστημένος ο επίγειος σταθμός του παγκόσμιου συστήματος παρακολούθησης της ιδιωτικής και οικονομικής επικοινωνίας ECHELON(έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), ενώ στο Ακρωτήριο βρίσκεται η μοναδική πλήρως ανεπτυγμένη βάση της RAF που διαθέτουν οι Βρετανοί στη Μεσόγειο, η οποία δημιουργήθηκε το 1950 με την κρίση στο Σουέζ. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι μέρος του νησιού διαφεύγει από την κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας και υπάγεται στην διοίκηση ξένης Δύναμης .

Όταν η Βρετανία προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα(ΕΟΚ), είχε αναφέρει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης δεν θα εφαρμόζονται

κοινοβουλευτική ευθύνη, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ΗΠΑ, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, β'έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 235.

⁵⁷ Σχετικά με την συνθήκη Εγκαθιδρύσεως δεν υπάρχει συνταγματική πρόνοια. Στην υπόθεση Ex parte Samuel N. Samuel 3 R.S.C.C. 76 το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι: «Η Συνθήκη Εγκαθιδρύσεως δεν αποτελεί μέρος του Συντάγματος. Τα άρθρα 181,185 και 198 του Συντάγματος δεν αφήνουν περιθώρια ως προς το σημείο αυτό»,[www. Νομική](http://www.Νομική) υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ανεξαρτησία, 2009.

⁵⁸ Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα , 2005, σελ.267-282.

στις περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο. Σε σχετική «Δήλωση περί των Κυρίαρχων βάσεων» το 1973 ορίσθηκε ότι το εφαρμοστέο καθεστώς στις σχέσεις μεταξύ της ΕΟΚ και των Βάσεων στην Κύπρο επρόκειτο να καθοριστεί στο μέλλον σε περίπτωση ενδεχόμενης συμφωνίας μεταξύ της ΕΟΚ και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επομένως οι περιοχές των Βάσεων είχαν παραμείνει εκτός ΕΟΚ/Ευρωπαϊκής Ένωσης(ΕΕ).

Με την Κυπριακή Δημοκρατία στην ΕΕ ενεργοποιήθηκε η πρόβλεψη της Δήλωσης του 1973. Στις πράξεις προσχώρησης περιελήφθη το Πρωτόκολλο αριθμ. 3 σχετικά με τις περιοχές των Βάσεων στην Κύπρο, οι οποίες παρέμειναν εκτός εδάφους της ΕΕ. Σειρά ρυθμίσεων που περιέχονται σ' αυτό το Πρωτόκολλο επιβεβαιώνει το *sui generis* καθεστώς των βάσεων :

- Στο προοίμιο του Πρωτοκόλλου διαπιστώνεται ότι μετά την εγκαθίδρυση των βρετανικών βάσεων του 1960 υπήρξε σειρά διευθετήσεων σύμφωνα με τις οποίες η Κυπριακή Δημοκρατία παρέχει «ευρύ φάσμα δημόσιων υπηρεσιών στις Περιοχές των κυρίαρχων Βάσεων, μεταξύ άλλων στους τομείς της γεωργίας, των τελωνείων και της φορολογίας».
- Δεν υπάρχουν αστυνομικοί και συννοριακοί έλεγχοι μεταξύ Βάσεων και Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Το έδαφος των Βάσεων θεωρείται τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας(κατ' αντιστοιχία προς ότι συμβαίνει με το έδαφος του Πριγκιπάτου του Μονακό). Για αυτόν τον λόγο δεν θα υπάρξουν τελωνειακοί σταθμοί μεταξύ των βάσεων και της Κυπριακής Δημοκρατίας, παρότι το έδαφος των βρετανικών βάσεων δεν είναι έδαφος της ΕΕ. Τα προϊόντα που θα παράγονται εντός των Βάσεων θα θεωρούνται κοινοτικά προϊόντα και θα διασφαλίζεται η ελεύθερη διακίνησή τους εντός της ΕΕ.
- Οι πράξεις περί φορολογήσεως θα εφαρμόζονται στις περιοχές των βάσεων σύμφωνα με τα ισχύοντα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

- Όσοι διαμένουν ή εργάζονται στο έδαφος των Βάσεων υπάγονται στην περί κοινωνικής ασφάλισης νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η Κυπριακή Δημοκρατία διαχειρίζεται και πληρώνει σε πρόσωπα κοινοτικά κονδύλια γεωργικής πολιτικής για την περιοχή των Βάσεων.

Επίσης στις Βάσεις δεν έχει εφαρμογή η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ)⁵⁹. Από το 1953 μέχρι την ανεξαρτησία της η Κύπρος περιλαμβανόταν στα εδάφη των αποικιών στα οποία εφαρμοζόταν η ΕΣΔΑ. Το 1964 η Βρετανία δήλωσε ότι «οι υποχρεώσεις της σύμφωνα με την ΕΣΔΑ εκ μέρους αυτών των κρατών έπαψαν» από την ημερομηνία της ανεξαρτησίας τους.

Μετά την Τουρκική εισβολή το 1974 και την μονομερή ανακήρυξη το 1983 του τουρκοκρατούμενου τμήματος του νησιού, στην πραγματικότητα οι παραπάνω Διεθνείς Συνθήκες δεν είναι σε ισχύ, διότι στην ουσία το

⁵⁹ Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ) υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4.11.1950 μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1953. Πρωταρχικός σκοπός ήταν να γίνουν τα πρώτα βήματα για την ενίσχυση ορισμένων δικαιωμάτων, όπως αυτά είχαν διατυπωθεί στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948 στο Παρίσι. Τότε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ψήφισε ένα από τα σημαντικότερα κείμενα στην ιστορία της Ανθρωπότητας, το οποίο διακήρυττε τη θέληση όλων των λαών να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο. Η ΕΣΔΑ αποτελεί μία διεθνή πολυμερή σύμβαση με ιδιαίτερη σημασία γιατί εξαγγέλλεται μία σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, αλλά προβλέπονται τα όργανα και οι διαδικασίες εκείνες που είναι απαραίτητες για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων. Έτσι θεσπίζεται ένα σύστημα δικαστικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων με την σύσταση ενός δικαστηρίου(ΕΔΑΔ) ανεξάρτητου και αμερόληπτου, το οποίο εντός ευλόγου προθεσμίας θα αποφασίσει για αστική ή ποινική υπόθεση(άρθρο 6 παρ.1 ΕΣΔΑ). Το δικαστήριο αυτό θα εξετάσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, εξασφαλίζοντας μια δίκαιη δίκη σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 6 παρ. 1, και θα αποφασίσει για το βάσιμο της προσφυγής εκδίδοντας δεσμευτική απόφαση. Οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ αποτελούν ένα απαραίτητα εργαλείο για την προσέγγιση και ερμηνεία της Σύμβασης, Μαγγανάς Α., Καρατζά Λ., Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αποφάσεις και πρακτική του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2002,σελ.19-20.

ψευδοκράτος λειτουργεί έχοντας τα τρία στοιχεία του κράτους(λαό, έδαφος, πρωτογενή εξουσία) χωρίς βέβαια την αναγνώρισή⁶⁰ του από άλλα κράτη εκτός της Τουρκίας.

Από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας⁶¹ έγιναν εννιά εκλογικές αναμετρήσεις(1960,1970,1976,1981,1985,1991,1996,2001,2006) για την ανάδειξη μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων, στις 31.7.1960 έγιναν οι πρώτες. Πρώτος πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων αναδείχθηκε ο Γ. Κληρίδης ενώ πρώτος Αντιπρόεδρος της Βουλής ο Τουρκοκύπριος Ορχάν Μουντερίσογλου. Το 1965 δεν έγιναν βουλευτικές εκλογές λόγω των επεισοδίων του 1963. Σε όλες τις βουλευτικές εκλογές που ακολούθησαν οι Τουρκοκύπριοι δεν πήραν μέρος.

Οι Πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας, εκλέγονται κάθε πέντε χρόνια, με καθολική και μυστική ψηφοφορία και σχηματίζει κυβέρνηση διορίζοντας τους Υπουργούς του χωρίς κανένα περιορισμό. Οι Πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας από την γένεσή της μέχρι σήμερα είναι: Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος(1959-1977), Σπύρος Κυπριανού(1977-1988), Γιώργος

⁶⁰ Υπάρχουν δύο γνώμες για το πότε ένα κράτος υπάρχει. Η μια γνώμη θεωρεί, ότι η αναγνώριση έχει δημιουργική ενέργεια, δηλαδή το νέο κράτος αρχίζει να υπάρχει με και από την αναγνώρισή του. Όμως αυτή η γνώμη δεν επικράτησε. Η αντίθετη γνώμη εξαρτά την ύπαρξη του κράτους από την ύπαρξη των τριών κρατικών στοιχείων. Συνεπώς η αναγνώριση έχει κατά την κρατούσα γνώμη απλώς αναγνωριστική ενέργεια. Η θεωρία και η πρακτική είναι σύμφωνες στο ότι η αναγνώριση ενεργεί αναδρομικά, δηλαδή έχει χρονικό σημείο αναφοράς από το πότε υπήρξε πραγματικά η νέα κρατική εξουσία. Η αναγνώριση αποτελεί μονομερή δήλωση βούλησης(δικαιοπραξία). Η αναγνώριση μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή. Η ρητή αναγνώριση γίνεται με σύμβαση μεταξύ αναγνωρίζοντος και αναγνωριζόμενου κράτους και συνοδεύεται με την έναρξη διπλωματικών σχέσεων. Η σιωπηρή προκύπτει έμμεσα από πράξεις π.χ. η σύναψη διπλωματικών σχέσεων, η σύναψη πολιτικών συμβάσεων και εισδοχή του νέου κράτους σε διεθνείς οργανισμούς π.χ στον ΟΗΕ(αυτό αποτελεί και σιωπηρή αναγνώριση του κράτους από τα κράτη-μέλη του Οργανισμού), Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 158, υπ. 6 σελ. 158-159.

⁶¹ Κυπριακή Δημοκρατία, Περί Κύπρου, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κύπρος, 119/2006, σελ.100-103.

Βασιλείου(1988-1993), Γλαύκος Κληρίδης(1993-2003), ο Τάσος Παπαδόπουλος(2003-2008), Δημήτρης Χριστόφιας ανέλαβε το 2008 έως σήμερα.

II. Η διαδρομή για το πέμπτο αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάν και επιγραμματική αναφορά στο περιεχόμενό του

Στους όρους που προσδιόριζε το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 1250/1999 συναντήθηκαν οι δύο ηγέτες, Γλαύκος Κληρίδης και Ραούφ. Ντενκτάς, στις 4 Δεκεμβρίου 2001 , παρουσία του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για το κυπριακό. Η πρώτη διαπραγμάτευση στο πλαίσιο της νέας πρωτοβουλίας των Ηνωμένων Εθνών πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2002 στο Αεροδρόμιο της Λευκωσίας⁶².

Η πρώτη⁶³ εκδοχή του σχεδίου Ανάν κατατέθηκε από τον γ.γ. των ΗΕ στις 11 Νοεμβρίου 2002, όπου προέβλεπε την υπογραφή του από τους δύο ηγέτες στις αρχές του Δεκεμβρίου του 2003 σε χρόνο προγενέστερο ή έστω ταυτόχρονο με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης.

Η δεύτερη εκδοχή του σχεδίου Ανάν κατατέθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2002 , την οποία έπρεπε να αποδεχθούν οι δύο πλευρές πριν το Συμβούλιο κορυφής. Σ' αυτή τη φάση ασκήθηκαν έντονες πιέσεις στην ελληνοκυπριακή πλευρά να υπογράψει, έστω και μονομερώς το σχέδιο, για να διασφαλιστεί υποτίθεται η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Η τουρκοκυπριακή πλευρά δήλωσε δια του εκπροσώπου του Ertugruloglu , ότι το σχέδιο ήταν απαράδεκτο.

⁶² Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2005, σελ.122-135.

⁶³ Είχαν προηγηθεί τα Σημεία της Βιέννης τον Αύγουστο του 1983, η Συμφωνία-Πλαίσιο το 1986, οι ιδέες Ντε Κουεγιάρ τον Ιούλιο του 1989 και η Δέσμη Γάλι τον Αύγουστο του 1992, Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2005, σελ.58.

Κατόπιν τούτο, το Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποφάσισε την χωρίς όρους ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Η Τρίτη εκδοχή του σχεδίου Ανάν κατατέθηκε, στις 26 Φεβρουαρίου 2003, στην Κύπρο, όπου ζητήθηκε από τις δύο πλευρές να συμφωνήσουν μέσα σε δύο ημέρες για την παραπομπή του σχεδίου σε δημοψήφισμα. Οι δύο πλευρές (Τάσος Παπαδόπουλος και Ραούφ Ντενκτάς) συναντήθηκαν στη Χάγη για να συζητήσουν για την υπογραφή ή μη του σχεδίου. Ο Ντενκτάς απέρριψε την πρόταση για δημοψήφισμα και η διαδικασία τερματίστηκε. Η Κύπρος και άλλα εννέα κράτη υπέγραψαν τη Συνθήκη Προσχώρησης στην ΕΕ στις 16 Απριλίου 2003. (Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 10 της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου λέει: «στην περίπτωση που επιτευχθεί διευθέτηση, το Συμβούλιο, ενεργώντας ομόφωνα βάσει πρότασης της Επιτροπής. Αποφασίζει την αναπροσαρμογή των όρων προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με την τουρκοκυπριακή κοινότητα»). Το ψήφισμα 1475/2003 του Συμβουλίου Ασφαλείας ζητούσε συνέχιση των διαπραγματεύσεων. Ακολούθησε η συνάντηση στις 24 Μαρτίου 2004, στο Μπούργκενστοκ της Λουκέρνης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας όπου συνεχίστηκαν οι διαφωνίες των δύο πλευρών.

Η τέταρτη εκδοχή του σχεδίου Ανάν (δικαίωμα που παραχωρήθηκε στο γ.γ. από την Συμφωνία της Νέας Υόρκης) οριστικοποιήθηκε από αυτόν, στις 31 Μαρτίου 2004 και διορθωμένη σε ορισμένα σημεία *πέμπτη εκδοχή του σχεδίου Ανάν* (Ανάν V) στις 18 Απριλίου 2004 (Συρίγος, 2005). Στο σχέδιο Ανάν V προστέθηκαν όλες οι Τουρκικές απαιτήσεις. Τον Απρίλιο του 2004 διεξήχθη το δημοψήφισμα. Με μια πλειοψηφία 64,9% οι Τουρκοκύπριοι ενέκριναν το σχέδιο. 75,8% των Ελληνοκυπρίων απέρριψε το σχέδιο Ανάν, γιατί θεώρησαν ότι το τελικό κείμενο, που περιέχει όλες τις απαράδεκτες απαιτήσεις που κατέθεσε η Τουρκία την τελευταία στιγμή, περιλαμβανομένης της παραμονής τουρκικών στρατευμάτων στο διηλεκτές και την παραμονή όλων των εποίκων, είναι ετεροβαρές. Περαιτέρω, στο σχέδιο δεν παρέχονται οποιοσδήποτε εγγυήσεις για την ασφάλεια, τη λειτουργικότητα και την βιωσιμότητά του. Με την ψήφο τους οι Ελληνοκύπριοι δεν απέρριψαν την

επίλυση του κυπριακού προβλήματος, δεν απέρριψαν την επανένωση της Κύπρου. Απέρριψαν το συγκεκριμένο σχέδιο που τέθηκε για την έγκρισή τους. Απέρριψαν ένα σχέδιο που διασφάλιζε ότι οι δύο κοινότητες θα ήταν πάντα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά διαχωρισμένες.

«Το πέμπτο αναθεωρημένο σχέδιο Ανάν αποτελείται⁶⁴ από εννέα χιλιάδες σελίδες που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων μία Ιδρυτική Συμφωνία, τρία Συντάγματα, τρεις ομοσπονδιακούς συνταγματικούς νόμους, τριάντα πέντε ομοσπονδιακούς νόμους, τρεις συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ του ομόσπονδου κράτους και των δύο πολιτειών, έναν κατάλογο με 1.134 διεθνείς συμφωνίες που επρόκειτο να δεσμεύουν το νέο κράτος, τρία συμπληρωματικά πρωτόκολλα σε διεθνείς συνθήκες του 1960, τα ακριβή όρια των εδαφικών διευθετήσεων μεταξύ των δύο πολιτειών και τη λειτουργία της Επιτροπής που θα ανελάμβανε να εκκαθαρίσει τα περιουσιακά ζητήματα. Επιγραμματικά το σχέδιο του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Κόφι Ανάν⁶⁵ περιλαμβάνει:

Α) την θεμελιώδη συμφωνία – το Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας(Προσάρτημα Ι).

Β) τα Συντάγματα των συνιστωσών κρατιδίων, (τα συντάγματα των συνιστωσών κρατιδίων αποτελούν το παράρτημα Ι :Σύνταγμα του Ελληνοκυπριακού κρατιδίου και το παράρτημα ΙΙ: Σύνταγμα του Τουρκοκυπριακού κρατιδίου και τα δύο υποβάλλονται ξεχωριστά).

Γ) Συνθήκη σχετικά με θέματα που αφορούν τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο. Συνθήκη μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο (οκτώ άρθρα), επίσης περιέχονται παραρτήματα για : πρόσθετο πρωτόκολλο στην συνθήκη

⁶⁴ Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2005, σελ. 38.

⁶⁵ Το V Αναθεωρημένο Σχέδιο του Γ.Γ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν παρατίθεται στο Παράρτημα ΙΙ, σελ.146.

εγκαθίδρυσης⁶⁶, πρόσθετο πρωτόκολλο στη συνθήκη εγγυήσεως, πρόσθετο πρωτόκολλο στην συνθήκη συμμαχίας, τον κωδίκηλλο: Σύνθεση, εξοπλισμός, τοποθεσίες και δραστηριότητες του Ελληνικού και Τουρκικού αποσπάσματος και παράρτημα με μεταβατικές διευθετήσεις ασφαλείας.

⁶⁶ Το σχέδιο Ανάν στην παρ.1 στο άρθρο 5 του παραρτήματος II: «Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη συνθήκη Εγκαθίδρυσης θα αντικατασταθεί από το ακόλουθο άρθρο 3: η Κύπρος δεν θα απαιτήσει, ως μέρος των χωρικών υδάτων της ύδατα μεταξύ των γραμμών οι οποίες περιγράφονται στην έκθεση που αναφέρεται στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής της Συνθήκης...». Η Κύπρος είναι νησί, άρα τα θαλάσσια όριά της και τα κυριαρχικά της δικαιώματα καθορίζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το **«Δίκαιο της Θάλασσας»**. Η Σύμβαση αυτή καθορίζει κυρίως το νομικό καθεστώς α) της *αιγιαλίτιδας ζώνης* την οποία ονομάζει «χωρική θάλασσα» και που ορίζεται ο θαλάσσιος χώρος ανάμεσα στην ανοικτή θάλασσα και στο χερσαίο τμήμα της επικράτειας μιας χώρας μαζί με τον αντίστοιχο εναέριο και υποθαλάσσιο χώρο στον οποίο εκτείνεται η κυριαρχία του παράκτιου κράτους, β) της *«αποκλειστικής οικονομικής ζώνης»* και γ) της *υφαλοκρηπίδας* που ορίζεται: 1. ο βυθός και το υπέδαφος των περιοχών που καλύπτει η θάλασσα και που γειτονεύουν με την ακτή νησιού ή παράκτιου κράτους έξω από την αιγιαλίτιδα ζώνη και σε βάθος τέτοιο, ώστε να είναι δυνατή η εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου(π.χ. πετρελαίου) των περιοχών αυτών, 2. κατά την Γεωλογία είναι η συνέχεια της ξηράς των ακτών κάτω από τη θάλασσα μέχρι ορισμένου βάθους(ανάλογα με τη φύση της ακτής). Το **ά. 2** αυτής της Σύμβασης ρυθμίζει την **έκταση της κυριαρχίας** κάθε κράτους στην χωρική θάλασσα: «1. Η κυριαρχία του παράκτιου κράτους εκτείνεται πέρα από την ηπειρωτική του επικράτεια και στα εσωτερικά του ύδατα και στην περίπτωση αρχιπελαγικού Κράτους, πέρα από τα αρχιπελαγικά του ύδατα, στην παρακείμενη θαλάσσια ζώνη που ορίζεται ως χωρική θάλασσα. 2. Η κυριαρχία αυτή εκτείνεται και στο εναέριο χώρο πάνω από τη χωρική θάλασσα, καθώς και στο βυθό και στο υπέδαφος της. 3. Η κυριαρχία στην χωρική θάλασσα ασκείται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση και του άλλους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου». Το **ά. 3** της Σύμβασης καθιερώνει «το δικαίωμα» κάθε κράτους να καθορίζει το εύρος της χωρικής του θάλασσας, το οποίο δεν ξεπερνά τα 12 ναυτικά μίλια που μετρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της. Η Σύμβαση καθιερώνει μια «αποκλειστική οικονομική ζώνη», στην οποία το παράκτιο κράτος ασκεί ορισμένα κυριαρχικά δικαιώματα. Το εύρος της ζώνης αυτής δεν εκτείνεται πέρα από 200 ναυτικά μίλια. Το **ά. 76** παρ.1 της Σύμβασης ορίζει την υφαλοκρηπίδα κάθε παράκτιου Κράτους από την χωρική θάλασσα μέχρι 200 ναυτικά μίλια. Το **ά. 77** της Σύμβασης καθιερώνει τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 130-132.

Δ) το Σχέδιο πράξης για προσαρμογή στους όρους προσχώρησης της ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε.

Ε) θέματα που θα υποβληθούν στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για απόφαση.

ΣΤ) μέτρα που θα ληφθούν κατά τον Απρίλιο 2004.

III. Οι βασικές Αρχές του Σχεδίου Ανάν για την «συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος»

Το σχέδιο Ανάν όπως ήδη είδαμε περιλαμβάνει πέρα από τα Κύρια άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας και ένα Σύνταγμα για την καλούμενη από το σχέδιο «Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία» και από ένα Σύνταγμα για την κάθε μία από τις δύο συνιστώσες πολιτείες του σχεδίου Ανάν. Επομένως προτού αναφερθούμε στις βασικές αρχές του σχεδίου θα περιγράψουμε σύντομα τον ορισμό και το περιεχόμενο του Συντάγματος.

Κάθε Σύνταγμα είναι «το απαύγασμα μιας κάποιας σύλληψης του ρόλου του κράτους στην κοινωνία, δηλαδή μια δεδομένη πολιτική φιλοσοφία που εκφράζεται δια μέσου των συνταγματικών διατάξεων που είναι σχετικές με την οργάνωση της εξουσίας»⁶⁷. Τα θεμέλια του κοινωνικού Συντάγματος αποτελούνται από αρχές οι οποίες εκφράζονται σ' αυτό με την μορφή Διακήρυξης δικαιωμάτων και πιθανά και καθήκοντα. Οι διακηρύξεις καταγράφουν τους υπάρχοντες κανόνες δικαίου στους οποίους έχει υπάρξει απόλυτη συμφωνία θελήσεων. Η αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων, η υποχρεωτική ισχύ τους και η προστασία τους αποτελεί υποχρέωση του νομοθέτη να περιλάβει στο Σύνταγμα εγγυήσεις^{68,69}. Ο θεσμός των

⁶⁷ Βλ. Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 9.

⁶⁸ Σύμφωνα με τον Esmein οι εγγυήσεις δικαιωμάτων είναι συνταγματικά άρθρα που διασφαλίζουν στον πολίτη την εγγύηση του ενός ή του άλλου ατομικού δικαιώματος. Αυτό που επιζητείται με τις εγγυήσεις των δικαιωμάτων είναι η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων απέναντι στον ίδιο το

εγγυήσεων των δικαιωμάτων προέρχεται από το γεγονός ότι οι Διακηρύξεις δικαιωμάτων περιέχουν και αρχές που δεν αναφέρονται στα θεμελιώδη δικαιώματα π.χ. αρχή εθνικής/λαϊκής κυριαρχίας, αρχή της διάκρισης των εξουσιών κ.λ.π.

Α. Το σχέδιο Ανάν με την παρ.1(iii)⁷⁰ του άρθρου 2 της Θεμελιώδους Συμφωνίας, εισάγει την αρχή της πολιτικής ισότητας και ισοτιμίας⁷¹ μεταξύ των δύο «συνιστωσών πολιτειών» όπως θεωρεί ο Γ.Γ. το σημερινό κράτος της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέλος του ΟΗΕ και του ψευδοκράτους στο υπό κατοχή από τους Τούρκους βόρειο τμήμα του νησιού. Από αυτή την παραδοχή απορρέουν:

1. Η αναβάθμιση του ψευδοκράτους κατά παράβαση των ψηφισμάτων διεθνών οργανισμών και του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και νομιμοποίηση της παραβίασης της διεθνούς νομιμότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ελληνισμού της Κύπρου. Κατά τον καθηγητή Γιαλλουρίδη⁷² αναιρείται η λογική και οι έννομες συνέπειες –κατά το διεθνές δίκαιο-μας κατάστασης στρατιωτικής κατοχής και της υποχρέωσης επαναφοράς σε καθεστώς status

νομοθέτη, και η απαγόρευση να ψηφίζει νόμους που τα προσβάλλουν ή τα περιορίζουν, Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 13.

⁶⁹ Στη Γαλλία μέχρι πρόσφατα θεωρούσαν επαρκείς τις γενικές εγγυήσεις όπως π.χ. τη διάκριση των εξουσιών, την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας κ.λ.π., ενώ στην Αγγλία έθεσαν από την αρχή σαν πρώτη προτεραιότητα την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων από τα δικαστήρια, στα οποία ανήκει η αρμοδιότητα να διαπιστώνουν την ύπαρξη ή έλλειψη μιας αρχής στο πεδίο του δικαίου, Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 14.

⁷⁰ Βλ. Παράρτημα II, σελ. 146.

⁷¹ Νικολόπουλος Η., Το σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο : Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα, 2009.

⁷² Γιαλλουρίδης Χ., Το Σχέδιο Ανάν και πάλι επί τάπητος, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 18/9/2003.

quo ante(βλ. π.χ. Ιράκ-Κουβέϊτ, Ισραήλ/Αραβικά εδάφη) και «νομιμοποιούνται» de facto καταστάσεις και συμπεριφορές αντίθετες προς το διεθνές δίκαιο, όπως διαπιστώθηκαν και στις αποφάσεις των δικαιοδοτικών οργάνων της ΕΣΔΑ στις τέσσερις διακρατικές προσφυγές –Κύπρος/ Τουρκίας αλλά και στην υπόθεση Λοϊζίδου⁷³.

2. Στην παρ. 1 του ίδιου ά. μας λέει ότι το «καθεστώς και η σχέση μεταξύ της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών έχει ως πρότυπο το καθεστώς και τη σχέση της Ελβετίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των καντονιών αυτής». Από την εκτενή αναφορά μας στο πρώτο κεφάλαιο περί ομοσπονδιακού κράτους και ομοσπονδίας κρατών, αποδεικνύεται ότι η αναφορά αυτή του σχεδίου

⁷³ Η Ελληνοκύπρια Τιτίνα Λοϊζίδου προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων(ΕΔΑΔ) κατά της Τουρκίας (ατομική προσφυγή), για παραβίαση του άρθρ. 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ), το οποίο αφορά την προστασία της ιδιοκτησίας. Στις 18.12.1996 το Δικαστήριο βρήκε την Τουρκία ένοχη για συνεχή παραβίαση των δικαιωμάτων της Λοϊζίδου (ιδιοκτήτρια περιουσίας στην Κερύνεια) και απέδωσε στην Τουρκία αποκλειστική ευθύνη για παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης και ειρηνικής απόλαυσης της περιουσίας της. Η απόφαση του Δικαστηρίου για εφαρμογή του Άρθρου 50 της Σύμβασης εκδόθηκε στις 28.7.1998. Η Απόφαση επέβαλλε στην Τουρκία να πληρώσει αποζημιώσεις πάνω από 1 εκ. ευρώ σχετικά με την απώλεια χρήσης της περιουσίας της, για ψυχική οδύνη και για τα έξοδα της δίκης, μέσα σε τρεις μήνες από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης. Μετά από αρνήσεις της Τουρκίας προς συμμόρφωση στις αποφάσεις του ΕΔΑΔ αλλά και μετά από καταδικαστικά ψηφίσματα (τέσσερα Ενδιάμεσα ψηφίσματα της Επιτροπής) τελικά η Τουρκία αναγκάστηκε να καταβάλλει την αποζημίωση στις 2.12.2003. Όμως σε εκκρεμότητα βρίσκεται η εκτέλεση της απόφασης του ΕΔΑΔ από την Τουρκία στο σκέλος όπου, η Τουρκία πρέπει να πάρει ειδικά και γενικά μέτρα, ώστε η Λοϊζίδου να επιστρέψει και να απολαύσει ειρηνικά την περιουσία της, Κυπριακή Δημοκρατία ,Περί Κύπρου, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Κύπρος, Γ.Τ.Π.199/2006, σελ. 71.

⁷³ Διακήρυξη, Ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης στον Κυπριακό Λαό (Μαγκάκης Γ.,Δήμου Δ., Στοφορόπουλο Θ.κ.ά.), Αθήνα, 2007.

«κατά το πρότυπο του Ελβετικού κράτους» είναι ψευδεπίγραφη⁷⁴. Η εισαγωγή της πολιτικής ισότητας μεταξύ των δύο μερών δημιουργεί ομοσπονδία δύο ανεξάρτητων κρατών και όχι ομοσπονδιακό κράτος που είναι η Ελβετία.

3. Παραβιάζεται η αρχή της ανωτερότητας του Συντάγματος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης σε σχέση με τις συνιστώσες πολιτείες και αυτό φαίνεται καθαρά όχι μόνο ως συνέπεια από την παραδοχή της ισότητας μεταξύ των δύο μερών αλλά και από την πρόνοια του σχεδίου ότι δεν θα υπάρχει ιεραρχία μεταξύ των νόμων της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και εκείνων των συνιστωσών κρατών. Η αρχή της ανωτερότητας του Συντάγματος όπου σύμφωνα με την Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του 1789 στο ά. 16 ορίζει ότι «...κάθε κοινωνία στην οποία η εγγύηση των δικαιωμάτων δεν διασφαλίζεται ...δεν έχει Σύνταγμα»⁷⁵. Ο Κ. Χρυσόγονος επικρίνει σφόδρα αυτή την «αδιανόητη για ομοσπονδιακό κράτος ρήτρα...», συμπεραίνει δε ότι με αυτό τον τρόπο στην πράξη «τα νομοθετικά όργανα και διαδικασίες του κοινού κράτους είναι απλός θίασος σκιών, αφού η εφαρμογή των νόμων που παράγουν επαφίεται στην καλή θέληση των συστατικών κρατών, τα οποία μπορούν να τους εξουδετερώνουν με τη θέσπιση αντιθέτων δικών τους νόμων, μη υποκείμενων ιεραρχικά σ' αυτούς»⁷⁶.

4. Παραβιάζεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας⁷⁷ διότι:

⁷⁴ Νικολόπουλος Η., Το σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, , Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο : Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα, 2009.

⁷⁵ Βλ. Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 86.

⁷⁶ Βλ. Παπασάββας Σ., Το Σχέδιο Ανάν, ένα "εποικοδομητικά ασαφές" συνταγματικό "μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ. 73.

⁷⁷ Η Δημοκρατία βασίζεται στην «δημοκρατική αρχή» ή στην «αρχή της λαϊκής κυριαρχίας» όπου σύμφωνα με αυτή ο λαός έχει το αποκλειστικό δικαίωμα ψήφησης και αναθεώρησης του Συντάγματος και υπέρ αυτού μιλεί το «τεκμήριο αρμοδιότητας» Το Σύνταγμα του Βελγίου

α) το σχέδιο Άναν καθιστά το 82% του Κυπριακού λαού(Ελληνοκύπριοι) ίσο με το 18% (Τουρκοκύπριοι). Κατά συνέπεια το 64% του Κυπριακού λαού μένει έξω από την κατανομή της κυριαρχίας διότι η λαϊκή κυριαρχία επιβάλλει τη σύλληψη της ίσης κατανομής της κυριαρχίας μεταξύ των πολιτών(κάθε πολίτης έχει ποσοστό κυριαρχίας) και το εκλογικό δικαίωμα είναι κυριολεκτικά δικαίωμα(δικαίωμα ψήφου για τον καθένα, *electorat-droit*) πράγμα που συνεπάγεται την καθολική ψηφοφορία. Πάνω από την κυριαρχία των πλειοψηφιών είναι μόνο η κυριαρχία του δικαίου⁷⁸.

β) οι μηχανισμοί της άμεσης δημοκρατίας⁷⁹, ή της ημιαντιπροσωπευτικής-ημιάμεσης, οι οποίοι επιτρέπουν την άσκηση της κυριαρχίας και έτσι ο λαός διαθέτει ένα δικαίωμα άμεσης παρέμβασης στο νομοθετικό τομέα, δηλαδή μπορεί να εκφράζεται άμεσα κυρίως με την επικύρωση των νόμων με δημοψήφισμα, όχι μόνο δεν προβλέπονται στο σχέδιο Ανάν, αλλά απεναντίας δεν μπορούν να αναθεωρηθούν τα Κύρια άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Αντίθετα η γαλλική διακήρυξη (ά. 28 της Διακήρυξης 1793) διαθέτει στους πολίτες εξουσία πρωτοβουλίας για ενδεχόμενη συνταγματική αναθεώρηση: «μία γενεά δεν μπορεί να υποτάσσει στους νόμους της τις μέλλουσες γενεές. Ένας λαός έχει πάντοτε το δικαίωμα να αναθεωρεί, ανασχηματίζει και να αλλάζει το Σύνταγμά του»⁸⁰ όπου σύμφωνα με τον Rousseau «Η λαϊκή κυριαρχία δεν μπορεί να αντιπροσωπεύεται για τον ίδιο

καθιερώνει ρητά αυτή την αρχή(ά.33), απαιτεί βέβαια και την σύμπραξη του Βασιλιά(ά.195), Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.232.

⁷⁸ Η αρχή της ποινικής νομιμότητας ά. 7,8,και 9 της Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη, Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 194.

⁷⁹ Θεσμοί άμεσης δημοκρατίας: 1.Λαϊκή πρωτοβουλία 2. Νομοθετικό δημοψήφισμα 3. Λαϊκή αρνησικυρία. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής Πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.17.

⁸⁰ Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ. 281-282..

λόγο για τον οποίο δεν μπορεί να απαλλοτριωθεί. Οι αντιπρόσωποι του λαού δεν μπορούν να αποφασίσουν τίποτα οριστικά»⁸¹ καθώς επίσης ότι ο «άνθρωπος είναι ελεύθερος στο μέτρο που συμμετέχει στη θέσπιση του νόμου και συνέχεε κατά κάποιο τρόπο την Ελευθερία με την Δημοκρατία. Άρα αρκούσε ένα δημοκρατικό Σύνταγμα για να υπάρξει ελευθερία⁸². Αντίθετα με τις προβλέψεις του σχεδίου Ανάν, η Ελβετία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που η πολιτική ζωή καθορίζεται κύρια από τους θεσμούς της άμεσης δημοκρατίας^{83,84}

⁸¹ Βλ. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής Πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.18.

⁸² Βλ. Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ.85.

⁸³ Οι θεσμοί άμεσης δημοκρατίας που καλούνται και «λαϊκά δικαιώματα-droits populaires» στην Ελβετία σε ομοσπονδιακό επίπεδο προβλέπεται: 1. Υποχρεωτικό δημοψήφισμα για την αναθεώρηση του Συντάγματος από το 1848. 2. Λαϊκή πρωτοβουλία για την ολική αναθεώρηση του Συντάγματος από το 1848. 3. Νομοθετικό προαιρετικό δημοψήφισμα από το 1874. 4. Λαϊκή πρωτοβουλία για τη μερική αναθεώρηση του Συντάγματος από το 1891. 5. Προαιρετικό δημοψήφισμα για τις διεθνείς συνθήκες όταν δεν υφίσταται δικαίωμα καταγγελίας από το 1921. 6. Προαιρετικό δημοψήφισμα για τα ομοσπονδιακά διατάγματα που έχουν τεθεί επείγοντως σε ισχύ και για αυτά που εισάγουν τροποποιήσεις στο Σύνταγμα από το 1949. 7. Προαιρετικό δημοψήφισμα για τις διεθνείς συμβάσεις που προβλέπουν προσχώρηση σε διεθνείς οργανισμούς από το 1977 και 8. Υποχρεωτικό δημοψήφισμα για την προσχώρηση σε αμυντικούς οργανισμούς συλλογικής ασφάλειας ή σε υπερεθνικές κοινότητες από το 1977. Βλ. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής Πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, υπ.60, σελ.66-67.

⁸⁴ Η μικτή Δημοκρατία επικρατεί ανέκαθεν στην Ελβετία όπου προβλέπεται η άμεση επέμβαση του λαού για ορισμένες σπουδαίες κρατικές υποθέσεις, ενώ το Κοινοβούλιο διαχειρίζεται όλες τις λοιπές υποθέσεις, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ.233.

Β Παραβιάζεται η αρχή της διάκρισης των εξουσιών διότι σε περίπτωση συγκρούσεων μεταξύ συνιστωσών πολιτειών ή μεταξύ μιας ή και δύο εξ αυτών και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης παρεμβαίνει επικυριαρχικά το Ανώτατο δικαστήριο(Κύριο ά. 6 της Θεμελιώδους Συμφωνίας) που σημειωτέον αυτό αποτελείται από τρεις Ελληνοκύπριους δικαστές, τρεις Τουρκοκύπριους και τρεις μη Κύπριους δικαστές. Αυτό φαίνεται και από την πρόνοια του ά.4. του Συνημμένου 2 τμήμα Α όπου τόσο η «ομοσπονδιακή κυβέρνηση όσο και οι συνιστώσες πολιτείες θα εφαρμόζουν τις αποφάσεις, κανονισμούς, νομοθεσία, διαδικασίες, διατάγματα, οδηγίες, κανόνες πρακτικής και άλλα νομοθετικά έγγραφα....του Συμβουλίου Περιουσίας ...το Συμβούλιο περιουσίας θα εκδώσει κανονισμούς που θα προνοούν για την επιβολή και εφαρμογή των αποφάσεων του, οι οποίοι θα τεθούν σε ισχύ ως δεσμευτικά νομοθετικά έγγραφα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της σχετικής συνιστώσας πολιτείας ...μέχρι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή σχετική συνιστώσα πολιτεία να θεσπίσει αποτελεσματικούς νόμους..» Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι το Συμβούλιο Περιουσίας είναι όργανο ιεραρχικά ανώτερο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης αλλά και από τις συνιστώσες πολιτείες αφού θεσμοθετεί και "αναγκάζει" τα παραπάνω όργανα να "υιοθετούν" τις εκάστοτε αποφάσεις του. Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Γαλλικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του 1789 ορίζεται ότι «κάθε κοινωνία στην οποία δεν διασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων ούτε ισχύει η διάκριση των εξουσιών δεν έχει Σύνταγμα»⁸⁵ και επίσης ο Montesquieu υποστήριξε ότι η ελευθερία διασφαλίζεται από την διάκριση των εξουσιών⁸⁶.

Γ. Είναι γνωστό ότι η διαφύλαξη και ανάπτυξη της προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου συμβάλλουν στην στενότερη ένωση των λαών της Ευρώπης και στην ειρήνη. Επιπλέον η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων προϋποθέτει «πολιτικό σύστημα πραγματικής

⁸⁵ Βλ. Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ.245.

⁸⁶ Βλ. Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1991, σελ.85.

δημοκρατίας και ενιαία αντίληψη και σεβασμό της» από όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΣΔΑ που «αποτελεί ένα κείμενο όχι απλώς θεμελιώδες αλλά καταστατικό για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο χώρο της Ευρώπης»⁸⁷, αποτελεί δεσμευτικό ισχύον δίκαιο για όλη την Ευρώπη, αφού έχει επικυρωθεί και ενσωματωθεί στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών μελών της. Πέρα από τις έννομες συνέπειες που προκαλεί η ενσωμάτωση της ΕΣΔΑ στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών, η Σύμβαση ανέδειξε και μια «ιδεολογική» λειτουργία, στο βαθμό που το κάθε κράτος, για να επιβεβαιώσει το δημοκρατικό του χαρακτήρα και την προσήλωσή του στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γινόταν μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Κύπρος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία προσχώρησε στην ΕΣΔΑ και αναγνώρισε εξ αρχής την ατομική προσφυγή⁸⁸, καλείται σύμφωνα με το σχέδιο Ανάν να διαγράψει αυτή την ενέργειά της και να υιοθετήσει ένα νέο καθεστώς, όπου κατά ομολογία διακεκριμένων επιστημόνων είναι εξαιρετικά ισχύον⁸⁹ σε σχέση με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Στο Σύνταγμα του σχεδίου Ανάν παραβιάζονται αρχές⁹⁰ όπως της ελεύθερης εγκατάστασης, κατοχής περιουσίας και κίνησης εντός των δύο «συνιστωσών πολιτειών κ.λ.π.».

⁸⁷ Μαθθίας Στ., Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ευρώπη, με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Αθήνα 2006, σελ. 25.

⁸⁸ Ατομική προσφυγή: «κάθε ιδιώτης θύμα παραβίασης ενός από τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που προστατεύονται από την ΕΣΔΑ, έχει τη δυνατότητα, αφού εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που του παρέχει το εσωτερικό δίκαιο ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, να προσφύγει, μέσα σε προθεσμία έξι μηνών, στο ΕΔΔΑ κατά του κράτους τα όργανα του οποίου προσέβαλαν το δικαίωμά του και να ζητήσει την καταδίκη του κράτους αυτού και δίκαιη ικανοποίηση, Μαθθίας Σ., Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη, με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Αθήνα 2006, σελ.17-18.

⁸⁹ Γιαλουρίδης Χ., Το σχέδιο Ανάν και πάλι επί τάπητος, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 18/9/2003.

⁹⁰ Νικολόπουλος Η., Το σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο: Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα, 2009.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ-ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ

§3.- ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ

Ι. Αρνητικά στοιχεία του Σχεδίου Ανάν

Οι απόψεις των ειδικών είναι οι σωστότερες, γι' αυτό σ' αυτό το σημείο θα προσπαθήσουμε μεταφέρουμε τη δημόσια εκφρασμένη θέση, για το σχέδιο Ανάν, του Καθηγητή, κ. Η. Νικολόπουλου⁹¹:

Κατά αυτόν «υπάρχουν δύο αρνητικά δεδομένα στα οποία στηρίχθηκε το σχέδιο Ανάν: Πρώτον, οι προσπάθειες επίλυσης του κυπριακού προβλήματος(σχέδιο Ανάν) δεν λαμβάνουν υπόψη το πραγματικό γεγονός ότι το κυπριακό είναι θέμα εισβολής, κατοχής, εποικισμού και παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Δεύτερον, το σχέδιο αντίθετα στηρίζεται στη βάση της αποδοχής της πολιτικής ισότητας και ισοτιμίας των μερών(παρ.3 της ιδρυτικής συμφωνίας) και επομένως στην αναβάθμιση του ψευδοκράτους⁹²κατά παράβαση των ψηφισμάτων διεθνών οργανισμών και του Χάρτη των

⁹¹ Νικολόπουλος Η., Το σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο : Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα, 2009.

⁹² Ο Κύπριος Δικαστής στο ΕΔΑΔ, Λ. Λουκαΐδης , σε συνέντευξή του στην Εφημερίδα Φιλελεύθερος, 8.9.2002 αναφέρει ότι « στην περίπτωση της Κύπρου είναι ολοφάνερο ότι η προσπάθεια από πλευράς των Τούρκων χρήσης του όρου «κυριαρχία» σε σχέση με τις σχετικά αυτόνομες περιοχές που θα συνθέτουν ένα ομόσπονδο κυπριακό κράτος αποσκοπεί στην έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους ως αυτόνομου νόμιμου κράτους που προϋπήρχε οποιασδήποτε νέας πολιτειακής λύσης του κυπριακού προβλήματος και στη διατήρηση των βασικών στοιχείων του καθεστώτος αυτού ώστε σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο στάδιο να υπάρχει η δυνατότητα ανακτήσεως της

Ηνωμένων Εθνών και στη δημιουργία μιας ομοσπονδίας ανεξάρτητων κρατών. Στη συνέχεια μας εδραιώνει της απόψεις κάνοντας μια αναφορά στις διαφορές μεταξύ ομοσπονδίας κρατών και ομοσπονδιακού κράτους. και στην συνέχεια μας λέει ότι: σύμφωνα με το σχέδιο, τα δύο κρατίδια, οι δύο κοινότητες του σχεδίου Ανάν, διαθέτουν αρκετά VETO με τη μορφή των απαιτούμενων ειδικών πλειοψηφιών σε όλα τα επίπεδα και κυρίως σε επίπεδο, κυβέρνησης και σε επίπεδο νομοθετικών σωμάτων *ώστε απολύτως τίποτα να μην μπορεί να γίνει χωρίς τη σύμφωνη γνώμη Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων...* Είναι επίσης πρωτοφανές και φανερώνει την πονηρία των συντακτών του σχεδίου ότι ο προβλεπόμενος από το σχέδιο αποκλεισμός απόσχισης ή διχοτόμησης δρα σε βάρος του πλειοψηφούντος αριθμητικά συστατικού κράτους των ελληνοκυπρίων που θα υποτάσσεται συνεχώς και στο διηνεκές στις αποφάσεις των μη κυπρίων δικαστών όταν αυτοί αποδέχονται την άποψη των εκπροσώπων των τουρκοκυπριακού συστατικού κράτους.

*Η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία που δημιούργησε το σχέδιο Ανάν και την οποία οι αρμόδιοι στην Ελλάδα και στην Κύπρο έχουν καταστήσει στρατηγικό στόχο, δεν είναι ούτε δίκαιη ούτε λειτουργική στο βαθμό που παραβιάζει σε πολλά σημεία το κοινοτικό κεκτημένο και κυρίως την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (δημοκρατική αρχή- που βασίζεται στην επικράτηση της πλειοψηφούσας άποψης) και τις αρχές της ελεύθερης εγκατάστασης , κατοχής περιουσίας και κίνησης εντός των δύο συστατικών κρατών. Το σχέδιο εξισώνει ουσιαστικά το 82% του κυπριακού πληθυσμού με το 18% και *οδηγεί σε μία ΝΤΕ ΦΑΚΤΟ κατοχή και διχοτόμηση* στο βαθμό που δεν διασφαλίζει ούτε την επιστροφή όλων των προσφύγων στις εστίες τους.*

ιδιότητας ξεχωριστού τουρκοκυπριακού κράτους. Συνάμα, με ξεχωριστές «κυριαρχίες» πετυχαίνεται η διάσπαση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με άλλα λόγια , η χρήση του όρου επιδιώκει να δημιουργήσει ακόμη ένα νομικό στήριγμα για την επίτευξη του τελικού στόχου των Τούρκων που δεν είναι άλλος από αυτό που διακηρύσσουν απερίφραστα, δηλαδή τη δημιουργία δύο ανεξάρτητων κρατών...» Παπασσάβας Σ., Το Σχέδιο Ανάν, ένα "εποικοδομητικά ασαφές" Σύνταγματικό "μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 2003, σημ:33, σελ.48.

Είναι αυτονόητο ότι η *διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία παρουσιάζει δύο πολύ αρνητικά σημεία*. Το πρώτο είναι ο αυτόνομος και ξεχωριστός χαρακτήρας των δύο κρατιδίων κυρίως σε επίπεδο αρμοδιοτήτων, εξουσίας αποφάσεων και ανεξαρτησίας από το κοινό κράτος και το δεύτερο είναι η πλήρης ισότητα τους στο πλαίσιο των κεντρικών οργάνων και της κεντρικής εξουσίας.

Είναι εν προκειμένω πρωτοφανής και απαράδεκτος για ανεξάρτητο κράτος ο θεσμός του *Ανωτάτου Δικαστηρίου* της Κύπρου που θα ελέγχεται από τους τρεις μη Κύπριους δικαστές στο οποίο ανατίθεται ο ρόλος της κρίσης επί των αναφυομένων διαφορών μεταξύ των συστατικών κρατών και μεταξύ συστατικού και κοινού κράτους δηλαδή η καθοριστική εξουσία λήψης απόφασης σε περίπτωση διαφωνίας θα ανήκει σε μη Κύπριους δικαστές.

Επισημαίνει ότι η κυπριακή και ελληνική πλευρά διέπραξαν σοβαρό πολιτικό λάθος που δέχθηκαν κατά τις διακοινοτικές συνομιλίες τη γενική αρχή της πολιτικής ισότητας των δύο κοινοτήτων. Από την ώρα που γίνεται δεκτή η ιδέα της πολιτικής ισότητας των δύο χωριστών κοινοτήτων-συστατικών κρατών κατά το σχέδιο οντοτήτων το μέλλον για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος είναι ζοφερό.

Είναι χαρακτηριστικό, μας τονίζει, ότι σύμφωνα με το σχέδιο ούτε στο Προεδρικό Συμβούλιο (εκτελεστική λειτουργία) μπορεί να παρθεί απόφαση αν δεν συναινέσει ένα τουρκοκυπριακό μέλος αλλά ούτε και στη Βουλή των αντιπροσώπων μπορεί να παρθεί απόφαση αν δεν συναινέσει το ένα τέταρτο των τουρκοκυπρίων γερουσιαστών δεδομένου ότι *κατοχυρώνεται το σύστημα της απόλυτης ισοδυναμίας των δύο νομοθετικών σωμάτων*. Στο σημείο αυτό επισημαίνει ότι το δημιουργούμενο από το σχέδιο Ανάν μόρφωμα εισάγει την παγκόσμια πρωτοτυπία να καταργεί την *δημοκρατική αρχή, την αρχή της πλειοψηφίας και της λαϊκής κυριαρχίας* οι οποίες είναι άγνωστες στο σχέδιο και αντί αυτών εισάγεται μια *θεσμοποιημένη επικυριαρχία μη Κυπρίων δικαστών* για όλα τα θέματα για τα οποία τα συστατικά κράτη έχουν διαφορετική άποψη. Απαγορεύεται στον κυπριακό λαό να αποτελεί ένα ενιαίο εκλογικό σώμα το οποίο να αποφασίζει σύμφωνα με την δημοκρατική αρχή που στηρίζεται στην αρχή της πλειοψηφίας. Επισημαίνει ότι και το Σύνταγμα

της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 δεν αναφέρει πουθενά την ύπαρξη ενός λαού ή ενός ενιαίου εκλογικού σώματος αλλά αναφέρεται σε δύο κοινότητες ως δύο συνιστώσες ενός κοινού κράτους. Επίσης θεωρεί απαραίτητο επισήμανσης ότι η κύρια επιδίωξη, στόχευση και διευκρίνιση από μέρους της ελληνικής και κυπριακής πλευράς όταν δηλώνει ότι επιθυμεί την καθιέρωση μιας διζωνικής–δικοινοτικής ομοσπονδίας στην Κύπρο είναι η απαίτηση ύπαρξης μιας κεντρικής ομοσπονδιακής εξουσίας. Με άλλες λέξεις το Σύνταγμα του Κυπριακού κράτους *σε αντίθεση με τις προβλέψεις του σχεδίου Ανάν οφείλει να είναι ιεραρχικά ανώτερο* τουλάχιστον στα βασικά θέματα οικονομικής πολιτικής, εξωτερικής πολιτικής και άμυνας από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των επί μέρους συνταγμάτων των δύο κοινοτήτων.

Είναι χαρακτηριστικό και εξευτελιστικό για την πλειοψηφία των ελληνοκυπρίων ότι δεν έχουν ούτε τη δυνατότητα του δημοψηφίσματος ώστε να ισχύει σε ορισμένα αντιδικούμενα θέματα η αρχή της πλειοψηφίας όπως άλλωστε ισχύει στην Ελβετία το Σύνταγμα της οποίας ψευδέστατα και παραπλανητικά δηλώνεται στο σχέδιο ότι πάρθηκε σαν βάση.

Συνεχίζει λέγοντας ότι, στην Κύπρο υπάρχει ένας λαός ο Κυπριακός, αδιάφορα από εθνικές και θρησκευτικές διαφορές η κυριαρχία που πηγάζει από το λαό πρέπει και δεν μπορεί παρά να είναι ενιαία. Το ομοσπονδιακό κράτος έχει ενιαία κυριαρχία η ομοσπονδία και η συνομοσπονδία όχι. Αν κλείσει με ομοσπονδία ή συνομοσπονδία το κυπριακό, τούτο ***θα αποτελέσει παγκόσμια πρωτοτυπία και μοναδικό προηγούμενο κατάργησης της ενιαίας κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.***

Κατά τον Καθηγητή Νικολόπουλο, από τις διαφορές μεταξύ Ομοσπονδίας και Ομοσπονδιακού κράτους , είναι αυτονόητο το Όχι στην Συνομοσπονδία και πρέπει να ισχύσει και για την προτεινόμενη από τα Ηνωμένα Έθνη λύση περί ομόσπονδων κρατιδίων που θα έχουν το ένα ελληνοκυπριακή και το άλλο τουρκική τοπική κυβέρνηση και στο καθένα να υπάρχει πλειοψηφία κατοίκων και ακίνητης περιουσίας. Αυτό όμως το στοιχείο της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας συνεπάγεται πως αρκετοί πρόσφυγες δεν θα επιστρέψουν ποτέ

στις εστίες τους γιατί αν επιστρέψουν όλοι, δεν θα υπάρχει πλειοψηφία κατοίκων και ακίνητης περιουσίας στο βόρειο ομόσπονδο κρατίδιο....

Θεωρεί⁹³ ότι οι Τούρκοι έποικοι σε λίγο θα γίνουν πλειοψηφία και τούτο παρά το γεγονός ότι ο εποικισμός θεωρείται έγκλημα πολέμου σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Το πρωτόκολλο 85/5 της 8-7-1997 επαναδιατυπώνοντας την προηγούμενη Συνθήκη της Γενεύης ορίζει επί λέξει « Η μεταφορά πληθυσμού από την εισβάλλουσα χώρα και η αντικατάσταση νόμιμου πληθυσμού αποτελεί έγκλημα πολέμου». Σύμφωνα δε με το άρθρο 53 οποιαδήποτε διεθνής συμφωνία παραγνωρίζει τα παραπάνω θέματα θεωρείται άκυρη. Σήμερα οι γηγενείς Τουρκοκύπριοι δεν ξεπερνούν τις 80.000 μόλις και μετά βίας το 37% του πληθυσμού των κατεχομένων εδαφών, ο δε συνολικός αριθμός των εποίκων ξεπερνά τις 250.000 χωρίς να συνυπολογίζονται οι 37.000 του τουρκικού στρατού. Είναι επομένως φανερό ότι η δημογραφική αλλοίωση απειλεί να λύσει ντε φάκτο το κυπριακό πρόβλημα σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Συνεχίζει λέγοντας ότι αν ληφθεί υπόψη και η τουρκική και υπεργεννητικότητα σε συνδυασμό με την ελληνική υπογεννητικότητα θα κινδυνεύσει να επικρατήσει και στο νότιο ομόσπονδο κρατίδιο η βούληση της Τουρκίας στην οποία οι τουρκοκύπριοι προσφεύγουν συνεχώς και έτσι θα ασκείται ένας εντεινόμενος και αυξανόμενος έλεγχος σε ολόκληρη τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία και θα υπάρξει αυξανόμενος με το χρόνο κίνδυνος τουρκοποίησης ολόκληρης της Κύπρου. Είναι φανερό ότι η λύση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας που αρκετοί φαίνεται να επιθυμούν, έχει έντονα στοιχεία συνομοσπονδίας....

Συμπερασματικά καταλήγει με την πρόβλεψη ότι, δυστυχώς στο εγγύς μέλλον το σχέδιο Ανάν θα ξανααποτελέσει βάση διαπραγμάτευσης, η δε αποδοχή του από την ελληνική πλευρά μια και η ελληνοκυπριακή πλευρά ακολούθησε –ευτυχώς- μια εν μέρει διαφοροποιημένη θέση, θα καταστήσει

⁹³ Νικολόπουλος Η., Δημόσια τοποθέτηση σε Ημερίδα με Θέμα: ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 7/12/2009, Αθήνα, 2009.

ασθενέστερη διαπραγματευτικά την ελληνοκυπριακή θέση γιατί οι νέες διαπραγματεύσεις θα ξεκινήσουν από το σημείο που σταμάτησαν οι προηγούμενες. Όταν δε σταμάτησαν, απέναντι στην απόλυτη τουρκοκυπριακή άρνηση, υπήρχε η λαθεμένη θέση της ελληνικής πλευράς περί αποδοχής του σχεδίου επί της αρχής».

Στο σημείο αυτό θα παραθέσουμε τις απόψεις για το Σχέδιο Ανάν του καθηγητή Γιαλλουρίδη. Κατά αυτόν το σχέδιο Ανάν διαλύει την Κυπριακή Δημοκρατία και ιδρύει ένα νέο, ιδιότυπο «Κρατικό Μόρφωμα», μια συνθήκη «ασύμμετρου μετααποικιακού καθεστώτος»⁹⁴, «ένα πολιτειακό έκτρωμα του κ. Annan»⁹⁵.

Αναφέρεται στις δηλώσεις του Γερμανού κορυφαίου διεθνολόγου καθηγητού Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου και Διευθυντού του Europa College, Thomas Bruha, για το σχέδιο Ανάν: «το Σχέδιο Ανάν διαλύει κράτος-δηλαδή την Κυπριακή Δημοκρατία- ενώ δεν δημιουργεί κράτος!». Ερμηνεύοντας ο καθηγητής Γιαλλουρίδης τον προαναφερόμενο καθηγητή μας λέει :

Με το σχέδιο Ανάν διαλύεται αναμφισβήτητα η Κυπριακή Δημοκρατία, δεν υπάρχει πλέον ως κράτος, οι δομές και οι θεσμοί που συναποτελούσαν και συνέθεταν το κράτος της Ζυρίχης και εξέφραζαν την Κυπριακή Ανεξαρτησία και υπογράμμιζαν με όλα τα προβλήματα και τους περιορισμούς την εσωτερική κυριαρχία και την ικανότητα επιβολής του κράτους, το κράτος που είχε διακριτές τις εξουσίες του πολιτεύματος τουτέστιν την Εκτελεστική, την Νομοθετική και την Δικαστική, το κράτος αυτό με τις πρόνοιες και τις ρυθμίσεις του Σχεδίου Ανάν, παύει να υπάρχει. Η Κυπριακή Δημοκρατία οικοδομήθηκε πάνω σε ένα σχήμα ενιαίου κράτους, που στηρίχθηκε στην ύπαρξη δύο κοινοτήτων, πυλώνων του κράτους, ισότιμων που διέθεταν ευρύτατη πολιτιστική αυτονομία και περιορισμένη στα πλαίσια του πολιτικού συνεταιρισμού πολιτική αυτονομία. Η δικαστική εξουσία παράλληλα με τις

⁹⁴ Γιαλλουρίδης Χ., Το τέλος της Δημοκρατίας, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 23/2/2004.

⁹⁵ Γιαλλουρίδης Χ., Η Κύπρος και το «τέλος της Ιστορίας», Φιλελεύθερος, Κύπρος, 2004.

συμφωνίες της Ζυρίχης προβλεπόταν δικοινοτική, με την συμμετοχή στο Ανώτατο Δικαστήριο και ενός τρίτου ξένου δικαστή ως Προέδρου, πράγμα που δεν νόθευε την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης. Συνεχίζει και μας λέει ότι μπορεί κανείς να ομολογήσει με θλίψη, πως αποδεχθήκαμε στη Νέα Υόρκη τη διαπραγμάτευση με βάση το χρονοδιάγραμμα Ανάν, που σε ασφυκτικά χρονικά πλαίσια και πρόνοιες τοποθετημένο, αποδεχθήκαμε το πρωτοφανές για τα Διεθνή Διπλωματικά Χρονικά της Επιδιαιτησίας, στην τελική φάση της διαπραγμάτευσης από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, βέβαιοι όντες πως το προϊόν που θα βγεί στο τέλος, όχι μόνο δεν θα είναι μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά θα είναι ένα Μόρφωμα που θα ονομάζεται «κράτος» χωρίς να είναι κάτι τέτοιο. Το σχέδιο Ανάν δεν είναι εφαρμόσιμο όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε κανένα μέρος του κόσμου δεν μπορεί να εφαρμοστεί ένα τέτοιο πολιτειακό έκτρωμα.

Ο καθηγητής Γιαλλουρίδης παρακάτω μας περιγράφει περιληπτικά τη βασική εκτρωματική φιλοσοφία του σχεδίου Ανάν, απαντώντας στο βασικό ερώτημα γιατί το σχέδιο είναι απαράδεκτο⁹⁶:

1^{ov}) Νομιμοποιεί το κατοχικό καθεστώς. Το σχέδιο Ανάν είναι η τελική μορφοποίηση της πολιτικής του Acknowledgement, σύμφωνα με την οποία η νομιμοποίηση του καθεστώτος δεν πρόκειται να γίνει ως προϋπόθεση, αλλά μόνο ως αποτέλεσμα της διαπραγμάτευσης (έναντι εδάφους). Το σχέδιο νομιμοποιεί το καθεστώς και το εδραιώνει, μέσω: α) της εδραίωσης του συστήματος εγγυήσεων, β) της μεταβατικής συμπροεδρίας γ) του καθεστώτος «εσωτερικής ιθαγένειας»(μέσο για νομιμοποίηση μεγάλου αριθμού εποίκων και αποκλεισμού επιστροφής προσφύγων), καθώς και δ) του άρθρου 12 του Foundation Agreement(Θεμελιώδης Συμφωνία) που προβλέπει ότι (παρ. 1), «Οποιαδήποτε πράξη, είτε νομοθετικής, εκτελεστικής ή δικαστικής φύσης οποιαδήποτε αρχής[...], η οποία έγινε πριν την έναρξη της ισχύος της παρούσας Συμφωνίας αναγνωρίζεται ως έγκυρη και νοουμένου ότι δεν είναι ασύμβατη και ή αντίθετη με οποιαδήποτε άλλη διάταξη της παρούσας

⁹⁶ Γιαλλουρίδης Χ., Ώρες Ευθύνης, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 13/12/2002.

Συμφωνίας, συνεχίζει να ισχύει και μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Συμφωνίας. Κανένας δεν δύναται να αμφισβητήσει την ισχύ τέτοιων πράξεων για λόγους, που συνέβησαν πριν την έναρξη της παρούσας Συμφωνίας».

2^ο) Καθιστά τη «λύση», οιονεί όρο στην τελική ένταξη στην ΕΕ. Δια μέσου, όχι μόνο των χρονοδιαγραμμάτων, αλλά και α) των χωριστών δημοψηφισμάτων (όπου οι πολίτες καλούνται να αποφασίσουν ταυτοχρόνως για τη λύση- ένταξη), β) Της ενσωμάτωσης της «λύσης» στην Πράξη Προσχώρησης της Κύπρου στην ΕΕ. γ) Της πρόνοιας περί ίσης μεταχείρισης Τούρκων και Ελλήνων πολιτών στην Κύπρο(μπορούν να ανέρχονται στο 10% του πληθυσμού των συστατικών κρατών).

3^ο) Διασφαλίζει την τουρκοελληνική «ισορροπία» δυνάμεων (Τουρκικό έλεγχο του νησιού) με : α) το σύστημα εγγυήσεων, β) την δέσμευση της Κύπρου να στηρίζει την Ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας.

4^ο) Επιβάλλει συγκυριαρχία του «κοινού κράτους». α) ανατρέποντας την αρχή της Λαϊκής Κυριαρχίας, η οποία κατά τη γνώμη του θα μπορούσε να διασφαλίσει ακόμα και στα πλαίσια του Δικοινοτισμού, με καθολική ψηφοφορία είτε του «Προεδρικού Συμβουλίου», είτε της Γερουσίας- οι ελληνοκύπριοι να ψηφίζουν και τους τουρκοκύπριους υποψηφίους και αντιστρόφως .β) Επιβάλλοντας το ιστορικά αποτυχημένο σύστημα του εθνικού βέτο γ) Επιβάλλοντας τον εθνικό τεμαχισμό της εξωτερικής όσο και της εσωτερικής πολιτικής του κράτους, με πρόνοιες για εθνικό διαμοιρασμό Υπουργείου Εξωτερικών και Υπουργείο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, για τις διεθνείς σχέσεις των συστατικών κρατών και με ενισχυμένο το ρόλο τους στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής του κράτους.

5^ο) Εξουδετερώνει το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν εθελοντικά. Στον Τουρκοκυπριακό «συστατικό» κράτος επιβάλλεται, μέσα από τα μεγάλα χρονοδιαγράμματα και τους ποσοστιαίους περιορισμούς (15χρόνια, 1% κάθε χρόνο),ο αποκλεισμός ουσιαστικά των προσφύγων να επιστρέψουν, αλλά και

ο αποκλεισμός και αυτών των πολιτών που επιστρέφουν από τις πολιτικές διεργασίες του συστατικού κράτους, που θα επιλέξουν να ζήσουν».

Επιπρόσθετα κατά τον καθηγητή Γιαλλουρίδη το Σχέδιο Ανάν καθιερώνει κατά τρόπο μοναδικό και πρωτάκουστο στην ιστορία των κρατών, την απαγόρευση σε ένα κράτος, σε μία οργανωμένη κοινωνία, να έχει τη δική της άμυνα⁹⁷. Δεν επιτρέπεται στους Κύπριους, Έλληνες και Τούρκους, να οργανώσουν κάποια στιγμή που θα το αποφασίσουν και θα το θελήσουν, όπως συμβαίνει σε όλες τις οργανωμένες κοινωνίες, ν' αναπτύξουν ένα δικό τους αμυντικό σύστημα, που να είναι σε θέση να υπερασπιστεί τα αγαθά, τα συμφέροντα και τις αξίες του συνόλου του λαού.

Οι απόψεις του Δικαστή στο ΕΔΔΑ Λουκαΐδη⁹⁸ για το μέρος του Συντάγματος του σχεδίου Ανάν σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι:

«α) δεν κατοχυρώνεται το δικαίωμα επιστροφής όλων των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους, β) δεν κατοχυρώνεται το δικαίωμα χρήσης και απόλαυσης της ιδιοκτησίας σε σχέση με όλους ανεξαιρέτως τους δικαιούχους. Σε εκείνους δε που επιτρέπεται η αποκατάσταση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας τους αυτό γίνεται με ανεπίτρεπτους χρονικούς, ποσοστιαίους και άλλους περιορισμούς, γ) δεν επιτρέπεται η ελεύθερη εγκατάσταση όλων των πολιτών του κυπριακού κράτους σε οποιοδήποτε χώρο του κράτους αυτού, δ) οι περιοριστικές διατάξεις σχετικά με τον καταμερισμό της διαμονής του πληθυσμού καταλήγει σε φυλετικές διακρίσεις ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, ε) καθιερώνονται επίσης φυλετικές διακρίσεις ή φυλετικά κριτήρια σε σχέση με την άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων ή άλλων ατομικών

⁹⁷ Γιαλλουρίδης Χ., Η διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Ανάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Ανάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Πρακτικά Ημερίδας, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ. 77.

⁹⁸ Βλ. Παπασάββας Σ., Το σχέδιο Ανάν, ένα "εποικοδομητικά ασαφές" συνταγματικό "μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 2003, σελ. 78-79.

δικαιωμάτων και ελευθεριών όπως εκείνων της κατοικίας, της ελεύθερης εγκατάστασης και της ιδιοκτησίας, στ) καθιερώνονται άδικες δυσμενείς διακρίσεις σε σχέση με την επιστροφή περιουσιών και κατοικιών..., ζ) καθιερώνεται έμμεσα απαλλοτρίωση ή ανταλλαγή ορισμένων περιουσιών με σκοπό την παρεμπόδιση της επιστροφής των προσφύγων και την παγίωση της εθνικής διάκρισης ή του εθνικού ξεκαθαρίσματος και συνεπώς αντίθετα με τους αναγκαστικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, η) επιβάλλονται αναστολές, απαγορεύσεις και άλλοι περιορισμοί στο δικαίωμα πρόσβασης σε αρμόδια δικαστήρια σε σχέση με ορισμένα περιουσιακά θέματα, θ) επιβάλλονται ανεπίτρεπτοι περιορισμοί στο δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης, ι) επιβάλλονται ανεπίτρεπτοι περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων, ια) διατηρείται η παρουσία των εποίκων που συνιστά έγκλημα πολέμου και συνεπάγεται παραβίαση των δικαιωμάτων μέρους του γηγενούς πληθυσμού με τη μορφή της διαιώνισης του εκτοπισμού του, επέμβασης στο δικαίωμα κατοικίας, σεβασμού ιδιωτικής ζωής και περιουσίας, ιβ) δεν προβλέπεται αποτελεσματική θεραπεία για τις παραβιάσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ιγ) υπάρχει προσπάθεια επέμβασης στο δικαίωμα ατομικής προσφυγής στο ΕΔΑΔ σε σχέση με θέματα της αρμοδιότητάς του».

Το σχέδιο Ανάν όπως είδαμε ασχολείται και με το θέμα των χωρικών υδάτων που βρίσκονται μπροστά από τις Βρετανικές βάσεις(Ακρωτήριου-Δεκέλειας)^{99,100}. Σύμφωνα με το παράρτημα Α της Συμφωνίας της Ζυρίχης-

⁹⁹ Στη Συνθήκη για την θέσπιση του Συντάγματος, Τίτλος Χ, άρθρο 68, «η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου και του κεκτημένου της Ένωσης αναστέλλεται στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο» και στο Πρωτόκολλο σχετικά με την τροποποίηση της συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΚΑΕ, στο άρθρο 9 λέει ότι το άρθρο 198 της Συνθ ΕΚΑΕ αντικαθίσταται από το εξής κείμενο: εφόσον δεν ορίζεται αλλιώς, οι διατάξεις της παρούσας εφαρμόζονται....κατά παρέκκλιση από το πρώτο, δεύτερο και τρίτο εδάφιο:....β) «η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στις περιοχές κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας στην Κύπρο». Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συνθήκη για την θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, Ευρωπαϊκές Κοινότητες 2005,σελ.341,400,

¹⁰⁰ Συρίγος Α., Το Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2005, σελ.283-290.

Λονδίνου, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να διεκδικήσει ως αιγιαλίτιδα ζώνη της τη συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται μπροστά από τις δύο Βρετανικές Βάσεις. Η περιοχή αυτή δεν προσδιορίζεται, όμως, ως αιγιαλίτιδα ζώνη των βάσεων. Ο μη προσδιορισμός της νομικής φύσης της θαλάσσιας ζώνης μπροστά από τις βάσεις έθετε το ερώτημα του ακριβούς περιεχομένου της βρετανικής κυριαρχίας και του πιθανού δικαιώματος της Κύπρου να προσβάλει το δικαίωμα της Βρετανίας να έχει χωρικά ύδατα στις βάσεις. Τα πράγματα περιπλέχθηκαν όταν το 1964 η Κυπριακή Δημοκρατία αύξησε το όριο των χωρικών υδάτων της από τα 3 στα 12 ν. μίλια ενώ η Βρετανία εξακολούθησε να διατηρεί το όριο των 3 ναυτικών μιλίων. Ακόλουθα ερωτηματικά δημιουργήθηκαν ως προς το δικαίωμα της Βρετανίας να ισχυρισθεί ότι η περιοχή των βάσεων διαθέτει και υφαλοκρηπίδα. Σύμφωνα με δίκαιο της θάλασσας¹⁰¹, τα δικαιώματα του κράτους (αρχιπελαγικού ή παράκτιου) στην υφαλοκρηπίδα δεν χρειάζεται να συσταθούν είναι κυριαρχικά και δεν εξαρτώνται από την άσκησή τους. Επομένως στον βαθμό που τα δικαιώματα της Βρετανίας στην περιοχή των Βάσεων ήταν όντως κυριαρχικά θα μπορούσε να διεκδικήσει και υφαλοκρηπίδα στις νότιες περιοχές της Κύπρου. Αυτό το θέμα προβλημάτισε τις Κυπριακές αρχές κατά την υπογραφή συμφωνίας οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου το 2003.

Πάντως αν ληφθούν υπόψη οι ειδικές περιστάσεις της περιοχής, η απαγόρευση για επέκταση της κυπριακής αιγιαλίτιδας ζώνης μπροστά από τις βάσεις που υπήρχε με τις συνθήκες του 1960 πρέπει μάλλον να θεωρηθεί ότι, είχε ως αποκλειστικό σκοπό να διευκολύνει την ελεύθερη προσέγγιση πολεμικών πλοίων, χωρίς να δημιουργούνται οι υποχρεώσεις αβλαβούς διέλευσης, που έτσι και αλλιώς θα ίσχυαν. Κάτι ανάλογο ισχύει και στον αέρα όπου αναφέρεται ρητά το δικαίωμα της Βρετανίας να πραγματοποιεί ελεύθερα υπερπτήσεις στον εναέριο χώρο του νησιού.

¹⁰¹ Βλ. Σημ.66 σελ.50.

Το σχέδιο Ανάν απέφυγε να προσδιορίσει τη νομική φύση των θαλάσσιων υδάτων των Βρετανικών Βάσεων, περιορίστηκε να επαναβεβαιώσει την απαγόρευση επέκτασης των κυπριακών χωρικών υδάτων: «Η Κύπρος δεν θα απαιτήσει ως μέρος των χωρικών υδάτων της ύδατα μεταξύ των γραμμών οι οποίες περιγράφονται στην έκθεση που αναφέρεται στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής της Συνθήκης».

Εδώ δεν αναφέρεται πουθενά ποιες είναι οι γραμμές αυτές και δεν ήταν οπωσδήποτε οι γραμμές που είχε προσδιορίσει η Βρετανία στη Συμφωνία του 1960. Οι γραμμές αυτές θα προσδιορίζονταν σε έκθεση που θα ετοίμαζε εμπειρογνώμονας τον οποίο θα διόριζε μονομερώς η Βρετανία. Η «Ενωμένη Δημοκρατία της Κύπρου» περιοριζόταν απλά στην αποδοχή της όποιας έκθεσης παρουσίαζε ο εμπειρογνώμονας. Επομένως δεν ήταν σαφές κατά πόσο τα ύδατα των βάσεων θα είχαν πλήρη ανάπτυξη στα 12 ν. μίλια. Ακολούθως σε μια τέτοια περίπτωση η Βρετανία θα μπορούσε να διεκδικήσει χωρίς αμφιβολία και υφαλοκρηπίδα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαδικασία προσδιορισμού των θαλάσσιων γραμμών διέφερε από την αντίστοιχη προσδιορισμού των χερσαίων ορίων μεταξύ του εδάφους των βάσεων και της «Ενωμένης Δημοκρατίας της Κύπρου». Σε αυτή την περίπτωση θα συμμετείχαν και οι δύο κυβερνήσεις με τον διορισμό δύο εμπειρογνομόνων αντίστοιχα.

Πάντως η πολιτική κατάσταση που επικράτησε στο νησί επέτρεψε τη διατήρηση των βάσεων η οποία στρέφεται κατά της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών και οι διατήρησή τους είναι αυθεντικό κατάλοιπο της αποικιοκρατίας.

Όπως θα δούμε παρακάτω στα θετικά καταχωρείται η επιστροφή του 50% του εδάφους των Βάσεων από την πλευρά της Αγγλίας. Όμως έτσι ενδεχομένως να διασφαλίζει και να συνεχίζει να νομιμοποιεί κάτω από το καθεστώς της ΕΕ το υπόλοιπο 50% του εδάφους που κατέχει, ενώ

διαφορετικά με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ η Αγγλία θα οφείλει να διαλύσει τις Βάσεις ως «κατάλοιπο της Αποικιοκρατίας»¹⁰².

II. Θετικά στοιχεία του Σχεδίου Ανάν

Κατά τον Καθηγητή Ηρακλείδη, το Σχέδιο Ανάν¹⁰³ ήταν το πλέον λεπτομερές και συνολικό σχέδιο επίλυσης του Κυπριακού από το 1964 μέχρι σήμερα. Η εκτίμηση για το Σχέδιο Ανάν ήταν ισομερές, δίκαιο και λογικό, ήταν (και παραμένει) η επικρατούσα άποψη διεθνώς, στον ΟΗΕ και στην Ε.Ε. Αυτή

¹⁰² Σημ: Το εδάφιο β', της παρ. 6, του άρθρ. IV-440 (με τίτλο:Πεδίο εδαφικής εφαρμογής), της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, περιλαμβάνει: «...β) **Η παρούσα Συνθήκη δεν εφαρμόζεται στο Ακρωτήριο και στη Δεκέλεια, που αποτελούν περιοχές των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο**, παρά μόνο στον αναγκαίο βαθμό για να διασφαλισθεί η εφαρμογή του καθεστώτος που προβλεπόταν αρχικά στο Πρωτόκολλο αριθ. 3 για τις περιοχές των κυρίαρχων βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο, το οποίο προσαρτάται στην Πράξη προσχώρησης που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Συνθήκης που αναφέρει το άρθρο IV-437 παράγραφος 2 στοιχείο ε) και η οποία περιλαμβάνεται στο Πρωτόκολλο σχετικά με τη Συνθήκη και την Πράξη προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας». Από το περιεχόμενο του προαναφερόμενου εδαφίου β', της παρ.6, του άρθρ. IV-440, συμπεραίνεται **ότι το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα εφαρμόζεται μόνο για την διασφάλιση της Βρετανικής κυριαρχίας στις εδαφικές περιοχές** που κατέχει στην Κύπρο, τις γνωστές ως «κυρίαρχες» Βάσεις του Ηνωμένου Βασιλείου της Μ. Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, τη Συνθήκη για την θέσπιση του Συντάγματος της Ευρώπης, **άρα και το άρθρο IV-440 στο σύνολό του, δυστυχώς επικύρωσε η Ελλάδα μέσω του Κοινοβουλίου**, την Τρίτη 19 Απριλίου του 2005, με 268 ψήφους υπέρ, 17 κατά (ΚΚΕ-ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ) και 15 αποχές, Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 2005, σελ. 195.

¹⁰³ Βλ. Ηρακλείδης Α., Κυπριακό Πρόβλημα, 1947-2004, Από την Ένωση στη Διχοτόμηση; Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα, 2006, σελ. 399-405.

ήταν και η άποψη της Αθήνας επί Κυβέρνησης Σημίτη¹⁰⁴, και της Λευκωσίας επί Προεδρίας Κληρίδη¹⁰⁵. Υποστηρίζει ότι σε γενικές γραμμές τα υπέρ του

¹⁰⁴ Το Σχέδιο Αννάν, το οποίο μετά πάθους υπερασπίζεται ο κύκλος της «εκσυγχρονιστικής διανόησης», δήλωση του Κ. Σημίτη της 10^{ης} Νοεμβρίου 2002 «Πρόκειται για ιστορική ευκαιρία», και ότι το Σχέδιο Αννάν δεν είναι άλλωστε παρά το αποτέλεσμα μιας προσέγγισης των «εθνικών θεμάτων» και των «δογμάτων» που, άλλοτε ρητά και άλλοτε σιωπηρά, κατέστησαν βάση της ελληνικής εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής ο Κώστας Σημίτης και ο Γιώργος Παπανδρέου, Γιαλλουρίδης Χ., Η Διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Αννάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Αννάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Πρακτικά Ημερίδας, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.83, Κωνσταντακόπουλος Δ. Η αρπαγή της Κύπρου, Εκδόσεις Λιβάνη Α.Α., Αθήνα, 2004, σελ.257.

¹⁰⁵ Σημ: Γνωρίζουμε πως είχε αναπτυχθεί πολύ πριν την εμφάνιση του Σχεδίου Αννάν μία σχολή σκέψης από πολιτικούς και επιστήμονες που υποστηρίζουν την άποψη ότι πρέπει να υπάρχει λύση πριν από την ένταξη, για να «αποφευχθεί» η μονιμοποίηση της διχοτόμησης και να μπει η Κύπρος με «λυμένο» το πρόβλημά της στην Ε.Ε.!! Πρόκειται, κατά την άποψή μας, για μία εξαιρετικά αφελή και απλουστευμένη εκτίμηση των εξελίξεων. Και αυτό γιατί αυτή αντίληψη δεν λαμβάνει υπ' όψιν της τον τουρκικό παράγοντα, ο οποίος θα διαιωνίσει μέσα από την παρουσία του στην Κύπρο και τον γεωπολιτικό έλεγχο του χώρου, δεν λαμβάνει υπ' όψιν της την δομικά απολύτως δυσλειτουργική φόρμουλα λύσης, η οποία όχι μόνο διαιωνίζει τη διαίρεση, όχι μόνο δεν θα επιτρέψει στο κράτος να είναι βιώσιμο και λειτουργικό, αλλά θα δημιουργήσει και αδιέξοδο στην ίδια την ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου, αφού πολλές πρόνοιες της φόρμουλας αυτής θα αντίκειται εμμέσως ή αμέσως στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, δηλαδή στο σύστημα δικαίου της Ε.Ε. Η ίδια αντίληψη καθιστά την Ευρώπη όμηρο της Τουρκίας via Λευκωσίας και εμπεριέχει τον κίνδυνο δημιουργίας μίας Βοσνίας στην Ε.Ε. Οι άνθρωποι που πρότειναν τη συγκεκριμένη λύση, κινήθηκαν με μία αντίληψη παθητικής αποδοχής των τετελεσμένων του Αττίλα και της Ελληνικής και Κυπριακής συστηματικής και ασφαλούς διολίσθησης στις θέσεις της τουρκικής πλευράς, μέσα από την εμπέδωση διζωνικότητας των δύο οντοτήτων, δηλαδή του συμπαγούς εδαφικού διαχωρισμού των δύο μερών και την εν γένει νομικίστικη και μοιρολατρική προσέγγιση του κυπριακού προβλήματος όλα τα τελευταία χρόνια. Υπήρξε ταυτόχρονα και μία ιδεαλιστική-εξωπραγματική, ίσως και αφελής, προσέγγιση του ρόλου και των πραγματικών δυνατοτήτων του Ο.Η.Ε., ως προς την ικανότητά του να επιλύει διεθνείς κρίσεις, επιβάλλοντας τη δικαιοσύνη και το διεθνές δίκαιο, εν προκειμένω. Από την άλλη, υπήρξε κατά την εκτίμησή μας και μειωμένη πολιτική βούληση και εν πάση περιπτώσει, αδυναμία των ηγεσιών της Αθήνας και Λευκωσίας να υπερασπιστούν με σταθερότητα και

Σχεδίου υπερτερούσαν των μειονεκτημάτων και για τις δύο Κοινότητες του νησιού. Κατά τον καθηγητή Ηρακλείδη τα γενικότερα πλεονεκτήματα του Σχεδίου ήταν τουλάχιστον τέσσερα για τους Ελληνοκύπριους, τους Τουρκοκύπριους, την Ελλάδα και την Τουρκία τα οποία είναι τα παρακάτω:

Πρώτο πλεονέκτημα ήταν η ίδια η επίλυση του Κυπριακού μετά από δεκαετίες αντιπαράθεσης και ξοδέματος πολύτιμου κεφαλαίου και από τις τέσσερις πλευρές στη διένεξη, κεφάλαιο που θα μπορούσε να έχει διατεθεί αλλού πολύ πιο επωφελώς. Θα εξέλειπαν η ένταση και η αντιπαλότητα και θα διανοιγόταν η δυνατότητα οι δύο κοινότητες να ζήσουν όπως τους αξίζει, ειρηνικά, με ασφάλεια, με εξασφαλισμένη συλλογική ταυτότητα και με ευημερία εντός της ζώνης ειρήνης και ασφάλειας της ΕΕ.

Δεύτερο πλεονέκτημα ήταν το ξεπέρασμα της διχοτόμησης της νήσου και του διαχωρισμού των κατοίκων της, η επανένωση που κανονικά είναι ο πόθος όλων των Κυπρίων ή των περισσότερων γηγενών Κυπρίων, ασχέτως εθνοτικής ταυτότητας και ιδεολογίας.

Τρίτο πλεονέκτημα, με την επίλυση του Κυπριακού οι ελληνοτουρκικές σχέσεις θα ξεπερνούσαν τον μεγαλύτερο βραχνά που τους κατατρέχει από το 1954 και δεν έχει αφήσει τις κατά καιρούς προσπάθειες ομαλοποίησης των σχέσεων τους να εδραιωθούν και να προκύψει πραγματική προσέγγιση. Σημειώνει ότι η επίλυση πρώτα του Κυπριακού και στη συνέχεια των διμερών ελληνοτουρκικών διαφορών του Αιγαίου, έχει αποτελέσει, εύλογα, πάγια ελληνική θέση.

αποφασιστικότητα και σε διάρκεια το κυπριακό εθνικό συμφέρον, που συνίσταται κυρίως στην αποκατάσταση της νομιμότητας και την επιβίωση του κυπριακού κράτους, έστω και αυτού του αναχρονιστικού μετααποικιακού πολιτεύματος της Ζυρίχης, Γιαλλουρίδης Χ. Η διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Ανάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Πρακτικά Ημερίδας, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Ανάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007,σελ.78-79.

Τέταρτο πλεονέκτημα, με την επίλυση θα διευκολυνόταν η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, που έχει αποτελέσει μονόδρομο για την Τουρκία και είναι προς το συμφέρον τόσο της Ελλάδας όσο και της Κύπρου. Τώρα, με τη μη επίλυση, το αγκάθι παραμένει και αποτελεί πεδίο για πολλές τριβές, επιπλέον δίνοντας επιχειρήματα στους Τούρκους που θεωρούν την ευρωπαϊκή προοπτική μέγα λάθος ή και ατιμωτική, ειδικά ενόψει των προσαρμογών που θα χρειαστεί να κάνει η χώρα τους.

Τα ειδικότερα πλεονεκτήματα, κατά τον προαναφερόμενο καθηγητή Ηρακλείδη, της λύσης Ανάν, για τους Ελληνοκύπριους ήταν τα εξής:

- η άρση των τετελεσμένων και η επίτευξη της επανένωσης,
- η επιστροφή των περισσότερων προσφύγων στα σπίτια τους , 120.000 των οποίων (δηλαδή περισσότεροι από μισοί από το συνολικό αριθμό των 200.000) σε περιοχές που θα βρίσκονταν υπό το ελληνοκυπριακό ομόσπονδο κράτος,
- η αποχώρηση του μεγαλύτερου μέρους του ξένου στρατού,
- και ο τερματισμός της εισροής μεταναστών από την Τουρκία και η απομάκρυνση μέρους των μεταναστών αυτών. Αντίθετα το «όχι» σημαίνει διατήρηση του υπάρχοντος status quo, δηλαδή της διχοτόμησης.

Σε περίπτωση εφαρμογής του σχεδίου Ανάν η Βρετανία είχε προσφερθεί να εκχωρήσει στην «Ενωμένη Δημοκρατία της Κύπρου» περιοχή που αντιστοιχούσε περίπου στο μισό της συνολικής έκτασης των Βρετανικών Βάσεων¹⁰⁶, το οποίο θα κατανεμηθεί κατά 90% στην Ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία και κατά 10% στο Τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία. Ο Συρίγος θεωρεί την προσφορά αυτή ως έμμεση εκχώρηση διότι αυτή δεν γινόταν ρητά και ότι η Ενωμένη Δημοκρατία της Κύπρου ανελάμβανε το

¹⁰⁶ Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2005,σελ.285-287.

σύνολο των διεθνών υποχρεώσεων και ευθυνών που είχε η Βρετανία ως εκείνη τη περίοδο από την εκχώρηση αυτή καθώς και όλες τις νομικές ευθύνες. Αυτό το συμπεραίνει, διότι απουσίαζε παντελώς ο όρος κυριαρχία όπως η έννοια της εκχώρησης της κυριαρχίας, καθώς επίσης δεν υπήρχε η αναφορά στη σχετική πρόβλεψη των συμφωνιών του 1960 σύμφωνα με την οποία η κυριαρχία και ο έλεγχος των βάσεων ή τμήματός τους θα περνούσαν μόνο στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Η ερμηνεία αυτή της ιδιόμορφης μεθόδου απόδοσης της κυριαρχίας σε τμήμα του χώρου των βάσεων καταλήγει σε περισσότερους από μία πιθανές εξηγήσεις. Είναι πιθανό οι Βρετανοί να μην ήθελαν να εκχωρήσουν ρητά τις συγκεκριμένες περιοχές, για να μην υπενθυμίσουν και δηλώσουν ότι εξακολουθούν να δεσμεύονται από τη σχετική συμφωνία του 1960 που μπορεί να δημιουργούσε προηγούμενο που θα κατέληγε σε απόδοση όλων των εδαφών των βάσεων. Μία δεύτερη πιθανότητα είναι η ότι η Βρετανία δεν θεωρούσε ότι η Ενωμένη Δημοκρατία της Κύπρου θα αποτελούσε συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960. Σε μία τέτοια περίπτωση τυπικά δεν μπορούσε να εκχωρήσει το έδαφος σε άλλο διεθνές υποκείμενο από εκείνο το οποίο αναφερόταν στις συμφωνίες του 1960, διότι δεσμευόταν από τη σχετική ανταλλαγή διακοινώσεων μεταξύ Μακαρίου, Κιουτσούκ και του εκπροσώπου της Βρετανίας. Εναλλακτικά και με βάση την προαναφερόμενη διακοίνωση του 1960 δεν είχε την υποχρέωση να εκχωρήσει στο μέλλον και το υπόλοιπο τμήμα των βάσεων.

Πέρα των νομικών προβληματισμών για τον τρόπο μεταβίβασης της κυριαρχίας, η παραχώρηση τμήματος των βάσεων φαίνεται ότι εξυπηρετούσε μία σειρά από στόχους της Βρετανικής πλευράς:

- 1) Εμφανιζόταν αυξημένη η έκταση που θα περνούσε υπό τη διοίκηση της Ελληνοκυπριακής Πολιτείας με αποτέλεσμα να εξισορροπούνται σχετικά οι εντυπώσεις με τη συνολική έκταση που θα ήταν υπό ελληνοκυπριακό έλεγχο.

- 2) Η μείωση της εκτάσεως των βάσεων καθιστούσε λιγότερο ορατή στο μέσο Κύπριο την παρουσία των Βρετανών και μείωνε την ενόχληση για τη διαιώνιση του καθεστώτος αποικιοκρατίας σε τμήμα του νησιού.
- 3) Η απαλλαγή από μεγάλο αριθμό των κατοίκων των βάσεων οι οποίοι απαιτούσαν την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στις περιοχές που διαμένουν μείωνε την πιθανότητα τριβών για το ακριβές¹⁰⁷ καθεστώς των βάσεων και τη σχέση των συγκεκριμένων κατοίκων με την Ε.Ε.

Η Βρετανία με την παραχώρηση αυτή κατέστησε σαφές ότι οι περιοχές αυτές έχουν πάψει να απαιτούνται για στρατιωτικές ανάγκες της. Επομένως θεωρητικά η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί να διεκδικήσει τις περιοχές που η Βρετανία περιέλαβε στις τελευταίες διευθετήσεις του σχεδίου Ανάν.

Από την αναφορά των αρνητικών και θετικών σημείων του Σχεδίου Ανάν του Γ.Γ. των Η.Ε., διαπιστώνουμε *ότι στο σύνολό του το Σχέδιο Ανάν κρίνεται αρνητικά*¹⁰⁸¹⁰⁹. Κατά συνέπεια μπορούμε με ασφάλεια να συμπεράνουμε ότι

¹⁰⁹ Σημ: « και εγώ επί πάρα πολλά χρόνια αναφερόμουν-και επαγγελματικά αν θέλετε-σε αυτές, όπως πολύ σωστά είπε η κυρία Παπαρήγα και σωστά λέει η Κεντρική Επιτροπή, τις παλιές αποφάσεις του ΟΗΕ. Τώρα όμως τα τελευταία χρόνια σιγά σιγά ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο Ασφαλείας, γιατί αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης δεν έχουμε πρόσφατες-το Συμβούλιο Ασφαλείας και ιδίως αυτός που θα έπρεπε να είναι ακόμα πιο ανεξάρτητος, ο Γενικός Γραμματέας, που θα έπρεπε να είναι θεματοφύλακας της ιδεολογίας των Ηνωμένων Εθνών, κατέστη-και ξέρετε όλοι πώς-ένα είδος διαύλου ιμπεριαλιστικών σχεδίων, με τελευταίο και **εξαιρετικά κακό το σχέδιο Ανάν**. Κατά συνέπεια θα πρέπει, ίσως δε αυτά είναι προβληματισμοί, να αναφερόμαστε πια στις αρχές του ΟΗΕ. Πράγματι οι αρχές του ΟΗΕ είναι εκεί και όχι πια δυστυχώς στις αποφάσεις, Στοφορόπουλος Θ. , πρέσβυς επί τιμή, Ένθετη Έκδοση: "Εκδήλωση της ΚΕ του ΚΚΕ για την Εθνική Άμυνα και τις Ένοπλες Δυνάμεις", Ριζοσπάστης, Κυριακή 19/ 10/2003, WWW2.rizospastis.gr.

""σωστά οι ελληνοκύπριοι καταψήφισαν το Σχέδιο Ανάν^{110,111} με 76% ΟΧΙ και 24% ΝΑΙ.

§4.-ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ

Ι. Η μορφή του Κυπριακού κράτους σε περίπτωση αποδοχής του σχεδίου Ανάν

Όπως ήδη αναφέραμε οι διατάξεις του Συντάγματος είναι σχετικές με την οργάνωση της εξουσίας. Ήδη έχουμε αναφέρει ότι τα ισχύοντα ομοσπονδιακά Συντάγματα καθιερώνουν το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ των κρατών-μελών τους και κατά του κεντρικού κράτους. Το δε ομοσπονδιακό σύστημα αποτελεί μορφή αποσυγκέντρωσης ολόκληρης της κρατικής εξουσίας δηλαδή της εκτελεστικής, νομοθετικής, δικαστικής λειτουργίας. Επίσης οφείλουμε να

¹¹⁰ Σημ: «Χαιρετίζω το βέβαιο και βροντερό "ΟΧΙ" των αδελφών μας Ελληνοκυπρίων, που το θεωρώ ισότιμο με τα μεγάλα "ΟΧΙ" των Ελλήνων και επιπλέον σαν απαρχή αντίστασης στον αγώνα για την υπεράσπιση της τιμής και της αξιοπρέπειας της πατρίδας μας». Μίκης Θεοδωράκης, 21/4/2004, Κωνσταντακόπουλος Δ., Η Κύπρος σε παγίδα, Εκδόσεις Λιβάνη Α.Α., Αθήνα, 2008, σελ.44.

¹¹¹ Σημ: « Στο Ανάν V λέμε ΟΧΙ. Σ' αυτούς που ζητούν το ΝΑΙ θυμίζω μόνον μια ρήση του Lynton Johnson. Δεν πρέπει να εξετάζουμε τη νομοθεσία υπό το πρίσμα των καλών που θα επιφέρει αν εφαρμοστεί σωστά, αλλά υπό το πρίσμα των δεινών που θα επιφέρει αν εφαρμοστεί λάθος. Συγκεκριμενοποιώντας το απόφευγα του Lynton Johnson για το σχέδιο Ανάν V, γράφω, «Δεν πρέπει να εξετάζουμε το σχέδιο Ανάν V υπό το πρίσμα των καλών που θα επιφέρει αν εφαρμοστεί σωστά, αλλά υπό το πρίσμα των δεινών που θα επιφέρει αν εφαρμοστεί λάθος». Και η πείρα δεν πείθει για καλύτερες μέρες. Αντίθετα βεβαιώνει για τραγικές εξελίξεις. Αδιάψευστοι μάρτυρες τα Στροβίλια κι η Τρίτη Βιέννη χθές, η ενίσχυση των κατοχικών στρατευμάτων σήμερα αλλά και η στάση της Τουρκίας και των ξένων στην Κοπεγχάγη, τη Χάγη, τη Νέα Υόρκη, τη Κύπρο και την Λουκέρνη», Ιωαννίδης Ο., Το Σχέδιο Ανάν πριν & μετά το Δημοψήφισμα, Περί των σχεδίων του Γ.Γ. των Η.Ε.(Ι,ΙΙ,ΙΙΙ,ΙV, V) για τη συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος. Ετυμηγορία Ελλήνων Κυπρίων ΟΧΙ 76% ΝΑΙ 24%, Εκδόσεις Power Publishing, Κύπρος, 2004, σελ. 163.

τονίσουμε ότι το ομοσπονδιακό Σύνταγμα κάθε ομοσπονδιακού κράτους είναι ιεραρχικά ανώτερο των Συνταγμάτων των ομόσπονδων κρατιδίων επειδή εφαρμόζεται η Δημοκρατική αρχή-αρχή της πλειοψηφίας που θεμελιώνεται σε ένα ενιαίο εκλογικό σώμα την ύπαρξη όμως του οποίου ρητά απορρίπτει το σχέδιο Ανάν¹¹². Αυτό όμως συμβαίνει σε όλα τα ομοσπονδιακά κράτη στα οποία η ύπαρξη κεντρικής εξουσίας είναι απαραίτητη και αυτονόητη (Ομοσπονδιακή Γερμανία, ΗΠΑ, Ελβετία, κλπ). Τούτο είναι απαραίτητο για την λειτουργικότητα και την βιωσιμότητα ενός σύνθετου κράτους και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο την *CONDITIO SINE QUA NON* για μια δίκαιη επίλυση του κυπριακού¹¹³.

Το σχέδιο Ανάν επικαλείται ότι έχει ως πρότυπο: α) το Ελβετικό ομοσπονδιακό κράτος για την οργάνωση της εξουσίας του στο "κράτος" που δημιουργεί και β) το Βελγικό ομοσπονδιακό κράτος, κυρίως για τον τρόπο οργάνωσης των σχέσεων μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών τόσο μεταξύ τους όσο και με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, για την διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής στην ΕΕ από αυτές. Επομένως επιβάλλεται να αναφερθούμε στο σημείο αυτό εκτενέστερα στο Ελβετικό ομοσπονδιακό Σύνταγμα και να κάνουμε και μια μικρή αναφορά για το Βελγικό Σύνταγμα για τις σχέσεις των περιφερειών της με το κεντρικό κράτος, ώστε να μπορέσουμε μέσω της σύγκρισης να δείξουμε τι μορφή κράτους δημιουργεί το σχέδιο Ανάν.

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει η Ελβετία είναι ομοσπονδιακό κράτος, όπου το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα¹¹⁴ προβλέπει δύο όργανα: την Ομοσπονδιακή Συνέλευση (*Assemblée fédérale*) και το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο (*Conseil*

¹¹² Νικολόπουλος Η., Δημόσια τοποθέτηση σε Ημερίδα με Θέμα: ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ, Ξενοδοχείο Τιτάνια, 7/12/2009, Αθήνα, 2009.

¹¹³ Νικολόπουλος Η., Δημόσια τοποθέτηση σε Ημερίδα με Θέμα: ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ, Ξενοδοχείο Τιτάνια, 7/12/2009, Αθήνα, 2009.

¹¹⁴ Βλ. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.68.

federal). Η Ομοσπονδιακή Συνέλευση αποτελείται από δύο νομοθετικά σώματα: Το Εθνικό Συμβούλιο (Conseil National) που συγκροτείται με βάση τον πληθυσμό των καντονιών και το Συμβούλιο των κρατών (Conseil des Etats) όπου κάθε καντόνι διαθέτει δύο έδρες και κάθε μισό καντόνι μία έδρα ανεξάρτητα από το μέγεθος του και τον πληθυσμό του. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο (Conseil federal) που αποτελείται από επτά μέλη που εκλέγονται από την Ομοσπονδιακή Συνέλευση. Το πολίτευμα που καθιερώνεται είναι η μικτή δημοκρατία ή καλύτερα ημίμεση¹¹⁵ δημοκρατία δηλαδή περιλαμβάνει και χρησιμοποιεί του θεσμούς του αντιπροσωπευτικού συστήματος (εκλογή αντιπροσώπων) και τους θεσμούς της άμεσης δημοκρατίας¹¹⁶ (λαϊκή πρωτοβουλία, νομοθετικό δημοψήφισμα, λαϊκή αρνησικυρία).

Ο θεσμός της λαϊκής πρωτοβουλίας¹¹⁷ εφαρμόζεται σε συνταγματικό και σε νομοθετικό επίπεδο. Το Σύνταγμά της μετά την αναθεώρησή του προβλέπει τη συνταγματική λαϊκή πρωτοβουλία¹¹⁸ για την μερική αναθεώρησή του τόσο

¹¹⁵ Βλ. Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.17.

¹¹⁶ Βλ. σελ. 55.

¹¹⁷ Στην Ελβετία η λαϊκή πρωτοβουλία είναι «το δικαίωμα που αναγνωρίζεται σε έναν ή σε ένα τμήμα πολιτών μιας κοινότητας, ενός καντονιού ή της Συνομοσπονδίας να φέρει οπωσδήποτε στο εκλογικό σώμα ένα ερώτημα (προτείνοντας ή όχι μια διατυπωμένη λύση σύμφωνα με τις περιπτώσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία) το οποίο οι ψηφίζοντες θα αποδεχθούν ή θα απορρίψουν, . Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.67.

¹¹⁸ Σύμφωνα με το τρίτο κεφάλαιο, αναθεώρηση του ομοσπονδιακού Συντάγματος, της Συνομοσπονδίας:

Άρθρ. 121 « Η μερική αναθεώρηση δύναται να γίνει είτε με λαϊκή πρωτοβουλία, είτε κατά τους τύπους που ορίζονται για την ομοσπονδιακή νομοθεσία. Η λαϊκή πρωτοβουλία συνίσταται σε αίτηση, που παρουσιάζουν 100.000 Ελβετοί πολίτες με δικαίωμα ψήφου και που επιδιώκει τη θέσπιση ενός νέου συνταγματικού άρθρου ή την κατάργηση ή την τροποποίηση συγκεκριμένων άρθρων του ισχύοντος Συντάγματος. Εάν, με την μέθοδο της λαϊκής πρωτοβουλίας, περισσότερες

σε ομοσπονδιακό επίπεδο όσο και στα καντόνια αλλά και τη νομοθετική λαϊκή πρωτοβουλία μόνο στα καντόνια. Το κενό που δημιουργείται από τη μη

διαφορετικές διατάξεις παρουσιάζονται για ν'αναθεωρηθούν ή για ν'εισαχθούν στο ομοσπονδιακό Σύνταγμα, καθεμιά τους πρέπει ν'αποτελεί αντικείμενο ξεχωριστής αιτήσεως πρωτοβουλίας. Η αίτηση πρωτοβουλίας δύναται να περιβληθεί τον τύπο προτάσεως γενικά διατυπωμένης ή λεπτομερούς σχεδίου της προτεινόμενης τροποποίησης. Οσάκις η αίτηση πρωτοβουλίας είναι γενικά διατυπωμένη, οι ομοσπονδιακές βουλές, εάν την εγκρίνουν, προβαίνουν στη μερική αναθεώρηση προς την κατεύθυνση που υποδείχθηκε, και υποβάλλουν το σχέδιο στην έγκριση ή την απόρριψη του λαού και των καντονιών. Εάν αντιθέτως, δεν την εγκρίνουν, το ζήτημα της μερικής αναθεώρησης υποβάλλεται σε δημοψήφισμα· εάν η πλειοψηφία των ψηφισάντων Ελβετών πολιτών αποφανθεί καταφατικά, η ομοσπονδιακή Συνέλευση προβαίνει στην αναθεώρηση και συμμορφώνεται προς την απόφαση του Λαού. Οσάκις η αίτηση περιβάλλεται τον τύπο λεπτομερούς σχεδίου της προτεινόμενης τροποποίησης και η ομοσπονδιακή Συνέλευση της δώσει την έγκρισή της, το σχέδιο υποβάλλεται στην έγκριση ή την απόρριψη του λαού και των καντονιών. Εάν η ομοσπονδιακή Συνέλευση δεν είναι σύμφωνη, δύναται να εκπονήσει ένα ξεχωριστό σχέδιο ή να συστήσει στο λαό την απόρριψη του προτεινόμενου σχεδίου, και να υποβάλει σε δημοψήφισμα το αντισχέδιό της, ή την απορριπτική πρότασή της ταυτόχρονα με το σχέδιο που προήλθε από τη λαϊκή πρωτοβουλία.

Άρθρο 121 δις. Όποτε η ομοσπονδιακή Συνέλευση εκπονεί αντισχέδιο, θα υποβάλλονται στους εκλογείς τρία ερωτήματα στο ίδιο ψηφοδέλτιο. Κάθε εκλογέας μπορεί να δηλώσει ανεπιφυλάκτως: 1. Αν προτιμά τη λαϊκή πρωτοβουλία από το ισχύον καθεστώς 2. Αν προτιμά το αντισχέδιο από το ισχύον καθεστώς 3. Ποιο από τα δύο κείμενα θα έπρεπε να τεθεί σε ισχύ στην περίπτωση που ο λαός και τα καντόνια θα προτιμούσαν τα δύο κείμενα από το ισχύον καθεστώς. Η απόλυτη πλειοψηφία καθορίζεται χωριστά για κάθε ερώτημα. Τα ερωτήματα χωρίς απάντηση δεν λαμβάνονται υπ' όψιν. Όποτε γίνονται δεκτά και η λαϊκή πρωτοβουλία και το αντισχέδιο, η απόφαση λαμβάνεται από το αποτέλεσμα που δίδουν οι απαντήσεις στο τρίτο ερώτημα. Τίθεται σε ισχύ το κείμενο που, σε αυτό το ερώτημα, συγκεντρώνει τις περισσότερες ψήφους εκλογέων και τις περισσότερες ψήφους καντονιών. Όμως, αν στο τρίτο ερώτημα το ένα κείμενο λάβει τις περισσότερες ψήφους εκλογέων και το άλλο τις περισσότερες ψήφους καντονιών, κανένα κείμενο δεν τίθεται σε ισχύ», Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, υπ. 63, σελ.68-69.

πρόβλεψη της νομοθετικής λαϊκής πρωτοβουλίας σε ομοσπονδιακό επίπεδο καλύπτεται μέσω της συνταγματική λαϊκής πρωτοβουλίας, δηλαδή με την εισαγωγή στο ομοσπονδιακό Σύνταγμα διατάξεων που από άποψη περιεχομένου δεν ανήκουν αυστηρά θεωρούμενες σ' αυτό. Έτσι ο Ελβετός πολίτης βρίσκεται σε διαρκή κινητοποίηση για να εκλέξει και να ψηφίσει και αυτό σε τρία επίπεδα : α) ομοσπονδίας β) καντονιού γ) κοινότητας. Η ποικιλία θεμάτων όπου αναφέρονται αυτές οι πρωτοβουλίες είναι τεράστια.

Υπάρχει και η πρωτοβουλία που προέρχεται σύμφωνα με τα άρθρα 93 και 102 του Ομοσπονδιακού Συντάγματος, από τα δύο Συμβούλια της Ομοσπονδιακής Συνέλευσης, από τα μέλη του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου μεμονωμένα, από το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο και από τα καντόνια(πρωτοβουλία καντονιών). Αυτές όμως οι πρωτοβουλίες δεν έχουν την ισχύ των λαϊκών πρωτοβουλιών γιατί το Κοινοβούλιο μπορεί να τις απορρίψει χωρίς να απαιτείται η διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

Οι Ελβετοί πολίτες σε ομοσπονδιακό επίπεδο έχουν τρία δικαιώματα: 1. Μπορούν μέσω του θεσμού της λαϊκής πρωτοβουλίας¹¹⁹ να ζητήσουν αναθεώρηση του ομοσπονδιακού Συντάγματος, 2. Μπορούν να ζητήσουν τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος όπου αυτό είναι προαιρετικό και 3. Να λάβουν μέρος στην ψηφοφορία που διοργανώνεται για τα παραπάνω. Η αναθεώρηση του ισχύοντος ελβετικού Συντάγματος μπορεί να είναι ολική ή μερική έτσι το ελβετικό Σύνταγμα ανήκει στη σπάνια κατηγορία των ήπιων Συνταγμάτων που επιτρέπουν την ολική αναθεώρησή τους.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του Βελγίου του 1994, το Βέλγιο είναι ομοσπονδιακό κράτος και αποτελείται: α) από τρεις περιφέρειες(Βαλλωνική,

¹¹⁹ Η αναθεώρηση του Συντάγματος μέσω μιας λαϊκής πρωτοβουλίας απαιτεί συγκέντρωση 100.000 υπογραφών μέσα σε διάστημα δεκαοχτώ μηνών, όπου το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αποφύγει τη διενέργεια του δημοψηφίσματος και με αυτό τον τρόπο μπορεί να αναθεωρηθεί ολικά και στο σύνολό του ή και να ακυρωθεί ή να τροποποιηθεί οποιοδήποτε άρθρο του Συντάγματος(μερική συνταγματική αναθεώρηση), Νικολόπουλος Η., Ο θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σελ.76-77.

Φλαμανδική, Βρυξελλών), β) τρεις κοινότητες(γαλλική, φλαμανδική, γερμανόφων). Περιλαμβάνει: τέσσερις γλωσσικές περιφέρειες(της γαλλικής γλώσσας, της ολλανδικής γλώσσας, της γερμανικής γλώσσας, της δίγλωσσης των Βρυξελλών) και κάθε δήμος του Βασιλείου ανήκει σε μία από τις τέσσερις γλωσσικές περιφέρειες όπου η αλλαγή των ορίων των περιφερειών απαιτεί ειδικές πλειοψηφίες¹²⁰. Ισχύει και εδώ ότι στα άλλα ομοσπονδιακά κράτη, δηλαδή το τεκμήριο αρμοδιότητας λειτουργεί υπέρ των κοινοτήτων¹²¹ και των

¹²⁰ Άρθρ 4 του Βελγικού Συντάγματος(τελευταίο εδάφιο): «....τα όρια των τεσσάρων γλωσσικών περιφερειών δεν μπορούν να μεταβληθούν ή να διευθετηθούν παρά από νόμο που έχει επιψηφισθεί με πλειοψηφία των ψήφων σε κάθε γλωσσική ομάδα κάθε Βουλής, υπό τον όρο ότι σχηματίζεται πλειοψηφία των μελών κάθε ομάδας και εφόσον το άθροισμα των θετικών ψήφων στις δύο γλωσσικές ομάδες φθάνει τα δύο τρίτα των εγκύρων ψήφων, Μαυριά Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.582.

¹²¹ Βελγικό Σύνταγμα, άρθρ. 127:- « 1. Τα Συμβούλια της γαλλικής Κοινότητας και της φλαμανδικής Κοινότητας, το κάθε ένα σε ό,τι το αφορά, ρυθμίζουν με διάταγμα: 1° τα πολιτιστικά θέματα· 2° την εκπαίδευση, εκτός από: α) τον καθορισμό της αρχής και του τέλους της σχολικής υποχρεώσεως· β) τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την απονομή διπλωμάτων· γ) το καθεστώς των συντάξεων· 3° τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων και τη διεθνή, που περιλαμβάνει και τη σύναψη συνθηκών, για τα θέματα των 1° και 2° . Νόμος που επιψηφίζεται με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο, ορίζει τα πολιτιστικά θέματα του 1°, τις μορφές συνεργασίας του 3° και τις διαδικασίες του 3° για τη σύναψη συνθηκών. 2. Αυτά τα διατάγματα έχουν ισχύ νόμου αντίστοιχα στην περιφέρεια της γαλλικής γλώσσας και στην περιφέρεια της ολλανδικής γλώσσας, καθώς και έναντι των θεσμών που έχουν ιδρυθεί στη δίγλωσση περιφέρεια της Πρωτεύουσας των Βρυξελλών και που εξαιτίας των δραστηριοτήτων τους, πρέπει να θεωρούνται ότι ανήκουν αποκλειστικά ή στη μία ή στην άλλη κοινότητα.

Άρθρο 128.- « 1. Τα Συμβούλια της γαλλικής Κοινότητας και της φλαμανδικής Κοινότητας ρυθμίζουν με διάταγμα, το κάθε ένα σε ό,τι το αφορά, τα προσωποπαγή θέματα, καθώς και, για αυτά τα θέματα, τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων και τη διεθνή, που περιλαμβάνει και τη σύναψη συνθηκών. Νόμος που επιψηφίζεται με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο, ορίζει αυτά τα προσωποπαγή θέματα, καθώς και τις μορφές συνεργασίας και τις διαδικασίες για τη σύναψη συνθηκών. 2. Αυτά τα διατάγματα έχουν ισχύ νόμου αντίστοιχα στην περιφέρεια της γαλλικής γλώσσας και στην περιοχή της ολλανδικής γλώσσας. Εκτός αν ορίζει αλλιώς νόμος επιψηφισμένος με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο, το ίδιο συμβαίνει και έναντι

περιφερειών¹²² και κατά του κεντρικού κράτους με άλλα λόγια το κεντρικό κράτος μοιράζει αρμοδιότητες στις κοινότητες και περιφέρειες

των θεσμών που έχουν ιδρυθεί στη δίγλωσση περιφέρεια της Πρωτεύουσας των Βρυξελλών και που, εξαιτίας της οργανώσεώς τους, πρέπει να θεωρούνται ότι ανήκουν ή στη μία ή στην άλλη κοινότητα».

Άρθρο 129.- 1. Τα Συμβούλια της γαλλικής Κοινότητας και της φλαμανδικής Κοινότητας, το κάθε ένα σε ό,τι το αφορά, ρυθμίζουν με διάταγμα, κατ' αποκλεισμόν του ομοσπονδιακού νομοθέτη, τη χρήση των γλωσσών: 1^ο για τα διοικητικά θέματα· 2^ο για την παιδεία στα εκπαιδευτήρια που ιδρύουν, επιχορηγούν ή αναγνωρίζουν οι δημόσιες εξουσίες· 3^ο για τις εργασιακές σχέσεις μεταξύ των εργοδοτών και του προσωπικού τους για τις πράξεις και τα έγγραφα που επιβάλλουν στις επιχειρήσεις ο νόμος και οι κανονισμοί. 2. Αυτά τα διατάγματα έχουν ισχύ νόμου αντίστοιχα στην περιφέρεια της γαλλικής γλώσσας και στην περιφέρεια της ολλανδικής γλώσσας, εκτός από ό,τι αφορά: - τους δήμους ή τις ομάδες δήμων, οι οποίοι είναι όμοροι με άλλη γλωσσική περιφέρεια και του οποίους ο νόμος επιβάλλει ή επιτρέπει τη χρήση γλώσσας άλλης από της περιφέρειας όπου κείνται. Για αυτούς τους δήμους, τροποποίηση στους κανόνες για τη χρήση των γλωσσών στα θέματα της §1 δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με νόμο που επιψηφίζεται με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο· - τις υπηρεσίες, των οποίων η δραστηριότητα εκτείνεται πέρα από τη γλωσσική περιφέρεια όπου είναι εγκατεστημένες· - τους ομοσπονδιακούς και διεθνείς οργανισμούς που καθορίζει ο νόμος και που η δραστηριότητά τους εκτείνεται σε περισσότερες κοινότητες.

Άρθρο 130.- «1. Το Συμβούλιο της γερμανόφωνης Κοινότητας ρυθμίζει με διάταγμα: 1^ο τα πολιτιστικά θέματα· 2^ο τα προσωποπαγή θέματα· 3^ο την εκπαίδευση μέσα στα όρια που έθεσε το άρθρο 127§1,2^ο. 4^ο τη συνεργασία μεταξύ των κοινοτήτων και τη διεθνή, που περιλαμβάνει και τη σύναψη συνθηκών, για τα θέματα των 1^ο, 2^ο και 3^ο. Ο νόμος ορίζει τα πολιτιστικά και προσωποπαγή θέματα των 1^ο και 2^ο, καθώς και τις μορφές συνεργασίας του 4^ο και τον τρόπο με τον οποίο συνάπτονται οι συνθήκες. 2. Αυτά τα διατάγματα έχουν ισχύ νόμου στην περιφέρεια της γερμανικής γλώσσας», Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα Ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 1996, σελ.598-599.

¹²² Άρθρο 134. – «Οι εκτελεστικοί νόμοι του άρθρου 39 ορίζουν τη νομική ισχύ των κανόνων τους οποίους εκδίδουν τα όργανα που αυτοί ιδρύουν, για τα θέματα που αυτοί ορίζουν. Αυτοί οι νόμοι μπορούν να μεταβιβάσουν σε αυτά τα όργανα την εξουσία να εκδίδουν διατάγματα με ισχύ νόμου, μέσα στα όρια και σύμφωνα με τον τρόπο που οι νόμοι θεσπίζουν». Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα Ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.599-600.

(αποσυγκέντρωση της εξουσίας) και όχι κυριαρχία. Τις διεθνείς/ή υπερεθνικές υποχρεώσεις¹²³ του Βελγίου τις διευθύνει το κεντρικό κράτος(Βασιλέας, η

Άρθρο 39. – «Ο νόμος αναθέτει στα περιφερειακά όργανα που ιδρύει και που συγκροτούνται από αιρετούς εντολοδόχους, την αρμοδιότητα να ρυθμίζουν τα θέματα που καθορίζει, με την εξαίρεση όσων αναφέρονται στα άρθρα 30 και 127 έως 129, μέσα στη δικαιοδοσία και κατά τον τρόπο που θεσπίζει. Αυτός ο νόμος πρέπει να επιψηφισθεί με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο». Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα Ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.586.

Άρθρο 30.- «Η χρήση των γλωσσών που ομιλούν στο Βέλγιο είναι προαιρετική. Δεν μπορεί να ρυθμιστεί παρά με νόμο και μόνο για τις πράξεις της δημόσιας αρχής και για τις δικαστικές υποθέσεις» αντίθετα το σχέδιο Άναν περνά την υποχρεωτική εκμάθηση της Τουρκικής και Ελληνικής γλώσσας σ' όλους τους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (παρ.4 άρθρ.9 Σ. της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας), Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα Ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 1996, σελ.585.

¹²³ Άρθρο 167.- «1. Ο Βασιλέας διευθύνει τις διεθνείς σχέσεις, με την επιφύλαξη της αρμοδιότητας των Κοινοτήτων και των Περιφερειών να ρυθμίζουν τη διεθνή συνεργασία, που περιλαμβάνει και τη σύναψη συνθηκών, για τα θέματα που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους από το Σύνταγμα ή δυνάμει αυτού. Ο Βασιλέας είναι αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων και διαπιστώνει την κατάσταση πολέμου και το τέλος των εχθροπραξιών. Αυτά τα ανακοινώνει στις Βουλές, με τις αναγκαίες διασαφηνήσεις, άμα το συμφέρον και η ασφάλεια του κράτους το επιτρέψουν. Ουδεμία παραχώρηση, ανταλλαγή ή προσάρτηση χώρας δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο δυνάμει νόμου. 2. Ο Βασιλέας συνάπτει τις συνθήκες, με εξαίρεση όσες αφορούν τα θέματα της §3. Αυτές οι συνθήκες δεν έχουν ισχύ παρά μόνον αφού δεχθούν τη συγκατάθεση των βουλών. 3. Οι κοινοτικές και περιφερειακές Κυβερνήσεις του άρθρου 121 συνάπτουν, η καθεμία σε ό,τι την αφορά, τις συνθήκες σχετικά με τα θέματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα των Συμβουλίων τους. Αυτές οι συνθήκες δεν έχουν ισχύ παρά μόνον αφού δεχθούν τη συγκατάθεση του Συμβουλίου. 4. Νόμος επιψηφισμένος με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο, θεσπίζει τη διαδικασία συνάψεως των συνθηκών της §3 και των συνθηκών που δεν αφορούν αποκλειστικώς τα θέματα της αρμοδιότητας των Κοινοτήτων ή των Περιφερειών κατά το Σύνταγμα ή δυνάμει αυτού. 5. Ο Βασιλέας μπορεί να καταγγείλει τις συνθήκες που έχουν συναφθεί πριν από τις 18 Μαΐου 1993 και αφορούν θέματα της §3, με κοινή συμφωνία με τις ενδιαφερόμενες κοινοτικές ή περιφερειακές Κυβερνήσεις. Ο Βασιλέας καταγγέλλει αυτές τις συνθήκες, αν οι ενδιαφερόμενες κοινοτικές και περιφερειακές Κυβερνήσεις τον καλέσουν να το κάνει. Νόμος επιψηφισμένος με την πλειοψηφία του άρθρου 4,

Βουλή των Αντιπροσώπων και η Γερουσία) και όχι οι Κοινότητες και περιφέρειες του Βελγίου. Οι κοινότητες και περιφέρειες του Βελγίου

τελευταίο εδάφιο, ρυθμίζει τη διαδικασία σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων κοινοτικών και περιφερειακών Κυβερνήσεων.

Άρθρο 168.- Μόλις αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για κάθε αναθεώρηση των συνθηκών που ίδρυσαν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και των συνθηκών και πράξεων που τις τροποποίησαν ή συμπλήρωσαν, οι βουλές τηρούνται για αυτές ενήμερες. Λαμβάνουν γνώση του σχεδίου συνθήκης πριν από την υπογραφή του.

Άρθρο 169.- Για να εξασφαλίζεται ο σεβασμός των διεθνών ή υπερεθνικών υποχρεώσεων, οι εξουσίες των άρθρων 36 και 37 μπορούν, τηρώντας τους όρους που θέτει ο νόμος, να υποκαταστήσουν προσωρινώς τα όργανα των άρθρων 115 και 121. Αυτός ο νόμος πρέπει να επιψηφισθεί με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο.

Άρθρο 36.-Η ομοσπονδιακή νομοθετική εξουσία ασκείται από κοινού από τον Βασιλέα, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία.

Άρθρο 37.-Στον Βασιλέα ανήκει η ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία, όπως τη ρυθμίζει το Σύνταγμα.

Άρθρο 115.- 1. Υπάρχει ένα Συμβούλιο της γαλλικής Κοινότητας και ένα Συμβούλιο της φλαμανδικής Κοινότητας(επονομαζόμενο φλαμανδικό Συμβούλιο), των οποίων η συγκρότηση και η λειτουργία ορίζονται από το νόμο που επιψηφίζεται με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο. Υπάρχει ένα Συμβούλιο της γερμανόφωνης Κοινότητας, του οποίου η συγκρότηση και η λειτουργία ορίζονται από τον νόμο. 2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 137, τα περιφερειακά όργανα του άρθρου 39 περιλαμβάνουν ένα Συμβούλιο για κάθε περιφέρεια.

Άρθρο 121.- Υπάρχει μια Κυβέρνηση της γαλλικής Κοινότητας και μία Κυβέρνηση της φλαμανδικής Κοινότητας, των οποίων η συγκρότηση και η λειτουργία ορίζονται από νόμο επιψηφισμένο με την πλειοψηφία του άρθρου 4, τελευταίο εδάφιο. Υπάρχει μία Κυβέρνηση γερμανόφωνης Κοινότητας, της οποίας η συγκρότηση και η λειτουργία ορίζονται από τον νόμο. 2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 37, τα περιφερειακά όργανα του άρθρου 39 περιλαμβάνουν μία Κυβέρνηση για κάθε περιφέρεια», Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά κείμενα Ελληνικά και ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.604-605,585-586,596-597.

συνάπτουν συμφωνίες πάνω σε συγκεκριμένα θέματα που ορίζονται συνταγματικά. Αντίθετα το σχέδιο Ανάν καθιστά τις συνιστώσες πολιτείες κυρίαρχες και γι' αυτό τις θέλει να καθορίζουν τα θέματα που άπτονται της εξωτερικής πολιτικής στην ΕΕ, παραμερίζοντας το "κεντρικό κράτος". Έτσι είναι τουλάχιστον ατυχές για δεύτερη φορά (πρώτη είναι η αναφορά του σχεδίου στο Σύνταγμα της Ελβετίας) το παράδειγμα του Βελγίου για την δικαιολόγηση της ρύθμισης της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου στην ΕΕ από τις συνιστώσες πολιτείες. Ταυτόχρονα μας επιβεβαιώνει άλλη μία φορά ότι το δημιούργημά του, ως προς την λειτουργία του, έχει να κάνει με ομοσπονδία κυρίαρχων κρατών όπου οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της, ρυθμίζονται από το Διεθνές Δίκαιο και όχι από το Σύνταγμα όπως είδαμε ότι συμβαίνει στο ομοσπονδιακό κράτος του Βελγίου.

Το σχέδιο του Συντάγματος του Σχεδίου Ανάν για την «Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία», δεν δημιουργεί μια κεντρική ομοσπονδιακή εξουσία δηλαδή Ομοσπονδιακό Σύνταγμα του κυπριακού κράτους ιεραρχικά ανώτερο στα βασικά θέματα οικονομικής πολιτικής, εξωτερικής πολιτικής και άμυνας από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των επί μέρους Συνταγμάτων των δύο κοινοτήτων. Προβλέπονται δε τα παρακάτω ομοσπονδιακά ¹²⁴όργανα: 1. Νομοθετικά όργανα: Ένα ομοσπονδιακό *Κοινοβούλιο* που αποτελείται από δύο νομοθετικά σώματα α) τη *Γερουσία* και τη β) *Βουλή των Αντιπροσώπων*

2. Εκτελεστικά όργανα: *Προεδρικό Συμβούλιο* που εκλέγεται από το Κοινοβούλιο 3. Δικαστικά όργανα: Ανώτατο Δικαστήριο.

Η *Γερουσία* θα αποτελείται από 48 μέλη (εκλέγονται με αναλογική αντιπροσώπευση με ξεχωριστή ψηφοφορία δηλαδή οι Ελληνοκύπριοι ψηφίζουν τους Ελληνοκύπριους Γερουσιαστές και οι Τουρκοκύπριοι του Τουρκοκύπριους Γερουσιαστές), 24 Ελληνοκύπριοι και 24 Τουρκοκύπριοι Γερουσιαστές της αντίστοιχης εκλογικής περιφέρειας. Η *Βουλή των Αντιπροσώπων* θα αποτελείται από 48 μέλη (όπου οι έδρες θα κατανέμονται με βάση τον αριθμό των πολιτών της συνιστώσας πολιτείας που έχουν την

¹²⁴ Βλ. Παράρτημα II, σελ. 146.

εσωτερική ιδιότητα (ιθαγένεια) του πολίτη της αντίστοιχης συνιστώσας πολιτείας, και φυσικά η κάθε πολιτεία θα λαμβάνει τουλάχιστον το 1/4 των εδρών. Οι μειονότητες Μαρωνιτών, Λατίνων, και Αρμενίων θα εκπροσωπούνται από ένα τουλάχιστον Γερουσιαστή κάθε μία, όπου ο κάθε Γερουσιαστής θα αφαιρείται από το ποσοστό της συνιστώσας πολιτείας στο οποίο διαμένει η πλειοψηφία της μειονότητας. Το *Προεδρικό Συμβούλιο* είναι εξαμελές με δικαίωμα ψήφου, το Κοινοβούλιο μπορεί να εκλέγει πρόσθετα μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου(τρία μέλη εκτός εάν αποφασίσει διαφορετικά, με ειδική πλειοψηφία). Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου εκπροσωπεί το Προεδρικό Συμβούλιο ως *Αρχηγός Κράτους* και όταν αυτός απουσιάζει ο Αντιπρόεδρος, αυτοί δεν προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία, δεν έχουν νικώσα ψήφο και οι δύο συμμετέχουν ως εκπρόσωποι στην ΕΕ. Σύνοψη του Προεδρικού Συμβουλίου θα είναι ανάλογη με τον αριθμό των προσώπων που έχουν την εσωτερική ιθαγένεια κάθε συνιστώσας πολιτείας(τουλάχιστον το 1/3 των μελών με δικαίωμα ψήφου και το 1/3 χωρίς δικαίωμα ψήφου θα πρέπει να προέρχεται από την κάθε συνιστώσα πολιτεία). Το Ανώτατο δικαστήριο θα αποτελείται από τρεις Ελληνοκύπριους Δικαστές, τρεις Τουρκοκύπριους, και τρεις μη Κύπριους Δικαστές οι οποίοι διορίζονται από το Προεδρικό Συμβούλιο.

Η λήψη των αποφάσεων για μεν το Κοινοβούλιο απαιτείται η έγκριση και των δύο Σωμάτων δηλαδή της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων με απλή πλειοψηφία (περιλαμβανομένου τουλάχιστον το 1/4 των Γερουσιαστών κάθε συνιστώσας πολιτείας που παρίστανται και ψηφίζουν). Ειδική πλειοψηφία (2/5 τουλάχιστον των παρόντων Γερουσιαστών κάθε συνιστώσας πολιτείας) για κύρωση διεθνών συμβάσεων, *κύρωση συνθηκών και υιοθέτηση νόμων και κανονισμών που αφορούν στον εναέριο χώρο, την υφαλοκρηπίδα και τα χωρικά ύδατα* της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας , περιλαμβανομένης της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της *συννορεύουσας ζώνης* κ.λ.π. Το δε Προεδρικό Συμβούλιο θα παίρνει όλες τις αποφάσεις του ομόφωνα(αν δεν πετυχαίνεται αυτή τότε θα αποφασίζει κατά πλειοψηφία με τουλάχιστον ένα μέλος από κάθε συνιστώσα πολιτεία όπου σε περίπτωση απουσίας μέλους μπορεί να εξουσιοδοτηθεί μέλος χωρίς δικαίωμα

ψήφου να ασκήσει το δικαίωμα της ψήφου). Όπως φαίνεται οι αποφάσεις σε επίπεδο κεντρικών οργάνων θα καθορίζονται από την Γερουσία που σημαίνει ότι αν δεν συμφωνεί η μειοψηφία(Τουρκοκυπριακή πλευρά) δεν υπάρχει πιθανότητα να ληφθούν αποφάσεις. Το ίδιο ισχύει και στο επίπεδο Προεδρικού Συμβουλίου που επιπλέον ισχύει και ο κανόνας της ομοφωνίας(αυτό είναι χαρακτηριστικό της ομοσπονδίας κρατών ή συνομοσπονδίας όπως ήδη έχουμε αναφέρει).

Σε κανένα άρθρο του σχεδίου Ανάν δεν διαπιστώσαμε την ύπαρξη θεσμών άμεσης Δημοκρατίας ή απλούστερα δεν διαπιστώσαμε την αναφορά σε δημοψήφισμα (απαγορεύεται δε τη Συνταγματική αναθεώρηση της Κύριων άρθρων της Θεμελιώδους Συμφωνίας) για λήψη απόφασης για κανένα θέμα. Το Ανώτατο δικαστήριο θα έχει την αποκλειστική δικαιοδοσία να αποφασίζει για το κύρος οποιοδήποτε ομοσπονδιακού νόμου...Επειδή ταυτόχρονα ο νομοθέτης προνοεί(γνωρίζει και από την εμπειρία του 1963 και από την πλήρη ισοδυναμία των δύο Σωμάτων του Κοινοβουλίου) ότι σε επίπεδο νομοθετικής λειτουργίας θα υπάρχει αδιέξοδο και επειδή θεωρεί ότι η έλλειψη απόφασης αποτελεί παράβαση υποχρεώσεων στην ΕΕ, δίνει το δικαίωμα μετά από αίτηση ενός μέλος του Προεδρικού Συμβουλίου, ή του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου κ.λ.π. στο Ανώτατο Δικαστήριο, να μπορεί να εκδώσει αυτό, προσωρινή απόφαση για το θέμα αυτό η οποία θα ισχύει μέχρι τη λήψη απόφασης στο θέμα αυτό. Επομένως εδώ το Ανώτατο Δικαστήριο μετατρέπεται σε νομοθετικό όργανο αφού λειτουργεί αντί του ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα λειτουργεί ως εφετείο, ως Συνταγματικό Δικαστήριο ή ως Δικαστήριο Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Δικαιοδοσίας. Οι αποφάσεις του θα λαμβάνονται ομόφωνα ή κατά πλειοψηφία.

Αποδεικνύεται ότι αποφάσεις σε ομοσπονδιακό επίπεδο είναι αδύνατο να ληφθούν αν δεν συμφωνεί η μειοψηφία, και σε περίπτωση αδιεξόδου το Ανώτατο Δικαστήριο παρεμβαίνει στη Νομοθετική λειτουργία άρα παραβιάζεται η αρχή της διάκρισης εξουσιών όπως έχουμε ήδη αναφέρει, αλλά το βασικότερο είναι ότι με την απλή πλειοψηφία του Ανώτατου

Δικαστηρίου, μπορεί το ψευδοκράτος και ο ξένος παράγοντας(τρεις μη Κύπριοι Δικαστές μαζί με έναν Τουρκοκύπριο δικαστή) να παρεμβαίνουν και να καθορίζουν πολιτικές στην ΕΕ παρακάμπτοντας την πλειοψηφία του Κυπριακού λαού και λειτουργώντας εννοείται γι αυτόν χωρίς όμως αυτόν. Επομένως εδώ αποδεικνύεται ότι το σχέδιο Ανάν έρχεται σε αντίθεση με τις Δημοκρατικές αρχές των πολιτευμάτων των κρατών όλης της Ευρώπης είτε αυτά είναι σύνθετα (ομοσπονδιακά) είτε ενιαία. Έρχεται σε αντίθεση με το αρχαίο ελληνικό πνεύμα, «το των πλειόνων κράτος», το οποίο αποτέλεσε πυλώνα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Επιπρόσθετα και αυτό είναι πολύ σοκαριστική διαπίστωση ότι ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία ως ενιαίο κράτος σήμερα έχει κυρίαρχη εξουσία στο τμήμα του νησιού που σήμερα κατέχει και διοικεί, αν αποδεχόταν το σχέδιο του Ανάν, θα έχανε την κυριαρχία και σ' αυτό το τμήμα, μια και όπως είδαμε δεν θα μπορούσε να ληφθεί καμιά απόφαση τόσο σε νομοθετικό όσο και σε εκτελεστικό επίπεδο χωρίς την συγκατάθεση των Τουρκοκυπρίων ή την επικυριαρχία των ξένων δικαστών και ιδίως σε θέματα που αφορούν τον εναέριο χώρο, την υφαλοκρηπίδα, τα χωρικά ύδατα, την αποκλειστική ζώνη. Αν σε ένα κράτος, που είναι νησί όπως η Κύπρος, δεν αποφασίζει η πλειοψηφία του λαού(που την αποτελούν οι Ελληνοκύπριοι), για τα κυριαρχικά του δικαιώματα στα χωρικά ύδατα, στην υφαλοκρηπίδα, εναέριο χώρο κ.λ.π., όπως αυτά καθορίζονται από δίκαιο της θάλασσας των ΟΗΕ(όπως ήδη περιγράψαμε), παρά αποφασίζει μέσω της απόλυτης ισοδυναμίας των δύο νομοθετικών σωμάτων του Κοινοβουλίου, η μειοψηφία (Τουρκοκύπριοι) τότε το κράτος αυτό δεν είναι κράτος και αποτελείται από ανθρώπους όχι ελεύθερους. Ισχύει αυτό που είπε και Rousseau «ότι ο άνθρωπος είναι ελεύθερος στο μέτρο που συμμετέχει στη θέσπιση του νόμου» άρα όταν άνθρωπος δεν συμμετέχει σ' αυτή τη διαδικασία δεν είναι ελεύθερος.

Από τα παραπάνω αποδεικνύεται περίτρανα, ότι το σχέδιο Ανάν καταργεί ένα κυρίαρχο κράτος ενώ δεν δημιουργεί κράτος. Δημιουργεί σε πρώτη φάση δύο

συνιστώσες πολιτείες με σκοπό την είσοδο της Τουρκίας¹²⁵ δια της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας και κατ' επέκταση του ΝΑΤΟ από την πίσω "πόρτα" στην ΕΕ. Φαίνεται ότι το σχέδιο Ανάν δεν έκανε Σύνταγμα για Σύνθετο κράτος (ομοσπονδιακό) αλλά έκανε Σύνταγμα για να εξουδετερώσει την κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας . Μπορεί κάποιος να αποκαλέσει ως πλεκτάνη το Σχέδιο του Γ.Γ. κ. Ανάν.

Κάνοντας μια αδρή σύγκριση με τις πρόνοιες του Συντάγματος του 1960 σε σχέση με το σχέδιο Ανάν θα διαπιστώσουμε ότι α) το σχέδιο Ανάν απαγορεύει στον κυπριακό λαό να αποτελεί ένα ενιαίο εκλογικό σώμα το οποίο αποφασίζει σύμφωνα με την δημοκρατική αρχή που στηρίζεται στην αρχή της πλειοψηφίας ομοίως και το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 πουθενά δεν αναφέρει την ύπαρξη ενός λαού ή ενός ενιαίου εκλογικού σώματος αλλά αναφέρεται σε δύο κοινότητες ως δύο συνιστώσες ενός κοινού β) η αντιπροσώπευση των δύο κοινοτήτων στα όργανα του κράτους ήταν 70%για τους Ελληνοκύπριους -30%για τους Τουρκοκύπριους ενώ στο Σύνταγμα του Ανάν σε όλα τα όργανα που δημιουργεί μετατρέπεται σε 50%-50% αντίστοιχα, γ) προστίθεται η επικυριαρχία των ξένων Δικαστών για την

¹²⁵ Σύμφωνα με την άποψη του Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου Παντείου Πανεπιστημίου Ηλία Νικολόπουλου, οι Ευρωπαίοι με την Συμφωνία του Ελσίνκι, παραβίασαν ασύστολα τις αρχές του άρθρου 6 «η Ένωση βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του κράτους δικαίου που είναι κοινές στα κράτη μέλη» και του 49 «Κάθε χώρα που σέβεται τις αρχές του άρθρου 6 μπορεί να γίνει ζητήσει να γίνει μέλος της Ένωσης», πράγμα που σημαίνει ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι μία απλή προϋπόθεση για να γίνεις μέλος αλλά πρέπει να υπάρχει όταν υποβάλλεις την αίτησή σου για να γίνεις μέλος. Ταυτόχρονα επισημαίνει ότι δέχθηκαν οι Ευρωπαίοι την υποψηφιότητα της Τουρκίας η οποία βαρύνεται με 61 καταδικαστικές αποφάσεις του ΕΔΔΑ για παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Το Σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της Ελληνικής Κυβέρνησης, Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο: Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα, 2009.

Δικαστική λειτουργία¹²⁶, δ) γίνεται έκπτωση στα ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου στο σχέδιο σε αντίθεση με το Σύνταγμα του 1960¹²⁷ και ε) ένα ενιαίο κυρίαρχο κράτος ο Γ.Γ. του ΟΗΕ με το σχέδιο του το μετατρέπει σε "κοινότητα" όπως δήλωσε ο Τάσος Παπαδόπουλος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας στο διάγγελμά του στο Κυπριακό λαό.

Σύμφωνα με την άποψη του καθηγητή Γιαλλουρίδη ο οποίος επισημαίνει ότι «ανεξάρτητα από την λογική των επιμέρους ρυθμίσεων του σχεδίου, η συνισταμένη αντίληψη για τη λειτουργία, ακόμη και στο διεθνές πεδίο, της «νέας» Κύπρου, δείχνει ότι προτεραιότητα στο «συνεταιρισμό» έχουν τα «συστατικά κράτη», καθώς και τις νομικές δυνατότητες της τουρκοκυπριακής πλευράς, να έχει αυτοτελή ή συντρέχουσα αρμοδιότητα/παρουσία στο σύνολο της εσωτερικής /εξωτερικής λειτουργίας της Δημοκρατίας, καθώς και τη δυνατότητα ν' αρνείται –θεσμικά- και να εμποδίζει τη λήψη των αποφάσεων και τις εξελίξεις. Αυτή η έκφραση «ισοτιμίας» σε όλα τα όργανα και θεσμούς, καθώς και οι λειτουργικές εξουσίες στα «συστατικά κράτη», δείχνουν ένα ιδιαίτερα χαλαρό σχήμα ομοσπονδίας, που λόγω της απουσίας παράδοσης και δυσπιστίας των συνεταίρων, θα ρέπει προς αδιέξοδο, με ότι αυτό συνεπάγεται σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο¹²⁸.

Δημιουργείται μια εσωτερική έννομη τάξη – στην οποία κυριαρχούν οι διακρίσεις ανάμεσα στους πολίτες- που σαφώς δεν ανταποκρίνεται στην ουσία και λειτουργία μιας σύγχρονη δικαιοκρατικής κοινωνίας του 21^{ου} αιώνα, που εφαρμόζει αρχές και κανόνες του διεθνούς/ευρωπαϊκού δικαίου και σέβεται και προάγει το κράτος δικαίου. Την ασυμβατότητα αυτή μπορεί να την κρίνει στο μέλλον το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΔΔΑ)».

¹²⁶ Σύμφωνα με τον καθηγητή Γιαλλουρίδη η Δικαστική εξουσία από τις συμφωνίες της Ζυρίχης προβλεπόταν δικοινοτική, με την συμμετοχή στο Ανώτατο Δικαστήριο και ενός τρίτου ξένου δικαστή ως Προέδρου, πράγμα που δεν νόθευε την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης.

¹²⁷ Βλ. Παράρτημα Ι, σελ. 111.

¹²⁸ Γιαλλουρίδης Χ., Το Σχέδιο Αννάν και πάλι επί τάπητος, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 18/9/2003.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να επικαλεσθούμε το ψήφισμα που υιοθέτησε η γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για το κυπριακό πρόβλημα, το 3212(XXIX)¹²⁹, την 1^η Νοεμβρίου 1974 με 117 ψήφους υπέρ, καμία εναντίον και καμία αποχή: «1. Καλεί όλα τα Κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Δημοκρατίας της Κύπρου και να απέχουν από οποιαδήποτε πράξη και επέμβαση που στρέφονται εναντίον της. 2. Προτρέπει την ταχεία αποχώρηση όλων των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων και της ξένης στρατιωτικής παρουσίας και προσωπικού από τη Δημοκρατία της Κύπρου και τον τερματισμό οποιασδήποτε ξένης επέμβασης στις υποθέσεις της. 3. Θεωρεί ότι το συνταγματικό σύστημα της Δημοκρατίας της Κύπρου αφορά την ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή κοινότητα. 4. Επιδοκιμάζει τις επαφές και διαπραγματεύσεις που πραγματοποιούνται επί ίσης βάσης, με τις καλές υπηρεσίες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, μεταξύ των αντιπροσώπων των δύο κοινοτήτων και ζητεί τη συνέχιση τους προς τον σκοπό της επίτευξης ελεύθερα μιας αμοιβαίας αποδεκτής πολιτικής διευθέτησης που να εδράζεται στα βασικά και απαράγραπτα δικαιώματα των δύο κοινοτήτων. 5. Θεωρεί ότι όλοι οι πρόσφυγες πρέπει να επιστρέψουν στις εστίες τους σε συνθήκες ασφάλειας και καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να λάβουν επείγοντα μέτρα προς τον σκοπό αυτό.....». Από εδώ συμπεραίνεται ότι η προωθούμενη λύση του σχεδίου Ανάν έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το περιεχόμενο του ψηφίσματος της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. που σημειωτέον ήταν και ομόφωνο. **Επομένως μπορούμε να επαναλάβουμε με ασφάλεια ότι σωστά και σοφά έπραξε η πλειοψηφία του λαού της Κυπριακής Δημοκρατίας και καταψήφισε το Σχέδιο Ανάν.** Ταυτόχρονα φαίνεται ότι ο Τάσος Παπαδόπουλος στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων εκείνης της εποχής και μας απέδειξε ότι ήταν και παρέμεινε αγωνιστής υπέρ της αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού.

¹²⁹ Βλ. ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό Πρόβλημα, 1964-2001, Κυπριακή Δημοκρατία, Γ.Τ.Π.3/2002, σελ.231-232.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Γιαλουρίδη το βροντερό ΟΧΙ (δημοψήφισμα κατά του σχεδίου Ανάν), η δυνατή και αποφασιστική στάση του λαού, υποχρεώνει τους τρίτους, τον διεθνή παράγοντα να κάνει δεύτερες σκέψεις για την αρτιότητα και την πληρότητα του περιβόητου σχεδίου. Το όχι, που είχε πολλά χρόνια να ακουστεί από ελληνικά χείλη, κάνει τους ξένους ενδιαφερόμενους για λύση, να σέβονται τον λαό και την ηγεσία του, και να μην μας θεωρούν δεδομένους, έτοιμους να δεχθούμε οτιδήποτε ετοιμάζουν για εμάς χωρίς εμάς. Απομένει να πείσει για το αυτονόητο. Πως η Κύπρος διεκδικεί όχι απλά επιθυμεί, την λύση και την επανένωση της χώρας και του λαού. Φτάνει αυτό να μην γίνει σε καθεστώς νεοαποικιακών δομών, αλλά σε συνθήκη σύγχρονου δημοκρατικού κράτους, συμφιλιωμένου με το Ευρωπαϊκό νομικό και πολιτικό πολιτισμό. Θεωρεί ότι το «σχέδιο Ανάν» δεν είναι εφαρμόσιμο όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου ένα τέτοιο πολιτειακό έκτρωμα¹³⁰.

Σ' αυτό το σημείο χρειάζεται να επαναλάβουμε την άποψη του καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου Νικολόπουλου Ηλία, ότι το σχέδιο Ανάν δημιουργεί μια διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία, η οποία δεν είναι λειτουργική, δεν είναι βιώσιμη, παραβιάζει το κοινοτικό κεκτημένο, οδηγεί μία de facto¹³¹ κατοχή και διχοτόμηση του νησιού, νομιμοποιεί την παραβίαση της διεθνούς νομιμότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ελληνισμού της Κύπρου και αν τελικά επικρατήσει ως λύση (δηλ. η δημιουργία ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας που είναι η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία) του Κυπριακού ζητήματος τότε **αυτό θα αποτελέσει παγκόσμια**

¹³⁰ Γιαλουρίδης Χ., Η Κύπρος και το «τέλος της Ιστορίας», Φιλελεύθερος, Κύπρος, 2004.

¹³¹ Η αναγνώριση ενός κράτους διακρίνεται σε de jure(είναι η οριστική αναγνώριση) και de facto(είναι η προσωρινή αναγνώριση). Η σημασία της διάκρισης έγκειται στο ότι η de jure αναγνώριση δεν είναι κατά αρχήν ανακλητή, ενώ η de facto υπόκειται σε ανάκληση. Και οι δύο όροι αποτελούν νομικά γεγονότα. Με άλλα λόγια τόσο η de jure όσο και η de facto επιφέρει με την έννοια του δικαίου της ίδιες συνέπειες. Για αυτό το λόγο επιβάλλεται η αντικατάσταση της εν λόγω ορολογίας με την «οριστικής» (de jure)και την «προσωρινή»(de facto) αναγνώριση, Ράϊκος Α., Γενική Πολιτειολογία, έκδοση β', Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, υπ. 6, σελ. 159.

πρωτοτυπία και μοναδικό προηγούμενο κατάργησης της ενιαίας κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης¹³² στον Κυπριακό Λαό το «Σχέδιο Ανάν» δεν συνιστούσε μια δίκαιη, λειτουργική και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος στα πλαίσια μιας πραγματικά ενιαίας, κυρίαρχης και ανεξάρτητης Κύπρου, αλλά αντίθετα, στην θέση της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχτιζε ένα προτεκτοράτο νέου τύπου, περιορισμένης κυριαρχίας και ελεγχόμενο από τον ξένο παράγοντα.

Με το σχέδιο Ανάν, πιστεύουν ότι, οι Αγγλοαμερικανοί και οι σύμμαχοί τους, θεμελιώναν την de jure διχοτόμηση της Κύπρου, σε γεωγραφική και σε εθνοτική βάση. Το σχέδιο Ανάν, τελικά, καθρέφτιζε την λογική εξυπηρέτησης των στρατηγικών απαιτήσεων και των αναγκών της νέας ιμπεριαλιστικής τάξης πραγμάτων, όπως επίσης και των επεκτατικών σχεδίων της Τουρκίας, που είναι στρατηγικός σύμμαχός τους στην περιοχή. Όπως αποδείχθηκε η απόρριψη του σχεδίου Ανάν δεν σήμαινε ενταφιασμό της λύσης του κυπριακού, όπως ισχυρίζονταν οι συντάκτες και οι υποστηρικτές του, αλλά νίκη του κυπριακού λαού που άνοιξε καινούργιες δυνατότητες επανατοποθέτησης και επαναδιαπραγμάτευσης του κυπριακού ζητήματος στην πραγματική του βάση. Η Κύπρος δεν ανήκει στους ξένους, ανήκει στον

¹³² Την Ολομέλεια της Ελληνικής Επιτροπής Αλληλεγγύης στον Κυπριακό λαό αποτελούν οι: Γεώργιος Μαγκάκης (καθηγητής Πανεπιστημίου τ. Υπουργός, Δημήτριος Δήμου(στρατηγός ε.α.), Στοφορόπουλος Θέμος (τ.Πρέσβυς ε.τ.), Δημήτριος Σουλιώτης(ναυτεργάτης συνδικαλιστής),Γλέζος Μανώλης (αντιστασιακός,πρ.Βουλευτής),Νικολόπουλος Ηλίας(Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου), Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος (Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου), Αλευρομάγειρος Δημήτριος (στρατηγός ε.α. και πρ. αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων), Βασιλικόπουλος Λεωνίδας (ναύαρχος ε.α), Βερναρδάκης Αλέκος (Γραμματεία Κομμουνιστικής Ανανέωσης), Κωνσταντακόπουλος Δημήτριος(Δημοσιογράφος), Μαντάς Παναγιώτης (Γραμματεία ΔΗΚΚΙ), Μαύρος Γιάννης (πρ. μέλος της Επιτροπής κατά του σχεδίου Άναν), Μπιτσάκης Ευτύχης (καθηγητής Πανεπιστημίου), Ρούντη Ρινάλντι (Γραμματεία Κ.Ο.Ε. και ΣΥ.ΡΙΖ.Α), Σμυρνιώτης Χάρης (Επιστήμονας μέλος της ΚΠΕ του ΣΥΝ), Σούπλης Θανάσης (πολιτικός μηχανικός στέλεχος του ΣΥΝ), Παπακωνσταντίνου Πέτρος (δημοσιογράφος), Τουμανίδης Παύλος (συνδικαλιστής μέλος του Δ.Σ. της Ομ. Σωμ. Πολιτικής Αεροπορίας), Φραγκιαδάκη Μαρία (μέλος της Διοίκησης της ΓΣΕΕ),

λαό της! Οι πραγματικοί κίνδυνοι και οι συμφορές, δεν προέρχονται από τον αγώνα των λαών αλλά γεννιούνται όταν οι πολιτικές ηγεσίες απομονώνονται από την θέληση των λαών!

Η άποψη του Παπασάββα¹³³ για το Σχέδιο Ανάν είναι ότι κρίνει το σχέδιο του Γ.Γ. «ως απορριπτέο και ακατάλληλο, ακόμη και ως βάση για διαπραγμάτευση καθότι δυσλειτουργικό, αντιδημοκρατικό και αντιβαίνον στο κοινοτικό κεκτημένο και στο καλώς νοούμενο συμφέρον των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο».

Σημαντική η άποψη του τ. Υπουργού Εξωτερικών, της Δημοκρατίας της Κύπρου επί Προεδρίας του αείμνηστου Τ. Παπαδόπουλου, κ. Λιλίκου¹³⁴, ότι το Σχέδιο Ανάν ήταν καταστροφικό για την Κύπρο.

Επιπρόσθετα για το Σχέδιο Ανάν, που πάσχει στην βασική προσέγγιση των ανθρώπων και των κοινωνικών δηλαδή εθνικών ομάδων, δεν ενώνει αλλά διαιρεί θεσμικά και σε διάρκεια, δηλαδή εσαεί. Θα μπορούσε κανείς ευχερώς να κατανοήσει πόσο επικίνδυνο θα ήταν για τη σταθερότητα, την εσωτερική συνοχή και ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης η «κατασκευή» ενός εύθραυστου, δυσλειτουργικού και εθνοτικά συγκρουσιακού κρατιδίου, που βρίσκεται στους κόλπους της¹³⁵. Θα ήταν μία «Βοσνία στο Κέντρο της Ευρώπης»¹³⁶.

¹³³ Η άποψη του συγγραφέα είναι για το τρίτο σχέδιο του Ανάν και την άποψη του αυτή μας λέει ο ίδιος ότι είχε την τιμή να την καταθέσει υπόμνημα, στις 17.11.2002, στον Πρόεδρο της Κύπρου Τάσο Παπαδόπουλο, ο οποίος του ζήτησε να δει τις νομικές δομές του σχεδίου, Παπασάββας Σ., Το Σχέδιο Ανάν ένα "εποικοδομητικά ασαφές" συνταγματικό "μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 2003, σελ. 7.

¹³⁴ Ημερίδα με Θέμα: ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ, Ξενοδοχείο Τιτάνια, 7/12/2009, Αθήνα, 2009.

¹³⁵ Γιαλλουρίδης Χ., Η διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Ανάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Ανάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Πρακτικά Ημερίδας, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών

II. Αντιπροτάσεις στο πέμπτο αναθεωρημένο Σχέδιο Ανάν

Όταν κατατίθεται μια πρόταση, καταθέτονται, ενόψει διαλόγου, πάντα επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις είτε για την αποδοχή της ή για την απόρριψή της. Όμως όταν υπάρχουν σοβαρές ενστάσεις για την βιωσιμότητα της πρότασης, πρέπει αυτός που προβάλλει τις αντιρρήσεις, να καταθέσει ενδεχομένως μια αντιπρόταση και να προσπαθήσει να πείσει για την ορθότητά της πάλι με επιστημονικά εργαλεία. Θα υπήρχε κενό αν δεν προσπαθούσαμε να συμπεριλάβουμε τις αντι-προτάσεις(στρατηγική που πρέπει να ακολουθεί για λύση) που προτείνονται ότι πρέπει να ακολουθηθούν για μια δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Φυσικά αυτές είναι εκ διαμέτρου αντίθετες με την πρόταση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, που κατατέθηκε μέσω του σχεδίου του, αναγνωριζόμενο ως «σχέδιο Ανάν».

Ο καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου Ηλίας Νικολόπουλος επισημαίνει ότι πρέπει να αλλάξει άρδην η ακολουθούμενη πολιτική η οποία με την ενδοτικότητα της κινδυνεύει να οδηγήσει σε ιμβροποίηση της Κύπρου. Προτείνει, ότι πρέπει μια άλλη πολιτική να πείσει τους τρίτους ότι το κυπριακό πρόβλημα είναι ένα διεθνές πρόβλημα εισβολής και κατοχής μέρους του εδάφους ενός ανεξάρτητου και κυρίαρχου κράτους μέλους του ΟΗΕ από ένα άλλο κράτος την Τουρκία. Πρέπει να αποφευχθούν διευθετήσεις που νομοτελειακά θα οδηγήσουν στη νομιμοποίηση των αποτελεσμάτων της εισβολής και κατοχής και θα οδηγήσουν στον αφανισμό του κυπριακού ελληνισμού.

Η Ελλάδα και η Κύπρος δεν πρέπει να συναινέσουν στη διαμόρφωση **δύο κρατιδίων** ή έστω **δύο οντοτήτων** στην Κύπρο. Σε μία τέτοια περίπτωση κυπριακής συνομοσπονδίας τα κράτη μέλη θα έχουν το αναφαίρετο δικαίωμα απόσχισης. Θα δοθεί έτσι ευκαιρία στην άλλη πλευρά να νομιμοποιήσει το ψευδοκράτος ασκώντας το δικαίωμα απόσχισης όποτε το θελήσει. Μία άλλη

Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ. 67-68.

¹³⁶ Κωνσταντακόπουλος Δ., Η αρπαγή της Κύπρου, Αθήνα, 2004, σελ. 256.

αντίθετη πολιτική από την ακολουθούμενη θα πρέπει να λάβει υπόψη της *τρεις αποδοχές* :

Πρώτη αποδοχή: αυτή τη στιγμή είναι ο διεθνής συσχετισμός δυνάμεων δεν μας ευνοεί και ότι κάθε διπλωματική λύση αυτή τη στιγμή θα είναι εις βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου,

Δεύτερη αποδοχή: είναι ότι το Κυπριακό είναι θέμα ύπαρξης του γεωπολιτικά ελληνικού χώρου που καλύπτει την Ελλάδα και τη Κύπρο και οποιαδήποτε υπό πίεση λύση θα αποβεί επιζήμια. Στα πλαίσια αυτά δίκαιη και βιώσιμη λύση δεν είναι η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία, που θα αποτελέσει την νομιμοποίηση της παραβίασης της διεθνούς νομιμότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ελληνισμού της Κύπρου,

Τρίτη αποδοχή: να αποδεχτούμε ότι είναι αδήριτη ανάγκη και ιστορική προοπτική του έθνους και του λαού μας να μην παραδώσει έναντι οποιουδήποτε ωφελήματος τμήμα της υπόστασής του έτσι πρέπει να αποδεχθούμε να έχουμε το βάρος του κυπριακού και επί χρόνια ακόμα αν χρειαστεί μέχρι τη δίκαιη λύση του.

Η τελική πρόταση του καθηγητή Νικολόπουλου για τη λύση του Κυπριακού είναι *«μία ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΚΥΠΡΟΣ αποτελεί τη μόνη δυνατή και βιώσιμη λύση για τον κυπριακό λαό. Μία τέτοια λύση μπορεί να επιτευχθεί μόνο με εθνική ομοψυχία και συστράτευση σε μια εθνική στρατηγική»*. Όπως βλέπουμε αυτή η πρόταση για την λύση του Κυπριακού, έρχεται σε τέλεια αντίθεση με αυτή που προωθείται μέσω του σχεδίου Ανάν δηλαδή αυτής της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Ο καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Γιαλουρίδης θεωρεί ότι ή θα κερδίσουμε χρόνο, σχεδιάζοντας με βάση την πολιτική που θα αναπτυχθεί τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στον Τουρκοκυπριακό κατεχόμενο χώρο της Κύπρου, ταυτόχρονα δε, πιστεύει ότι, οφείλουμε να επανέλθουμε επιμένοντας σε πρόνοιες λύσεις που συνάδουν προς το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Ατομικές Ελευθερίες, κατά τρόπο καθολικό ενιαίο και αδιαίρετο. Επιμένει ότι υπάρχει χρόνος και

ευχέρεια, να δουλέψουμε στη βάση ενός στρατηγικού πλάνου που θα ακυρώνει στην πράξη το «Σχέδιο Άναν» και θα φέρνει στο προσκήνιο ιδέες και αντιλήψεις, που έχουν ως βασικό τους πλαίσιο τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, δηλαδή τις ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών, στηριζόμενοι όχι μόνο από την ιστορία και τον πολιτισμό μας, αλλά και από την ίδια μας την θέση στην Ευρώπη.

Συνεχίζοντας μας λέει ότι θεωρεί άκρως απαραίτητο και απολύτως αναγκαίο να καταρτισθεί από την πολιτική ηγεσία του τόπου με τη στενή συνεργασία των Βρυξελλών, ένας νέος **Καταστατικός Χάρτης**¹³⁷, βασική δομή του πολιτεύματος της αυριανής ενωμένης και δημοκρατικής Κύπρου. Αυτός ο Χάρτης, πρέπει να γίνει Ευαγγέλιο ή κείμενο αγωνιστικής διεκδίκησης όλων ανεξαιρέτως των πολιτών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ταυτόχρονα επαναλαμβάνουμε, οφείλουμε να δείξουμε το δρόμο της συνεργασίας και της αλληλεγγύης στους Τουρκοκύπριους και να τους δείξουμε την αποφασιστικότητά μας να *οικοδομήσουμε ένα κοινό ανεξάρτητο και δημοκρατικό κράτος, απαλλαγμένο από τα στρατεύματα κατοχής και την Τουρκική ηγεμονία.*

Τα μέλη της Ελληνικής Επιτροπής Αλληλεγγύης προς τον Κυπριακό Λαό εκφράζουν την προσήλωσή τους σε μια πολιτική αρχών και επαναδιεθνοποίησης του Κυπριακού που θα θέτει ως πρώτο στόχο την απομάκρυνση των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο και θα προωθεί την ειρηνική επίλυση των διαφορών σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και γνώμονα τα κοινά συμφέροντα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων για μια *ΚΥΠΡΟ ΕΝΙΑΙΑ, ΑΔΙΑΙΡΕΤΗ, ΚΥΡΙΑΡΧΗ, χωρίς εγγυήτριες Δυνάμεις, ξένα στρατεύματα και βάσεις, μια ΚΥΠΡΟ ΕΛΕΥΘΕΡΗ όπου Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι θα απολαμβάνουν όλα τα δημοκρατικά δικαιώματα που προνοεί το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.*

¹³⁷ Γιαλλουρίδης Χ., Ώρες ευθύνης, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 13/12/2002.

Πιστεύουν ότι στη μάχη αυτή υπάρχουν σταθεροί σύμμαχοι δηλαδή οι λαοί και τα δημοκρατικά δικαιώματα και ελευθερίες του Διεθνούς Δικαίου και τονίζουν ότι πρέπει επιτέλους να αξιοποιηθούν. Καλούν την Ελλάδα και την Κύπρο να αξιοποιήσουν τόσο τις διμερείς σχέσεις όσο και τα διεθνή φόρα και διεθνείς οργανισμούς και ταυτόχρονα καλούν όλους τους Έλληνες και Κύπριους ατομικά και συλλογικά να αξιοποιήσουν τόσο τη θεσμική όσο και την κινηματική τους δράση.

Κλείνοντας παραθέτουμε και την άποψη του Παπασσάβα¹³⁸ ο οποίος μας λέει ότι το βασικό στοιχείο της λύσης του προβλήματος είναι το πέρας της κατοχής τμήματος του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, η αποκατάσταση της κυριαρχίας της και η άρση και η αποκατάσταση της παραβίασης των δικαιωμάτων των πολιτών της στο πλαίσιο ενός πολιτειακού συστήματος που διέπεται από την αρχή του Κράτους Δικαίου, τη δημοκρατική αρχή, την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση και την ισότητα των πολιτών, αρχές που διέπουν ήδη το πολίτευμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ακολουθεί η περιγραφή για το τι είναι κοινοτικό κεκτημένο και αιτιολόγηση του λόγου αναφοράς σε αυτό.

§5.- ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ

Περιγραφικά το περιεχόμενο του κοινοτικού κεκτημένου

Από την εισαγωγή και σε όλο σχεδόν το κείμενο της εργασίας, αναφερθήκαμε στον όρο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Επίσης γνωρίσαμε ότι η Κύπρος με την είσοδό της στην ΕΕ μπήκε ως διαιρεμένο νησί όπου στο τμήμα της που είναι υπό κατοχή τόσο στο Βορά από τους Τούρκους όσο και στις αποκαλούμενες κυρίαρχες Βάσεις , από τους Βρετανούς, δεν εφαρμόζεται το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Για να είναι ασφαλή η εξαγωγή συμπερασμάτων, θα πρέπει να

¹³⁸ Βλ. Παπασάβας Σ., Το Σχέδιο Άναν ένα "εποικοδομητικά ασαφές" συνταγματικό "μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα 2003, σελ. 7.

ορίσουμε και να περιγράψουμε το περιεχόμενο του ευρωπαϊκού κεκτημένου καθώς και τις αποκλίσεις από αυτό σε σχέση με την Κύπρο.

Το κοινοτικό κεκτημένο¹³⁹ αποτελεί αόριστη έννοια που αναφέρεται στο περιεχόμενο του κοινοτικού δικαίου, όπως αυτό έχει εξελιχθεί μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει σαφήνεια τι περιλαμβάνει η έννοια αυτή. Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη(ά. 3 ΕΕ)¹⁴⁰, περιλαμβάνει το σύνολο του κοινοτικού δικαίου δηλαδή το γραπτό και άγραφο πρωτογενές δίκαιο, το παράγωγο δίκαιο, της αναρίθμητες διεθνείς συμβάσεις που αφορούν της συνοδευτικές πολιτικές της Κοινότητας, καθώς και της γενικές αρχές του δικαίου. Το κοινοτικό κεκτημένο πρέπει να διατηρείται και να αναπτύσσεται, στόχος που ταυτίζεται από την άποψη της ορολογίας και με το στόχο¹⁴¹ του ά. 2, παρ.1 περίπτωση 5.

Κίνδυνο για τη διατήρηση του κοινοτικού κεκτημένου μπορεί να εγκυμονεί η πρόβλεψη γενικευμένων μορφών διαφοροποίησης από την ευρωπαϊκή

¹³⁹ Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003 Σελ.35-36.

¹⁴⁰ **Άρθρο 3 ΕΕ [Θεσμικό πλαίσιο, κοινοτικό κεκτημένο, συνοχή δράσεως]** «Η Ένωση διαθέτει ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που εξασφαλίζει τη συνέπεια κα τη συνέχεια των δράσεων που αναλαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων της, ενώ παράλληλα τηρείται και αναπτύσσεται το κοινοτικό κεκτημένο. Η Ένωση μεριμνά, ειδικότερα, για την συνοχή του συνόλου της εξωτερικής της δράσης στα πλαίσια των πολιτικών της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, της ασφάλειας, της οικονομίας και της ανάπτυξης. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν την ευθύνη να εξασφαλίζουν τη συνοχή αυτή και συνεργάζονται προς τούτο. Εξασφαλίζουν, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, την υλοποίηση αυτών των πολιτικών, Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, Σελ.29.

¹⁴¹ **Άρθ.2 ΕΕ[Στόχοι] παρ.1 περίπτωση 5:** «να διατηρήσει στο ακέραιο το κοινοτικό κεκτημένο και να το αναπτύξει με την προοπτική να μελετηθεί κατά πόσο οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που καθιερώνονται με την παρούσα Συνθήκη θα πρέπει να αναθεωρηθούν, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων της Κοινότητας», Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.22.

ολοκλήρωση. Ενώ μέχρι τώρα οι διαβαθμίσεις στην ολοκλήρωση ήταν δυνατές, αφενός, βάσει των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας(ΕΚ) για την οικονομική και νομισματική ένωση(ΟΝΕ) και αφετέρου, βάσει ειδικών διατάξεων [πρωτόκολλο για την κοινωνική πολιτική, πρωτόκολλο (αριθ.4) για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, πρωτόκολλο (αριθ.5) για τη θέση της Δανίας], που επιτρέπουν σε ορισμένα κράτη μέλη να αυτοεξαιρεθούν από την εφαρμογή συγκεκριμένων διατάξεων, η ΕΕ προέβλεπε γενικούς μηχανισμούς που καθιστούν της διαδικασίες λήψεως αποφάσεων περισσότερο ευέλικτες.

Η γενική ρήτρα για την στενότερη συνεργασία¹⁴² του άρθρου 43 καθώς και οι ειδικές ρήτρες¹⁴³ των άρθρων 11 και 40 ΕΕ καθιστούν δυνατή τη διαβάθμιση της ολοκλήρωσης στον δεύτερο και στον τρίτο πυλώνα.

¹⁴² **Άρθ. 43 ΕΕ [Έννοια ενισχυμένης συνεργασίας, προϋποθέσεις ενεργοποίησης]** «τα κράτη μέλη τα οποία προτίθενται να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία μπορούν να κάνουν χρήση των οργάνων, διαδικασιών και μηχανισμών που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη και τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπό τον όρο ότι η σχεδιαζόμενη συνεργασία: α) επιδιώκει να διευκολύνει την πραγμάτωση των στόχων της Ένωσης και της Κοινότητας, να διαφυλάσσει και να υπηρετεί τα συμφέροντά τους και να ενισχύει τη διαδικασία ενοποίησής τους, β) σέβεται τις εν λόγω συνθήκες καθώς και το ενιαίο θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης, γ) σέβεται το κοινοτικό κεκτημένο και τα μέτρα που θεσπίζονται δυνάμει των άλλων διατάξεων των εν λόγω Συνθηκών, δ) παραμένει εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης ή της Κοινότητας και δεν αφορά τους τομείς που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας, ε) δεν θίγει την εσωτερική αγορά, όπως ορίζεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ούτε την οικονομική και κοινωνική συνοχή που καθιερώνεται σύμφωνα με τον Τίτλο XVII της ίδιας συνθήκης, στ) δεν συνιστά διάκριση ούτε φραγμό στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών ούτε προκαλεί στρεβλώσεις του μεταξύ τους ανταγωνισμού, ζ) συγκεντρώνει τουλάχιστον οκτώ κράτη μέλη, η) σέβεται τις αρμοδιότητες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μη συμμετεχόντων κρατών μελών, θ) δεν επηρεάζει τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου για την ενσωμάτωση του κεκτημένου του Σένγκεν στο πλαίσιο της ΕΕ, ι) είναι ανοικτή σε όλα τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 43Β». Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.154-155.

Στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, η δυνατότητα αποχής από την ψήφο είναι ένδειξη ελαστικής ολοκλήρωσης. Ωστόσο κατά το άρθρο 43 παρ.1 στοιχείο ε'[μετά την τροποποίηση από τη Συνθήκη της Νίκαιας, άρθρο 43 παρ. 1 στοιχείο γ'], η στενότερη [ενισχυμένη κατά τη Συνθήκη της Νίκαιας] συνεργασία δεν

¹⁴³ **Άρθρο 11 ΕΕ [Στόχοι της ΚΕΠΠΑ, αρχή της πίστης και της αμοιβαιότητας]**«1.Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας(ΚΕΠΠΑ), η οποία καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και της οποίας στόχοι είναι: α) η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της Ένωσης σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, β) η ενίσχυση της ασφαλείας της Ένωσης υπό όλες τις μορφές της, γ) η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τα εξωτερικά σύνορα, δ) η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, ε) η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. 2) Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφυλάκτως την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης, με πνεύμα πίστης και αμοιβαίας αλληλεγγύης. Τα κράτη μέλη εργάζονται ομού για την ενίσχυση και ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής τους αλληλεγγύης. Απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως συνεκτικής δύναμης στις διεθνείς σχέσεις. Το Συμβούλιο μεριμνά για την αυτών των αρχών», Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.,Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.64-65.

Άρθρο 40 ΕΕ [Ενισχυμένη συνεργασία]«1. Η ενισχυμένη συνεργασία σε έναν από τους τομείς που αναφέρονται στον παρόντα τίτλο αποβλέπει να επιτρέψει στην Ένωση να καταστεί ταχύτερα ένας χώρος ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης, ενώ σέβεται τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθώς και τους στόχους του παρόντος τίτλου. 2. Τα άρθρα 29 έως 39 και τα άρθρα 40 Α, 40 Β, και 41 εφαρμόζονται στην ενισχυμένη συνεργασία, η οποία προβλέπεται στο παρόν άρθρο, εκτός αν άλλως ορίζεται στο άρθρο 40 Α και στα άρθρα 43 έως 45. 3. Οι διατάξεις της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, εφαρμόζονται στο παρόν άρθρο καθώς και στα άρθρα 40 Α και 40 Β», Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.145.

θίγει[σέβεται] το κοινοτικό κεκτημένο. Η επιταγή περί διατηρήσεως του κοινοτικού κεκτημένου εξειδικεύεται περαιτέρω στο άρθρο 11 ΕΚ, το οποίο εκθέτει διεξοδικά της τομείς που εξαιρούνται της στενότερης συνεργασίας¹⁴⁴. Μετά τη Συνθήκη της Νίκαιας¹⁴⁵, οι περιορισμοί της ενισχυμένης συνεργασίας

¹⁴⁴ **Άρθρο 11ΕΚ [Ενισχυμένη συνεργασία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα]** «1. Τα κράτη μέλη τα οποία προτίθενται να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία σε τομέα που εμπίπτει στην παρούσα Συνθήκη απευθύνουν αίτηση στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να υποβάλλει στο Συμβούλιο σχετική πρόταση. Εάν η Επιτροπή δεν υποβάλει πρόταση, ανακοινώνει τους λόγους στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. 2. Η αναφερόμενη στην παράγραφο 1 εξουσιοδότηση για την καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας παρέχεται, τηρουμένων των άρθρων 43 έως 45 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία βάσει προτάσεως της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Όταν η ενισχυμένη συνεργασία αφορά τομέα που υπάγεται στη διαδικασία του άρθρου 251 της παρούσας Συνθήκης, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κάθε μέλος του Συμβουλίου μπορεί να ζητεί την υποβολή του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Μετά την υποβολή του θέματος, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου. 3. Οι πράξεις και οι αποφάσεις οι οποίες απαιτούνται για την εφαρμογή των δράσεων ενισχυμένης συνεργασίας υπόκεινται στις οικείες διατάξεις της παρούσας Συνθήκης, εκτός αν άλλως ορίζεται στο παρόν άρθρο και στα άρθρα 43 έως 45 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Σκουρής Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003,σελ.295.

¹⁴⁵ Η Συνθήκη της Νίκαιας(υπογράφηκε στις 26.2.2001 και τέθηκε σε ισχύ την 1.2.2003) αντιμετώπισε την ανάγκη της συνολικής αναδιάταξης του θεσμικού συστήματος της Ευρώπης. Αποτέλεσμα αυτής είναι η απόφαση για τη μεγαλύτερη διεύρυνση που γνώρισε ποτέ η Ευρώπη, με δέκα κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης καθώς και της **Κύπρου** και της Μάλτας. Αντίθετα με την μέχρι τότε πρακτική προσδιορίζεται μονομερώς η θέση των υποψήφιων κρατών στα όργανα και οι ψήφοι που αναλογούν σ' αυτά. Οι τροποποιήσεις που επέφερε είναι: 1) ενίσχυση της ψήφου των πληθυσμιακά μεγαλύτερων κρατών μελών(δεν τηρήθηκε για την Γερμανία), 2) νέα κατανομή των βουλευτικών εδρών στα κράτη μέλη με βάση το πληθυσμιακό κριτήριο και ορισμός του μέγιστου συνολικού αριθμού ευρωβουλευτών και η σμίκρυνση της Επιτροπής, 3) νέες ρυθμίσεις για το Δικαστήριο, 4) περαιτέρω μείωση των υποθέσεων που αποφασίζονται με ομοφωνία(όχι σημαντική μείωση), 5) «ελάφρυνση» της διαδικασίας για τις «ενισχυμένες συνεργασίες», 6) ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς όμως δεσμευτικό χαρακτήρα λόγω

εκτίθενται στο τροποποιημένο άρθρο 43 ΕΕ, στο οποίο παραπέμπει το τροποποιημένο άρθρο 11 ΕΚ.

Για τις εξαιρετικές διατάξεις που ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία, αυτές αφορούν ευαίσθητους για τα συγκεκριμένα κράτη μέλη τομείς, οπότε η μη εξαίρεση θα προσέκρουε σε αντίσταση των εν λόγω κρατών που θα εμποδίζε έτσι και αλλιώς την ολοκλήρωση. Επειδή η πρόβλεψη εξαιρέσεων μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να βάλει σε κίνδυνο τη διατήρηση και ανάπτυξη του κοινοτικού κεκτημένου, αυτές οι εξαιρετικές διατάξεις πρέπει να έχουν χρονικά περιορισμένη εφαρμογή, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα της μεταγενέστερης συμμετοχής και των κρατών αυτών στους προβληματικούς τομείς.

Η έννομη¹⁴⁶ τάξη της Ευρώπης είναι ξεχωριστή, λειτουργεί αυτόνομα και ανεξάρτητα από αυτή των κρατών-μελών της και είναι αποτέλεσμα των ιδρυτικών Συνθηκών¹⁴⁷ της και όλων των επόμενων τροποποιήσεων και συμπληρώσεων αυτών.

Η αυτονομία της έννομης τάξης έχει τα παρακάτω βασικά χαρακτηριστικά¹⁴⁸:

αντιρρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου, Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.36-37.

¹⁴⁶ Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.189.

¹⁴⁷ Ιδρυτικές Συνθήκες: 1) Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα(**ΕΚΑΧ**) η οποία υπογράφηκε(18.4.1951) στο Παρίσι τέθηκε σε ισχύ την 23.7.1952 2) η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (**ΕΚΑΕ**) και την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα(**ΕΟΚ**) υπογράφηκαν (25.3.1957) στην Ρώμη και τέθηκαν σε ισχύ την 1.1.1958, Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., σελ.23-24.

¹⁴⁸ Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007,σελ.189-190.

1. Ύπαρξη αρθρωμένου συνόλου με ίδια όργανα, εξοπλισμένα με εξουσία να θέτουν δεσμευτικούς κανόνες δικαίου κατά συγκεκριμένη και δικαστικά ελέγξιμη διαδικασία.
2. Οι κανόνες δικαίου που διέπουν συνολικά τη νέα έννομη τάξη, δημιουργούν μια κοινότητα δικαίου όπου απέναντι στα κράτη μέλη διεκδικεί **υπεροχή**, δημιουργώντας ταυτόχρονα απευθείας δικαιώματα και υποχρεώσεις όχι μόνο στα κράτη μέλη αλλά και στους ιδιώτες και από την άλλη αποκλείει την εφαρμογή διεθνικών κανόνων για την επίλυση των διαφορών π.χ. την αυτοδικία ή την αμοιβαιότητα.
3. Η τήρηση των κανόνων δικαίου ανατίθεται σε **ανεξάρτητη δικαστική αρχή**¹⁴⁹, που είναι αρμόδια για την διασφάλιση της ενιαίας εφαρμογής και ερμηνείας των δεσμευτικών κανόνων και κρίνει όχι με πολιτικά αλλά με αυστηρά νομικά κριτήρια.
4. Η αναγνώριση **ευθύνης** της νέας έννομης τάξης για πράξεις των οργάνων της.

Ποιες όμως είναι οι «πηγές» δικαίου; [με τον όρο πηγή εννοείται η προέλευση και η θεμελίωση των κανόνων δικαίου οι οποίοι συνθέτουν την έννομη τάξη των Κοινοτήτων δηλαδή από πού προέρχονται(πηγάζουν) αυτοί οι κανόνες.

¹⁴⁹ Με το τμήμα της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τίτλο «Δικαστήριο» εγκαθιδρύεται το κοινοτικό δικαιοδοτικό σύστημα (ά.220-245) όπου αφενός περιλαμβάνουν τις βασικές οργανωτικές ρυθμίσεις για το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(ΔΕΚ) και το (ΠΕΚ) Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ά.221-224), αφετέρου όμως ορίζουν τα ένδικα βοηθήματα και τα ένδικα μέσα(ά. 226-228,230/232,234-239),και διαγράφουν το πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών(ά.225,225 Α,245) και εισάγουν ακόμη διατάξεις για τις συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων ή την προσωρινή δικαστική προστασία(ά.231,233,241,242-243,244). Τα ά.22^ο-245 εξειδικεύονται με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου και τον Κανονισμό Διαδικασίας του ΔΕΚ, στους οποίους πρέπει να προστεθούν οι αντίστοιχες δικονομικές διατάξεις για το ΠΕΚ. Το ΔΕΚ και ΠΕΚ αποτελούν το θεμέλιο του κοινοτικού δικαιοδοτικού συστήματος, Σκουρήs Β., Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003, σελ.1284-1285,1291.

Έχουμε διάφορες κατηγορίες πηγών¹⁵⁰ όπως μεταξύ γραπτών και άγραφων πηγών, μεταξύ πρωτογενούς και παράγωγου δικαίου κ.ά.

Α) Πρωτογενές Κοινοτικό Δίκαιο: η Κοινοτική έννομη τάξη υπακούει σε ένα συγκεκριμένο σχήμα όπου τη βάση του αποτελούν οι *ιδρυτικές Συνθήκες*, στις οποίες δομείται το συνολικό δικαιοσύστημα και από αυτό το λόγο οι συνθήκες αποκτούν συνταγματική ποιότητα. Τις ιδρυτικές συνθήκες ακολούθησαν μια σειρά *τροποποιητικές και συμπληρωματικές συνθήκες* (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, οι Συνθήκες Μάαστριχτ, Άμστερνταμ, Νίκαιας αλλά και π.χ. η Συνθήκη για την αλλαγή των διατάξεων περί προϋπολογισμού της 22.4.1970. Επίσης οι *δηλώσεις* που συνοδεύουν τις τροποποιητικές Συνθήκες, οι *Συνθήκες προσχώρησης* π.χ. η Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας, οι πράξεις των όρων προσχώρησης και διάφορα παραρτήματα και πρωτόκολλα. Στις πράξεις αυτές επιδιώκεται η διαφύλαξη του «κοινοτικού κεκτημένου». Η πρόνοια των ιδρυτικών Συνθηκών να περιλάβουν *διατάξεις* ώστε να είναι δυνατή η προσαρμογή της Κοινότητας στα νέα δεδομένα. Οι δικαιοίκοι κανόνες που δημιουργούνται από αυτή τη διαδικασία ανήκουν στο πρωτογενές δίκαιο, προέρχονται όμως από πράξεις των οργάνων.

Το έθιμο: αποτελεί πηγή Διεθνούς Δικαίου, στις σχέσεις μεταξύ των κρατών όπου δεν ρυθμίζονται εξαντλητικά από τη διεθνή έννομη τάξη, ο ρόλος του εθίμου στην κάλυψη των κενών αποδεικνύεται ιδιαίτερα κρίσιμος.

Οι Γενικές αρχές του Δικαίου: αποτελούν άγραφες πηγές του κοινοτικού δικαίου (μερικές από αυτές εισήχθηκαν ως γραπτές π.χ. η αρχή της αναλογικότητας ά. 5 παρ. 3 ΕΚ). αυτές είναι:

1. οι γενικές αρχές του Διεθνούς Δικαίου (π.χ. η αρχή της απαγόρευσης της αυτοδικίας ή αρχή της εδαφικότητας),

¹⁵⁰ Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο , Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007, σελ.197-228.

2. οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου(π.χ. η αρχή της ισότητας των φύλων, η αρχή της μη διάκρισης λόγω ιθαγένειας, η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, η αρχή της ενότητας της εσωτερικής αγοράς, η γενική αρχή της ελευθερίας),

3. γενικές αρχές κοινές στα δίκαια των κρατών μελών(το ΔΕΚ δεν αναζητεί τον ελάχιστο παρονομαστή για την ανάδειξη και αποδοχή της γενικής αρχής, αλλά η αποδοχή της από τη μεγάλη πλειοψηφία των εθνικών εννόμων τάξεων και υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει σαφής άρνηση της συγκεκριμένης αρχής σε άλλο κράτος μέλος. Επίσης το ΔΕΚ άντλησε της γενικές αρχές από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και δημιούργησε ένα ικανοποιητικό πλέγμα διαδικαστικών κανόνων για την έκδοση των κοινοτικών πράξεων, οι οποίοι αποτελούν παράλληλα τη βάση ενός κοινοτικού Ευρωπαϊκού Διοικητικού Δικαίου. Στις γενικές αρχές κατατάσσονται οι αρχές της αναλογικότητας, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη, ιδιαίτερα στην ανάκληση των παράνομων αποφάσεων, η αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσης, της προστασίας της καλής πίστης, της ασφάλειας του δικαίου κ.λ.π. Όλες οι αποφάσεις του ΔΕΚ δεν αποτελούν πρωτογενές δίκαιο αλλά μόνο αυτές που έχουν συνταγματική ποιότητα π.χ. η αρχή της επικουρικότητας ενώ οι άλλες αποτελούν αρχές ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου).

Β) Οι διεθνείς Συνθήκες : καταλαμβάνουν μια ενδιάμεση θέση μεταξύ του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου. Οι διεθνείς συμβάσεις που κάνει η Κοινότητα με τρίτα κράτη ή οργανισμούς διεθνείς σύμφωνα με ά. 300ΕΚ εντάσσεται στο παράγωγο δίκαιο.

Γ) το παράγωγο δίκαιο: Κανονισμός, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις και οι γνώμες, η νομολογία του Δικαστηρίου, άλλες πράξεις soft law(μαλακό δίκαιο),

Ε) οι πράξεις των μονίμων αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών στο πλαίσιο του Συμβουλίου όπου υπάρχει διχογνωμία για το αν ανήκουν στο πρωτογενές ή στο κοινοτικό υπό ευρεία έννοια δίκαιο.

δ) παραπληρωματικό δίκαιο: Συμφωνίες των κρατών μελών ευρωπαϊκού χαρακτήρα(άρθρο 293 ΕΚ, διαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών προς εξασφάλιση οφέλους για τους υπηκόους τους, οι οποίες ανάγονται στο Διεθνές Ιδιωτικό Δίκαιο).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μορφή συνδέσμου κρατών είναι και η ομοσπονδία κρατών και το ομοσπονδιακό κράτος. Η ομοσπονδία κρατών όμως δεν αποτελεί κράτος και έχει αντικατασταθεί σήμερα από τους διεθνείς οργανισμούς ενώ αντίθετα το ομοσπονδιακό κράτος είναι ένα σύνθετο κράτος. Το ομοσπονδιακό Σύνταγμα κάθε ομοσπονδιακού κράτους είναι ανώτερο των συνταγμάτων των ομόσπονδων κρατιδίων επειδή εφαρμόζεται η δημοκρατική αρχή-αρχή της πλειοψηφίας που θεμελιώνεται σε ένα ενιαίο εκλογικό σώμα την ύπαρξη του οποίου ρητά απορρίπτει το σχέδιο Ανάν. Αυτό συμβαίνει σε όλα τα ομοσπονδιακά κράτη όπου η ύπαρξη κεντρικής εξουσίας είναι απαραίτητη και αυτονόητη για την λειτουργικότητα και την βιωσιμότητα του σύνθετου αυτού κράτους(ομοσπονδιακού) και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο την CONDITIO SINE QUA NON για μια δίκαιη επίλυση του κυπριακού.

Η ομοσπονδία κρατών αποτελείται από κυρίαρχα κράτη-μέλη όπου οι σχέσεις μεταξύ τους ρυθμίζονται από το διεθνές Δίκαιο ενώ αντίθετα το ομοσπονδιακό κράτος αποτελείται από κράτη- μέλη μη κυρίαρχα (ομόσπονδα κράτη) και οι σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών και των κρατών-μελών με το κεντρικό κράτος ρυθμίζονται από το ομοσπονδιακό Σύνταγμα. Επομένως το ομοσπονδιακό κράτος είναι κράτος ενώ η ομοσπονδία κρατών όχι και διαφέρουν μεταξύ τους κυρίως στο εφαρμοστέο δίκαιο μεταξύ των πολιτειών-χωρών-καντονιών του ομοσπονδιακού κράτους και των κρατών-μελών της ομοσπονδίας κρατών. Το Σύνταγμα του κυπριακού κράτους οφείλει να είναι ιεραρχικά ανώτερο τουλάχιστον στα βασικά θέματα οικονομικής πολιτικής, εξωτερικής πολιτικής και άμυνας από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των επί μέρους Συνταγμάτων των δύο κοινοτήτων.

Η θεωρία περί της διαίρεσης της κυριαρχίας υποστηρίχθηκε και καθιερώθηκε ρητά από τα ομοσπονδιακά Συντάγματα για την πραγματοποίηση πολιτικών σκοπών και συγκεκριμένα για την διευκόλυνση της ίδρυσης των τριών σπουδαιότερων ομοσπονδιακών κρατών δηλαδή των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής(1787), της Ελβετίας(1848) και της Γερμανίας(1871). Σήμερα το ζήτημα του διαιρετού της κυριαρχίας στη γερμανική επιστήμη θεωρείται ξεπερασμένο ενώ αντίθετα το σύστημα της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ του κεντρικού κράτους και των κρατών-μελών θεωρείται ουσιώδες μέρος της δομής του ομοσπονδιακού κράτους. Όμως υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη όπου το ζήτημα της κατανομής της κυριαρχίας είναι πάντοτε επίκαιρο ιδιαίτερα για την συζητούμενη εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ένα «ευρωπαϊκό ομοσπονδιακό κράτος».

Βασική αρχή στήριξης του σχεδίου Ανάν είναι η αποδοχή της *πολιτικής ισότητας και ισοτιμίας των μερών* δηλαδή της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας και αυτό έχει ως αποτέλεσμα στην αναβάθμιση του ψευδοκράτους κατά παράβαση των ψηφισμάτων διεθνών οργανισμών και του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στη δημιουργία μιας ομοσπονδίας ανεξάρτητων κρατών.

Το Σχέδιο Ανάν δημιουργεί μια μορφή διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας η οποία δεν είναι ούτε δίκαιη ούτε λειτουργική και παραβιάζει το κοινοτικό κεκτημένο και κυρίως την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Επίσης παραβιάζεται η αρχή της ελεύθερης εγκατάστασης , κατοχής περιουσίας και κίνησης εντός των δύο συστατικών κρατών. Επομένως είναι αυτονόητο ότι η δημιουργία δύο αυτόνομων και ξεχωριστών ισότιμων κρατιδίων κυρίως σε επίπεδο αρμοδιοτήτων, εξουσίας αποφάσεων και ανεξαρτησίας από το κοινό κράτος και η πλήρης ισότητά τους στο πλαίσιο των κεντρικών οργάνων και της κεντρικής εξουσίας δημιουργούν πολύ αρνητικές επιπτώσεις δηλαδή μία *de facto* κατοχή και διχοτόμηση του νησιού. Νομιμοποιείται η παραβίαση της διεθνούς νομιμότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ελληνισμού της Κύπρου. Αυτή η λύση αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία και μοναδικό προηγούμενο κατάργηση της ενιαίας κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αυτή η λύση καταργεί ένα κράτος και στη θέση του χτίζει ένα προτεκτοράτο νέου τύπου, περιορισμένης κυριαρχίας και ελεγχόμενο από τον ξένο παράγοντα.

Το Σχέδιο Ανάν έχει πολλές δυστυχώς «εκπτώσεις» σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες επηρεάζουν τόσο τους ελληνοκύπριους όσο και τους τουρκοκύπριους.

Το Σχέδιο Ανάν είναι απαράδεκτο και καταστροφικό γιατί νομιμοποιεί το κατοχικό καθεστώς, καθιστά τη λύση οιονεί όρο στην τελική ένταξη στην ΕΕ, διασφαλίζει την Τουρκο-ελληνική ισορροπία δυνάμεων, επιβάλλει συγκυριαρχία του κοινού κράτους, εξουδετερώνει το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν εθελοντικά.

Το Σχέδιο Ανάν και σε διεθνές επίπεδο για τη λειτουργία της «νέας» Κύπρου δείχνει ότι την προτεραιότητα στο «συνεταιρισμό» έχουν οι συνιστώσες πολιτείες όπως και τις νομικές δυνατότητες της τουρκοκυπριακής πλευράς να έχει αυτοτελή ή συντρέχουσα αρμοδιότητα στο σύνολο της λειτουργίας της Δημοκρατίας.

Το Σχέδιο Ανάν στο σύνολό του κρίνεται αρνητικά και συνεπώς σωστά ο ελληνοκυπριακός λαός το καταψήφισε.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα και η Κύπρος δεν πρέπει να συναινέσουν στη διαμόρφωση δύο κρατιδίων ή έστω δύο οντοτήτων στην Κύπρο, διότι έτσι τα κράτη μέλη της Κυπριακής συνομοσπονδίας θα έχουν το αναφαίρετο δικαίωμα της απόσχισης και με αυτό τον τρόπο μπορεί η άλλη πλευρά να νομιμοποιήσει το ψευδοκράτος όποτε το θελήσει. ***Μία ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ και ΕΝΙΑΙΑ Κύπρος αποτελεί τη μόνη δυνατή και βιώσιμη λύση για τον κυπριακό λαό*** και αυτή η λύση όπως δυστυχώς διαπιστώνουμε έρχεται σε τέλεια αντίθεση με τη λύση που δίδεται μέσω του Σχεδίου Ανάν δηλαδή αυτή της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας χωρίς κεντρική εξουσία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
(σημαντικότερα γεγονότα)

Εισαγωγή

Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου με έκταση 3.572 τετραγωνικά μίλια ή 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Βρίσκεται στην Ανατολική Μεσόγειο , 90 χλμ. Δυτικά της Συρίας, 75 χλμ νότια της Τουρκίας , 380 χλμ. Βόρεια της Αιγύπτου και 800χλμ. Ανατολικά της ηπειρωτικής Ελλάδας. Από τη Ρόδο και την Κάρπαθο απέχει 380 χιλιόμετρα.

Ο πληθυσμός¹ της Κύπρου ανέρχεται στις 759.100 (2000). Η σύνθεση του πληθυσμού είναι: 647.100 (85,2%) Ελληνοκύπριοι (περιλαμβανομένων Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων), 87.800 (11,6%) Τουρκοκύπριοι, και 24.200 (3,2%) αλλοδαποί που διαμένουν στην Κύπρο.

Ι. Πρώτη Περίοδος: από την 9^η χιλιετία έως το 1878 μ.χ.

Κατά την μυθολογία η θεά Αφροδίτη αναδύθηκε από τα νερά του νησιού στην πόλη της Πάφου και σε αυτό το μύθο χρωστά ένα από τα όνομά του(νησί της Αφροδίτης²). Στην αρχαιότητα ήταν γνωστή με το όνομα Αλάσια. Ο πολιτισμός της Κύπρου ανάγεται στην νεολιθική περίοδο (8200-3900π.χ.). όπου στην πόλη Χοιροκοιτία υπάρχουν τα ευρήματα του πιο καλά διατηρημένου οικισμού, Η αγγειοπλαστική εμφανίστηκε μετά το 500 π.χ. Στο Δυτικό τμήμα του νησιού βρέθηκαν οικισμοί όπου λατρευόταν η θεότητα της γονιμότητας που ανάγονται στη λεγόμενη χαλκολιθική εποχή(3900-2500 π.χ.). Το νησί γνώρισε άνθιση από την πλήρη εκμετάλλευση του χαλκού, όπου αναπτύχθηκε το εμπόριο με κοντινή Ανατολή, την Αίγυπτο και το Αιγαίο, (2500-1050 π.χ. εποχή του χαλκού). Μετά το 1400 π.χ. **οι Μυκηναίοι Αχαιοί**³

¹ Στην απογραφή του 1960 η Κύπρος είχε πληθυσμό:552.782 , από αυτούς οι Έλληνες είναι 448.462(81,1%), οι Τούρκοι 104.200(18,9%). Υπάρχει και μία μικρή μειονότητα 26.000, Άγγλων και Αρμενίων. Υπουργείο Εθν. Αμύνης, Γενικών Επιτ. Εθν. Αμύνης, Το Κυπριακόν, Δελτίον Ενημερώσεως ενόπλων δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967, σελ.5.

² Σημ: Το ιερό της θεάς Αφροδίτης βρίσκεται στην Πάφο όπου αποτέλεσε κατά την Πτολεμαϊκή και Ρωμαϊκή εποχή κέντρο θρησκευτικής και πολιτιστικής ζωής του νησιού, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Περί Κύπρου, 2006, σελ.36-41.

³Σημ: Ο μυκηναϊκός πολιτισμός κυριαρχούσε πέρα από το χερσαίο τμήμα της ευρωπαϊκής χερσονήσου, και στην Κρήτη, στα νησιά του Αιγαίου, στη Μικρά Ασία και μέχρι την Κύπρο, και η εξαγόμενη κεραμική τους έχει βρεθεί από τη Σαρδηνία, τις Λιπάρες νήσους, τη Σικελία και την Ιταλία ως την εγγύς Ανατολή και την Αίγυπτο, ήταν μάλιστα πολύ ευρύτερα διαδεδομένη από τη μινωική, Wokfgang Sculler, Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, β' έκδοση,

άρχισαν να έρχονται από την Ελλάδα ως έμποροι. Μετά το 1200 π.χ. εγκαταστάθηκαν μαζί, ιδρύοντας πόλεις-βασίλεια (Πάφου, Σαλαμίνας, Κιτίου, Κουρίου) διαδίδοντας την ελληνική γλώσσα, τη θρησκεία και τα ήθη και έθιμά τους. Στις δέκα πόλεις-βασίλεια του νησιού λάτρευαν τη θεά Αφροδίτη.(Γεωμετρική περίοδος 1050-750 π.χ.). Οι Φοίνικες εγκαταστάθηκαν στην πόλη του Κιτίου τον 9^ο αιώνα π.χ και τον 8^ο αιώνα η Κύπρος γνώρισε μεγάλη ευμάρεια.

Η Κύπρος γνώρισε πολλούς κατακτητές (75-310 π.χ. αρχαϊκή και κλασική περίοδος) Ασσύριους⁴, Αιγύπτιους, και κατόπιν οι Πέρσες. Ο βασιλιάς Ευαγόρας⁵ της Σαλαμίνας(κυβέρνησε από την πόλη από το 411-μέχρι το 374π.χ.) ένωσε τα βασίλεια και η Κύπρος έγινε ένα από τα μεγαλύτερα πολιτιστικά κέντρα του ελληνικού κόσμου. Ο Μέγας Αλέξανδρος ελευθέρωσε την Κύπρο από τους Πέρσες το 332 π.χ. και αποτέλεσε μέρος της αυτοκρατορίας του όπου μετά τον θάνατό του, το νησί έγινε κτήση των Πτολεμαίων της Αιγύπτου (310-30 π.χ. Ελληνιστική περίοδος) οι οποίοι κατήργησαν τις πόλεις-βασίλεια και ένωσαν την Κύπρο με πρωτεύουσα την Πάφο. Μετά τους Πτολεμαίους το νησί κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους(30 π.χ.-330 μ.χ. Ρωμαϊκή περίοδος). Μετά την διχοτόμηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η Κύπρος προσαρτήθηκε στην επαρχία της Κιλικίας . Κατά την Βυζαντινή περίοδο(330-1191μ.χ.) δέχθηκε επανειλημμένες επιθέσεις από τους Άραβες, με αποτέλεσμα να οργανωθούν τα ακριτικά σώματα για την άμυνα του νησιού. Τον 10^ο μ.χ. αιώνα , επί Νικηφόρου Φωκά, εκδιώκονται οι Άραβες από το νησί. Μετά τις σταυροφορίες τον 15^ο μ.χ. αιώνα οι Βενετοί γίνονται κύριοι του νησιού και το **1570 μ.χ. επί Σελήμ Β' κατακτήθηκε από τους Τούρκους έως το 1878 (οθωμανική κυριαρχία).**

Αθήνα, 2001,σελ.26 και Claude Mossé Annie Schnapp- Gourbeillon, Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000-31π.Χ.),Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα,2006,σελ.102-103.

⁴ Σημ: Γύρω στο 700π.χ. το νησί κατακτήθηκε από τον Βασιλιά των Ασσυρίων μέχρι τον 6^ο π.χ. αιώνα , όπου και κατακτήθηκε από τον Βασιλιά της Αιγύπτου Αμάντου, ο οποίος και ηττήθηκε από τους Πέρσες και αποτελούσε περσικό νομό. Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, Γενικών Επιτ. Εθν. Αμύνης,Το Κυπριακόν, Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967, σελ 5-6.

⁵ Σημ: κατάφερε να ενώσει όλα τα βασίλεια της Κύπρου κάτω από την ηγεσία του στον πόλεμο εναντίον των Περσών. Όμως ηττήθηκε γιατί σταμάτησε η υποστήριξη και η βοήθεια από την Αθήνα μετά την Ανταλκίδεια Ειρήνη του 386 π.χ. , υπέγραψε συμφωνία υποταγής στο Μεγάλο Βασιλιά της Περσίας, Γ.Τενεκίδη-Γ.Κρανιδιώτη, Κύπρος, Ιστορία, Προβλήματα και Αγώνες του Λαού της. Εκδόσεις Εστία, Αθήνα,1981,σελ.35.

Το 1578,1607,1821⁶ και 1827 γίνονται επαναστάσεις στο νησί εναντίον των Τούρκων. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου απέκτησε διοικητική ανεξαρτησία και από τον 18^ο και μετά αναλαμβάνει την συγκέντρωση των φόρων αποκτώντας έτσι μεγάλη επιρροή. Κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, η Γαλλία και Βρετανία, λόγω συμφερόντων στο νησί διατηρούν προξενείο στο Λιμάνι της Λάρνακας που ήταν το εμπορικό κέντρο κατά την οθωμανική περίοδο. Μετά από ευρωπαϊκές πιέσεις οι Τούρκοι εισάγουν μεταρρυθμίσεις γνωστές ως Tanzimat. Με το άνοιγμα της διώρυγας Σουέζ το 1869 η στρατηγική θέση της Κύπρου αναβαθμίζεται.

II. Δεύτερη περίοδος : Βρετανική Κυριαρχία (1878μ.χ.-1960μ.χ.)

Κατά την διάρκεια συνεδρίου στο Βερολίνο και μετά το τέρμα του Ρωσο-Τουρκικού πολέμου του 1878, η Αγγλία πετυχαίνει από τον Σουλτάνο μυστική Συνθήκη, με την οποία παραχωρείται η κατοχή και διοίκηση της Κύπρου σε αντάλλαγμα την παροχή ένοπλης βοήθειας, σε περίπτωση που η Τουρκία δεχθεί επίθεση από τη Ρωσία. Τα πρώτα Βρετανικά αγήματα και πολιτικές αρχές αποβιβάστηκαν και εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1878. Μετά από τέσσερα χρόνια κατοχής της Κύπρου, η Αγγλία επιβάλλει το πρώτο Σύνταγμα, το οποίο ίσχυσε μέχρι την Επανάσταση του 1931. Στις 5/11/1914 καταγγέλλει μονομερώς την Συνθήκη αμυντικής συμμαχίας του 1878 (επωφελούμενη την κήρυξη του πολέμου κατά της Τουρκίας) και προσαρτά το νησί στην Βρετανική Αυτοκρατορία. Με διάταγμα της 27^{ης} Νοεμβρίου 1917, διευθετήθηκε και το θέμα της υπηκοότητας των Κυπρίων που ήταν προηγουμένως υπήκοοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας⁷

Σ' αυτή την περίοδο κατασκευάστηκαν Νοσοκομεία, δρόμοι και ιδρύεται δασική υπηρεσία, η οποία έκανε αναδάσωση. Την περίοδο αυτή αυξάνει εντυπωσιακά ο πληθυσμός και η οικονομία αναζωογονείται. Σε όλη την

⁶Σημ: την 12^η Ιουλίου 1821 σφαγή του αρχιεπισκόπου Κυπριανού μαζί με εβδομήντα προκρίτους κληρικούς και λαϊκούς, στη Λευκωσία, Υπουργείο Εθν. Αμύνης, Γεν. Επ. Εθν.Αμύνης, το Κυπριακόν,Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος,1967, σελ.7.

⁷ Αιμιλιανίδης Α.,Το ζήτημα της ιθαγένειας των Κυπρίων από της Βρετανικής κατοχής της Κύπρου μέχρι σήμερα, ανάπτυπο Σύμμικτα Στρέιτ, 1939,σελ.307.

διάρκεια της Αγγλικής κατοχής⁸ οι Ελληνοκύπριοι ζητούν από τους Άγγλους με ειρηνικά μέσα την ελευθερία τους και την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Έτσι η πρώτη προσπάθεια γίνεται το 1880 με τηλεγράφημα προς τον τότε Πρωθυπουργό Γλάδσωνα και το 1881 σε ένδειξη διαμαρτυρίας από την αρνητική στάση αυτού παραιτήθηκαν τα μέλη του Συμβουλίου. Το 1896 ο Αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος αφού πήγε στο Λονδίνο υπέβαλλε υπόμνημα με περιεχόμενο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Το 1903 το νομοθετικό σώμα της Κύπρου ψήφισε παράγραφο *«Περί θελήσεως του Κυπριακού λαού να ενωθεί με την μητέρα Ελλάδα»*.

Το 1907 κατά την επίσκεψη του Τσώρτσιλ στο νησί και μετά από εκδηλώσεις των κατοίκων υπέρ της ένωσης αυτός δήλωσε: «Είναι πολύ φυσικό ο Ελληνικής καταγωγής Κυπριακός λαός να θεωρεί την ενσωμάτωσή του με την χώρα που ονομάζει Μητέρα Πατρίδα, ως ένα ιδανικό, εις το οποίον σοβαρά και διακαώς να μένη προσηλωμένος. Τέτοιο αίσθημα είναι δείγμα πατριωτικής αφοσιώσεως, η οποία τόσο ευγενώς χαρακτηρίζει το Ελληνικό Έθνος».

Το 1909 γίνεται διάβημα προς τον Βασιλιά τον Γεώργιο Α' με περιεχόμενο την Ένωση. Το 1911 οι Ελληνοκύπριοι Βουλευτές με υπομνήματα προς την Αγγλική κυβέρνηση ζητούν την ένωση την οποία και πάλι αρνούνται. Το 1917 οι Κύπριοι αξιώνουν την υλοποίηση της υπόσχεσης της Αγγλίας για την ένωση η οποία εδόθη σε αντάλλαγμα της εξόδου στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο της Ελλάδας υπέρ των Συμμάχων. Η αγγλική κυβέρνηση αρνείται με την δικαιολογία ότι δήθεν η Ελλάδα πήρε μέρος στον πόλεμο υπέρ των Συμμάχων το 1917 και όχι το 1915.

Το 1919 ο αγώνας των Ελληνοκυπρίων εναντίον των Άγγλων γίνεται ένοπλος και σημειώνονται σποραδικές συγκρούσεις. Το 1929 οι Ελληνοκύπριοι Βουλευτές εκ νέου παραιτήθηκαν διαμαρτυρόμενοι για την εκ νέου άρνηση των Άγγλων να δεχθούν την ένωση όπου στη συνέχεια διενεργείται δημοψήφισμα υπέρ της ένωσης που υπογράφεται από αντιπροσώπους όλων των πόλεων και χωριών του νησιού.

⁸ Υπουργείο Εθν. Αμύνης, Γενικό Επιτ. Εθν. Αμύνης, το Κυπριακόν, Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967,σελ.8.

Το 1931 οι αντιδράσεις υπέρ της ένωσης είχαν την μορφή λαϊκής εξέγερσης οι οποίες κατέληξαν στον εμπρησμό του Διοικητηρίου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αντίδραση των Άγγλων οι οποίοι συνέλαβαν 8.500 και εξόρισαν 2.500 Ελληνοκύπριους και επέβαλλαν τρομοκρατική δικτατορία όπου στέρησαν και τις στοιχειώδεις ελευθερίες του πολίτη.

Το 1933 μετά το θάνατο του αρχιεπισκόπου Κυρίλλου του Γ', οι Άγγλοι παρεμποδίζουν την εκλογή νέου αρχιεπισκόπου για τα επόμενα δέκα τέσσερα χρόνια και οι εκδηλώσεις υπέρ της ένωσης σταμάτησαν μέχρι το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου, για να επαναληφθούν το 1946 όπου επιτροπή με Τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου εξήτησε και πάλι την ένωση με νέα άρνηση των Άγγλων.

Το 1947 εκλέχθηκε αρχιεπίσκοπος ο Μακάριος και έγινε ανασυγκρότηση του Εθναρχικού Συμβουλίου και μπήκε σε νέα βάση ο αγώνας όπου κηρύχθηκε η «μη συνεργασία» με τους Άγγλους. Το 1948 οργανώθηκε παν συλλαλητήριο με αίτημα την ένωση. Στις 15 Ιανουαρίου του 1950 προκηρύχθηκε δημοψήφισμα με 97,9% υπέρ της ένωσης(ψήφισαν υπέρ 211.000 από 215.000) παρά την σκληρή αντίδραση των Άγγλων, και το αποτέλεσμα αυτού στάλθηκε στην Ελλάδα, τον Ο.Η.Ε. και την Αγγλία(δεν παρέλαβε).

Το 1953 ο Μακάριος ζήτησε αυτοδιάθεση αλλά η απάντηση της Αγγλίας ήταν ότι: «ουδόλως αντιμετωπίζεται αλλαγή του καθεστώτος και το ζήτημα θεωρείται κλειστόν».

Στις 10 Αυγούστου 1953 η Κυπριακή Εθναρχία προσφεύγει για πρώτη φορά στον ΟΗΕ με αίτημα την αυτοδιάθεση. Το 1954, ο Μακάριος, ο οποίος ανακηρύχθηκε Εθνάρχης, συγκάλεσε Παγκύπριο Εθνοσυνέλευση και έστειλε ψήφισμα προς την Ελληνική και Αγγλική Κυβέρνηση, περιεχόμενο *«άπαξ έτι ενώπιον Θεού και ανθρώπων την αναλλοίωτον και σταθεράν θέλησιν των Κυπρίων υπέρ της ενώσεως»*, κατήγγειλε *«την Βρετανικήν κατοχήν ως παντελώς ανεπιθύμητον»* και δήλωσε την *«σταθεράν απόφασιν των Κυπρίων, όπως συνεχίσουν τον αγώνα μέχρι της αποκτήσεως της ελευθερίας»*.

Η Αγγλία έτσι απαγόρευσε κάθε εκδήλωση στο νησί και δήλωσε πλέον δημόσια ότι «η πολιτική της παραμένει αμετάβλητος και δεν προτίθεται να

εκχωρήση εις ουδένα εδάφη του στέμματος», αυτή η ακαμψία μαρτυρείται και από τη δήλωση του υφυπουργού των αποικιών Χόπκινσον , στις 23 Ιουλίου 1954 «ότι υπάρχουν εδάφη της Κοινοπολιτείας, άτινα λόγω των ειδικών συνθηκών υπό τα οποίας διατελούν, ουδέποτε θα τύχωσιν ανεξαρτησίας». Μετά από αυτά στις 20 Αυγούστου 1954 κατατέθηκε η πρώτη προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη με αίτημα την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης για την Κύπρο. Το αποτέλεσμα της ψηφορίας με ψήφους 52 υπέρ και 8 αποχές η απόφαση ήταν «η Γενική Συνέλευση, έκρινε ότι δεν εμφανίζεται σκόπιμη η λήψη απόφασης για το ζήτημα της Κύπρου και αποφασίζει να μην εξετάσει περαιτέρω το θέμα».

Όπως φαίνεται ο αγώνας για ανεξαρτησία ήταν από τους Ελληνοκύπριους και όχι από τους Τουρκοκύπριους διότι οι Τούρκοι:

1. Εκχώρησαν το νησί το 1878, με την *Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης* αντί 92.799 χρυσές λίρες κάθε χρόνο ,
2. Το νησί προσαρτήθηκε από τους Άγγλους στις 5/11/1914 και έγινε αποικία το 1925, χωρίς διαμαρτυρία τουρκική ή άλλη ενέργεια για τη απόκτησή της,
3. Παραιτήθηκαν με την *Συνθήκη της Λωζάνης* (24/7/1923) «από κάθε μελλοντική αξίωση» σ' όλα τα πρώην οθωμανικά εδάφη τα οποία βρίσκονταν εκτός των ορίων της Τουρκίας. Κατά συνέπεια παραιτήθηκαν και από τα εδάφη της Κύπρου οριστικά και τελεσίδικα , δεδομένου ότι αυτή είχε παύσει να είναι οθωμανικό έδαφος από το 1878.

III. Τρίτη περίοδος: Συμφωνία Ζυρίχης-Λονδίνου (1955μ.χ-1960 μ.χ.)

Ο αγώνας για την ανεξαρτησία με ειρηνικά μέσα δεν είχε αποτέλεσμα. Έτσι την 1^η Απριλίου 1955 αρχίζει ο ένοπλος αγώνας των Ελληνοκυπρίων εναντίον των Άγγλων με σκοπό την ένωση με την Ελλάδα, με αρχηγό τον απόστρατο αντισυνταγματάρχη του πεζικού Γρίβα (ψευδώνυμο Διγενής). Οι αγώνες επί τέσσερα χρόνια της Ε.Ο.Κ.Α. έγιναν διεθνώς γνωστοί.

Οι Άγγλοι στράφηκαν τότε στους Τουρκοκύπριους με αποτέλεσμα την εντατική τουρκική προπαγάνδα κατά του αιτήματος της αυτοδιάθεσης και με αιτήματα την επιστροφή του νησιού στην Τουρκία, την ένωσή της με αυτή, την αυτοδιάθεση των Τουρκοκυπρίων, την διχοτόμηση, την ομοσπονδιοποίηση. Μετά από την προβολή των παραπάνω αιτημάτων ακολουθούν οι βανδαλισμοί⁹ στη Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη στις 6 Σεπτεμβρίου 1955, τους οποίους καταδίκασε η διεθνής κοινή γνώμη.

Μετά την αποτυχία της τριμερούς διάσκεψης στο Λονδίνο, διορίστηκε στο νησί ο Στρατάρχης Χάρντιγκ, όπου οι συνομιλίες που έκανε με τον Μακάριο ναυάγησαν, συνελήφθη και εξορίστηκε στις Σεϋχέλλες ο Μακάριος, στις 9 Μαρτίου 1956, και διορίζεται συνταγματικός σύμβουλος της κυβέρνησης της Κύπρου ο λόρδος Ράντκλιφ¹⁰. Αυτός στις 26/9/1956 φέρνει στην Κύπρο Σύνταγμα, με το οποίο διατηρούσε την Βρετανική κυριαρχία και έδινε περιορισμένη αυτοκυβέρνηση στο νησί, ήταν δηλαδή αποικιακό Σύνταγμα. την ίδια δε ημέρα με σκοπό της άσκησης ψυχολογικής βίας στους Ελληνοκύπριους για την αποδοχή του Συντάγματος προβλεπόταν από την Μ. Βρετανία η απειλή της διχοτόμησης με σκόπιμες παρερμηνίες της αρχής της αυτοδιάθεσης¹¹. Μετά από αυτό η Τουρκική κυβέρνηση υιοθετεί το αίτημα της διχοτόμησης στην επίσημη πολιτικής για την Κύπρο.

Την ιδέα της διχοτόμησης την αποδοκίμασε ο ΟΗΕ(14^Η Συνέλευση/Φεβρουάριος του 1957) όπου ψηφίστηκε από την Πολιτική Επιτροπή η πρόταση επίλυσης του Κυπριακού με διαπραγματεύσεις στη

⁹ Σημ: στην δίκη του τότε Πρωθυπουργού Μεντερές , αποδείχθηκε ότι οι βανδαλισμοί αυτοί έγιναν κατόπιν σχεδίου της Τουρκικής Κυβέρνησης, προς εκφοβισμό και εκβιασμό της Ελλάδας ώστε να αποχωρήσει από τις διαπραγματεύσεις της Τριμερούς Διάσκεψης του Λονδίνου μεταξύ της Αγγλίας, Τουρκίας και Ελλάδας, Υπουργείο Εθν. Άμυνας, Το Κυπριόν , Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967,σελ.13.

¹⁰ Σημ: Ο λόρδος Ράντκλιφ θεώρησε ανέφικτη την αξίωση των Τουρκοκυπρίων να έχουν ίση πολιτική εκπροσώπηση με τους Ελληνοκύπριους και την χαρακτήρισε ότι περιέχει την αντίληψη της δημιουργίας ομοσπονδίας στην Κύπρο, Υπουργείο Εθν. Άμυνας, Γενικό Επιτ. Εθν. Άμυνας, Το Κυπριακόν, Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων Επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967,σελ. 13.

¹¹ Σημ: Λόγω των διώξεων των Ελληνοκυπρίων από την εξορία του Μακάριου μέχρι την αντίδραση και του τελευταίου Ελληνοκύπριου στην Βρετανική κατοχή, ασκήθηκε από την Ελλάδα προσφυγή στην Ευρωπαϊκή Έπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπου η συζήτηση ξεκίνησε την 1/6/1956. Με την προσφυγή αυτή κατηγορείτο Μ. Βρετανία ότι παραβίασε της διατάξεις της Ευρωπαϊκής Συνθήκης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που υπογράφηκε στην Ρώμη το 1950. Η συνέχεια της συζήτησης ματαιώθηκε μετά από δήλωση της Μ. Βρετανίας ότι θα καταργήσει τα περιοριστικά μέτρα και θα σεβαστεί τις διατάξεις της Συνθήκης, ο.π, σελ.13..

βάση της αυτοδιάθεσης, αλλά αυτή δεν επικυρώθηκε από την Γενική Συνέλευση.

Η Αγγλία στις 19/6/1958 φέρνει σχέδιο του Πρωθυπουργού Μάκ-Μίλλαν¹², το οποίο η Ελλάδα το έκρινε απαράδεκτο καθώς και η Εθναρχία, αλλά αυτό άρχισε να εφαρμόζεται μονομερώς από την 1/10/1958. Τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους αναλαμβάνεται πρωτοβουλία από το ΝΑΤΟ μέσω του Γ. Γραμματέα αυτού Σπάακ, με σκοπό την εκτόνωση της κρίσης, βρίσκοντας μια συμβιβαστική λύση στο σχέδιο Μακ-Μίλλαν. Τις τροπολογίες¹³ που κατατέθηκαν από το Γ.Γ. του ΝΑΤΟ η Αγγλία δεν τις αποδέχθηκε και έτσι η μεσολαβητική αυτή προσπάθεια ναυάγησε στις 29/10/1958.

Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1958 ο Μακάριος σε συνέντευξή του στον τότε Αντιπρόεδρο του Βρετανικού Εργατικού Κόμματος κ. Κάσλ, δήλωσε ότι αποδέχεται την ανεξαρτησία της Κύπρου, σαν λύση του Κυπριακού προβλήματος. Το καθεστώς αυτό θα τελούσε υπό τον περιορισμό της μη ενώσεως με την Ελλάδα και την μη διχοτόμηση του νησιού εκτός μόνον κατόπιν έγκρισης από τον ΟΗΕ, και δεν απέκλειε την παραμονή της ανεξάρτητης Κύπρου στην Κοινοπολιτεία. Αυτό το σχέδιο το απέρριψε η Βρετανική Κυβέρνηση ενώ το υιοθέτησε η Ελληνική Κυβέρνηση στις 29/10/1958¹⁴.

Στις 15/11/1958 ο Μακάριος δήλωσε ότι θα προσφύγει στον ΟΗΕ για να ζητήσει την ικανοποίηση των δικαίων αιτημάτων του. Στις αρχές του 1959 ξεκίνησαν μυστικές συνομιλίες στη Νέα Υόρκη και το Παρίσι των Κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Τουρκίας οι οποίες προετοίμασαν τις

¹² Σημ: τα βασικότερα σημεία του σχεδίου Μακ-Μίλλαν είναι: α) Διοικητικός διαχωρισμός των Κοινοτήτων β) ίδρυση δύο Βουλών μία για κάθε κοινότητα, γ) διορισμό Έλληνα και Τούρκου Αρμοστού...δ) ανάληψη από τους Κύπριους παράλληλα με την Βρετανική, Ελληνική ή Τουρκική υπηκοότητα.ο.π.σελ.14.

¹³ Σημ: οι τροπολογίες αυτές ήταν: α) αντί του διορισμού αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων Ελλάδος και Τουρκίας να διοριστούν ως σύμβουλοι στην Κυβέρνηση οι δύο Πρόεδροι των Κοινοτικών Συμβουλίων β) να συσταθεί κοινή Νομοθετική Συνέλευση με το δικαίωμα ρύθμισης όλων των εσωτερικών ζητημάτων εκτός των κοινοτικών γ) να δημιουργηθούν δύο χωριστές κοινοτικές Συνελεύσεις δ) το μελλοντικό καθεστώς του νησιού να μείνει απολύτως ανοικτό ε) την αναβολή του Βρετανικού σχεδίου και σύγκληση διάσκεψης την 1^η Οκτωβρίου με την συμμετοχή των Κυβερνήσεων Ελλάδος, Τουρκίας, Μ.Βρετανίας και των δύο εθνικών Κοινοτήτων του νησιού, ο.π.σελ.14.

¹⁴ Σημ: η Ελληνική Κυβέρνηση υιοθέτησε την πρόταση αυτή «εν όψει του αμέσου κινδύνου να επιδεινωθεί περαιτέρω η κατάσταση εις την Κύπρο και να κλονισθούν κατά τρόπο ανεπανόρθωτο οι σχέσεις της Ελλάδας προς τους συμμάχους της», Υπουργεί Εθν. Άμυνας, Γεν. Επ. Εθν. Άμυνας, Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Το Κυπριακόν, Μάρτιος 1967,σελ.15.

βάσεις των συμφωνιών της Ζυρίχης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας από 5-11 Φεβρουαρίου 1959. Διάσκεψη συνεχίστηκε στο Λάγκαστερ Χάουζ (Λονδίνου) μεταξύ Ελλάδος- Μ. Βρετανίας-Τουρκίας και των ηγετών των δύο κοινοτήτων της Κύπρου , στις 17-19 Φεβρουαρίου 1959. Η Διάσκεψη κατέληξε στην συμφωνία δημιουργίας ανεξάρτητης **Κυπριακής Δημοκρατίας με αποκλεισμό στο μέλλον τόσο της ένωσης όσο και της διχοτόμησης.**

Τα κείμενα των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου δημοσιεύτηκαν στις 23 Φεβρουαρίου 1959. Η Κύπρος ανακηρύχθηκε σε ανεξάρτητη Δημοκρατία αλλά υπό ειδικό καθεστώς ,δηλαδή συμφωνίες οι οποίες εντάχθηκαν στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας. Οι συμφωνίες αυτές είναι: α) η Συνθήκη εγκαθιδρύσεως της Δημοκρατίας και προστασίας των βάσεων της Μ. Βρετανίας β) η Συνθήκη εγγυήσεως μεταξύ της Κύπρου αφενός και αφετέρου της Ελλάδος, Τουρκίας και της Μ. Βρετανίας, γ) η Συνθήκη συμμαχίας μεταξύ της Κύπρου, Ελλάδος και Τουρκίας δ) οι δηλώσεις της Μ. Βρετανίας, της Ελλάδος, της Τουρκίας και των Αρχηγών των δύο Κοινοτήτων του νησιού. Στο άρθρο 1 του Συντάγματος «η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ανεξάρτητος και κυρίαρχος δημοκρατία προεδρικού συστήματος, της οποίας ο Πρόεδρος είναι Έλληνας και ο Αντιπρόεδρος Τούρκος, εκλεγόμενοι αντίστοιχα από την Ελληνική και Τουρκική Κοινότητα της Κύπρου, όπως ορίζεται στο παρόντα Σύνταγμα».

Στην κριτική των συμφωνιών τονίστηκε ότι η **κυριαρχία της Δημοκρατίας** από την πλευρά του διεθνούς δικαίου **είναι περιορισμένη** σε πολλά σημεία τα σπουδαιότερα των οποίων είναι:

Α) Η Συνθήκη της εγγυήσεως (άρθρο 181 του Συντάγματος) με την οποία η Κύπρος αφ'ενός και αφετέρου η Ελλάδα, Τουρκία και η Μ.Βρετανία, αναλαμβάνουν την υποχρέωση «όπως διασφαλίζουν την διατήρηση της ανεξαρτησίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της ασφαλείας αυτής, όπως και τον σεβασμό του Συντάγματος» και επι πλέον έχουν την υποχρέωση όπως «μη συμμετέχη καθολικώς ή μερικώς στη πολιτική ή οικονομική ένωση με οποιοδήποτε άλλο κράτος». Κατά συνέπεια απαγορεύεται κάθε δράση «που μπορεί άμεσα ή έμμεσα να προωθήσει την ένωση με οιοδήποτε άλλο κράτος ή τον διαμελισμό του νησιού».

Β) Η Συνθήκη συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, της Ελλάδας και της Τουρκίας, η οποία αποβλέπει στην διατήρηση της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Δημοκρατίας. Για τον σκοπό αυτό εγκαθιδρύεται στο νησί τριμελές στρατηγείο με στρατιωτικά αποσπάσματα Ελλήνων και Τούρκων (950 Έλληνες και 650 Τούρκοι) προβλέπεται και τριμελής Επιτροπή από τους Υπουργούς Εξωτερικών των συμβαλλομένων.

Γ) Η Συνθήκη εγκαθιδρύσεως της Δημοκρατίας και η προστασία των Ναυτικών Βάσεων στις οποίες αναγνωρίζεται η κυριαρχία της Μ.Βρετανίας, η οποία έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί εκτάσεις καθώς επίσης έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί ελεύθερα οδικές αρτηρίες της Δημοκρατίας (οι ένοπλες δυνάμεις της).

Έτσι από τους παραπάνω περιορισμούς τμήμα του νησιού διαφεύγει από την κυριαρχία της Δημοκρατίας και μερικές περιοχές υπάγονται στην διοίκηση ξένης Δύναμης.

Συνοπτικά τα **κύρια σημεία** των Συμφωνιών¹⁵ της *Ζυρίχης και του Λονδίνου* είναι:

1. Η Κύπρος γίνεται ανεξάρτητος Δημοκρατία
2. Επιβάλλεται ουσιαστικά Τριμερής Βρετανοελληνοτουρκική συγκυριαρχία, με τριμερή εγγύηση του καθεστώτος και με δυνατότητα επέμβασης σε περίπτωση απειλής
3. Αποκλείεται η ένωση ή διχοτόμηση του νησιού
4. Παραχωρούνται βάσεις στην Αγγλία με κυριαρχικά δικαιώματα
5. Εγκαθιδρύεται τριμερές στρατηγείο Ελλάδας-Τουρκίας-Κύπρου με την παραπάνω σύνθεση
6. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται ισότιμα από τον Πρόεδρο και Τούρκο Αντιπρόεδρο, με δικαίωμα αρνησικυρίας σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, διάρθρωσης των ενόπλων δυνάμεων , ασφάλειας και οικονομικά.
7. Οι πέντε μεγαλύτεροι Δήμοι διχοτομούνται, και ιδρύονται χωριστές κατά εθνότητα

¹⁵ Υπ. Εθν. Άμυνας, Δελτίον Εν.Εν.Δυν επί του Κυπριακού, Το Κυπριακόν, Μάρτιος 1967,σελ.26

8. Επίσημες γλώσσες καθορίζονται και η Ελληνική και Τουρκική
9. Το εκλογικό Σώμα χωρίζεται σε δύο τμήματα με αναλογία 70% Έλληνες και 30% Τούρκοι
10. Η όλη Οικονομία της Δημοκρατίας στηρίζεται στην αρχή της χωριστής διαβίωσης, πολιτικής, οικονομικής και πνευματικής
11. Καθορίζεται αναλογία αντιπροσώπευσης των εθνοτήτων στη διοίκηση, 70% και 30% και για τον στρατό και της δυνάμεις ασφαλείας 60% και 40% έναντι της πραγματικής αναλογίας του πληθυσμού 82% Έλληνες και 18% Τούρκοι.

Από την άποψη Συνταγματικού Δικαίου¹⁶ οι επιμέρους διατάξεις του Συντάγματος δεν ευθυγραμμίζονται με τις έννοιες της κυριαρχίας, της Δημοκρατίας, του ενιαίου Κράτους, και ακόμη του Προεδρικού συστήματος, όπως αυτές έχουν ερμηνευτεί και εφαρμοστεί μέχρι σήμερα. Ο λαός της Κύπρου δεν αποτελεί ενιαίο σύνολο αλλά διαχωρίζεται σε δύο Κοινότητες, την Ελληνική και Τουρκική και κάθε μία συμμετέχει στα κοινά με την εκλογή δικών της οργάνων από την ανώτατη εξουσία της Πολιτείας μέχρι τελευταία βαθμίδα αυτής της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η όλη δε συνταγματική διάρθρωση στηρίζεται στο διαχωρισμό των δύο Κοινοτήτων. Επιπρόσθετα ο λαός δεν ασκεί την εξουσία τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό εφόσον στερείται τα θεμελιώδη δικαιώματα της αυτοκυβερνήσεως και της αυτοδιάθεσης. Το Σύνταγμα –η πρωτογενής εκδήλωση της κυριαρχίας- δεν έγινε απευθείας από το λαό, ούτε μπορεί να αναθεωρηθεί απ' αυτόν εφόσον το νησί βρίσκεται κάτω από την εγγύηση της Μ. Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, όπου χωρίς την ομόφωνη γνώμη αυτών καμία μεταβολή δεν είναι δυνατή.

Η πλειοψηφία δεν κυβερνά αλλά ελέγχεται από την μειοψηφία αφού και οι δύο έχουν τα ίδια δικαιώματα. Συγκεκριμένα η συνταγματική τάξη στηρίζεται στον διαχωρισμό των δύο Κοινοτήτων και στις τρεις λειτουργίες : την εκτελεστική, την νομοθετική και τη δικαστική. Παράλληλα με τον Πρόεδρο υπάρχει ο Αντιπρόεδρος όπου η γνώμη του είναι αναγκαία για τα σπουδαιότερα ζητήματα. Η εκλογή των Υπουργών γίνεται από τα δύο όργανα

¹⁶ ο.π.,σελ.25

των αντίστοιχων Κοινοτήτων και το Υπουργικό Συμβούλιο αποφαινεται μεν κατά πλειοψηφία αλλά παράλληλα υπάρχει υπέρ του Προέδρου και του Αντιπροέδρου το δικαίωμα του ΒΕΤΟ. Η Βουλή των Αντιπροσώπων έχει διπλή προέλευση και σύνθεση συμπληρώνεται δε και με δύο κοινοτικές Βουλές.

Για την εφαρμογή του νέου καθεστώτος έγιναν εκλογές το 1959 όπου εκλέχθηκε ο Μακάριος, με το Πατριωτικό Μέτωπο με ποσοστό 67,2%. Οι παραπάνω διατάξεις από την εφαρμογή τους αποδείχτηκαν μη βιώσιμες. Σε αυτές άσκησε δημόσια κριτική ο Μακάριος ο οποίος δήλωσε: «Είναι αλήθεια ότι οι Συμφωνίες περιέχουν μερικά αρνητικά σημεία. Δεν μπορούμε όμως να παραγνωρίσουμε και τα πολλά θετικά στοιχεία από τα οποία σπουδαιότερο είναι ο τερματισμός του αποικιακού καθεστώτος. Η Κύπρος, ως ανεξάρτητο κράτος και μέλος των Ηνωμένων Εθνών, ακολουθεί δικής της καθαρά πολιτική, έτσι δε μπορεί να διαδραματίσει τον δικό της δημιουργικό ρόλο στην διεθνή Κοινωνία. Κατά αυτό τον τρόπο ο λαός απέκτησε τη δυνατότητα από αυτό και χωρίς να εξαρτάται άμεσα από την πολιτική οποιασδήποτε άλλης χώρας, να βελτιώσει και να προάγει ουσιαστικά την θέση του μεταξύ των ελεύθερων λαών του κόσμου, τόσο από πολιτικής όσο και από οικονομικής πλευράς».

IV. Τέταρτη περίοδος αναθεώρηση του Συντάγματος

οι Συμφωνίες¹⁷ που εγκρίθηκαν στο Λονδίνου τον Φεβρουάριο του 1959 υπογράφηκαν εκ νέου από τα ενδιαφερόμενα μέρη στις 16 Αυγούστου του 1960 ημέρα ανακήρυξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η πολιτική του

¹⁷ Σημ: Το Σύνταγμα του 1960 είναι ένα δοτό Σύνταγμα, το οποίο ο Κυπριακός λαός ουδέποτε κλήθηκε να επικυρώσει με την ψήφο του. Δεν παύει όμως να ενσωματώνονται σ' αυτό θεμελιώδεις αρχές δικαίου, οι οποίες καθιερώνουν την Κυπριακή Δημοκρατία ως Κράτος Δικαίου με πλήρη διασφάλιση των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του πολίτη. Τέτοιες αρχές είναι: η διάκριση των εξουσιών, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η προστασία των θεμελιωδών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η αρχή της νομιμότητας που διέπει τις διοικητικές πράξεις και την εισαγωγή του δικαστικού ελέγχου της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, περιορισμός της νομοθετικής εξουσίας που ασκείται στα πλαίσια των συνταγματικών διατάξεων και που περιλαμβάνει τον δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων, διαδίκτυο, Νομική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2009.

Μακάριου απέβλεπε στην εφαρμογή των διατάξεων του Συντάγματος και να αποκαταστήσει ένα βιώσιμο περιβάλλον τόσο για την Ελληνική όσο και για την Τουρκική Κοινότητα. Όμως αποδείχθηκαν ανεφάρμοστες οι συμφωνίες¹⁸. Έτσι μετά από τρία χρόνια ο Μακάριος κατέθεσε υπόμνημα για αναθεώρηση μερικών σημείων των Συμφωνιών με σκοπό να λειτουργήσει το Σύνταγμα. Στις 30/11/1963 εδόθη υπόμνημα στην Τουρκοκυπριακή ηγεσία με σκοπό την ειρηνική διαπραγμάτευση για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Τα σημεία¹⁹ αυτά είναι :

- α) κατάργηση του δικαιώματος αρνησικυρίας του Αντιπροέδρου
- β) οι Αντιπρόεδροι της Δημοκρατίας και της Βουλής να αναπληρώνουν τους Προέδρους όταν αυτοί απουσιάζουν ή κωλύονται προσωρινά
- γ) ο Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος της Βουλής να εκλέγονται από αυτή και όχι από χωριστά από τα μέλη των δύο Εθνότητων

¹⁸ Σημ: Το δυαδικό σύστημα των δύο κοινοτήτων στην πολιτική αλλά και τη νομική έκφραση του Συντάγματος είναι αυτό που υπαγορεύεται ως θεμέλιό του. Βασική θεμελιώδης αλλά και υπέρτατη αρχή είναι η δυαδική. Είναι χαρακτηριστική η ιδιαιτερότητα του Συντάγματος αυτού ως προς τα άλλα ευρωπαϊκά συντάγματα, διότι το Σύνταγμα της Κύπρου δε δομείται βάση της δημοκρατικής αρχής, αλλά βάση ενός σχήματος κατανομής εξουσίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων και των εκπροσώπων τους. Η επιλογή αυτή στιγματίζει όλες τις ρυθμίσεις για τα βασικά πολιτειακά όργανα και τις βασικές πολιτειακές λειτουργίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Σύνταγμα δεν καθιερώνεται με ρητό ορισμό η δημοκρατική αρχή με το γνωστό περιεχόμενό της δηλ. ως αρχή της ισότητας και της ελευθερίας με κυρίαρχη θέση της πλειοψηφίας και θεσμικές εγγυήσεις για τη μειοψηφία. Αντίθετα θεμελιώνεται η αρχή του κράτους δικαίου με θέσπιση ρυθμίσεων πολύ προωθημένων για εκείνη την εποχή. Συγκεκριμένα όλη η δέσμη των κανόνων της ΕΣΔΑ, ενσωματώνονται στο καταστατικό χάρτη και συνιστούν, υπογραμμίζοντας το φιλελεύθερο χαρακτήρα του πολιτεύματος πρώτης τάξεως εγγυήσεις για τη θέση του πολίτη στη Δημοκρατία, Γ. Παπαδημητρίου, Το Κυπριακό Σύνταγμα υπό το φώς του Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Πολιτισμού, ΝοΒ 1998,σελ.88επ.

¹⁹ Σημ: Οι συγκεκριμένες προτάσεις έμειναν γνωστές ως τα δεκατρία σημεία του Μακάριου και σφράγισαν την ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Βασικά θέματα τους ήταν:1) απάλειψη δικαιώματος αρνησικυρίας Προέδρου και του τουρκοκύπριου Αντιπροέδρου 2) αναπλήρωση του Προέδρου από τον Αντιπρόεδρο σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή αδυναμίας του να ασκήσει τα καθήκοντά του 3) ο ελληνοκύπριος Πρόεδρος και ο Τουρκοκύπριος Αντιπρόεδρος να εκλέγονται από το σύνολο των βουλευτών της Βουλής και όχι μόνον από τους ομοεθνείς βουλευτές τους.4) αναπλήρωση του Προέδρου της Βουλής από τον Αντιπρόεδρο της Βουλής σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή αδυναμίας του να ασκήσει τα καθήκοντά του.5) κατάργηση των όρων του Συντάγματος που προέβλεπαν ξεχωριστές πλειοψηφίες στη Βουλή για την ψήφιση ορισμένων νόμων.6) ενοποίηση των δημοτικών συμβουλίων 7) ενοποίηση της ασκήσεως της δικαιοσύνης 8) κατάργηση του διαχωρισμού των σωμάτων ασφαλείας σε αστυνομία κα χωροφυλακή 9) καθορισμός με νόμο της αριθμητικής δυνάμεως του στρατού και της αστυνομίας 10) τροποποίηση της αναλογίας συμμετοχής των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στις δημόσιες υπηρεσίες και στα σώματα ασφαλείας με βάση τον πραγματικό αριθμό του πληθυσμού τους. 11) περιορισμός των μελών της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας από 10 σε 5 12) λήψη όλων των αποφάσεων της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας με απλή πλειοψηφία 13) κατάργηση της ελληνικής κοινοτικής συνελεύσεως,Α. Συρίγος, Σχέδιο Ανάν,Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα,2006, σελ.166-167.

δ) οι χωριστές πλειοψηφίες για την ψήφιση ορισμένων νόμων από την Βουλή να καταργηθούν

ε) να εγκαθιδρυθούν ενιαίοι Δήμοι

στ) να ενοποιηθεί η απονομή της δικαιοσύνης

ζ) να καταργηθεί η διαίρεση των Δυνάμεων Ασφαλείας σε Αστυνομία και Χωροφυλακή

η) η αριθμητική δύναμη των δυνάμεων Ασφαλείας και Άμυνας να καθορίζεται με νόμο

θ) η αναλογία συμμετοχής των μειονοτήτων στην Διοίκηση, τις Δυνάμεις Ασφαλείας και Άμυνας να είναι σε αντιστοιχία προς την αναλογία του πληθυσμού αυτών

ι) ο αριθμός των μελών της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας να μειωθεί από 10 σε 5 και οι αποφάσεις της να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία

ια) οι Κοινοτικές Συνελεύσεις να καταργηθούν ²⁰.

Μετά την επίδοση του υπομνήματος οι Τουρκοκύπριοι και η Τουρκία έγιναν επιθετικοί και προκλητικοί, δηλώνοντας ότι η αναθεώρηση του Συντάγματος γι' αυτούς σημαίνει διχοτόμηση. Από τις παρακάτω ενέργειες συμπεραίνεται ότι είχαν καταρτίσει από καιρό σχέδιο για να επιβάλλουν την διχοτόμηση:

A) Αποχώρησαν αμέσως:

1. Από τη Βουλή δηλώνοντας οι τουρκοκύπριοι βουλευτές ότι θα καταρτίσουν δική τους Βουλή
2. Από την Διοίκηση οι υπάλληλοι συγκροτώντας δικής τους Υπηρεσία
3. Από την Αστυνομία όπου οι αστυνομικοί εντάχθηκαν στην Τ.Μ.Τ.(τρομοκρατική οργάνωση)

B) Επιτιθέμενοι συνεχώς χώρισαν την Λευκωσία σε δύο τμήματα με όριο τη λεγόμενη «πράσινη γραμμή» και απομόνωσαν το βόρειο τμήμα του νησιού

²⁰ Υπουργείο Εθν. Άμυνας, Γεν. Επ. Εθν. Άμυνας, Δελτίον ενημερώσεως ενόπλων δυνάμεων, Το Κυπριακόν, Μάρτιος 1967,σελ.28-29.

καταλαμβάνοντας το στρατηγικής σημασίας αυχένα Λευκωσία-Κυρήνεια με το Φρούριο του Αγ. Ιλαρίωνος όπου εγκατέστησαν σ' αυτό την αμυντική γραμμή.

Γ) Άρχισαν να εκτελούν γυμνάσια Στρατού και Στόλου από την Τουρκία απέναντι από την Κύπρο ακτές, ταυτόχρονα με επιθέσεις από το νησί.

Δ) Συνεχόμενες επαναλήψεις από την Τουρκία ότι θα κάνει χρήση του δικαιώματος επέμβασης υπέρ των ομοεθνών της

Ε) Ληλασία των αλευρόμυλων των Ελληνοκυπρίων για την εξασφάλιση εφοδίων

ΣΤ) Αποχώρηση της ΤΟΥΡΔΥΚ (25/12/1963) από το τριμερές Στρατηγείο και έξοδος από τους στρατώνες και κατάληψης θέσης μάχης.

Η Ελληνοκυπριακή Κυβέρνηση η οποία επιθυμεί και επιδιώκει αναθεώρηση του Συντάγματος με ειρηνικά μέσα , δεν αντέδρασε στην επιθετικότητα των Τουρκοκυπρίων , όμως επειδή οι απώλειες στους ελληνοκύπριους ήταν μεγάλες, αναλαμβάνεται από της 24^{ης} Δεκεμβρίου αντεπίθεση για προστασία της Κυβέρνησης και της πολιτικής ατμόσφαιρας που ήταν πολύ εκρηκτική. Μετά από αυτά η Τουρκική Κυβέρνηση δήλωσε την πρόθεσή της για επέμβαση και έτσι κινητοποίησε τον στόλο που τον συγκέντρωσε στην Αλεξανδρέττα και τη Μερσίνα, παραβιάζοντας πολλές φορές τον εναέριο χώρο και εγκατέστησε ραδιοφωνικό σταθμό στον τουρκοκυπριακό τομέα.

Ο Μακάριος προσφεύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας και ο Αγγλικός στρατός, ανέλαβε το ρόλο του διαιτητή. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ορίζεται Διάσκεψη στο Λονδίνο στις 15/1/1964 με εκπροσώπους των τριών Δυνάμεων και αντιπροσώπους από τα δύο κοινότητες. Μετά την αποτυχία της διάσκεψης η Κυπριακή Κυβέρνηση δήλωσε ότι θα προσφύγει στον ΟΗΕ.

Η Αγγλία στις 16/2/1964 προσφεύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Σε αυτή την κρίση η ΕΣΣΔ υποστηρίζει την ανεξαρτησία και ακεραιότητα του νησιού, την αποχώρηση των Άγγλων και την μη επέμβαση ξένων Δυνάμεων στα εσωτερικά της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στις 4/3/ 1964 το Συμβούλιο Ασφαλείας ενέκρινε παμψηφεί το σχέδιο απόφασης το οποίο έγινε από τα πέντε μη μόνιμα μέλη αυτού. Οι διατάξεις περιληπτικά είναι:

1. Τα κράτη –μέλη του ΟΗΕ καλούνται να απέχουν από κάθε ενέργεια που μπορεί να επιδεινώσει την κατάσταση στη διεθνή ειρήνη
2. Καλείται η Κυπριακή Κυβέρνηση να πάρει όλα τα αναγκαία μέτρα για την διακοπή της αιματοχυσίας και της βίας
3. Καλούνται οι Ελληνοκύπριοι, οι Τουρκοκύπριοι και οι ηγέτες των « να ενεργούν με μεγαλύτερη συγκράτηση»
4. Συνιστά να συγκροτηθεί υπό τον Γ.Γ. Ου Θάντ η διεθνής ειρηνευτική δύναμη σε συνεννόηση με τις κυβερνήσεις της Κύπρου, Ελλάδας, Τουρκίας, Μ. Βρετανίας.
5. Συνιστά όπως η Δύναμη να καταβάλει κάθε προσπάθεια για πρόληψη τυχόν νέων συγκρούσεων και για αποκατάσταση της ειρήνης και της τάξης στο νησί
6. Ορίζεται μεσολαβητής με την εντολή να εργαστεί για την ρύθμιση «σύμφωνα προς το Χάρτη του ΟΗΕ και έχων κατά νού την ευημερία του Κυπριακού Λαού στο σύνολό του και την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας».
7. Συνιστά όπως όλες οι δαπάνες για την δύναμη αντιμετωπιστούν κατά τρόπο αποδεκτό από την Κύπρο και τα συνεισφέροντα στρατεύματα έθνη. Επιτρέπει στο Γ. Γραμματέα να δεχθεί εθελοντικές εισφορές.

Η απόφαση αυτή του Συμβουλίου ασφαλείας περιέχει σύσταση για συγκρότηση με την συγκατάθεση της Κυπριακής Κυβέρνησης στρατιωτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό να διατηρήσει την ειρήνη και έδωσε την δυνατότητα αποστολής διεθνούς δύναμης ανερχόμενη στους 6.100 άνδρες.

Η Άγκυρα συνεχίζει πέρα από τις αξιώσεις της προς το Συμβούλιο Ασφαλείας, να παραβιάζει συνεχώς τον εναέριο χώρο και τα χωρικά ύδατα του νησιού, να δημιουργεί προγεφυρώματα στην περιοχή της Μανσούρας Β.Δ. της Κύπρου και από τον Αγ. Ιλαρίωνα έως την Λευκωσία κάνοντας χρήση ακόμη και της ΤΟΥΡΔΥΚ. Έχει αποκόψει συγκοινωνίες στην

Λευκωσία και σε βόρειες περιοχές τελείως και ολόκληρα χωριά στο Πενταδάκτυλο έχουν περικυκλωθεί από τους Τούρκους. Στις 11 Μαΐου οι Τούρκοι 1964 οι Τούρκοι εκτελούν έναν Ελληνοκύπριο και δύο Έλληνες αξιωματικούς και τραυματίζουν έναν τρίτο όλοι της δύναμης της ΕΛΔΥΚ, γιατί μπήκαν στην Τουρκική ζώνη της Αμμοχώστου άοπλοι.

Η Ελληνική Κυβέρνηση δηλώνει ότι δεν θα προβεί σε αντίποινα στους Τούρκους που ζουν στην Ελλάδα και στις 11/7/1964 δηλώνεται από τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης ότι «ο άμεσος σκοπός μας είναι η αποκατάσταση της ειρήνης στο νησί. Γ' αυτό δεχθήκαμε και εκτιμούμε την βοήθεια της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ. Για εμάς η τελική λύση είναι η αδέσμευτη ανεξαρτησία, περιλαμβανομένου και του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης. Στο πλαίσιο αυτό η ελληνική πλειοψηφία του 80% θα διοικεί και η τουρκική μειονότητα του 18% θα απολαμβάνει πλήρη προστασία των δικαιωμάτων της στη βάση των διεθνών νόμων. Αυτό είναι το ελάχιστο που θα μπορεί μία χώρα μικρή ή μεγάλη να απαιτήσει σε ένα δημοκρατικό κόσμο, αυτή η λύση θεωρείται από όλους όχι μόνο δίκαιη αλλά και πρακτική. Οποιαδήποτε άλλη θα χειροτερεύσει το πρόβλημα και θα διαιωνίσει τους κινδύνους για την ειρήνη. Με αυτή την πολιτική η Ελλάδα ζητά μία δίκαιη κρίση από την διεθνή δικαιοσύνη. Ακολουθεί την πολιτική της μόνο με ειρηνικά μέσα και μέσα από τον ΟΗΕ». Πλαίσιο της ανεύρεσης λύσης με ειρηνικά μέσα γίνεται αποδεκτή και πραγματοποιούνται συναντήσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης με τον Αμερικανό Πρόεδρο και στη συνέχεια τον Άγγλο Πρωθυπουργό.

Τον Ιούλιο του 1964 η ΗΠΑ έστειλαν ως παρατηρητή τον κ. **Ντήν Άτσεσον** πρώην Υπουργό των Εξωτερικών, στις συσκέψεις του Τουομιόγια στην Γενεύη(μεσολαβητής για το κυπριακό του Γ. Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών). Στις 30 Ιουλίου του 1964 στις συνομιλίες πρότεινε στην Ελληνική και Τουρκική Κυβέρνηση ένα **σχέδιο** για τη λύση του Κυπριακού αποτελούμενο από πέντε σημεία:

1. Την ένωση της Ελλάδας με την Κύπρο
2. Την παραχώρηση στην Τουρκία από την Ελλάδα νησιού από τα Δωδεκάνησα(Καστελλόριζο) το οποίο θα ήταν κοντά στα παράλια της Μικράς Ασίας,

3. Την εγκατάσταση μιας τουρκικής στρατιωτικής βάσης στην Κύπρο
4. Οικονομικές αποζημιώσεις στους Τουρκοκύπριους που θα επιθυμούν να φύγουν από το νησί και να εγκατασταθούν αλλού,
5. Ευρύτατα διοικητικά προνόμια υπέρ των Τουρκοκύπριων.

Η κατάσταση επιδεινώνεται στο νησί. Η Κυπριακή Κυβέρνηση φοβούμενη εισβολή στις 7/8/1964 προβαίνει σε προληπτική επιχείρηση εκκαθάρισης του προγεφυρώματος της Μανσούρας για να στην Τουρκία την απόβαση από το Λιμάνι. Η Τουρκία σε αντίποινα στις 8 και 9 Αυγούστου βομβαρδίζει τα ελληνικά χωριά της Β.Δ. Κύπρου προξενώντας ζημιές και απώλειες σε άμαχο πληθυσμό. Μετά από αυτά είναι αστείο να μιλά κανείς για συνθήκη Συμμαχίας, γιατί οι βομβαρδισμοί συνιστούν κατάφωρη παραβίαση των κανόνων διεθνούς δικαίου από Κράτος το οποίο ανέλαβε την υποχρέωση να τρέξει σε βοήθεια της Κύπρου σε περίπτωση που αυτή δεχθεί επίθεση.

Το αίτημα της αναθεώρησης του Συντάγματος στήριξε η Ελληνική Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος αυτής δήλωσε « *Η Κυβέρνηση μας αντιμετωπίζει την κυπριακή κρίση. Αποκαλύπτονται πλέον οι τραγικές συνέπειες των Συμφωνιών της Ζυρίχης- Λονδίνου. Επίσης αποδεικνύεται πόσο έχουν γίνει ανεφάρμοστες. Και πόσο χάρη της Δημοκρατίας και της Ειρήνης στη Μεγαλόνησο, χάρη της διατήρησης της συμμαχίας με την γείτονα Τουρκία, η οποία υπηρετεί τα κοινά μας συμφέροντα, και γενικότερα χάρη της ενότητας των Συμμαχιών μας, επιβάλλεται αναθεώρηση, η οποία να είναι σύμφωνη με τις αρχές της διεθνούς δικαιοσύνης. Η Ελληνική Κυβέρνηση παρέχει αμέριστη συμπαράσταση στο δίκαιο αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού*» και ότι «είναι βέβαιο ότι οι συμφωνίες, όπως είναι σήμερα, δεν είναι δυνατόν να εξακολουθήσουν. Κάθε πολιτική λύση θα εξαρτηθεί από την αποχώρηση της Ελλάδας και της Τουρκίας από την Κύπρο και θα πρέπει να είναι μέσα στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών περί ελευθερίας, ανεξαρτησίας, και αυτοδιάθεσης»²¹

²¹ Η επιδιωκόμενη λύση της διχοτόμησης από την Τουρκία χαρακτηρίστηκε ακόμη και από τον Άγγλο Πρωθυπουργό στις 17/2/1964 ότι είναι «χειρίστη και απαράδεκτος λύσις». Η υποστηριζόμενη λύση ομοσπονδιακού κράτους από την Αγγλία, ο Έλληνας Πρωθυπουργός δήλωσε στις 13/2/1964 ότι «από την στιγμή που ένα τμήμα του νησιού θα ήταν ανεξάρτητο σε ομοσπονδία, αυτό θα ήταν για την Τουρκία κράτος. Η διένεξη θα γινόταν βαθύτερη». Υπουργείο Εθν. Άμυνας., Γεν. Επ. Εθν. Άμ., Δελτίον ενημέρωσης Εν. Δυνάμεων, Μάρτιος 1967, σελ.40.

Στις 19/9/1964 ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβέρνησης δήλωσε ότι «η πολιτική γραμμή Αθηνών- Λευκωσίας για την αντιμετώπιση του Κυπριακού προβλήματος είναι ενιαία».

Κατά την υπόδειξη της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας, της 4^{ης} Μαρτίου του 1964, ο Γ Γραμματέας του Συμβουλίου όρισε μεσολαβητή τον πρεσβευτή Σ. Τουομιόγια, ο οποίος αντικαταστάθηκε λόγω αιφνίδιου θανάτου του, από τον Γκάλο Πλάζα στις 16/9/1964. Ο Πλάζα άρχισε τις επαφές με τα ενδιαφερόμενα μέρη από τον ορισμό του μέχρι της 26/3/1965. Κατέθεσε έκθεση των αποτελεσμάτων του(εξάμηνης δραστηριότητας του) στον Γ. Γραμματέα οι οποία κοινοποιήθηκε στα Μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Τα κυριότερα σημεία της έκθεσης²² αναλύονται παρακάτω:

Α) Αρχικά η έκθεση αναφέρεται συνοπτικά στο ιστορικό της ανάθεσης της εντολής σ' αυτόν και στη συνέχεια ότι κυρίως βασίστηκε στην απόφαση της 4^{ης} Μαρτίου 1964 του Συμβουλίου Ασφαλείας και εκθέτει τα κριτήρια βάση των οποίων έβγαλε τις συμπερασματικές του τοποθετήσεις.

Έτσι λέει ότι σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά σε οιοδήποτε διακανονισμό του προβλήματος πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη τα παρακάτω:

1. Ότι το πρόβλημα της Κύπρου δεν μπορεί να λυθεί με επαναφορά του καθεστώτος που υπήρχε πριν τον Δεκέμβριο 1963, ενώ η σύσταση του Συμβουλίου Ασφαλείας για υπόδειξη μεσολαβητή έχει την έννοια της αναζήτησης νέας λύσης.
2. Ότι το χρονικό διάστημα που θα καταβάλλονται προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνημένου διακανονισμού πρέπει να διασφαλιστεί η υποστήριξη των Κυβερνήσεων της Κύπρου, Ελλάδος, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και των αντιπροσώπων των Κυπριακών κοινοτήτων.
3. Ότι πρέπει ο διακανονισμός να είναι σύμφωνος με τις βασικές αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα τις αρχές που αφορούν την ειρήνη, την διεθνή ασφάλεια, τον ειρηνικό διακανονισμό των διαφορών, τον σεβασμό της αρχής της ισότητας των δικαιωμάτων και της ελευθερίας

²² Ο.π., σελ.44.

της αυτοδιάθεσης των λαών, τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, της αναγνώρισης της ισότητας των Κρατών μελών, της υποχρέωσης αποχής στην προσφυγή στην απειλή και βία εναντίον της εσωτερικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας κάθε Κράτους και τον σεβασμό των συμφωνημένων υποχρεώσεων οι οποίες δεν βρίσκονται σε αντίθεση με τις υποχρεώσεις των Κρατών μελών στις διατάξεις του Χάρτη.

4. Ότι πρέπει να διασφαλιστεί η ευημερία ολόκληρου του λαού της Κύπρου. Για αυτό τον σκοπό πρέπει «να ικανοποιείται η επιθυμία της πλειοψηφίας του λαού και συγχρόνως να προβλέπεται η δέουσα προστασία των δικαιωμάτων όλων των κατοίκων».
5. Ότι ο διακανονισμός αυτός πρέπει να προβλέπει μακροχρόνια διάρκεια και όχι προσωρινή για να μπορεί να εξυπηρετεί τα συμφέροντα της ειρήνης, της διεθνής ασφάλειας και της ευημερίας του λαού της Κύπρου .

Β) στην συνέχεια ο Μεσολαβητής αναφέρει ότι τα πλαίσια στα οποία κινήθηκε για την εξαγωγή συμπερασμάτων είχαν βάσει τα παραπάνω κριτήρια. Τα πλαίσια αυτά συνοψίζονται στα παρακάτω τρία βασικά σημεία:

1. Την ανεξαρτησία, την αυτοδιάθεση και την διεθνή ειρήνη.
2. Την διάρθρωση του Κράτους.
3. Την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων.

Γ) η έκθεση μετά τα παραπάνω περιέχει τα προσωπικά συμπεράσματα στα οποία κατέληξε ο κ. Πλάζα και τα οποία είναι τα παρακάτω:

- 1. Δημοκρατία της Κύπρου αποτελεί ανεξάρτητο και κυρίαρχο Κράτος. Σαν τέτοιο έγινε αποδεκτό στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, του οποίου εξακολουθεί να είναι μέλος.**

Επιβεβαίωση της ανεξαρτησίας και κυριαρχίας του Κυπριακού Κράτους, αποτελεί το γεγονός ότι το Συμβούλιο ασφαλείας στην απόφαση της 4^{ης} Μαρτίου 1964 αναφέρεται ρητά στην «Κυρίαρχο Δημοκρατία τη Κύπρου».

- 2. Το κυριότερο σημείο έριδας αποτελεί το θέμα της Ένωσης , του οποίου η επίλυση παρουσιάζεται ιδιαίτερα «ακανθώδης».**

Η ανάληψη υποχρέωσης από την Κυπριακή Κυβέρνηση να διατηρήσει την ανεξαρτησία και δημοκρατία για το ευρύτερο συμφέρον της ασφάλειας του Κράτους και της ειρήνης στην περιοχή θα αποτελέσει μια ορθή ενέργεια εφαρμογής της έννοιας της αυτοδιάθεσης.

3. Η λύση η οποία θα δοθεί, πρέπει να αποσκοπεί στην διατήρηση του υφιστάμενου Κράτους και όχι στη διάλυση αυτού. Συνέπεια δε αυτού αποτελεί ο αποκλεισμός της διχοτόμησης όπως και η ομοσπονδιοποίηση, η οποία υποκρύπτει Τουρκική προσπάθεια, που οδηγεί στην ουσιαστική διχοτόμηση του νησιού.

Σημειώνεται ότι οι 80.000 Τούρκοι της Κύπρου είναι κατεσπαρμένοι σε όλο το νησί και ζούν αναμιγμένοι με τον ελληνικό πληθυσμό. Στα 600 περίπου χωριά που έχει η Κύπρος, μόνο τα 120, τα πλέον μικρά, είναι τουρκικά. Τα 350 χωριά είναι ελληνικά και 150 περίπου κατοικούνται από μικτό πληθυσμό.

Προσπάθεια διαχωρισμού και από τις δύο κοινότητες είναι απόλυτα απαράδεκτο και καταλήγει κυρίως σε βάρος της κοινότητας που αποτελεί την πλειοψηφία του πληθυσμού.

Σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί για την κατανομή των χωριών , ο διαχωρισμός των κατοίκων εκτός ότι θα αποτελέσει το πρώτο βήμα διαμοιρασμού του νησιού, θα αποτελεί επιβολή δια της βίας μετακίνησης χιλιάδων κατοίκων . Αποτέλεσμα αυτού θα ήταν η δημιουργία σοβαρού θέματος ηθικής τάξης που θα ακολουθείται από πολλά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα τα οποία δημιουργεί ο εξαναγκασμός των κατοίκων σε εκρίζωση από τις αρχαίες κατοικίες αυτού και αναδημιουργία από του μηδενός.

Εκτός των άλλων αυτό αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών διατάξεων της Παγκόσμιας Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου²³.

²³ Σημ: Η Στο Παρίσι στις 10.12.1948 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ψήφισε, την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ένα από τα σημαντικότερα κείμενα στην ιστορία της Ανθρωπότητας, το οποίο διακήρυττε τη θέληση όλων των λαών να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο, Α. Μαγγανάς, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2002,σελ.19.

4. Οιοσδήποτε διακανονισμός πρέπει να διέπεται από σεβασμό των παραπάνω δικαιωμάτων²⁴ του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών²⁵ για όλους, χωρίς διακρίσεις φυλής, φύλου, γλώσσας, ή θρησκείας, στην κατοχύρωση των οποίων αποβλέπει ο Χάρτης.

Στο σημείο αυτό ο Μεσολαβητής λέει ότι πήρε διαβεβαίωση του Μακαρίου ότι αυτός λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα παραπάνω και προτίθεται δε να εφαρμόσει ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα όπως είναι η Συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σε αντιστοιχία όπως καθορίζονται αυτά από τον χάρτη και την Παγκόσμια Διακήρυξη.

5. Εν κατακλείδι ο Μεσολαβητής εισηγείται όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών αναλάβει την εγγύηση της κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου αντί των τριών Εγγυητριών Δυνάμεων που προβλέπονται από τις συμφωνίες(Ελλάδας, Τουρκίας, Μ. Βρετανίας).

Αυτό το θεωρεί ότι αποτελεί ευκαιρία ώστε ο Οργανισμός να διαδραματίσει ρόλο ανεκτίμητο σε αξία και

6. Συνιστά συνέχιση των επαφών και διεξαγωγή συνομιλιών μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών και σε οιοδήποτε επίπεδο.

²⁴ Σημ: Τα «Δικαιώματα του Ανθρώπου» ή « Ανθρώπινα δικαιώματα» είναι, σύμφωνα με τις κρατούσες σήμερα στα δημοκρατικά κράτη αντιλήψεις, σύμφυτα με την ανθρώπινη ιδιότητα, υπό την έννοια ότι απορρέουν από την προσωπικότητα και αξιοπρέπεια και συνοδεύουν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα.

Συχνά γίνεται λόγος και για τις «θεμελιώδεις Ελευθερίες του Ανθρώπου». Πρόκειται για κατηγορία σύμφυτων επίσης σε κάθε ανθρώπινο όν δυνατοτήτων (ευχεριών), που προστατεύονται συνήθως από τα ίδια νομικά κείμενα. Οι ελευθερίες αυτές ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρα περιλαμβάνονται, ως έννοια, στη γενικότερη αυτή έκφραση, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη, Επιμέλεια: Ματθία Στ, κ.ά., Αθήνα, 2006,σελ.22.

²⁵ Σημ: «Ο όρος ελευθερίες, ο οποίος είναι συμπαθής στους φυσιοκράτες, παραπέμπει στο κατά το φυσικό δίκαιο αυτεξούσιο του ανθρώπου από καταβολή κόσμου και στην έννοια της ελευθερίας ως αποτελέσματος της δημιουργίας και της γέννησης του ανθρώπου, χρησιμοποιείται όμως στη σύγχρονη εποχή και σε νομική μορφή κυρίως για να καταγράψει την ελεύθερη δραστηριότητα του ανθρώπου σε όλες τις εκφάνσεις της (έκφραση, επάγγελμα, συνείδηση κ.λ.π.). Ο όρος «δικαίωμα» αντίθετα, υπονοεί όχι μόνο ένα φορέα (υποκείμενο) αυτού αλλά και έναν αντίστοιχο χορηγό, ο οποίος όμως, πέραν από τη φυσική εξουσία του Δημιουργού ή της φύσης, που για τους φυσιοκράτες αποτελούν το χορηγό της ελευθερίας, το χορηγεί στο πλαίσιο ενός Κράτους και της έννομης τάξης του. Το Κράτος και στις τρεις λειτουργίες του στη σύγχρονή του μορφή δεσμεύεται σ' αυτό, ούτως ώστε ο μεν φορέας του να μπορεί να το διεκδικήσει νομικά έναντι αυτού (από τα Δικαστήρια στα σύγχρονα Κράτη), ο δε χορηγός και αποδέκτης του δικαιώματος να μπορεί να το περιορίζει μόνο μέσα στο πλαίσιο και σύμφωνα με τους ορισμούς της έννομης τάξης, Τσιλιώτης Χ, Εισαγωγή στην Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Ποινικά 75, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Ποινικό Δίκαιο, (επιμέλεια)Κοτσαλής Λ.- Τριανταφύλλου Γ., Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα,2007,16.

Η κοινοποίηση της έκθεσης Πλάζα είχε διεθνείς αντιδράσεις ανάλογα με την θέση του κάθε ενδιαφερομένου και σχολιάστηκε με διάφορους τρόπους από τον διεθνή τύπο :

1. Η Τουρκική και Τουρκοκυπριακή πλευρά, εμμένοντας στις διχοτομικές της θέσεις απέρριψε την έκθεση Πλάζα και δήλωσε ότι θεωρεί την αποστολή του Μεσολαβητού ότι έλαβε τέλος πράγμα που επέτυχε τελικά γιατί ο κ. Πλάζα παραιτήθηκε²⁶ παρά τις αντιδράσεις του Γ. Γ. κ. Θάντ.
2. Αντίθετα η Ελληνική και Ελληνοκυπριακή πλευρά παρά τις επιφυλάξεις σε ορισμένα σημεία της έκθεσης, συμφώνησε στην συνέχιση της προσπάθειας του Μεσολαβητή κ. Πλάζα.
3. Οι ΗΠΑ και η Μ. Βρετανία απέφυγαν να πάρουν σαφή θέση ενώ η ΕΣΣΔ τάχθηκε υπέρ της ομοσπονδιοποίησης του νησιού όπως αυτό είχε διατυπωθεί και μέσω των δηλώσεων του κ. Γκρόμκο.

Τον Σεπτέμβριο του 1965 εγγράφεται για συζήτηση στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ η Κυπριακή προσφυγή. Με την κατάθεση της προσφυγής η Ελληνική Κυβέρνηση δηλώνει ότι προτίθεται να υποστηρίξει με όλες της τις δυνάμεις το αίτημα των Κυπρίων.

Στις 19/10/1965 κατατίθεται στον ΟΗΕ από την Τουρκική Κυβέρνηση σχέδιο για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος στο οποίο προβλέπονται τα παρακάτω:

1. Αναγνωρίζεται η ύπαρξη δύο χωριστών κοινοτήτων
2. Καλούνται αμφότεροι οι κοινότητες να συγκυβερνήσουν ισότιμα το νησί παραβλέποντας την αριθμητική σύσταση της κάθε μιας
3. Καλείται η Ελλάδα να αποσύρει τα «στρατεύματα» τα οποία έστειλε στο νησί τον Δεκέμβριο του 1963

²⁶ Σημ: Ο Μεσολαβητής αναγκάστηκε σε παραίτηση στις 2/1/1966. Η ενέργεια αυτή αποτέλεσμά της Τουρκικής άρνησης να συνεργαστεί μαζί του , σκοπό είχε να μειώσει την πλεονεκτική θέση που είχε η Κύπρος μετά το φιλοκυπριακό ψήφισμα από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 10/12/1965 , στο οποίο ο Παγκόσμιος Οργανισμός υπογράμμιζε την εμπιστοσύνη του προς τον μεσολαβητή και το έργο του, Υπ. Εθν. Άμυνας, Γεν. Επιτ. Εθν. Άμυνας, Το Κυπριακόν, Δελτίον Ένημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος, 1967,σελ.52.

4. Αναγνωρίζεται η ανεξαρτησία και η εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου
5. Απορρίπτεται το σχέδιο του Αρχιεπισκόπου Μακάριου περί εγγύησης υπέρ της μειονότητας.

Στις 19 Δεκεμβρίου 1965 άρχισε η συζήτηση στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Είχαν κατατεθεί τρία σχέδια απόφασης για το πρόβλημα της Κύπρου:

- Α) ένα αφρικανοασιατικό (32 αδέσμευτες χώρες) το οποίο υιοθετούσε τις απόψεις της Κυβέρνησης της Λευκωσίας
- Β) Ένα Τουρκικό, το οποίο αναλύθηκε παραπάνω επί πλέον ζητούσε και διορισμό νέου μεσολαβητού
- Γ) Ένα φιλοτουρκικό που κατατέθηκε από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, της Λιβύης και της Σαουδικής Αραβίας.

Στις 18/12/1965 η ολομέλεια της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ ενέκρινε το σχέδιο των αδέσμευτων χωρών [με 47 ψήφους υπέρ, 5 κατά(ΗΠΑ, Τουρκία, Πακιστάν, Ιράν, και η Αλβανία) και 54 αποχές] .

Το ψήφισμα αυτό είχε μεγάλες συνέπειες στον τομέα της ηθικής νίκης της Ελλάδας και της Κύπρου. Με αυτό αναγνωρίστηκε η αρχή της απόλυτης ανεξαρτησίας και ο αποκλεισμός κάθε εξωτερικής επέμβασης. *Άρθρο 1 ψηφίσματος:* « **λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η Δημοκρατία της Κύπρου με την ιδιότητά της ως ισότιμο μέλος του ΟΗΕ, έχει το δικαίωμα να απολαμβάνει πλήρη κυριαρχία και ανεξαρτησία χωρίς ξένη επέμβαση ή ανάμιξη**».

Το Συμβούλιο Ασφαλείας σε συνεδρίασή του(16/12/1965) ενέκρινε παμψηφεί την παράταση της παραμονής της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ στο νησί για ακόμη τρεις μήνες.

Θα αναφέρθουμε εδώ μόνον στις αντιδράσεις στο ψήφισμα, του Μακάριου και του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών:

Ο *Μακάριος* σε συνέντευξή του στην Τουρκική Εφημερίδα Μιλιέτ υπογράμμισε ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση θα καταβάλει προσπάθειες με

διάφορα ειρηνικά μέσα για την περαιτέρω χαλάρωση της έντασης στο νησί και θα καλέσει σε νέες συνομιλίες τους Τουρκοκύπριους στη βάση του ψηφίσματος των Ηνωμένων Εθνών. Τόνισε ότι είναι ζήτημα αρχής για αυτόν να μην αναγνωρίσει σε μία ξένη χώρα το δικαίωμα να έχει λόγο στην εσωτερική διάρθρωση του κράτους. Στη συνέχεια δε αποσαφήνισε ότι το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης το οποίο έχει ηθική μάλλον παρά πρακτική αξία, μπορεί να αποτελέσει την βάση μιας δημοκρατικής λύσης του προβλήματος και ότι η Κυβέρνηση του θα εξακολουθήσει να τηρεί στάση υπομονής και μεγάλης ανοχής απέναντι στους Τουρκοκύπριους με την ελπίδα ότι αυτή η στάση τελικά θα εκτιμηθεί. Τέλος απέκλεισε οιοδήποτε ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης γιατί αυτό θα πρέπει να οδηγήσει σε γεωγραφικό διαχωρισμό. Αναφερόμενος στις συμφωνίες της Ζυρίχης δήλωσε ότι υπέγραψε αυτές γιατί δεν είχε άλλη εκλογή και ότι αυτές οι συμφωνίες συγκρούονται με θεμελιώδεις αρχές του ΟΗΕ και δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν νόμιμο κύρος.

Ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε χαρακτηριστικά: « οι αποφάσεις του ΟΗΕ είναι σεβαστές καθόσον δεν καταργούν ισχύουσες διεθνείς συνθήκες. Η Τουρκία δεν πρόκειται να ανεχθεί παραβίαση των διεθνών συνθηκών και μείωση των δικαιωμάτων της τουρκικής κοινότητας. Επιθυμούμε την ειρήνη, σε κάθε περίπτωση όμως που υπάρξει ένοπλος ρήξης δεν θα φέρει η Τουρκία την ευθύνη».

V. Πέμπτη περίοδος: Τουρκική εισβολή και κατοχή-τελευταία γεγονότα

Το καθεστώς της Ελλάδας(περίοδος της Χούντας) οργάνωσε πραξικόπημα για να ανατρέψει τη δημοκρατικά εκλεγμένη Κυβέρνηση της Κύπρου. Ο Μακάριος διέφυγε και μέσω των Βρετανικών Βάσεων, αναχώρησε στο εξωτερικό. Στις 20 Ιουλίου 1974, η Τουρκία εισέβαλε στην Κυπριακή Δημοκρατία²⁷, χρησιμοποιώντας ως πρόσχημα το πραξικόπημα, κατά παράβαση του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και όλων των αρχών που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις, για να αποκαταστήσει δήθεν τη συνταγματική

²⁷ Βλ. Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Περί Κύπρου, Γ.Τ.Π.199/2006,σελ.45-61.

τάξη, επικαλούμενη την Συνθήκη Εγγύησης. Η στρατιωτική εισβολή πήρε το κωδικό όνομα «Επιχείρηση Αττίλα» από την Τουρκία. Σαν αποτέλεσμα της εισβολής το 36,2% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι κατεχόμενο, 170.000 Ελληνοκύπριοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους, 1493 αγνοούνται. Από τους 20.000 Ελληνοκύπριους που παρέμειναν εγκλωβισμένοι στις κατεχόμενες περιοχές σήμερα έχουν απομείνει μόνο περίπου 520 Ελληνοκύπριοι και Μαρωνίτες.

Την 1^η /11/1974 η Γενική Συνέλευση των ΗΕ υιοθέτησε ομόφωνα το ψήφισμα 3212, το οποίο ζητά το σεβασμό της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας, εδαφικής ακεραιότητας και του αδέσμευτου της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και την άμεση αποχώρηση από το νησί όλων των ξένων στρατευμάτων.

Η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας και η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ , καθώς και το Κίνημα των Αδεσμεύτων, η Κοινοπολιτεία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλοι διεθνείς οργανισμοί ζήτησαν κατ' επανάληψη με ψηφίσματά τους το σεβασμό της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, την άμεση επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους σε συνθήκες ασφάλειας, τη διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων και την πλήρη αποκατάσταση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του κυπριακού λαού.

Το 1977 το Φεβρουάριο έγινε **Συμφωνία κορυφής** για εγκαθίδρυση **διζωνικής –δικοινοτικής ομοσπονδίας** μεταξύ του Μακάριου(όπου τον Αύγουστο του ιδίου έτους απεβίωσε) και Ραούφ Ντενκτάς(Τουρκοκυπρίων ηγέτης) παρουσία του Γ.Γ των ΗΕ Κούρτ Βάλντχαϊμ. Το 1979 Μάιος έγινε δεύτερη Συμφωνία²⁸ η οποία προέβλεπε μεταξύ άλλων ότι έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα στο θέμα της επιστροφής της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της ανεξαρτήτως της κατάληξης των διακοινοτικών συνομιλιών για συνολική διευθέτηση του προβλήματος.

²⁸ Σημ: η συμφωνία έγινε μεταξύ του Κυπριανού και Ντενκτάς, επαναβεβαιώνει το όραμα ομοσπονδιακής λύσης, Policy Report, International Crisis Group, Κύπρος: Αναστροφή της διολίσθησης προς τη διχοτόμηση, crisisgroup Ευρώπη/Μελέτη Ν^ο 190, Κύπρος: Ανάστροφη της Διολίσθησης προς τη Διχοτόμηση, Παράρτημα Β, Χρολόγιο της Κύπρου, 2008, σελ.39.

Στις 15/11/ 1983 ο Ραούφ Ντενκτάς ανακήρυξε μονομερώς σε ανεξάρτητο κράτος²⁹ το υπό κατοχή τμήμα του νησιού δηλ. το Βόρειο τμήμα. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ, με τα ψηφίσματα του 541/1983 και 550/1984 καταδίκασε ως νομικά άκυρη την ανακήρυξη του ψευδοκράτους και ζήτησε την ανάκλησή της. Μέχρι σήμερα μόνο η Τουρκία το έχει αναγνωρίσει.

Στις 17/12/1993 η Κυπριακή Κυβέρνηση κατέθεσε επίσημη πρόταση³⁰ στον Γ. Γραμματέα του ΟΗΕ για πλήρη αποστρατιωτικοποίηση του νησιού. Η Τουρκία αρνήθηκε να εξετάσει την πρόταση. Τον Δεκέμβριο του 1999 τα Ηνωμένα Έθνη ανέλαβαν νέα προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού αλλά λόγω εμμονής του Ντενκτάς για αναγνώριση του Ψευδοκράτους δεν υπήρξε πρόοδος στις συνομιλίες.

Το Νοέμβριο του 2002 ο Γ. Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Κόφι Ανάν κατέθεσε λεπτομερή σχέδιο για την λύση του Κυπριακού. Αναθεωρημένα σχέδια κατατέθηκαν τον Δεκέμβριο και τον Φεβρουάριο του 2003. Το Μάρτιο του 2003 ο Κόφι Ανάν κάλεσε σε συνομιλίες τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Τάσσο Παπαδόπουλο, και τον Ντενκτάς στη Χάγη αλλά πάλι ναυάγησαν. Λόγω των διεθνών πιέσεων η τουρκική πλευρά στις 23 Απριλίου 2003 ανακοίνωσε μερική άρση των παράνομων περιορισμών στη διακίνηση, που επέβαλλαν το 1974, καταγράφηκαν από τότε περισσότερες από 9.000.000 διακινήσεις.

Το 1994 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο³¹ απαγορεύει στους Τουρκοκύπριους τις κατ' ευθείαν, αδασμολόγητες εξαγωγές προς την ΕΕ που δεν φέρουν νέα ελληνοκυπριακά πιστοποιητικά προέλευσης. Τον Φεβρουάριο του 2003 εκλέγεται Πρόεδρος ο Τάσσος Παπαδόπουλος(ήταν μέλος της ΕΟΚΑ) νικώντας τον Γλαύκο Κληρίδη και τον Δεκέμβριο μετά από ενίσχυση των κομμάτων που τάσσονται υπέρ μιας λύσης, το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ σχηματίζει νέα Κυβέρνηση.

²⁹ Σημ: οι Τουρκοκύπριοι κηρύσσουν Τουρκικό Ομόσπονδο Κράτος, ο.π.σελ.39.

³⁰ Σημ: Η πρόταση περιλάμβανε α) διάλυση της Εθνοφρουράς και των τουρκοκυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων, β) την παράδοση των όπλων τους και του στρατιωτικού εξοπλισμού τους στην Ειρηνευτική Δύναμη των ΗΕ (ΟΥΝΦΙΚΥΠ) και την ταυτόχρονη αποχώρηση από την Κύπρο των τουρκικών κατοχικών δυνάμεων, γ) ο έλεγχος και επιτήρηση αυτού αναλαμβάνει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Γ.Τ.Π. 199/2006, σελ.47-48.

³¹ Βλ.Grisis Group Ευρώπη /Μελέτη Νο 190, Κύπρος: Αναστροφή της Διολίσθησης προς τη Διχοτόμηση, Παράρτημα Β, Χρονολόγιο της Κύπρου,Ιανουαρίος,2008,σελ.39.

Η τέταρτη εκδοχή του σχεδίου Ανάν κατατέθηκε στις 31 Μαρτίου του 2004 και η αναθεωρημένη Ανάν V στις 18 Απριλίου του ίδιου έτους. Τον Απρίλιο του 2004 το σχέδιο τέθηκε σε δημοψήφισμα όπου με πλειοψηφία 75,8% των Ελληνοκυπρίων το σχέδιο απερρίφθη (Τουρκοκύπριοι με ποσοστό 64,9% ενέκριναν αυτό).

Το 2004 η Κύπρος εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση³² ως διαιρεμένο νησί. Τον Απρίλιο του 2005 ο Ταλάτ εκλέγεται Πρόεδρος(Τουρκοκύπριος). Στις 8 Ιουλίου η Συμφωνία μεταξύ του Παπαδόπουλου και του Ταλάτ ξεκινά με μεσολάβηση του ΟΗΕ για μια νέα διευθέτηση, όπου σύντομα οι επαφές έρχονται σε ακινησία. Στις 5 Σεπτεμβρίου ο Ταλάτ προτείνει και ο Παπαδόπουλος απορρίπτει επιταχυμένες διαπραγματεύσεις με προθεσμία το τέλος του 2008. Στις 17 Φεβρουαρίου Εκλογές στην Κυπριακή Δημοκρατία (εκλέγεται Πρόεδρος ο Δημήτρης Χριστόφιας και τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους επέρχεται ο θάνατος του Τάσσου Παπαδόπουλου). Το 2009 η ΕΕ πρόκειται να επανεξετάσει την εφαρμογή από την Τουρκία του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του 2005 της Τελωνιακής Ένωσης, που τη δεσμεύει να ανοίξει τα λιμάνια της στην ελληνοκυπριακή ναυτιλία και αεροπλοΐα.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερθούμε στις συνέπειες της εισβολής και κατοχής από το 1974 έως σήμερα, στην Κύπρο από τον Αττίλα .

Η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο είναι μαζική, συστηματική από την πρώτη μέρα της εισβολή έως σήμερα. Όπως ήδη αναφέραμε με την κατοχή του βορείου τμήματος του νησιού, η Τουρκία έδιωξε με τη βία 160.000 Ελληνοκύπριους από τις εστίες τους, οι οποίοι αποτελούσαν το ένα τέταρτο περίπου του συνολικού πληθυσμού του νησιού και το 70% του αυτόχθονα πληθυσμού. Αυτοί έγιναν πρόσφυγες μέσα στη ίδια τους τη χώρα. Το ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων(ΕΔΑΔ)³³

³² Ο.π.

³³ Σημ: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, «στο οποίο έχει ανατεθεί η ερμηνεία και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ). Αναμφίβολα πρόκειται για πρωτοτυπία στο διεθνές σύστημα. Για να μην μένει η προστασία των δικαιωμάτων γράμμα κενό περιεχομένου, η σύμβαση δημιουργεί έναν αποτελεσματικό δικαστικό μηχανισμό ,το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΔΑΔ) με έδρα το Στρασβούργο, το οποίο εκδικάζει προσφυγές πολιτών και κρατών μελών για παραβίαση την εν λόγω συνθήκης, έργο το οποίο αποτελεί ίσως τη σπουδαιότερη πτυχή των δραστηριοτήτων του ευρωπαϊκού οργανισμού. Η σκοτεινή πλευρά στην όλη λειτουργία του συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου

του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξετάζοντας το θέμα των προσφύγων, αποφάσισε στις 10 Μαΐου 2001, ότι η Τουρκία παραβίασε άρθρα της Ευρωπαϊκής Συνθήκης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων³⁴ που αφορούν το δικαίωμα των Ελληνοκυπρίων προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια τους και το δικαίωμά τους να έχουν πρόσβαση στις περιουσίες τους και να κάνουν χρήση αυτής. Παραβίαση του δικαιώματος αυτού καταδικάστηκε από το ΕΔΑΔ και στις αποφάσεις του σε ατομικές προσφυγές Ελληνοκυπρίων προσφύγων στο ΕΔΑΔ. Η Τουρκία αρνείται να συμμορφωθεί στις αποφάσεις του ΕΔΑΔ, στα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Η Ε και άλλων διεθνών οργανισμών για τους πρόσφυγες.

Άλλη συνέπεια τραγική είναι το ανθρωπιστικό πρόβλημα των αγνοουμένων, όπου περίπου 1500 άνθρωποι, στρατιωτικοί και άμαχοι, γυναίκες και παιδιά συνελήφθησαν τον Ιούλιο και Αύγουστο το 1974 ή εξαφανίστηκαν πολύ μετά τη λήξη των εθροπραξιών σε περιοχές που βρίσκονταν κάτω από τον έλεγχο των στρατευμάτων και από τότε η τύχη τους αγνοείται. Το 1981 συστάθηκε ύστερα από ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ Διερευνητική Επιτροπή Αγνοούμενων (ΔΕΑ). Το ΕΔΑΔ στην Δ' Διακρατική Προσφυγή της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας στην απόφασή του στις 10 Μαΐου 2001 διαπίστωσε ότι η Τουρκία απέτυχε «να διεξαγάγει αποτελεσματική έρευνα για την τύχη των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων που εξαφανίστηκαν κάτω από συνθήκες που έθεταν σε κίνδυνο τη ζωή τους ή βρίσκονταν υπό τουρκική κράτηση την ώρα της εξαφάνισής τους». Το ΕΔΑΔ καταδίκασε την Τουρκία για 14 παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ)³⁵ μεταξύ

στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης εντοπίζεται στον τομέα της εφαρμογής των αποφάσεων του δικαστηρίου. Οι οριστικές αποφάσεις του ΕΔΑΔ υποχρεώνουν τα κράτη μέλη προς συμμόρφωση(άρθρο 46 ΕΣΔΑ).Όμως η εκτέλεση αυτή καθ' αυτή των αποφάσεων του ΕΔΑΔ επαφίεται κατ' ουσία στην καλή θέληση των κρατών μελών. Αφού δεν προβλέπονται μηχανισμοί εξαναγκασμού τους προς συμμόρφωση. Στο σημείο αυτό ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τη λειτουργία της Σύμβασης και τα κρούσματα μη συμμόρφωσης τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν μια επικίνδυνη αυξητική τάση(π.χ. υπόθεση Λοϊζίδου.). Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ.2 ΕΣΔΑ η Επιτροπή των Υπουργών μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεων του δικαστηρίου. Σε περίπτωση όμως που το κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται (τουλάχιστον σε αποφάσεις μείζονος σημασίας), η μόνη ίσως οδός εξαναγκασμού του, είναι η απειλή αποβολής από τον Οργανισμό». Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, έκδοση Γ', Εκδόσεις Α.Σάκκουλα,2007,σελ.20-21.

³⁴ Βλ. σελ.

³⁵ Σημ: Η κυριότερη Σύμβαση που καταρτίστηκε στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης(ιδρύθηκε στις 5.5.1949 με την Συνθήκη του Λονδίνου, και είναι κλασσικός διεθνής οργανισμός, αμιγώς όμως ευρωπαϊκός), είναι η Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) της 4^{ης} Νοεμβρίου 1950. Τέθηκε σε ισχύ το 1953. Η ΕΣΔΑ αποτελεί δεσμευτικό

των οποίων 3 παραβιάσεις που αφορούν στο θέμα των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων και των συγγενών τους, όπως:

I. Άρθρο 2(δικαίωμα στη ζωή), αναφορικά με την αποτυχία των τουρκικών αρχών να διεξάγουν αποτελεσματική διερεύνηση για τις τύχες των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων οι οποίοι εξαφανίστηκαν κάτω από συνθήκες στις οποίες η ζωή τους βρισκόταν κάτω από απειλή.

II. Άρθρο 5 (δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια), αναφορικά με την αποτυχία των τουρκικών αρχών να διεξάγουν αποτελεσματική διερεύνηση για τις τύχες των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων για τους οποίους υπάρχει αδιάσειστη μαρτυρία ότι κατά τη στιγμή της εξαφάνισής τους βρισκόντουσαν υπό αιχμαλωσία.

III. Άρθρο 3 (απαγόρευση βάνανσης συμπεριφοράς, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης), καθότι η σιωπή της Τουρκίας απέναντι στις πραγματικές ανησυχίες των συγγενών των αγνοουμένων, είναι τέτοιας μορφής που ισοδυναμεί με απάνθρωπη συμπεριφορά.

Η άρνηση της Τουρκίας να συμμορφωθεί στην παραπάνω απόφαση του ΕΔΑΔ ,οδήγησε την Επιτροπή των Υπουργών Εξωτερικών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 7 Ιουνίου 2005 σε καταδικαστικό ψήφισμα. Σύμφωνα με αυτό:

- Η Τουρκία να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες της με στόχο την πλήρη συμμόρφωση της με την απόφαση του ΕΔΑΔ στην Δ' Διακρατική Προσφυγή,
- Υπογραμμίζεται το επείγον της εξασφάλισης ουσιαστικών αποτελεσμάτων στο θέμα της αποτελεσματικής διερεύνησης της τύχης των αγνοουμένων,

ισχύον δίκαιο για όλη την Ευρώπη, αφού έχει επικυρωθεί και ενσωματωθεί στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών μελών. Τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα που προστατεύονται από τη Σύμβαση είναι τα κλασικά ατομικά δικαιώματα (δικαίωμα στη ζωή, η απαγόρευση βασανιστηρίων, η απαγόρευση του δουλεμπορίου, της αναγκαστικής εργασίας, η προστασία της προσωπικής ελευθερίας, η προστασία της ιδιωτικής σφαίρας, της θρησκευτικής ελευθερίας, της ελεύθερης έκφρασης της γνώμης κ.λ.π.), τα δικονομικά (δικαίωμα στην πρόσβαση και απονομή της δικαιοσύνης άρθρο 6). Η Σύμβαση συμπληρώθηκε από 14 Πρωτόκολλα(κυριότερα : προστασία της ιδιοκτησίας(1^ο), το δικαίωμα στη μόρφωση, και το δικαίωμα στην ελεύθερη επιλογή, κατάργηση της θανατικής ποινής(6^ο), απαγόρευση των διακρίσεων(12^ο), Παπαγιάννη Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, έκδοση Γ', Εκδόσεις Σάκκουλα Α,2007,σελ.17-19.

- Αποφασίζεται η συνέχιση της επιτήρησης, εκ μέρους της Επιτροπής , της προόδου που επιτεύχθηκε μέχρι σήμερα(στο πλαίσιο της ΔΕΑ), μέχρι την ανάληψη όλων των αναγκαίων μέτρων.

Μετά την εισβολή όπως ήδη αναφέραμε περίπου 20.000 παρέμειναν στα χωριά στη ανατολική Καρπασία και στα δυτικά της Κερύνειας. Η Κυπριακή Κυβέρνηση έβαλε αυτό το θέμα στις διαπραγματεύσεις με την Τουρκοκυπριακή πλευρά που έγιναν υπό την αιγίδα του ΟΗΕ στην Βιέννη τον Αύγουστο του 1975. Μετά από διεθνή πίεση η τουρκοκυπριακή πλευρά συμφώνησε σε ορισμένα μέτρα για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εγκλωβισμένων. Παρόλα αυτά η Τουρκία εξακολουθεί να εφαρμόζει την πολιτική του εθνικού ξεκαθαρίσματος επιβάλλοντας συνθήκες εκφοβισμού, στερήσεων και καταπίεσης, με στόχο την πλήρη εξαφάνιση του ελληνικού στοιχείου από το κατεχόμενο βόρειο τμήμα της Κύπρου.

Από την εισβολή και μετά η Τουρκία εφαρμόζει την πολιτική της εισροής και εγκατάστασης χιλιάδων εποίκων από την Ανατολία στις κατεχόμενες περιοχές. Ο αριθμός των εποίκων σήμερα υπολογίζεται σε 160000. Οι έποικοι μαζί με τους 43000 Τούρκους στρατιώτες του κατοχικού στρατού ξεπερνούν ήδη κατά πολύ τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων. Η πολιτική του συστηματικού εποίκισμού έχει ως στόχους:

1. Την αλλοίωση της δημογραφικής δομής της Κύπρου, έτσι ώστε ο αριθμός των Τουρκόφωνων να φτάσει εκείνο των Ελληνοκυπρίων. Αυτό θα δικαιολογεί σε διαπραγματεύσεις για τελική διευθέτηση του Κυπριακού, δυσανάλογα μεγάλες απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς αναφορικά με το εδαφικό και την πολιτική εξουσία
2. Την άσκηση ελέγχου στην πολιτική ζωή στο κατεχόμενο τμήμα. Για το σκοπό αυτό έχουν δοθεί στους εποίκους υπηκοότητα, δικαίωμα ψήφου, ελληνοκυπριακές περιουσίες και άδειες εργασίας με χαμηλούς μισθούς, προξενώντας έτσι ανεργία στους Τουρκοκύπριους και συνεχή μετανάστευση. Οι έποικοι έχουν επίσης οργανωθεί σε πολιτικά κόμματα.

Την πολιτική του εποίκισμού καταδίκασαν με ψηφίσματά τους τα ΗΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης, κ.ά. Τον εποίκισμό

κατέγραψε το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η έκθεση Micallef/Lloyd στο Κογκρέσο Τοπικών Διοικήσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης αναγνωρίζεται ο εποίκισμός των κατεχομένων περιοχών και αναφέρεται ότι «*αυτό που οι Τουρκοκύπριοι αποκαλούν δημοτικές κοινότητες είναι προϊόν της παραβίασης του διεθνούς δικαίου και των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών*». Η έκθεση αναγνωρίζει επίσης ότι το ζήτημα της παρουσίας των εποίκων στην Κύπρο είναι αλληλένδετο με το θέμα των εκτοπισμένων, εφόσον οι έποικοι διαμένουν στις περιουσίες και τις εστίες των εκτοπισμένων.

Το κατοχικό καθεστώς προβαίνει συστηματικά σε στέρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όχι μόνο των εγκλωβισμένων Ελληνοκυπρίων που διαμένουν στις κατεχόμενες περιοχές, αλλά και των Τουρκοκυπρίων. Υπολογίζεται ότι από το 1974 έχουν μεταναστεύσει γύρω στις 55.000 Τουρκοκύπριοι, αριθμός που ισοδυναμεί περίπου με το ένα τρίτο του συνολικού αριθμού τους. Σύμφωνα με τους ίδιους υπολογισμούς, ενώ τον Ιούλιο του 1974 η τουρκοκύπριοι αριθμούσαν 116000 σήμερα είναι μόνο 88.000 περίπου.

Στο τουρκοκρατούμενο τμήμα του νησιού λεηλατήθηκαν συστηματικά και συνεχίζουν να λεηλατούνται τα ιστορικά μνημεία και αυτό αποδεικνύεται από τις μαρτυρίες του Γερμανού Βυζαντινολόγου Klaus Gallas ο οποίος πραγματοποίησε έρευνα στο υπό κατοχή τμήμα του νησιού.

Παραδείγματα αποδείξεως των βανδαλισμών αυτών αποτελούν: α) Μετά από απόφαση Δικαστηρίου της Ινδιανάπολης της ΗΠΑ, επιστράφηκαν στο νόμιμο ιδιοκτήτη τους, εκκλησιά Κανακαριάς(κατεχόμενο χωριό Λυθράγκωμη), τα κλεμμένα ψηφιδωτά που βρέθηκαν σε Αμερικανίδα έμπορο έργων τέχνης, β) η πρόσφατη ισοπέδωση του νεολιθικού οικισμού Απόστολος Ανδρέας-Κάστρος από τον τουρκικό στρατό, γ) μεγάλη ποσότητα ψηφιδωτών, τοιχογραφιών και εικονισμάτων βρέθηκαν στο σπίτι του Τούρκου αρχαιοκάπηλου Ντικμέν Αϊντίν, από έφοδο που πραγματοποίησε η Γερμανική αστυνομία το 1977 στο Μόναχο. Έτσι η ΗΠΑ λόγω της σοβαρότητας της κατάστασης αναγκάστηκαν να εκδώσουν απαγορευτικό διάταγμα όσον αφορά την εισαγωγή εκκλησιαστικών βυζαντινών και εθνολογικά αντικείμενα από την Κύπρο, αν δεν συνοδεύονται από άδεια εξαγωγής της Κυπριακής

Κυβέρνησης και το 2002 υπογράφηκε και μνημόνιο συνεργασίας με το παραπάνω περιεχόμενο.

Οι επιπτώσεις στην οικονομία ήταν ότι αρχικά απειλήθηκε από πλήρη κατάρρευση. Το 70% του παραγωγικού δυναμικού στο βόρειο τμήμα του νησιού χάθηκε. Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 30%(β' εξάμηνο 1974), η υποαπασχόληση σημείωσε αύξηση και η μετανάστευση άρχισε να παίρνει μαζικές διαστάσεις.

Μεταξύ 1973 - 1975 το ΑΕΠ μειωνόταν κατακόρυφα κατά 18% το χρόνο. Η Κερύνεια και Αμμόχωστος τα μεγαλύτερα παραθαλάσσια θέρετρα, παρέμειναν στην τουρκική κατοχή του βορείου τμήματος με αποτέλεσμα να στερηθεί το νησί το 65% των τουριστικών κλινών και το 87% των υπό ανέγερση τουριστικών μονάδων. Το διεθνές αεροδρόμιο Λευκωσίας βρίσκεται στην νεκρή ζώνη σε αδράνεια από το 1974.

Χάθηκαν το 83% των εμπορευμάτων που διακινούνταν μέσω του λιμανιού της Αμμοχώστου, το 56% της εξόρυξης μεταλλευμάτων, το 41% των κτηνοτροφικών μονάδων, το 48% των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, το 46% της βιομηχανικής παραγωγής, το 20% των κρατικών δασικών εκτάσεων και το 40% των σχολικών κτιρίων.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ στις 26 Απριλίου 2004 έχει υιοθετήσει δέσμη μέτρων τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη των Τουρκοκυπρίων και ενισχύουν το κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Τα μέτρα της Κυβέρνησης για την οικονομική ανάπτυξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με βάση τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, η συνολική οικονομική στήριξη προς τους Τουρκοκύπριους ανήλθε στα £44,2 εκ. για την περίοδο 2003-2005, περιλαμβανομένης δαπάνης που αναμένεται να ανέλθει σε £29,8 εκ το 2005.

Οι υπηρεσίες της Δημοκρατίας έχουν εκδώσει 57.309 Πολιτικές ταυτότητες, 32185 Διαβατήρια και 63592 Πιστοποιητικά Γεννήσεων σε Τουρκοκύπριους πολίτες της. Έχουν εγγραφεί και συνεισφέρουν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων 2910 Τουρκοκύπριοι που εργάζονται στις ελεύθερες περιοχές,

ενώ περίπου 4500 Τουρκοκύπριοι που εργάζονται στις ελεύθερες περιοχές δεν είναι εγγεγραμμένοι. Το Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο υπολογίζει ότι **εισρέουν** περίπου **\$180 εκ. ετησίως** στις κατεχόμενες περιοχές από την πληρωμή μισθών σε Τουρκοκύπριους που εργάζονται στις ελεύθερες περιοχές.

Συνολικά από το 2003 έχουν διακινηθεί προς τις ελεύθερες περιοχές 5.688.501 Τουρκοκύπριοι ενώ προς τις κατεχόμενες 3583.413 Ελληνοκύπριοι. Με βάση τα στοιχεία του Τουρκοκυπριακού Εμπορικού Επιμελητηρίου η αξία των προϊόντων που διακινήθηκαν προς τις ελεύθερες περιοχές έχει ξεπεράσει το £1εκ., εκ των οποίων £817.787,16 για το έτος 2005.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΧΕΔΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

«Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ»

31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2004

A. Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

- i. Επιβεβαιώνοντας ότι η Κύπρος είναι η κοινή μας πατρίδα και ενθυμούμενοι ότι ήμασταν συνιδρυτές της Δημοκρατίας που εγκαθιδρύθηκε το 1960
- ii. Έχοντας αποφασίσει ότι τα τραγικά γεγονότα του παρελθόντος δεν θα επαναληφθούν ποτέ και αποκηρύσσοντας για πάντα την απειλή ή τη χρήση βίας ή την επιβολή από οποιαδήποτε πλευρά ή οποιασδήποτε πλευράς
- iii. Αναγνωρίζοντας τη διαφορετική ταυτότητα και ακεραιότητα των άλλων, καθώς και ότι η μεταξύ μας σχέση δεν είναι σχέση πλειονότητας-μειονότητας, αλλά σχέση πολιτικής ισότητας όπου ούτε η μια ούτε η άλλη πλευρά μπορεί να διεκδικήσει εξουσία ή δικαιοδοσία πάνω στην άλλη πλευρά
- iv. Έχοντας αποφασίσει να ανανεώσουμε το συνεταιρισμό μας σε αυτή τη βάση και αποφασισμένοι ότι αυτός ο νέος διζωνικός συνεταιρισμός θα διασφαλίσει ένα κοινό μέλλον σε συνθήκες φιλίας, ειρήνης, ασφάλειας και ευημερίας σε μια ανεξάρτητη και ενωμένη Κύπρο
- v. Υπογραμμίζοντας τη δέσμευσή μας στο διεθνές δίκαιο και στις αρχές και τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών
- vi. Αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να σεβόμαστε τις δημοκρατικές αρχές, τα ατομικά ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, καθώς και την πολιτισμική, θρησκευτική, πολιτική, κοινωνική και γλωσσική ταυτότητα των άλλων
- vii. Αποφασισμένοι να διατηρήσουμε ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας και να σεβαστούμε την ισορροπία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, μέσα σε ένα ειρηνικό περιβάλλον στη Ανατολική Μεσόγειο
- viii. Προσβλέποντας στην ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην ημέρα που η Τουρκία θα πράξει το ίδιο

Εμείς, οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι, ασκώντας την εγγενή συντακτική μας εξουσία, με την ελεύθερη και δημοκρατική, χωριστά εκπεφρασμένη κοινή μας βούληση υιοθετούμε την παρούσα Θεμελιώδη Συμφωνία.

Άρθρο 1 Η νέα τάξη πραγμάτων

1. Η Συμφωνία αυτή εγκαθιδρύει μία νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο.
2. Οι συνθήκες που αναφέρονται σε αυτή τη Συμφωνία δεσμεύουν την Κύπρο και η συνημμένη νομοθεσία θα εφαρμόζεται από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας.
3. Η Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, η Συνθήκη Εγγυήσεως και η Συνθήκη Συμμαχίας παραμένουν σε ισχύ και θα εφαρμόζονται *mutatis mutandis* στη νέα τάξη πραγμάτων. Με την έναρξη της ισχύος της παρούσας Συμφωνίας, η Κύπρος θα υπογράψει Συνθήκη με την Ελλάδα, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά με θέματα που αφορούν στη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο, καθώς και πρόσθετα πρωτόκολλα στις Συνθήκες Εγκαθίδρυσης, Εγγυήσεως και Συμμαχίας.
4. Η Κύπρος θα είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής από την 1^η Μαΐου 2004.
5. Η Κύπρος θα διατηρεί ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας με την Ελλάδα και την Τουρκία, σεβόμενη την ισορροπία στην Κύπρο που καθιερώνεται με τη Συνθήκη Εγγυήσεως, τη Συνθήκη Συμμαχίας και την παρούσα Συμφωνία, και ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα υποστηρίξει την ένταξη της Τουρκίας στην Ένωση.
6. Απαγορεύεται οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή στην τάξη πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με αυτή τη Συμφωνία, ειδικότερα η ένωση της Κύπρου συνολικά ή εν μέρει με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή οποιαδήποτε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης. Ουδέν σε αυτή τη Συμφωνία θα ερμηνεύεται με οποιοδήποτε τρόπο ώστε να αντιβαίνει σε αυτή την απαγόρευση.

Άρθρο 2 Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, η ομοσπονδιακή της κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες

1. Το καθεστώς και η σχέση της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, της ομοσπονδιακής της κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών, έχει ως πρότυπο το καθεστώς και τη σχέση της Ελβετίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των καντονιών αυτής. Συνακόλουθα:
 - i. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο κράτος με τη μορφή αδιάλυτου συνεταιρισμού, με μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση και δύο ισότιμες συνιστώσες πολιτείες, την Ελληνοκυπριακή πολιτεία και την Τουρκοκυπριακή πολιτεία. Η Κύπρος είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών και έχει μια ενιαία διεθνή νομική προσωπικότητα και κυριαρχία. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι

οργανωμένη, σύμφωνα με το Σύνταγμά της, και σύμφωνα με τις βασικές αρχές του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας, της αντιπροσωπευτικής δημοκρατικής διακυβέρνησης, της πολιτικής ισότητας, της διζωνικότητας και της ισότητας των συνιστωσών πολιτειών.

- ii. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ασκεί κυριαρχικά τις εξουσίες που καθορίζει το Σύνταγμα, το οποίο διασφαλίζει ότι η Κύπρος μπορεί να ομιλεί και να ενεργεί με μία φωνή διεθνώς και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να προστατεύει την ακεραιότητα, τα σύνορα, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και την αρχαία κληρονομιά της.
 - iii. Οι συνιστώσες πολιτείες διέπονται από την αρχή της ισότητας. Μέσα στα όρια του Συντάγματος, ασκούν κυριαρχικά όλες τις εξουσίες τις οποίες το Σύνταγμα δεν εκχωρεί στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οργανώνονται ελεύθερα το καθένα σύμφωνα με το δικό του Σύνταγμα.
2. Οι Συνιστώσες πολιτείες θα συνεργάζονται και θα συντονίζονται μεταξύ τους και με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, και μέσω Συμφωνιών Συνεργασίας, καθώς και μέσω των Συνταγματικών Νόμων που θα εγκρίνονται τόσο από το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο όσο και από τα νομοθετικά σώματα των δύο συνιστωσών πολιτειών. Πιο συγκεκριμένα, οι συνιστώσες πολιτείες θα συμμετέχουν στη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής στις εξωτερικές σχέσεις και υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε θέματα που είναι στη σφαίρα της αρμοδιότητάς τους, σύμφωνα με τις Συμφωνίες Συνεργασίας κατά το πρότυπο του Βελγικού μοντέλου. Οι συνιστώσες πολιτείες δύνανται να έχουν εμπορικές και πολιτιστικές σχέσεις με τον έξω κόσμο, σύμφωνα με το Σύνταγμα.
 3. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα σέβονται πλήρως και η μια δεν θα παραβιάζει τις εξουσίες και λειτουργίες της άλλης. Δεν θα υπάρχει ιεραρχία μεταξύ των ομοσπονδιακών νόμων και των νόμων των συνιστωσών πολιτειών. Οποιαδήποτε πράξη είναι αντίθετη στο Σύνταγμα θα είναι άκυρη και χωρίς οποιοδήποτε αποτέλεσμα.
 4. Το Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας δύναται να τροποποιηθεί με χωριστή πλειοψηφία των ψηφοφόρων της κάθε συνιστώσας πολιτείας, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του Συντάγματος.

Άρθρο 3 Ιθαγένεια, διαμονή και ταυτότητα

1. Υπάρχει μία ενιαία κυπριακή ιθαγένεια. Ομοσπονδιακός νόμος ειδικής πλειοψηφίας θα ρυθμίζει τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της κυπριακής ιθαγένειας.
2. Όλοι οι Κύπριοι πολίτες θα απολαμβάνουν επίσης την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της συνιστώσας πολιτείας. Η ιδιότητα αυτή θα συμπληρώνει και δεν θα αντικαθιστά την κυπριακή ιθαγένεια.
3. Εκτός της εκλογής Γερουσιαστών, που θα εκλέγονται ξεχωριστά από τους Ελληνοκύπριους και από τους Τουρκοκύπριους, τα πολιτικά δικαιώματα σε ομοσπονδιακό επίπεδο θα ασκούνται με βάση την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της συνιστώσας πολιτείας. Τα πολιτικά δικαιώματα στη συνιστώσα πολιτεία και σε τοπικό επίπεδο θα ασκούνται στον τόπο μόνιμης διαμονής.
4. Για να διατηρήσει την ταυτότητά της, η Κύπρος μπορεί να υιοθετήσει ειδικά μέτρα διασφάλισης που δεν συνιστούν μορφή διάκρισης σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο, σ' ότι αφορά τη μετανάστευση Ελλήνων και Τούρκων υπηκόων.
5. Επιπρόσθετα για μεταβατική περίοδο 19 ετών ή μέχρι την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιοδήποτε επέλθει νωρίτερα, η Κύπρος μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα Ελλήνων υπηκόων να διαμένουν στην Κύπρο αν ο αριθμός τους φθάσει το 5% του αριθμού των Κυπρίων πολιτών που έχουν την εσωτερική ιδιότητα πολίτη της Ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας, ή το δικαίωμα Τούρκων υπηκόων να διαμένουν στην Κύπρο αν ο αριθμός τους φθάσει το 5% του αριθμού των μόνιμων Κυπρίων πολιτών που έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας.
6. Για να διατηρήσει την ταυτότητά της, μια συνιστώσα πολιτεία μπορεί να υιοθετήσει ειδικά μέτρα διασφάλισης που δεν θα συνιστούν μορφή διάκρισης σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο, σ' ότι αφορά τη διαμονή προσώπων που δεν έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της συνιστώσας πολιτείας.
7. Επιπρόσθετα για μια μεταβατική περίοδο μια συνιστώσα πολιτεία μπορεί, σύμφωνα με το Συνταγματικό Νόμο, να θέτει περιορισμούς στη διαμονή προσώπων που προέρχονται από την άλλη συνιστώσα πολιτεία. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να καθιερώσει μορατόριο μέχρι το τέλος του πέμπτου έτους, μετά την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας, μετά την πάροδο του οποίου οι περιορισμοί θα επιτρέπονται εάν ο αριθμός των κατοίκων που προέρχονται από την άλλη συνιστώσα πολιτεία έχει φτάσει σε ποσοστό 6% του πληθυσμού ενός χωριού ή ενός

δήμου μεταξύ του 6^{ου} και του 9^{ου} έτους και σε ποσοστό 12% μεταξύ του 10^{ου} και του 14^{ου} έτους και κατόπιν 18% του πληθυσμού της σχετικής συνιστώσας πολιτείας, μέχρι το 19^ο έτος ή την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιοδήποτε επέλθει πρώτο. Μετά το δεύτερο έτος, δεν θα ισχύουν τέτοιου είδους περιορισμοί σε πρώην κατοίκους άνω των 65 ετών, συνοδευόμενος από συζύγους ή εξαρτώμενους συγγενείς, ούτε σε πρώην κατοίκους καθορισμένων χωριών.

Άρθρο 4 θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες

1. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών θα κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα. Δεν θα υπάρχει καμία διάκριση κατά οποιουδήποτε προσώπου λόγω του φύλου, της εθνικής ή θρησκευτικής τους ταυτότητας ή της εσωτερικής ιδιότητας του πολίτη συνιστώσας πολιτείας. Η ελευθερία διακίνησης και ελευθερία διαμονής δύναται να περιοριστούν μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά στην παρούσα Συμφωνία.
2. Οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι που ζουν σε συγκεκριμένα χωριά στην άλλη συνιστώσα πολιτεία θα απολαμβάνουν πολιτισμικά, θρησκευτικά και εκπαιδευτικά δικαιώματα και θα εκπροσωπούνται στο νομοθετικό σώμα της συνιστώσας πολιτείας.
3. Τα δικαιώματα θρησκευτικών μειονοτήτων, συγκεκριμένα των Μαρωνιτών, των Λατίνων και των Αρμενίων, θα διασφαλίζονται σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και θα περιλαμβάνουν πολιτισμικά, θρησκευτικά και εκπαιδευτικά δικαιώματα, καθώς και εκπροσώπηση στο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο και στα νομοθετικά σώματα των συνιστωσών πολιτειών.

Άρθρο 5 Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση

1. Το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο που αποτελείται από δύο σώματα, τη Γερουσία και τη Βουλή των Αντιπροσώπων, θα ασκεί τη νομοθετική εξουσία:
 - i. Κάθε Νομοθετικό Σώμα θα απαρτίζεται από 48 μέλη. Η Γερουσία θα απαρτίζεται από ίσο αριθμό Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Η Βουλή των Αντιπροσώπων θα απαρτίζεται κατ' αναλογία προς τον αριθμό των προσώπων που έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη έκαστης συνιστώσας πολιτείας, με την προϋπόθεση ότι κάθε συνιστώσα πολιτεία θα κατέχει τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εδρών.
 - ii. Για τη λήψη αποφάσεων του Κοινοβουλίου απαιτείται η έγκριση και των δύο Σωμάτων με απλή πλειοψηφία, συμπεριλαμβανομένου του ενός τετάρτου των

ψηφιζόντων Γερουσιαστών από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Για συγκεκριμένα θέματα, απαιτείται ειδική πλειοψηφία των δύο πέμπτων των παρόντων Γερουσιαστών από κάθε συνιστώσα πολιτεία.

2. Το αξίωμα του Αρχηγού του Κράτους ανατίθεται στο Προεδρικό Συμβούλιο το οποίο θα ασκεί την εκτελεστική εξουσία:
 - i. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα εκλέγεται βάσει ενιαίου καταλόγου με ειδική πλειοψηφία από τη Γερουσία και θα εγκρίνεται με πλειοψηφία από τη Βουλή των Αντιπροσώπων για πενταετή θητεία, θα απαρτίζεται από έξι μέλη με δικαίωμα ψήφου και πρόσθετα μέλη, χωρίς δικαίωμα ψήφου, αν αποφασίσει κάτι τέτοιο το Κοινοβούλιο. Η σύνθεση του Προεδρικού Συμβουλίου θα είναι ανάλογη με τον αριθμό των προσώπων που έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη έκαστης συνιστώσας πολιτείας, αλλά τουλάχιστον το ένα τρίτο των ψηφιζόντων μελών και το ένα τρίτο των μη ψηφιζόντων μελών του Συμβουλίου πρέπει να προέρχεται από κάθε συνιστώσα πολιτεία.
 - ii. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα προσπαθεί να λαμβάνει αποφάσεις ομόφωνα. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν επιτυγχάνεται ομοφωνία, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, θα λαμβάνει αποφάσεις με απλή πλειοψηφία των παρόντων και ψηφιζόντων μελών, νοουμένου ότι σε αυτήν περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένα μέλος από κάθε συνιστώσα πολιτεία.
 - iii. Ανεξάρτητα από το δικαίωμα ψήφου, τα μέλη του Συμβουλίου θα είναι ισότιμα. Το Συμβούλιο θα αποφασίζει για την κατανομή των Υποθέσεων δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία.
 - iv. Εκτός εάν το Προεδρικό Συμβούλιο αποφασίσει άλλως, θα εκλέξει δύο από τα μέλη του που δεν προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία για να εναλλάσσονται κάθε 20 μήνες στα αξιώματα του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου. Το μέλος που θα προέρχεται από την πιο πολυάνθρωπη συνιστώσα πολιτεία θα είναι ο πρώτος Πρόεδρος σε κάθε θητεία. Ο Πρόεδρος και, σε περίπτωση απουσίας ή προσωρινής ανικανότητας, ο Αντιπρόεδρος, θα εκπροσωπεί το Συμβούλιο ως Αρχηγός του Κράτους και Αρχηγός της Κυβέρνησης. Ο Αντιπρόεδρος θα συνοδεύει τον Πρόεδρο στις συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος δεν θα έχουν νικώσα ψήφο ή άλλως πως αυξημένες εξουσίες εντός του Συμβουλίου.
 - v. Οι επικεφαλής της Κυβέρνησης των συνιστωσών πολιτειών θα προσκαλούνται να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου σε όλες τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου τα

πρώτα δέκα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας, και μετέπειτα σε περιοδική βάση.

- vi. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το αξίωμα του Γενικού Εισαγγελέα και το αξίωμα του Γενικού Ελεγκτή θα είναι ανεξάρτητα.

Άρθρο 6 Το Ανώτατο Δικαστήριο

1. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα διαφυλάσσει το Σύνταγμα και θα διασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό του.
2. Θα απαρτίζεται από ίσο αριθμό δικαστών από κάθε συνιστώσα πολιτεία και τρεις μη Κύπριους δικαστές, μέχρι να γίνει διαφορετική πρόβλεψη με νόμο.
3. Το Ανώτατο Δικαστήριο, μεταξύ άλλων, θα επιλύει διαφορές μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών ή μεταξύ μιας ή και των δύο εξ αυτών κα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, και θα επιλύει, σε προσωρινή βάση (on an interim basis) αδιέξοδα των ομοσπονδιακών οργάνων, εάν αυτό είναι απαραίτητο για την ομαλή λειτουργία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Άρθρο 7 Μεταβατικά ομοσπονδιακά όργανα και όργανα των συνιστωσών πολιτειών

1. Τα ομοσπονδιακά όργανα θα αρχίσουν να λειτουργούν με την έναρξη της ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας και η λειτουργία τους θα ανελίσσεται κατά τη διάρκεια των μεταβατικών περιόδων.
2. Η μεταβατική νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία των συνιστωσών πολιτειών αρχίζει να λειτουργεί με την έναρξη λειτουργίας της παρούσας Συμφωνίας και σύμφωνα με αυτήν. Στο ομοσπονδιακό επίπεδο, το αξίωμα του Αρχηγού Κράτους θα ανήκει στη Συμπροεδρία. Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα αποτελείται από εξαμελές Υπουργικό Συμβούλιο (τρεις Ελληνοκύπριους, τρεις Τουρκοκύπριους). Αντιπρόσωποι από το Κοινοβούλιο κάθε συνιστώσας πολιτείας θα μετέχουν στο μεταβατικό ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο (Είκοσι τέσσερις Ελληνοκύπριοι, είκοσι τέσσερις Τουρκοκύπριοι) και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (τέσσερις Ελληνοκύπριοι, δύο Τουρκοκύπριοι).
3. Στις 13 Ιουνίου 2004 θα διεξαχθούν γενικές εκλογές στο επίπεδο των συνιστωσών πολιτειών, του ομοσπονδιακού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την ημερομηνία αυτή οι κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα λειτουργούν κανονικά, αν και το αξίωμα του Προέδρου και του

Αντιπροέδρου σε ομοσπονδιακό επίπεδο θα ασκούνται εκ περιτροπής κάθε δέκα μήνες κατά την πρώτη θητεία του Προεδρικού Συμβουλίου.

4. Το μεταβατικό Ανώτατο Δικαστήριο θα αναλάβει τις αρμοδιότητες του με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.

Άρθρο 8 Αποστρατιωτικοποίηση

1.Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- i. Η Συνθήκη Εγγυήσεως, εφαρμοζόμενη *mutatis mutandis* στη νέα τάξη πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με την παρούσα Συμφωνία και το Σύνταγμα, θα καλύπτει, εκτός από την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και τη συνταγματική τάξη των συνιστωσών πολιτειών.
- ii. Το Ελληνικό και του Τουρκικό απόσπασμα επιτρέπεται να σταθμεύουν σύμφωνα με τη Συνθήκη Συμμαχίας στην Ελληνοκυπριακή πολιτεία και στην Τουρκοκυπριακή πολιτεία αντίστοιχα ως ακολούθως:
 - a. Κάθε απόσπασμα δεν θα υπερβαίνει τις 6000 άνδρες όλων των βαθμίδων μετά το 2011.
 - b. Κάθε απόσπασμα δεν θα υπερβαίνει τις 3.000 άνδρες όλων των βαθμίδων μετά το 2018 ή την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιαδήποτε επέλθει ενωρίτερα.
 - c. Το Ελληνικό απόσπασμα δεν θα υπερβαίνει τους 950 άνδρες όλων των βαθμίδων και το τουρκικό απόσπασμα τους 650 άνδρες όλων των βαθμίδων, στη συνέχεια, με τριετή αναθεώρηση με στόχο την πλήρη αποχώρηση τους.
- iii. Οι ελληνικές και Τουρκικές δυνάμεις και ο οπλισμός θα αναπτυχθούν σε συμφωνημένες τοποθεσίες και θα προσαρμοστούν στα συμφωνημένα επίπεδα, και τυχόν δυνάμεις και οπλισμός που υπερβαίνει τα συμφωνημένα επίπεδα θα αποσυρθούν.
- iv. Θα υπάρχει μια ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών, η οποία θα εποπτεύει την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας και θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προωθεί τη συμμόρφωση με αυτήν και θα συνεισφέρει στην διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος. Αυτή θα παραμείνει για όσο διάστημα η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με τη συναίνεση και των δύο συνιστωσών πολιτειών, δεν αποφασίσει διαφορετικά.

- ν. Η προμήθεια όπλων στην Κύπρο θα απαγορεύεται, κατά τρόπο που να δεσμεύονται νομικά τόσο οι εισαγωγείς όσο και οι εξαγωγείς, και
- νι. Μια Εποπτική Επιτροπή που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους των εγγυητριών δυνάμεων, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών, η οποία θα προεδρεύεται από τα Ηνωμένα Έθνη, θα εποπτεύει την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας.

Η Κύπρος θα αποστρατιωτικοποιηθεί και όλες οι Ελληνοκυπριακές και Τουρκοκυπριακές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένων των εφεδρικών μονάδων, θα διαλυθούν και τα όπλα τους θα απομακρυνθούν από τη νήσο σε φάσεις συγχρονισμένες, με την ανάπτυξη και προσαρμογή των Ελληνικών και Τουρκικών δυνάμεων.

2. Δεν θα υπάρχουν παραστρατιωτικές ή εφεδρικές δυνάμεις ούτε θα γίνεται στρατιωτική ή παραστρατιωτική εκπαίδευση πολιτών. Όλα τα όπλα, εκτός από αδειούχα όπλα για σκοπούς άθλησης, θα απαγορεύονται.

3. Οι συνιστώσες πολιτείες θα απαγορεύουν τη βία και την υποκίνηση βίας κατά της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, των συνιστωσών πολιτειών και των εγγυητριών δυνάμεων.

4. Η Κύπρος δεν θα διαθέτει το έδαφός της για διεθνείς στρατιωτικές επιχειρήσεις, εκτός εάν έχει τη συγκατάθεση αμφότερων των συνιστωσών πολιτειών. Έως ότου η Τουρκία ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα απαιτείται και η συγκατάθεση της Ελλάδας και της Τουρκίας.

5. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα συνεργάζονται με την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα αναλάβει τα μισά έξοδα της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών τα πρώτα τρία χρόνια και στη συνέχεια τα δύο τρίτα των εξόδων. Αυτή η διευθέτηση θα αναθεωρηθεί το 2010.

6. Οι διατάξεις αυτές δεν επηρεάζουν τις διατάξεις της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης, της Συνθήκης Εγγυήσεως, της Συνθήκης Συμμαχίας, της εντολής της ειρηνευτικής αποστολής των Ηνωμένων Εθνών και τις διατάξεις του Συντάγματος σχετικά με τις αστυνομικές αρχές της ομοσπονδίας και των συνιστωσών πολιτειών και την Κοινή Υπηρεσία Ερευνών.

Άρθρο 9 Σύνορα των συνιστωσών πολιτειών και εδαφική προσαρμογή

1. Τα εδαφικά σύνορα συνιστωσών πολιτειών θα είναι όπως απεικονίζονται στο χάρτη που αποτελεί μέρος της παρούσας συμφωνίας.¹
2. Οι περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και οι οποίες νομικά από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας αποτελούν μέρος της Ελληνοκυπριακής πολιτείας, θα διοικούνται για μια ενδιάμεση περίοδο από την Τουρκοκυπριακή πολιτεία. Η διοίκηση θα μεταβιβαστεί υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών στην Ελληνοκυπριακή πολιτεία σε έξι φάσεις σε διάστημα 42 μηνών, οι οποίες θα αρχίσουν 104 ημέρες μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας, με τη μεταβίβαση της διοίκησης κυρίως ακατοίκητων περιοχών, εφασπόμενων στην υπόλοιπη Ελληνοκυπριακή πολιτεία. Η επίβλεψη από τα Ηνωμένα Έθνη των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη μεταφορά κυριότητας εδάφους θα ενταθεί τους τελευταίους μήνες πριν την παράδοση των συγκεκριμένων περιοχών όπως διαγράφονται στη Συμφωνία.
3. Ειδικές διευθετήσεις θα διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των σημερινών κατοίκων των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και θα προβλέπουν για την ομαλή μετεγκατάσταση σε ικανοποιητική εναλλακτική στέγη σε κατάλληλες τοποθεσίες όπου μπορούν να εξασφαλισθούν επαρκή μέσα διαβίωσης.

Άρθρο 10 Περιουσία

1. Οι απαιτήσεις των ιδιοκτητών οι οποίοι στερήθηκαν κατοχής λόγω των γεγονότων που προηγήθηκαν της έναρξης ισχύος της παρούσας Συμφωνίας θα λυθούν με συνολικό τρόπο, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων των ιδιοκτητών που στερήθηκαν κατοχής και των σημερινών χρηστών και την αρχή της διζωνικότητας.
2. Στις περιοχές που δεν υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, οι περιουσίες θα επιστραφούν στην κατοχή των ιδιοκτητών που τις είχαν στερηθεί.
3. Στις περιοχές που δεν υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, οι διευθετήσεις για την άσκηση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, με τη μορφή αποκατάστασης ή αποζημίωσης, θα έχουν τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά:

¹ **Παρατήρηση:** Στην πραγματικότητα, υπάρχουν δύο χάρτες οι οποίοι επισυνάπτονται στο Σύνταγμα. Ο πρώτος χάρτης απεικονίζει την επικράτεια της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και τα εδαφικά σύνορα των συνιστωσών πολιτειών κατά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Ο δεύτερος χάρτης απεικονίζει την επικράτεια της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και τα εδαφικά των συνιστωσών πολιτειών κατά την έναρξη ισχύος του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης.

- α) Οι ιδιοκτήτες και τα ιδρύματα που έχουν στερηθεί την κατοχή της περιουσίας τους με βάση την αξία κατά τη χρονική στιγμή που στερήθηκαν την κατοχή, προσαρμοσμένη έτσι ώστε να αντικατοπτρίζει την ανατίμηση της αξίας περιουσιών σε συγκρίσιμες τοποθεσίες. Η αποζημίωση θα καταβληθεί υπό τη μορφή εγγυημένων ομολόγων και πιστοποιητικών εκτίμησης της περιουσίας.
- β) Όλοι οι άλλοι ιδιοκτήτες οι οποίοι έχουν στερηθεί την κατοχή περιουσίας τους έχουν δικαίωμα ανάκτησης του ενός τρίτου της συνολικής έκτασης της περιουσίας τους και να τύχουν πλήρους και αποτελεσματικής αποζημίωσης για τα υπόλοιπα δύο τρίτα. Όμως έχουν δικαίωμα ανάκτησης της κατοικίας που έκτισαν, ή στην οποία ζούσαν τουλάχιστον για δέκα χρόνια και μέχρι μία σκάλα γης που γειτνιάζει, ακόμα και αν αυτή υπερβαίνει το ένα τρίτο της ολικής αξίας και έκτασης της περιουσίας τους.
- γ) Ιδιοκτήτες που έχουν στερηθεί την κατοχή περιουσίας τους μπορούν να επιλέξουν να ανακτήσουν οποιοδήποτε μέρος αυτής, εκτός από περιουσίες που έχουν ανταλλαγή από υφιστάμενο χρήστη ή αγοράστηκαν από πρόσωπο που επέφερε σημαντικές βελτιώσεις σύμφωνα με το σχέδιο. Ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί την κατοχή περιουσίας και του οποίου η περιουσία δεν μπορεί να ανακτηθεί, ή ο οποίος εθελοντικά την παραχωρεί σε υφιστάμενο χρήστη, έχει δικαίωμα απόκτησης άλλης περιουσίας ίσης έκτασης και αξίας στον ίδιο δήμο ή χωριό. Μπορεί επίσης να πωλήσει τα δικαιώματα του σε άλλο ιδιοκτήτη γης από το ίδιο μέρος που έχει στερηθεί της περιουσίας του, ο οποίος μπορεί να την προσθέσει στη γη που δικαιούται να του παραχωρηθεί.
- δ) Υφιστάμενοι χρήστες οι οποίοι έχουν στην κατοχή τους περιουσία ιδιοκτητών οι οποίοι στερήθηκαν την κατοχή ως αποτέλεσμα διοικητικής απόφασης δύνανται να αποταθούν και να λάβουν τίτλους ιδιοκτησίας, εάν συμφωνήσουν σε αντάλλαγμα να αποποιηθούν τον τίτλο ιδιοκτησίας τους σε περιουσία παρόμοιας αξίας που βρίσκεται στην άλλη συνιστώσα πολιτεία και της οποίας την κατοχή είχαν στερηθεί.
- ε) Πρόσωπα τα οποία κατέχουν περιουσίες με σημαντικές βελτιώσεις δύνανται να ζητήσουν και να λάβουν τίτλο στις περιουσίες αυτές, νοουμένου ότι θα πληρώσουν την αξία της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση.
- στ) Οι σημερινοί χρήστες που είναι Κύπριοι πολίτες και οφείλουν να εκκενώσουν περιουσίες προς ανάκτηση, δεν θα υποχρεωθούν να τις εκκενώσουν μέχρις ότου υπάρξει διαθέσιμη επαρκής εναλλακτική στέγη.

4. Περιουσιακές απαιτήσεις θα λαμβάνονται και θα τυγχάνουν διαχείρισης από ένα ανεξάρτητο, αμερόληπτο Συμβούλιο Περιουσίας, το οποίο θα απαρτίζεται από ισάριθμα μέλη από κάθε συνιστώσα πολιτεία, καθώς και μέλη μη Κύπριους. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα οργανώνεται σε κλάδους σύμφωνα με τη σωστή οικονομική πρακτική. Δεν είναι αναγκαίες απευθείας συναλλαγές μεταξύ ατόμων.

Άρθρο 11 Επιτροπή Συμφιλίωσης

1. Μία ανεξάρτητη, αμερόληπτη Επιτροπή Συμφιλίωσης θα προωθήσει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.
2. Η Επιτροπή θα απαρτίζεται από άνδρες και γυναίκες, ισάριθμα από κάθε συνιστώσα πολιτεία, καθώς και ένα τουλάχιστον μέλος μη Κύπριο το οποίο ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών καλείται να διορίσει μετά από διαβουλεύσεις με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τις συνιστώσες πολιτείες.

Άρθρο 12 Προηγούμενες πράξεις

1. Κάθε πράξη, είτε νομοθετικής είτε εκτελεστικής είτε δικαστικής φύσεως, από οποιαδήποτε αρχή της Κύπρου² ανεξαιρέτως, που έγινε πριν την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας, αναγνωρίζεται ως έγκυρη και, νοουμένου ότι δεν είναι ασυμβίβαστη ή αντίθετη προς οποιαδήποτε άλλη διάταξη της παρούσας Συμφωνίας ή του διεθνούς δικαίου³, θα εξακολουθεί να ισχύει μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας⁴. Ουδείς δύναται να προσβάλλει την εγκυρότητα αυτών των πράξεων για λόγους που συνέβησαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας.
2. Οποιοσδήποτε απαιτήσεις για ευθύνη ή αποζημίωση συνεπεία πράξεων που έγιναν πριν τη Συμφωνία αυτή θα πρέπει, στο βαθμό που δεν ρυθμίζονται διαφορετικά από τις διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας, να τυγχάνουν χειρισμού στη συνιστώσα πολιτεία από το οποίο προέρχεται ο αιτητής.

² **Παρατήρηση:** Ο όρος Κύπρος σε αυτή την περίπτωση νοείται ως η νήσος της Κύπρου χωρίς τις Περιοχές των Βρετανικών Βάσεων.

³ **Παρατήρηση:** Το κριτήριο για το ασυμβίβαστο ή την αντίθεση με το διεθνές δίκαιο αναφέρετε σε κάθε νόμο, ο οποίος είναι από τη φύση του αντίθετος με το διεθνές δίκαιο. Αυτή η αναφορά, όπως και όλο το άρθρο, δεν επηρεάζει το θέμα της νομιμότητας ή του καθεστώτος των σχετικών αρχών σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

⁴ **Παρατήρηση:** Θέματα ιθαγένειας, μετανάστευσης και περιουσιών που επηρεάστηκαν από τα γεγονότα από το 1963 και μετά αντιμετωπίζονται συνολικά από αυτή τη Συμφωνία η εγκυρότητα των νόμων που προϋπήρχαν της έναρξης ισχύος αυτής της Συμφωνίας σχετικά με τα θέματα αυτά παύει, εκτός εάν είναι σύμφωνοι με τις σχετικές διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας.

Άρθρο 14 Προσαρτήματα

Τα πιο πάνω κύρια άρθρα περιγράφονται σε λεπτομερή νομική γλώσσα στα Προσαρτήματα τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Συμφωνίας.

Προσάρτημα Ι: ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ Ι: ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΑΡΘΡΑ

Άρθρο 1 Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία

1. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος με μια ενιαία διεθνή νομική προσωπικότητα και μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση και αποτελείται από δύο συνιστώσες πολιτείες, ήτοι την Ελληνοκυπριακή πολιτεία και τη Τουρκική πολιτεία.
2. Η ανεξαρτησία, η εδαφική ακεραιότητα, η ασφάλεια και η συνταγματική τάξη της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας διασφαλίζεται και είναι σεβαστή από όλους.
3. Η ένωση της Κύπρου εν όλω ή εν μέρει με οποιαδήποτε άλλη χώρα, η οποιαδήποτε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης και η οποιαδήποτε άλλη μονομερής τροποποίηση της τάξης πραγμάτων που εγκαθιδρύεται από τη Θεμελιώδη Συμφωνία και το παρόν Σύνταγμα απαγορεύεται.
4. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα οργανωθεί δυνάμει του παρόντος Συντάγματος, σύμφωνα με τις βασικές αρχές του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας, της αντιπροσωπευτικής δημοκρατικής διακυβέρνησης, της πολιτικής ισότητας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, της διζωνικότητας και του ισότιμου καθεστώτος των συνιστωσών πολιτειών.

Άρθρο 2 Οι συνιστώσες πολιτείες

1. Οι συνιστώσες πολιτείες είναι ισότιμες. Κάθε συνιστώσα πολιτεία ασκεί την εξουσία της εντός των ορίων του παρόντος Συντάγματος και των εδαφικών συνόρων της, όπως ορίζονται στους χάρτες που είναι συνημμένοι στο παρόν Σύνταγμα.
2. Η ταυτότητα, η εδαφική ακεραιότητα, η ασφάλεια και η συνταγματική τάξη των συνιστωσών πολιτειών θα διασφαλίζεται και θα γίνεται σεβαστή από όλους.
3. Οι συνιστώσες πολιτείες θα αυτοοργανωθούν ελεύθερα εντός των ορίων του παρόντος Συντάγματος και σύμφωνα με τις βασικές αρχές του κράτους δικαίου, της

δημοκρατίας και της αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης, σύμφωνα με το δικό τους Σύνταγμα.

ΜΕΡΟΣ II: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3 Το Σύνταγμα ως υπέρτατος νόμος

1. Το παρόν Σύνταγμα, το οποίο υιοθετήθηκε με δημοκρατικές διαδικασίες από τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους με την εκφρασθείσα χωριστά κοινή τους βούληση, είναι ο υπέρτατος νόμος της χώρας και είναι δεσμευτικό για όλες τις αρχές της ομοσπονδίας και των συνιστωσών πολιτειών. Κάθε πράξη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή οποιασδήποτε εκ των συνιστωσών πολιτειών που αντίκειται στο παρόν Σύνταγμα θα είναι άκυρη και χωρίς αποτέλεσμα.
2. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα σέβεται πλήρως και δεν θα παραβιάζει τις εξουσίες και τις λειτουργίες των συνιστωσών πολιτειών, όπως προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα. Κάθε συνιστώσα πολιτεία θα σέβεται πλήρως και δεν θα παραβιάζει τις εξουσίες και τις λειτουργίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της άλλης συνιστώσας πολιτείας, όπως προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα. Δεν θα υπάρχει ιεραρχία μεταξύ των ομοσπονδιακών νόμων και των νόμων των συνιστωσών πολιτειών⁵.
3. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα τηρεί το παρόν Σύνταγμα και θα διασφαλίζει ότι γίνεται απόλυτα σεβαστό από τα άλλα ομοσπονδιακά όργανα και τις συνιστώσες πολιτείες.

Άρθρο 4 Κράτος Δικαίου

1. Ο νόμος είναι η βάση και η οριοθέτηση όλων των πράξεων της κυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα.
2. Όλες οι πράξεις της κυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα θα συμμορφώνονται με τις αρχές του δημόσιου συμφέροντος, της αναλογικότητας και της καλής πίστης.
3. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση καθώς και οι συνιστώσες πολιτείες θα σέβονται το διεθνές δίκαιο, περιλαμβανομένων ομοσπονδιακής νομοθεσίας ή νομοθεσίας συνιστώσας πολιτείας.

⁵ **Παρατήρηση:** Το παρόν Σύνταγμα δίνει στο Ανώτατο Δικαστήριο την εξουσία να αποφασίζει ως προς την εγκυρότητα οποιουδήποτε νόμου.

Άρθρο 5 Ο κοσμικός χαρακτήρας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας

1. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, η ομοσπονδιακή της κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες είναι κοσμικά.
2. Οι θρησκευτικοί λειτουργοί δεν θα κατέχουν κατόπιν εκλογής ή διορισμού, πολιτικό ή δημόσιο αξίωμα.

Άρθρο 6 Αποστρατιωτικοποίηση της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας

1. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία και οι συνιστώσες πολιτείες της θα αποστρατιωτικοποιηθούν. Δεν θα υπάρχουν παραστρατιωτικές ή εφεδρικές δυνάμεις και δεν θα γίνεται στρατιωτική ή παραστρατιωτική εκπαίδευση πολιτών.
2. Η Κύπρος δεν θα διαθέτει το έδαφός της για διεθνείς στρατιωτικές επιχειρήσεις, εκτός εάν έχει τη συγκατάθεση των κυβερνήσεων αμφοτέρων των συνιστωσών πολιτειών.
3. Απαγορεύονται όλα τα όπλα, εκτός από τα αδειούχα όπλα άθλησης και η προσπάθεια όπλων, εκτός εκείνων που παρέχονται με βάση ειδικό νόμο, θα αποτελεί αδίκημα που επιφέρει υποχρεωτική ποινή τουλάχιστον τριετούς φυλάκισης.
4. Οι συνιστώσες πολιτείες θα απαγορεύουν δια νόμου τη βία και την υποκίνηση βίας κατά της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, των συνιστωσών πολιτειών ή των εγγυητριών δυνάμεων και δεν θα ανέχονται τέτοιου είδους πράξεις από πρόσωπα, ομάδες ή οργανισμούς που λειτουργούν εντός των συνόρων τους.
5. Οι διατάξεις του παρόντος Άρθρου δεν επηρεάζουν τις διατάξεις της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης, της Συνθήκης Εγγυήσεως, της Συνθήκης Συμμαχίας, τους όρους εντολής της ειρηνευτικής αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος σχετικά με τις αστυνομικές αρχές της ομοσπονδίας και των συνιστωσών πολιτειών και την Κοινή Υπηρεσία Ερευνών.

Άρθρο 7 Έδρα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης

Η έδρα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης θα είναι η ευρύτερη Λευκωσία.

Άρθρο 8 Σημαίες και ύμνοι

1. Η σημαία της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι όπως επισυνάπτεται στο παρόν Σύνταγμα. Το μήκος της θα είναι ενάμιση φορά μεγαλύτερο από το ύψος της. Αποτελείται από πέντε οριζόντιες λωρίδες διαφορετικού πλάτους.

- a. Η κορυφαία λωρίδα είναι μπλέ (Pantone 2728 C ή ισοδύναμο) και είναι 4/20 του ύψους της σημαίας.
- b. Η δεύτερη λωρίδα είναι λευκή και είναι 1/20 του ύψους της σημαίας.
- c. Η Τρίτη λωρίδα είναι κίτρινη (Pantone 123 C ή ισοδύναμο) και είναι 10/20 του ύψους της σημαίας.
- d. Η τέταρτη λωρίδα είναι άσπρη και είναι 1/20 του ύψους της σημαίας.
- e. Η κάτω λωρίδα είναι κόκκινη (Pantone 485 C ή ισοδύναμο) και είναι 4/20 του ύψους της σημαίας.

Η σημαία αυτή θα αναρτάται μόνη της ή μαζί με τη σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ομοσπονδιακά κυβερνητικά κτίρια.

2. Ο ύμνος της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ο επισυναπτόμενος στο παρόν Σύνταγμα.

3. Οι συνιστώσες πολιτείες θα έχουν τους δικούς τους ύμνους και τη δική τους σημαία. Η σημαία έκαστης συνιστώσας πολιτείας θα αναρτάται στα κυβερνητικά κτίρια της συνιστώσας πολιτείας μαζί και κατά τον ίδιο τρόπο με τη σημαία της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και, εφόσον προβλέπεται από τη νομοθεσία της συνιστώσας πολιτείας, μαζί με τη σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ουδεμία άλλη σημαία θα αναρτάται σε κυβερνητικά κτίρια ή δημόσια περιουσία⁶.

Άρθρο 9 Οι επίσημες γλώσσες και η δημοσίευση των επίσημων νόμων

1. Οι επίσημες γλώσσες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η Ελληνική και η Τουρκική. Η χρήση της Αγγλικής για επίσημους σκοπούς θα ρυθμίζεται από το νόμο.
2. Οι νομοθετικές, εκτελεστικές, διοικητικές και δικαστικές πράξεις και τα έγγραφα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης θα συντάσσονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες και, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά, θα εκδίδονται δια δημοσιεύσεως στην Επίσημη

⁶ **Διευκρίνιση:** Αυτό δεν εμποδίζει την ανάρτηση εθνικών σημαιών με την ευκαιρία επίσημων επισκέψεων ξένων αξιωματούχων.

Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας σε όλες τις επίσημες γλώσσες.

3. Όλα τα πρόσωπα θα έχουν το δικαίωμα να απευθύνονται στις αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.
4. Οι επίσημες γλώσσες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα διδάσκονται υποχρεωτικά σε όλους τους μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Άρθρο 10 Επίσημες Αργίες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας

1. Η Εθνική Επέτειος της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι η ημέρα της διεξαγωγής των δημοψηφισμάτων για τη Θεμελιώδη Συμφωνία και θα τηρείται ως αργία.
2. Εκτός από τις Κυριακές, οι πιο κάτω επίσημες αργίες θα τηρούνται σε ολόκληρη την Κύπρο:
 - a. 1^η Ιανουαρίου(Πρωτοχρονιά)
 - b. 1^η Μαΐου (Πρωτομαγιά)
 - c. 9^η Μαΐου (Ημέρα της Ευρώπης)
 - d. 25^η Δεκεμβρίου(Χριστούγεννα)
 - e. Μεγάλη Παρασκευή
 - f. Δευτέρα του Πάσχα
 - g. Η πρώτη ημέρα του Ραμαζανιού/Sheker Bayram
 - h. Η πρώτη ημέρα του Kurban Bayram
 - i. Η ημέρα γέννησης του Προφήτη Μωάμεθ
3. Κάθε συνιστώσα πολιτεία θα ορίσει και θα τηρεί τις δικές της αργίες πέραν των αργιών της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας. Τέτοιες αργίες θα σέβονται το πνεύμα της Θεμελιώδους Συμφωνίας και τη νέα σχέση μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.
4. Οι ομοσπονδιακοί δημόσιοι υπάλληλοι θα έχουν το δικαίωμα να τηρούν, επιπρόσθετα από τις πιο πάνω αργίες, τις επίσημες αργίες της μιας ή της άλλης συνιστώσας πολιτείας.

ΜΕΡΟΣ III: ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο 11 Θεμελιώδη δικαιώματα

1. Σύμφωνα με το Άρθρο 4(3) του παρόντος Συντάγματος, τα ανθρώπινα και θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτής που ισχύουν για την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Συντάγματος(κατάλογος επισυνάπτεται ως Παράρτημα). Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος Συντάγματος.
2. Δεν θα υπάρχει οποιαδήποτε διάκριση σε βάρος οποιουδήποτε προσώπου λόγω του φύλου, της εθνικής ή θρησκευτικής του ταυτότητας ή της εσωτερικής ιδιότητας του πολίτη συνιστώσας πολιτείας.
3. Θα υπάρχει ελευθερία διακίνησης και ελευθερία διαμονής σε όλη την Κύπρο, εκτός εάν προβλέπεται ρητώς διαφορετικά στο παρόν Σύνταγμα ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ή Συνταγματικού Νόμου.
4. Τα δικαιώματα των θρησκευτικών μειονοτήτων, ήτοι των Μαρωνιτών, των Λατίνων και των Αρμενίων θα διαφυλάσσονται. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες, εντός της αντίστοιχης σφαίρας αρμοδιοτήτων τους, θα παραχωρούν στις μειονότητες το καθεστώς και τα δικαιώματα που προβλέπονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση-Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και ειδικότερα, το δικαίωμα να διαχειρίζονται τις δικές τους πολιτισμικές, θρησκευτικές και εκπαιδευτικές υποθέσεις και να αντιπροσωπεύονται στο νομοθετικό σώμα.
5. Οι Ελληνοκύπριοι που διαμένουν στα χωριά της Καρπασία Ριζοκάρπασο/Dipkarpaz, Γιαλούσα /Yeni Erenkoy, Αγία Τριάδα/ Sipahi, Μελάναργα/ Adacay, και οι Τουρκοκύπριοι που διαμένουν στα χωριά της Τηλλυρίας Αμαδιές/ Gunebakan, Λιμνήτης/ Yesikyirmak, Σελέμανι/ Seleymaniye,Ξερόβουνος / Kurutepe, Καραβοστάσι/Gemikonagi, Άγιος Γεώργιος /Madenlikoy και Κόκκινα / Erenkoy, καθώς και στα χωριά της Μεσσαορίας Πύλα/ Pile, Σκυλλούρα/ Yilmazkoy και Άγιος Βασίλειος / Turkeli, θα απολαμβάνουν το δικαίωμα, εντός των συνιστωσών πολιτειών όπου βρίσκονται τα εν λόγω χωριά, να διαχειρίζονται τις δικές τους πολιτισμικές, θρησκευτικές και εκπαιδευτικές υποθέσεις, να αντιπροσωπεύονται στο νομοθετικό σώμα της συνιστώσας πολιτείας, και να επιζητείται η συμβουλή τους για ζητήματα που αφορούν τις ζώνες και το σχεδιασμό των χωριών τους. Οι κάτοικοι του

χωριού Κορμακίτης θα απολαμβάνουν ίσης μεταχείρισης με τους κατοίκους της Τουρκοκυπριακής πολιτείας με μακρά διαμονή σ' ότι αφορά την αγορά και πώληση περιουσιών που βρίσκονται εντός της Τουρκοκυπριακής πολιτείας και των ορίων του χωριού Κορμακίτης κατά το 1960.

Άρθρο 12 Ιθαγένεια

1. Υπάρχει μία ενιαία κυπριακή ιθαγένεια.
2. Όλα τα πρόσωπα που κατέχουν την κυπριακή ιθαγένεια θα απολαμβάνουν επίσης την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη συνιστώσας πολιτείας, όπως προβλέπεται από το Συνταγματικό Νόμο. Η εν λόγω ιδιότητα είναι συμπληρωματική και δεν αντικαθιστά την Κυπριακή ιθαγένεια. Μόνο οι Κύπριοι πολίτες θα απολαμβάνουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη συνιστώσας πολιτείας.
3. Όπου οποιαδήποτε διάταξη του παρόντος Συντάγματος ή της Θεμελιώδους Συμφωνίας αναφέρεται στην καταγωγή προσώπου (ή την προέλευση του) από συνιστώσα πολιτεία, το κριτήριο είναι η κατοχή εσωτερικής ιδιότητας του πολίτη συνιστώσας πολιτείας. Ουδείς θα μπορεί να έχει την εσωτερική ιδιότητα πολίτη και των δύο συνιστωσών πολιτειών.

Άρθρο 13 Άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων

Οι πολίτες της Κύπρου ηλικίας τουλάχιστον 18 ετών θα απολαμβάνουν πολιτικά δικαιώματα σε ομοσπονδιακό επίπεδο, και θα τα ασκούν σύμφωνα με την εσωτερική ιδιότητα πολίτη συνιστώσας πολιτείας.

ΜΕΡΟΣ IV: Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

Άρθρο 14 Αρμοδιότητες και λειτουργίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης

1. Σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα ασκεί τις νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες στα ακόλουθα θέματα:
 - i. Εξωτερικές σχέσεις, περιλαμβανομένης της συνομολόγησης διεθνών συνθηκών και της αμυντικής πολιτικής⁷
 - ii. Σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση⁸

⁷ **Παραπομπή:** Η αμυντική πολιτική θα πρέπει να διαμορφώνεται και να ασκείται με βάση τις συμφωνηθείσες διευθετήσεις ασφαλείας και τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κύπρου.

- iii. Αρμοδιότητες της Κεντρικής Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης νομίσματος, της νομισματικής πολιτικής και των τραπεζικών ρυθμίσεων
 - iv. Ομοσπονδιακά χρηματοοικονομικά θέματα, συμπεριλαμβανομένου του προϋπολογισμού και όλης της έμμεσης φορολογίας (περιλαμβανομένων των τελωνείων και φόρων καταναλώσεως), και της ομοσπονδιακής οικονομικής και εμπορικής πολιτικής
 - v. Φυσικοί πόροι, περιλαμβανομένων των υδάτινων πόρων⁹
 - vi. Μετεωρολογία, αεροπορία¹⁰, διεθνής ναυτιλία και η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα και χωρικά ύδατα¹¹ της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας
 - vii. Επικοινωνίες (περιλαμβανομένης της έκδοσης διαβατηρίων) και μετανάστευση (περιλαμβανομένου του ασύλου, της απέλασης και έκδοσης αλλοδαπών)
 - viii. Πάταξη της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών, του ξεπλύματος παράνομου χρήματος και του οργανωμένου εγκλήματος
 - ix. Απονομή χάριτος και αμνηστίας (εκτός από εγκλήματα που αφορούν τη μια μόνο συνιστώσα πολιτεία¹²)
 - x. Πνευματική ιδιοκτησία και μέτρα και σταθμά, και
 - xi. Αρχαιότητες
2. Συναφώς προς τις πιο πάνω αρμοδιότητες και τις άλλες διατάξεις του παρόντος Συντάγματος, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα ασκεί νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες σχετικά με την ομοσπονδιακή διοίκηση (περιλαμβανομένων της δημόσιας υπηρεσίας, της ομοσπονδιακής αστυνομίας, καθώς και των ανεξάρτητων οργανισμών και αξιωματούχων) τις ομοσπονδιακές εκλογές και τα δημοψηφίσματα, ποινικά αδικήματα κατά παράβαση των ομοσπονδιακών νόμων την ομοσπονδιακή απονομή δικαιοσύνης, την ομοσπονδιακή περιουσία, περιλαμβανομένων των δημοσίων έργων για ομοσπονδιακή απονομή δικαιοσύνης, την ομοσπονδιακή

⁸ **Παρατήρηση:** Η εξουσία αυτή εξουσιοδοτεί την ομοσπονδιακή κυβέρνηση να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για τη συμμετοχή της Κύπρου στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, την Κοινή Αμυντική Πολιτική (μη στρατιωτικά θέματα) και Πολιτική Ασφάλειας και τη "στενότερη συνεργασία" στο πνεύμα της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁹ **Παρατήρηση:** Η αλιεία και η γεωργία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των συνιστωσών πολιτειών

¹⁰ **Παρατήρηση:** Σύμφωνα με την αρχή *eiusdem generis*, καλύπτει όλα τα θέματα που αφορούν στην αεροπορία, περιλαμβανομένου του εναέριου χώρου της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και της Περιοχής Πληροφοριών Πτήσεων[flight information(FIR)]. Αυτό δεν προδικάζει την ιδιοκτησία των αεροδρομίων ή αεροπορικών εταιρειών.

¹¹ **Παρατήρηση:** Σύμφωνα με την αρχή *eiusdem generis*, καλύπτει όλα τα θέματα που ρυθμίζει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θαλάσσης του 1982. Αυτό δεν προδικάζει την ιδιοκτησία των λιμανιών.

¹² **Παρατήρηση:** Η επιφύλαξη αυτή εννοεί τα εγκλήματα κατά της έννομης τάξης μιας συνιστώσας πολιτείας στα οποία(όλοι) οι δράστες και τα θύματα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία.

περιουσία, περιλαμβανομένων των δημοσίων έργων για ομοσπονδιακές εγκαταστάσεις και απαλλοτριώσεις καθώς επίσης και παρόμοια θέματα που είναι σαφώς συναφή με καθορισμένες εξουσίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

3. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα αναθέτει, όπου ενδείκνυται, την εφαρμογή των νόμων, περιλαμβανομένης της είσπραξης συγκεκριμένων φόρων, στις αρχές των συνιστωσών πολιτειών.
4. Οι υποχρεώσεις της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας με βάση διεθνείς συνθήκες θα εφαρμόζονται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή την αρχή της συνιστώσας πολιτείας, η οποία έχει νομοθετική εξουσία στο θέμα στο οποίο αφορά η συνθήκη.
5. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα παρέχει στις συνιστώσες πολιτείες ένα μέρος των εσόδων της από την έμμεση φορολογία, όπως προβλέπεται από νόμο ειδικής πλειοψηφίας.

Άρθρο 15 Αρμοδιότητες και καθήκοντα των συνιστωσών πολιτειών

1. Οι συνιστώσες πολιτείες εντός των ορίων του παρόντος Συντάγματος θα ασκούν κυριαρχικά, εντός των εδαφικών τους συνόρων, όλες τις αρμοδιότητες και λειτουργίες τις οποίες το παρόν Σύνταγμα δεν αναθέτει στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση¹³.
2. Οι συνιστώσες πολιτείες θα έχουν πρωτογενή ποινική δικαιοδοσία αναφορικά με ποινικά αδικήματα κατά παράβαση ομοσπονδιακών νόμων, εκτός εάν τέτοια δικαιοδοσία επιφυλάσσεται για το Ανώτατο Δικαστήριο με βάση ομοσπονδιακή νομοθεσία.
3. Οι αστυνομικές αρχές μιας συνιστώσας πολιτείας θα έχουν τη βάση τους και θα λειτουργούν αποκλειστικά εντός αυτού¹⁴ και θα είναι υπεύθυνες για την προστασία και την επιβολή του νόμου και της τάξης και της δημόσιας ασφάλειας εντός της εν λόγω συνιστώσας πολιτείας, περιλαμβανομένων ποινικών αδικημάτων κατά παράβαση ομοσπονδιακών νόμων, χωρίς επηρεασμό των αρμοδιοτήτων της ομοσπονδιακής αστυνομικής αρχής και της Κοινής Υπηρεσίας Ερευνών. Συνταγματικός νόμος θα ρυθμίζει τη δύναμη και τον εξοπλισμό των αστυνομικών αρχών συνιστώσας πολιτείας. Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ της ομοσπονδιακής

¹³ **Παρατήρηση:** Αυτές περιλαμβάνουν την ασφάλεια, την έννομη τάξη και την απονομή δικαιοσύνης εντός των εδαφικών τους συνόρων.

¹⁴ **Παρατήρηση:** Χωρίς αυτό να επηρεάζει το δικαίωμα καταδίωξης, όπως συμφωνήθηκε στη Συμφωνία Συνεργασίας για θέματα αστυνομικής φύσεως.

κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών θα προβλέπει για την συνεργασία σε αστυνομικά θέματα.

Άρθρο 16 Συνεργασία και συντονισμός

1. Όπου προβλέπεται ρητώς από το παρόν Σύνταγμα, τα νομοθετικά θέματα θα μπορούν να ρυθμίζονται από τους Συνταγματικούς Νόμους κατά τρόπο δεσμευτικό για την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τις συνιστώσες πολιτείες. Οι εν λόγω νόμοι θα εγκρίνονται από το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο και τα νομοθετικά σώματα των συνιστωσών πολιτειών, σύμφωνα με διαδικασίες καθοριζόμενες σε Συνταγματικό Νόμο και θα υπερισχύουν έναντι οποιωνδήποτε άλλων ομοσπονδιακών νόμων ή νόμων των συνιστωσών πολιτειών.
2. Οι συνιστώσες πολιτείες δύνανται να συνάπτουν συμφωνίες μεταξύ τους ή με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Τέτοιες συμφωνίες μπορούν να δημιουργούν κοινούς οργανισμούς και θεσμούς για θέματα της αρμοδιότητας των συμβαλλόμενων μερών. Τέτοιες συμφωνίες θα έχουν την ίδια νομική ισχύ με τους Συνταγματικούς Νόμους, νοουμένου ότι έχουν εγκριθεί από το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο και τα νομοθετικά σώματα αμφοτέρων των συνιστωσών πολιτειών.
3. Οι συνιστώσες πολιτείες θα προσπαθούν να συντονίζουν ή να εναρμονίζουν την πολιτική και τη νομοθεσία τους και μέσω συμφωνιών, κοινών προτύπων και διαβουλεύσεων όπου είναι πρόπον, ιδιαίτερα στα ακόλουθα θέματα:
 - i. Τουρισμός
 - ii. Προστασία του περιβάλλοντος, χρήση και εξοικονόμηση ενέργειας
 - iii. Αλιεία και γεωργία
 - iv. Βιομηχανία και εμπόριο, περιλαμβανομένης της ασφάλισης, της προστασίας του καταναλωτή, των επαγγελματιών και των επαγγελματικών ενώσεων
 - v. Ορισμός ζωνών και χωροταξικό σχεδιασμός, περιλαμβανομένων χερσαίων μεταφορών
 - vi. Αθλητισμός και εκπαίδευση
 - vii. Υγεία, περιλαμβανομένου του ελέγχου καπνού, οινόπνευματων ποτών και φαρμάκων και κτηνιατρικών θεμάτων
 - viii. Κοινωνική ασφάλιση και εργασία
 - ix. Οικογενειακό, εταιρικό και ποινικό δίκαιο και
 - x. Αποδοχή εγκυρότητας εγγράφων.

4. Κάθε συνιστώσα πολιτεία ή οποιοσδήποτε κλάδος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης μπορεί να αρχίσει τη διαδικασία συντονισμού ή εναρμόνισης.
5. Συμφωνίες για τέτοιο συντονισμό ή τέτοια εναρμόνιση θα εγκρίνονται από τον αρμόδιο κλάδο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.
6. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα στηρίζει, τόσο οικονομικά όσο και διοικητικά τις προσπάθειες συνεργασίας μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών ή μεταξύ δήμων και χωριών που βρίσκονται σε διαφορετικές συνιστώσες πολιτείες.
7. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα δέχονται έγκυρα έγγραφα που εκδίδονται από κυβερνητικές αρχές, και εκπαιδευτικά, ιατρικά και άλλα δημόσια ιδρύματα.

Άρθρο 17 Κοινή Υπηρεσία Ερευνών

Θα υπάρχει μία Κοινή Υπηρεσία Ερευνών, η οποία θα απαρτίζεται από προσωπικό των ομοσπονδιακών αστυνομικών αρχών και των αρχών των συνιστωσών πολιτειών και θα αναφέρεται στον ομοσπονδιακό Γενικό Εισαγγελέα. Η σύνθεση και οι αρμοδιότητες, καθώς και η δύναμη και ο εξοπλισμός της ομοσπονδιακής αστυνομίας και αυτής των συνιστωσών πολιτειών θα ρυθμίζονται με Συνταγματικό Νόμο.

Άρθρο 18 Εξωτερικές Σχέσεις

1. Η Κύπρος θα διατηρεί ιδιαίτερους δεσμούς φιλίας με την Ελλάδα και την Τουρκία, σεβόμενη την ισορροπία που καθιερώνεται με τη Συνθήκη Εγγυήσεως, τη Συνθήκη Συμμαχίας και τη Θεμελιώδη Συμφωνία, και με συμφωνία με τους κατάλληλους όρους, θα τους παραχωρήσει μεταχείριση του πλέον ευνοουμένου κράτους, στο βαθμό που αυτό είναι συμβατό με τις υποχρεώσεις της ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης.
2. Θα επιζητείται η συμβολή των συνιστωσών πολιτειών σχετικά με ομοσπονδιακές αποφάσεις σε θέματα εξωτερικών σχέσεων που αφορούν τις αρμοδιότητές τους.
3. Οι συνιστώσες πολιτείες δύνανται να διορίζουν εκπροσώπους για εμπορικά¹⁵ και πολιτιστικά θέματα¹⁶, οι οποίοι θα είναι διαπιστευμένοι ως μέλη των διπλωματικών αποστολών της Κύπρου.
4. Οι συνιστώσες πολιτείες δύνανται επίσης να συνάπτουν συμφωνίες για εμπορικά¹⁷ και πολιτιστικά θέματα¹⁸ με τις αρχές κρατών που έχουν σχέσεις με την

¹⁵ Παρατήρηση: Τα εμπορικά θέματα περιλαμβάνουν οικονομικές επενδύσεις και χρηματοδοτική βοήθεια.

¹⁶ Παρατήρηση: Τα πολιτιστικά θέματα περιλαμβάνουν τις τέχνες, την εκπαίδευση και τον αθλητισμό.

Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, νοουμένου ότι τέτοιες συμφωνίες δεν επηρεάζουν δυσμενώς την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, την εξουσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της άλλης συνιστώσας πολιτείας και είναι συμβατές με την ιδιότητα της Κύπρου ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Κατά την άσκηση των εξουσιών που παρέχονται με τις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου, θα τηρούνται οι ακόλουθες διαδικασίες:
 - a. Οι συνιστώσες πολιτείες θα χρησιμοποιούν το ομοσπονδιακό υπουργείο εξωτερικών για επαφές σε πολιτικό επίπεδο με ξένες κυβερνήσεις, και
 - b. Οι συνιστώσες πολιτείες ή δύνανται να έχουν απευθείας επαφές με συνιστώσες ή υπο-οντότητες ή υποτελείς αρχές άλλων κρατών. Σε αυτή την περίπτωση θα ενημερώνουν το ομοσπονδιακό υπουργείο εξωτερικών για την έναρξη διαπραγματεύσεων για οποιοδήποτε συμφωνία με τις εν λόγω αρχές και θα εξακολουθούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την πάροδο και την έκβαση αυτών των διαπραγματεύσεων.
6. Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών για τις εξωτερικές σχέσεις θα ρυθμίζει την εφαρμογή αυτού του άρθρου.

Άρθρο 19 Η Κύπρος ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Οι κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών θα συμμετέχουν στη διαμόρφωση της πολιτικής της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
3. Η Κύπρος θα εκπροσωπείται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση στους τομείς της αρμοδιότητάς της ή στις περιπτώσεις που κάποιο θέμα αφορά κυρίως κάποιο τομέα της αρμοδιότητάς της. Στις περιπτώσεις που κάποιο θέμα εμπίπτει κυρίως ή αποκλειστικά σε τομέα της αρμοδιότητας των συνιστωσών πολιτειών, η Κύπρος μπορεί να εκπροσωπηθεί από εκπρόσωπο είτε της ομοσπονδιακής κυβέρνησης είτε της συνιστώσας πολιτείας, με την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος είναι σε θέση να δεσμεύσει την Κύπρο.
4. Οι υποχρεώσεις της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εκπληρώνονται από το ομοσπονδιακό όργανο ή το όργανο των συνιστωσών πολιτειών, το οποίο έχει τη νομοθετική εξουσία στον τομέα που

¹⁷ **Παρατήρηση:** Τα εμπορικά θέματα περιλαμβάνουν οικονομικές επενδύσεις και χρηματοδοτική βοήθεια.

¹⁸ **Παρατήρηση:** Τα πολιτιστικά θέματα περιλαμβάνουν τις τέχνες, την εκπαίδευση και τον αθλητισμό.

αναφέρεται η υποχρέωση¹⁹. Στις περιπτώσεις που το κοινοτικό κεκτημένο προβλέπει τη δημιουργία ενιαίων εθνικών διοικητικών δομών, οι δομές αυτές και οι απαραίτητοι κανονισμοί θα θεσπίζονται σε επίπεδο ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Στις περιπτώσεις στις οποίες το κοινοτικό κεκτημένο επιβάλλει τη δημιουργία συντονιστικών σωμάτων ή σωμάτων συνεργασίας, τα σώματα αυτά θα εγκαθιδρύονται με Συμφωνίες Συνεργασίας. Η εγκαθίδρυση άλλων διοικητικών δομών αναγκαίων για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου θα αποφασίζεται με βάση το κριτήριο της αποδοτικότητας.

5. Εάν μια συνιστώσα πολιτεία παραλείπει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των αρμοδιοτήτων της και η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, μετά από κοινοποίηση όχι λιγότερη των 90 ημερών(ή μικρότερη περίοδο εάν είναι απαραίτητη, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης), θα λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα στη θέση της παραβαίνουσας συνιστώσας πολιτείας, τα οποία μέτρα θα ισχύουν μέχρις ότου η εν λόγω συνιστώσα πολιτεία εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της.
6. Οι παράγραφοι 2-5 του παρόντος άρθρου θα αποτελέσουν το αντικείμενο Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών.
7. Κάθε νέα συνθήκη ή συμφωνία με τη Ευρωπαϊκή Ένωση και τροποποιήσεις στις συνθήκες ίδρυσης της Ευρωπαϊκής ή πράξεις προσχώρησης οποιωνδήποτε αιτούντων κρατών προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ή οποιαδήποτε συμφωνία που συνομολογείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με τα κράτη-μέλη, θα επικυρώνονται από την Κύπρο, εκτός εάν στην επικύρωση αντιτίθενται το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο και τα νομοθετικά σώματα αμφότερων των συνιστωσών πολιτειών. Ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος του Προεδρικού Συμβουλίου θα έχει δικαίωμα να υπογράψει τα αντίστοιχα έγγραφα επικύρωσης και να δεσμεύει, με τον τρόπο αυτό, την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία.
8. Ουδεμία διάταξη του παρόντος Συντάγματος θα καθιστά άκυρους νόμους, πράξεις ή μέτρα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή των συνιστωσών πολιτειών που

¹⁹ **Παρατήρηση:** Οι ποινές, τα πρόστιμα ή οι αποζημιώσεις που επιβάλλονται στην Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία από τα Δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα βαρύνουν την υπεύθυνη ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή τη σχετική συνιστώσα πολιτεία.

απαιτούνται από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή θα εμποδίζει νόμους, πράξεις ή μέτρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή θεσμούς της να έχουν ισχύ νόμου σε όλη την έκταση της Κύπρου.

ΜΕΡΟΣ V: ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Άρθρο 20 Εκλεξιμότητα και ασυμβατότητα και εκτέλεση καθηκόντων

1. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από το παρόν Σύνταγμα ή νόμο, πρόσωπο θεωρείται ότι κατέχει τα προσόντα για να εκλεγεί ή να διοριστεί να υπηρετήσει τα ομοσπονδιακά όργανα, εάν είναι πολίτης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους.
2. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από το παρόν Σύνταγμα ή νόμο, ουδέν πρόσωπο δύναται να είναι μέλος σε περισσότερους από ένα κλάδο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της κυβέρνησης μιας συνιστώσας πολιτείας.
3. Τα πρόσωπα που εκλέγονται ή διορίζονται για να υπηρετούν σε ομοσπονδιακά όργανα θα ενεργούν με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Άρθρο 21 Ομοσπονδιακή κυβέρνηση: ασυλία και απαλλαγές

1. Τα μέλη του Κοινοβουλίου, το Προεδρικό Συμβούλιο, το Ανώτατο Δικαστήριο και το Διοικητικό Συμβούλιο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, καθώς και οι Ανεξάρτητοι Αξιωματούχοι θα απολαμβάνουν ασυλία ως προς τη σύλληψη ή τη δικαστική δίωξη, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από ομοσπονδιακό νόμο.
2. Η ομοσπονδιακή περιουσία που χρησιμοποιείται για επίσημους σκοπούς θα εξαιρείται από την εφαρμογή της νομοθεσίας των συνιστωσών πολιτειών, περιλαμβανομένης της φορολογικής νομοθεσίας. Τέτοια περιουσία θα υπάγεται στην άμεση και αποκλειστική δικαιοδοσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Οι συνιστώσες πολιτείες θα παρέχουν βοήθεια στις ομοσπονδιακές αστυνομικές αρχές για τη διασφάλιση της ασφάλειας της ομοσπονδιακής περιουσίας, που βρίσκεται εντός της εδαφικής τους περιοχής.

Τμήμα Α: Το Νομοθετικό Σώμα

1. Το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο θα αποτελείται από δύο Σώματα: τη Γερουσία και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.
2. Κάθε Σώμα θα απαρτίζεται από 48 μέλη, τα οποία εκλέγονται για πέντε χρόνια στη βάση αναλογικής αντιπροσώπευσης. Οι συνιστώσες πολιτείες θα αποτελούν εκλογικές περιφέρειες, εκτός εάν νόμος ειδικής πλειοψηφίας προβλέπει διαφορετικά, στην οποία περίπτωση κάθε περιφέρεια θα έχει τουλάχιστον 10 έδρες.
3. Η Γερουσία θα απαρτίζεται από ίσο αριθμό Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων γερουσιαστών. Θα εκλέγονται με αναλογικό σύστημα από τους Κυπρίους πολίτες οι οποίοι ψηφίζουν χωριστά ως Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι σύμφωνα με τη Νομοθεσία.
4. Η Βουλή των Αντιπροσώπων θα απαρτίζεται από Βουλευτές και από τις δύο συνιστώσες πολιτείες, οι δε έδρες θα κατανέμονται με βάση τον αριθμό των προσώπων που έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη συνιστώσας πολιτείας από κάθε συνιστώσα πολιτεία, νοουμένου ότι κάθε συνιστώσα πολιτεία θα λαμβάνει τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εδρών.

Οι μειονότητες των Μαρωνιτών, των Λατίνων και των Αρμενίων θα αντιπροσωπεύονται από έναν τουλάχιστον βουλευτή έκαστη. Τα μέλη αυτών των μειονοτήτων θα έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν για την εκλογή τέτοιων βουλευτών ανεξάρτητα από την εσωτερική ιδιότητα τους ως πολίτες συνιστώσας πολιτείας. Οι εν λόγω βουλευτές θα υπολογίζονται στο ποσοστό της συνιστώσας πολιτείας στο οποίο διαμένει η πλειοψηφία των μελών της αντίστοιχης μειονότητας.

Άρθρο 23 Οργάνωση

1. Ο νόμος θα ρυθμίσει το χρόνο και τη διάρκεια των τακτικών συνόδων του ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου. Ανά πάσα στιγμή, το Προεδρικό Συμβούλιο ή το ένα τέταρτο των παρισταμένων μελών οποιουδήποτε Σώματος δύναται να συγκαλέσει το Κοινοβούλιο σε έκτακτη σύνοδο.
2. Κάθε σώμα εκλέγει έναν Πρόεδρο και δύο Αντιπροέδρους, έναν από κάθε συνιστώσα πολιτεία, για περίοδο πέντε ετών. Οι Πρόεδροι των δύο Σωμάτων δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία, ούτε και δύο διαδοχικοί Πρόεδροι είτε του ενός είτε του άλλου νομοθετικού σώματος. Ο Αντιπρόεδρος που δεν προέρχεται

από την ίδια συνιστώσα πολιτεία από την οποία προέρχεται ο Πρόεδρος του αντίστοιχου Σώματος θα είναι ο Πρώτος Αντιπρόεδρος του Σώματος αυτού.

3. Κάθε Σώμα θα συγκροτεί τις δικές τους επιτροπές σύμφωνα με το νόμο.
4. Κάθε Σώμα θα απαιτεί την παρουσία της πλειοψηφίας των παρόντων μελών του για να λαμβάνει αποφάσεις.
5. Ο νόμος θα ρυθμίζει την υποχρέωση των μελών του Κοινοβουλίου να παρίστανται στις συνεδριάσεις καθώς και τις συνέπειες της παράλειψής τους να το πράξουν χωρίς εξουσιοδότηση.

Άρθρο 24 Εξουσίες

1. Το Κοινοβούλιο θα νομοθετεί και θα λαμβάνει αποφάσεις.
2. Το Κοινοβούλιο θα κυρώνει διεθνείς συνθήκες²⁰, εκτός όπου έχει εκχωρήσει την εξουσία αυτή στο Προεδρικό Συμβούλιο.
3. Το Κοινοβούλιο θα εκλέγει το Προεδρικό Συμβούλιο και θα εποπτεύει τη λειτουργία του.
4. Το Κοινοβούλιο δύναται με ειδική πλειοψηφία να παραπέμψει στο Ανώτατο Δικαστήριο για εκδίκαση κατηγορίες σχετικά με μέλη του Προεδρικού Συμβουλίου και των οργάνων των ανεξάρτητων θεσμών, καθώς και ανεξάρτητους αξιωματούχους, για σοβαρές παραβάσεις των καθηκόντων τους ή για σοβαρά εγκλήματα.
5. Το Κοινοβούλιο θα υιοθετεί τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό.

Άρθρο 25 Διαδικασία

1. Εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στο παρόν Σύνταγμα, οι αποφάσεις του Κοινοβουλίου απαιτούν την έγκριση και των δύο Σωμάτων με απλή πλειοψηφία των μελών που παρίστανται και ψηφίζουν, περιλαμβανομένου του ενός τετάρτου των γερουσιαστών κάθε συνιστώσας πολιτείας που παρίστανται και ψηφίζουν.
2. Ειδική πλειοψηφία που αποτελείται από τουλάχιστον τα δύο πέμπτα των παριστάμενων γερουσιαστών κάθε συνιστώσας πολιτείας, επιπρόσθετα μιας απλής πλειοψηφίας των βουλευτών που παρίστανται και ψηφίζουν, θα απαιτείται για:
 - α. Κύρωση διεθνών συμβάσεων για θέματα που εμπίπτουν στη νομοθετική αρμοδιότητα των συνιστωσών πολιτειών²¹.

²⁰ **Παρατήρηση:** Αυτό δεν επηρεάζει την έναρξη ισχύος, άμα τη υπογραφή της Συνθήκης μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με θέματα σχετιζόμενα με τη Νέα Τάξη Πραγμάτων στην Κύπρο, όπως προβλέπεται στο Προσάρτημα ΙΧ της Θεμελιώδους Συμφωνίας, από τους Συμπροέδρους, σύμφωνα με το άρθρο 55 του παρόντος Συντάγματος.

- β. Κύρωση συνθηκών και υιοθέτηση νόμων και κανονισμών που αφορούν στον εναέριο χώρο, την υφαλοκρηπίδα και τα χωρικά ύδατα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, περιλαμβανόμενης της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και της συνορεύουσας ζώνης(contiguous zone).
 - γ. Υιοθέτηση νόμων και κανονισμών που αφορούν στην ιθαγένεια, τη μετανάστευση, τους υδάτινους πόρους και τη φορολογία.
 - δ. Έγκριση του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού.
 - ε. Εκλογή του Προεδρικού Συμβουλίου και
 - στ. Άλλα θέματα τα οποία απαιτούν έγκριση με ειδική πλειοψηφία, σύμφωνα με άλλες διατάξεις του παρόντος Συντάγματος.
3. Νόμος θα προβλέπει ένα μηχανισμό συμβιβασμού μεταξύ των Σωμάτων του Κοινοβουλίου.

Τμήμα Β: Η Εκτελεστική Εξουσία

Άρθρο 26- Το Προεδρικό Συμβούλιο

1. Το αξίωμα του Αρχηγού Κράτους ανατίθεται στο Προεδρικό Συμβούλιο, το οποίο θα ασκεί την εκτελεστική εξουσία. Το Συμβούλιο θα συντίθεται από έξι μέλη με δικαίωμα ψήφου. Το Κοινοβούλιο δύναται να εκλέγει πρόσθετα μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου. Εκτός εάν αποφασίσει διαφορετικά με ειδική πλειοψηφία, θα εκλέξει τρία μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου.
2. Όλα τα μέλη του Προεδρικού Συμβουλίου θα εκλέγονται από το Κοινοβούλιο για μία καθορισμένη περίοδο πέντε ετών βάσει ενιαίου καταλόγου, με ειδική πλειοψηφία. Ο κατάλογος θα καθορίζει τα μέλη με δικαίωμα ψήφου.
3. Τα μέλη του Προεδρικού Συμβουλίου δεν θα κατέχουν άλλο δημόσιο ή ιδιωτική θέση.
4. Τα μέλη του Προεδρικού Συμβουλίου θα εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντά τους μετά τη λήξη της θητείας τους, μέχρι την εκλογή νέου Συμβουλίου.
5. Σε περίπτωση κένωσης θέσης του Συμβουλίου, θα εκλέγεται από το Κοινοβούλιο αντικαταστάτης με ειδική πλειοψηφία για το υπόλοιπο της θητείας.
6. Η σύνθεση του Προεδρικού Συμβουλίου θα είναι ανάλογη με τον αριθμό των προσώπων που έχουν την εσωτερική ιθαγένεια έκαστης συνιστώσας πολιτείας, αν και τουλάχιστον το ένα τρίτο των μελών με δικαίωμα ψήφου και το ένα τρίτο των

²¹ **Αναφορά:** Αυτό δεν επηρεάζει τους ειδικούς κανόνες που ορίζονται στο άρθρο 19(7) σχετικά με την επικύρωση των πράξεων της ΕΕ που απαιτούν ομοφωνία των κρατών-μελών της ΕΕ.

μελών χωρίς δικαίωμα ψήφου πρέπει να προέρχονται από την κάθε συνιστώσα πολιτεία.

7. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα προσπαθεί να λαμβάνει όλες τις αποφάσεις ομόφωνα. Όπου δεν επιτυγχάνεται ομοφωνία, θα λαμβάνει αποφάσεις με απλή πλειοψηφία των παρόντων και ψηφιζόντων μελών εκτός όπου προβλέπεται διαφορετικά στο παρόν Σύνταγμα. Τέτοια πλειοψηφία θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να περιλαμβάνει ένα τουλάχιστον μέλος από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Σε περίπτωση απουσίας, μέλος με δικαίωμα ψήφου δύναται να εξουσιοδοτήσει μέλος χωρίς δικαίωμα ψήφου να ασκήσει το δικαίωμα ψήφου του.
8. Ανεξάρτητα από το δικαίωμα ψήφου τα μέλη του Προεδρικού Συμβουλίου θα είναι ισότιμα. Οποιοδήποτε μέλος του Συμβουλίου δύναται να θέσει θέμα προς συζήτηση στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου.
9. Το Προεδρικό Συμβούλιο δύναται, όπου ενδείκνυται, να προσκαλεί τους επικεφαλής της κυβέρνησης των συνιστωσών πολιτειών να συμμετέχουν χωρίς ψήφο στις συνεδριάσεις του.
10. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα προτείνει υποψηφίους ή θα διορίζει μέλη στα όργανα της ΕΕ και σε διεθνείς οργανισμούς.

Άρθρο 27- Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου

1. Το Συμβούλιο θα αποφασίζει για την εναλλαγή των μελών του στο αξίωμα του Προέδρου και του Αντιπροέδρου. Εκτός εάν τα μέλη του Συμβουλίου με δικαίωμα ψήφου ομόφωνα αποφασίσουν διαφορετικά, θα ισχύουν οι ακόλουθες διευθετήσεις:
 - A) δύο μέλη του Συμβουλίου, που δεν προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία, θα εκλέγονται από το Συμβούλιο σε ενιαίο κατάλογο.
 - B) θα εναλλάσσονται στην άσκηση του αξιώματος του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου κάθε είκοσι ημερολογιακούς μήνες. Ο πρώτος Πρόεδρος του Συμβουλίου σε κάθε θητεία θα είναι το μέλος που προέρχεται από την πιο πολυάνθρωπη συνιστώσα πολιτεία.
2. Ο Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου θα αναλαμβάνει τα καθήκοντα του Προέδρου σε περίπτωση απουσίας ή προσωρινής ανικανότητας του Προέδρου.
3. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου θα συγκαλεί και θα προεδρεύει στις συνεδριάσεις του Προεδρικού Συμβουλίου.
4. Ούτε ο Πρόεδρος ούτε ο Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου θα έχουν νικώσα ψήφο.

Άρθρο 28- Τα Υπουργεία

1. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα κατανείμει τα Υπουργεία μεταξύ των μελών του. Δύναται να αποφασίσει ότι κάποια από τα μέλη του δεν θα έχουν χαρτοφυλάκιο.
2. Σε περιπτώσεις που το Συμβούλιο δεν μπορεί να λάβει απόφαση σε σχέση με την κατανομή των Υπουργείων, η επιλογή θα γίνεται βάσει της δύναμης των κομμάτων στη Γερουσία.
3. Οι επικεφαλής των Υπουργείων Εξωτερικών και Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία.
4. Οι επικεφαλής των υπουργείων θα ετοιμάζουν και θα εκτελούν τις αποφάσεις του Προεδρικού Συμβουλίου που αφορούν το υπουργείο τους.

Άρθρο 29- Εκπροσώπηση του Προεδρικού Συμβουλίου

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου θα εκπροσωπεί το Προεδρικό Συμβούλιο ως Αρχηγός Κράτους.
2. Κατά την εκπροσώπηση του Προεδρικού Συμβουλίου ως Αρχηγός Κράτους, ο Πρόεδρος θα παρίσταται σε επίσημες εκδηλώσεις, θα υπογράφει και θα λαμβάνει τα διαπιστευτήρια διπλωματικών αποστολών και θα απονέμει τις τιμητικές διακρίσεις της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.
3. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου θα εκπροσωπεί την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία σε συνδιασκέψεις αρχηγών κυβερνήσεων.
4. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, όταν εκπροσωπεί την Κύπρο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα συνοδεύεται από τον Αντιπρόεδρο.
5. Οι επικεφαλής των σχετικών Υπουργείων θα εκπροσωπούν την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία σε συνδιασκέψεις υπουργών κυβερνήσεων, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από νόμο ή σύμβαση μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών.
6. Στις περιπτώσεις που μια διεθνής σύνοδος είναι πιθανό να πραγματοποιηθεί θέματα ζωτικού ενδιαφέροντος για τη μια συνιστώσα πολιτεία και ο εκπρόσωπος του Συμβουλίου σε αυτή τη σύνοδο προέρχεται από την άλλη συνιστώσα πολιτεία, το Συμβούλιο, κατόπιν ειδικού αιτήματος από την πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου από την ενδιαφερόμενη συνιστώσα πολιτεία, θα διορίζει μέλος από αυτή τη συνιστώσα πολιτεία για να συνοδεύσει τον εκπρόσωπο του Συμβουλίου,

νοουμένου ότι αποστολές σε τέτοιες συνόδους δύνανται να περιλαμβάνουν περισσότερα από ένα πρόσωπα.

7. Οποιοσδήποτε εκπρόσωπος της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας σε διεθνείς συνόδους θα δεσμεύεται από τις αποφάσεις του Προεδρικού Συμβουλίου. Στις περιπτώσεις που το Συμβούλιο έχει διορίσει ένα από τα μέλη του για να συνοδεύσει τον εκπρόσωπο του Συμβουλίου σύμφωνα με την παράγραφο 5 του παρόντος Άρθρου, ο εκπρόσωπος της Κύπρου θα ασκεί οποιαδήποτε διακριτική ευχέρεια έχει μετά από συμφωνία με το μέλος αυτό.

Άρθρο 30- Ομοσπονδιακή διοίκηση

1. Η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, που θα απαρτίζεται από άνδρες και γυναίκες προερχόμενους ισάριθμα από κάθε συνιστώσα πολιτεία, θα έχει την εξουσία να διορίζει και να προάγει τους ομοσπονδιακούς δημόσιους υπαλλήλους. Θα λαμβάνει αποφάσεις σύμφωνα με το νόμο.
2. Η σύνθεση της δημόσιας υπηρεσίας, εκτός όπου ορίζεται διαφορετικά στο παρόν Σύνταγμα ή σε νόμο ειδικής πλειοψηφίας, θα είναι ανάλογη του πληθυσμού των συνιστωσών πολιτειών, ωστόσο τουλάχιστον το ένα τρίτο των δημόσιων υπαλλήλων σε κάθε επίπεδο της διοίκησης πρέπει να προέρχεται από την κάθε συνιστώσα πολιτεία.
3. Ομοσπονδιακούς δημόσιους υπάλληλους δεν μπορεί να υπηρετεί ταυτόχρονα ως δημόσιος υπάλληλος συνιστώσας πολιτείας.

Άρθρο 31-Ομοσπονδιακή Αστυνομία

Θα υπάρχει ομοσπονδιακή αστυνομία η οποία θα απαρτίζεται από προσωπικό που θα προέρχεται ισάριθμα από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Η ομοσπονδιακή αστυνομία θα ελέγχει τα σύνορα της Κύπρου και θα προστατεύει τους ομοσπονδιακούς αξιωματούχους, τα κτίρια και την περιουσία, καθώς επίσης και τους ξένους αξιωματούχους και τις διπλωματικές αποστολές.

ΤΜΗΜΑ Γ: Ανεξάρτητοι Αξιωματούχοι και Οργανισμοί

Άρθρο 32- Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου

1. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα αποτελεί τη νομισματική αρχή της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα εκδίδει νόμισμα, θα καθορίζει και θα εφαρμόζει τη

νομισματική πολιτική και θα ρυθμίζει και θα εποπτεύει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

2. Η Κεντρική Τράπεζα θα είναι ανεξάρτητη από άλλα τμήματα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και θα λειτουργεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. Ο πρωταρχικός στόχος της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου θα είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.
4. Τα όργανα της Κεντρικής Τράπεζας θα είναι ο Διοικητής και ο Υποδιοικητής, το Διοικητικό Συμβούλιο και η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής. Η σύνθεσή τους θα είναι η ακόλουθη:
 - α) ο Διοικητής και ο Υποδιοικητής δεν θα προέρχονται από την ίδια συνιστώσα πολιτεία. Θα διορίζονται από το Προεδρικό Συμβούλιο.
 - β) το Διοικητικό Συμβούλιο θα αποτελείται από πέντε μέλη, περιλαμβανομένων του Διοικητή και του Υποδιοικητή, με τουλάχιστον δύο μέλη τα οποία προέρχονται από την κάθε συνιστώσα πολιτεία. Το ένα μέλος δύναται να μην είναι Κύπριος.
 - γ) η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής θα αποτελείται από επτά μέλη, περιλαμβανομένων του Διοικητή και του Υποδιοικητή, καθώς και οποιοδήποτε τυχόν μέλος που δεν είναι Κύπριος, με τουλάχιστον τρία μέλη τα οποία προέρχονται από την κάθε συνιστώσα πολιτεία.

Όλες οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Νομισματικής Πολιτικής θα λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία. Νόμος θα ρυθμίζει οποιοδήποτε άλλο θέμα σε σχέση με το διορισμό των μελών στα όργανα της Κεντρικής Τράπεζας και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

5. Ο Διοικητής και ο Υποδιοικητής θα διορίζονται για θητεία επτά ετών. Τα άλλα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα διορίζονται για θητεία πέντε ετών και τα μέλη της Επιτροπής Νομισματικής Πολιτικής για περίοδο επτά ετών.
6. Στο πλαίσιο της ΕΕ οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες της Κεντρικής της Κύπρου δύνανται να μεταβιβαστούν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
7. Ο νόμος δύναται να προβλέπει την ίδρυση υποκαταστημάτων της Κεντρικής Τράπεζας σε κάθε συνιστώσα πολιτεία και την περίληψη των διευθυντών των υποκαταστημάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο της Κεντρικής Τράπεζας.

Άρθρο 3 Άλλοι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι

1. Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο βοηθός Γενικός Εισαγγελέας και ο Γενικός Ελεγκτής και ο βοηθός Γενικός Ελεγκτής θα είναι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι και δεν θα υπάγονται σε οποιοδήποτε υπουργείο. Θα διορίζονται από το Προεδρικό Συμβούλιο για μη ανανεώσιμη θητεία εννέα ετών αλλά όχι πέραν της συμπλήρωσης του εβδομηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους.
2. Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Γενικός Ελεγκτής δεν θα προέρχονται από τη ίδια συνιστώσα πολιτεία και το ίδιο ισχύει για το Γενικό Εισαγγελέα και τον Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα και το Γενικό Ελεγκτή και τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή.

Άρθρο 34-Το αξίωμα του Γενικού Εισαγγελέα και του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα

1. Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο βοηθός Γενικός Εισαγγελέας θα είναι ο Επικεφαλής και ο βοηθός Επικεφαλής, αντίστοιχα, της Ομοσπονδιακής Εισαγγελίας. Θα διορίζονται και θα αναλαμβάνουν το αξίωμα κατά τον ίδιο τρόπο και με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις όπως οι δικαστές του Ανώτατου Δικαστηρίου της Κύπρου και δεν θα απολύονται παρά μόνο για τους ίδιους λόγους και με τον ίδιο τρόπο όπως οι ως άνω δικαστές.
2. Ο Γενικός Εισαγγελέας, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα, θα είναι ο νομικός σύμβουλος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, θα ασκεί όλες τις άλλες εξουσίες και καθήκοντα που του ανατίθενται ή του επιβάλλονται από αυτό το Σύνταγμα ή δια νόμου.
3. Ο Γενικός Εισαγγελέας θα έχει την εξουσία, ασκούμενη σύμφωνα με την κρίση του, προς το δημόσιο συμφέρον να κινεί, να διεξάγει, να αναλαμβάνει και να συνεχίζει ή να διακόπτει οποιαδήποτε δικαστική διαδικασία που αφορά σε αδικήματα κατά του ομοσπονδιακού νόμου εναντίον οποιουδήποτε προσώπου της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.
4. Νόμος θα ρυθμίζει τις περαιτέρω πτυχές του αξιώματος του Γενικού Εισαγγελέα και του βοηθού Γενικού Εισαγγελέα.

Άρθρο 35-Το αξίωμα του Γενικού Ελεγκτή και του Βοηθού Γενικού Ελεγκτή

1. Ο Γενικός Ελεγκτής και ο Βοηθός Γενικός Ελεγκτής θα είναι ο Επικεφαλής και ο Βοηθός Επικεφαλής, αντίστοιχα, του Ομοσπονδιακού Ελεγκτικού Γραφείου. Θα είναι μέλη της ομοσπονδιακής δημόσιας υπηρεσίας και δεν θα αποχωρούν ούτε θα

απολύονται παρά μόνο για τους ίδιους λόγους και με τον ίδιο τρόπο όπως οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου.

2. Ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από το βοηθό Γενικό Ελεγκτή, θα ελέγχει εκ μέρους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης όλες τις πληρωμές και εισπράξεις, και θα διεξάγει λογιστικό έλεγχο και θα επιθεωρεί όλους τους λογαριασμούς χρημάτων και άλλων στοιχείων ενεργητικού που βρίσκονται υπό τη διαχείρισή της, καθώς και τις υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν, από ή με την εξουσιοδότηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, και για το σκοπό αυτό θα έχει δικαίωμα πρόσβασης σε όλα τα βιβλία, αρχεία και καταστάσεις που αφορούν αυτούς τους λογαριασμούς και στους τόπους όπου φυλάσσονται τέτοια στοιχεία ενεργητικού.
3. Ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από το Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, θα ασκεί όλες τις άλλες εξουσίες και θα εκτελεί όλες τις άλλες αρμοδιότητες και καθήκοντα που του ανατίθενται ή του επιβάλλονται δια νόμου. Ο Γενικός Ελεγκτής θα υποβάλλει στο Προεδρικό Συμβούλιο, ετησίως έκθεση σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων του σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα, και το Συμβούλιο θα μεριμνά για την κατάθεσή της ενώπιον του Κοινοβουλίου.

ΤΜΗΜΑ Δ: Η Δικαστική Εξουσία

Άρθρο 36- Το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου

1. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου θα αριθμεί ίσο αριθμό δικαστών από κάθε συνιστώσα πολιτεία. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα διορίζει τους δικαστές για μη ανανεώσιμη θητεία εννέα ετών, σύμφωνα με τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ορίζονται σε νόμο ειδικής πλειοψηφίας, ο οποίος θα ορίζει επίσης τον αριθμό των δικαστών.
2. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα έχει αποκλειστική δικαιοδοσία να αποφασίζει για διαφορές μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών και μεταξύ ενός ή και των δύο συνιστωσών πολιτειών και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, και μεταξύ οργάνων της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.
3. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα έχει, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα, την αποκλειστική δικαιοδοσία να αποφασίζει για το κύρος οποιουδήποτε ομοσπονδιακού νόμου ή νόμου των συνιστωσών πολιτειών και να επιλύει οποιοδήποτε ζήτημα τυχόν προκύψει σχετικά με την ιεραρχία των Συνταγματικών νόμων. Κατόπιν αιτήματος των δικαστηρίων των συνιστωσών πολιτειών ή άλλων ομοσπονδιακών αρχών ή

αρχών των συνιστωσών πολιτειών, μπορεί να ενεργεί ως άνω με τη μορφή δεσμευτικής γνωμοδότησης.

4. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα λειτουργεί ως εφετείο για όλες τις άλλες διαφορές που αφορούν την ερμηνεία ή κατ' ισχυρισμόν παράβαση της θεμελιώδους Συμφωνίας, του παρόντος Συντάγματος, των ομοσπονδιακών νόμων (περιλαμβανομένων των ομοσπονδιακών διοικητικών αποφάσεων) ή των συνθηκών που δεσμεύουν της Ενωμένη Δημοκρατία της Κύπρου²².
5. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα έχει πρωτογενή δικαιοδοσία για παραβάσεις του ομοσπονδιακού νόμου όπου τούτο προβλέπεται από την ομοσπονδιακή νομοθεσία.
6. Σε περίπτωση αδιεξόδου σε ένα από τα ομοσπονδιακά όργανα που εμποδίζει τη λήψη απόφασης, χωρίς την οποία η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή τα όργανα αυτής δεν μπορούν να λειτουργήσουν κανονικά, ή η απουσία της θα κατέληγε σε ουσιώδη παράβαση των υποχρεώσεων της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ανώτατο Δικαστήριο δύναται, κατόπιν αιτήσεως μέλους του Προεδρικού Συμβουλίου, του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου εκάτερου Κοινοβουλευτικού Σώματος ή του Γενικού Εισαγγελέα ή του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα, να εκδώσει προσωρινή απόφαση επί του θέματος, η οποία θα ισχύει μέχρι τη λήψη απόφασης επί του θέματος από το υπό αναφορά όργανο. Κατά την άσκηση της ως άνω εξουσίας του, το Ανώτατο Δικαστήριο θα ενεργεί με την πρέπουσα αυτοσυγκράτηση. Ο Νόμος για την Κεντρική Τράπεζα δύναται να εξαιρεί την Κεντρική Τράπεζα από αυτή την πρόνοια.
7. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα συνεδριάζει ως Συνταγματικό Δικαστήριο ή ως Δικαστήριο Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Δικαιοδοσίας. Οι Δικαστές θα διορίζονται για να υπηρετούν είτε στο Συνταγματικό Δικαστήριο είτε στο Δικαστήριο Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Δικαιοδοσίας. Νόμος θα καθορίζει τον αριθμό των δικαστών που υπηρετούν στο κάθε δικαστήριο, τις αρμοδιότητες του κάθε δικαστηρίου, το διαχωρισμό των δύο δικαστηρίων σε τμήματα, καθώς και οποιοδήποτε δικαίωμα έφεσης εντός οποιοδήποτε των δύο δικαστηρίων ή από το Δικαστήριο Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Νομοθεσίας στο Συνταγματικό Δικαστήριο.

²² **Παρατήρηση:** Περιλαμβάνουν της Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και θεμελιωδών Ελευθεριών του 1950 και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα της που ισχύουν στην Κύπρο.

8. Το Ανώτατο Δικαστήριο θα προσπαθεί να καταλήγει σε ομόφωνες αποφάσεις και θα εκδίδει κοινές αποφάσεις. Ωστόσο, όλες οι αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου δυνατό να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία όπως ορίζει ο νόμος.

ΜΕΡΟΣ VI: ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Άρθρο 37- Τροποποιήσεις του παρόντος Συντάγματος

1. Τροποποιήσεις του παρόντος Συντάγματος, περιλαμβανομένων των συνημμένων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του, θα εξετάζονται και θα υιοθετούνται από το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο μετά από διαβουλεύσεις με τις κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών και τους άμεσα ενδιαφερόμενους κοινωνικούς φορείς.
2. Τα θεμελιώδη άρθρα του παρόντος Συντάγματος δεν δύνανται να τροποποιηθούν.
3. Μετά την ψήφιση και από τα δύο Κοινοβουλευτικά Σώματα, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις θα τίθενται σε δημοψήφισμα για έκκριση με χωριστή πλειοψηφία από το λαό κάθε συνιστώσας πολιτείας.
4. Οι τροποποιήσεις θα τίθενται σε ισχύ 90 ημέρες μετά την έγκρισή τους, εκτός εάν η τροποποίηση προνοεί διαφορετικά.

ΜΕΡΟΣ VII: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 38- Όργανα των συνιστωσών πολιτειών

1. Τα μεταβατικά όργανα των συνιστωσών πολιτειών και συγκεκριμένα η νομοθετική, η εκτελεστική και η δικαστική εξουσία, θα λειτουργήσουν με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας σύμφωνα με τα Συντάγματα των συνιστωσών πολιτειών και τις δεσμεύσεις που προκύπτουν από τη Συνολική Διευθέτηση του Κυπριακού Προβλήματος.
2. Στις 13 Ιουνίου 2004 θα εκλεγούν ταυτόχρονα με τις εκλογές για το Ομοσπονδιακό και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όλοι οι αξιωματούχοι των συνιστωσών πολιτειών που εκλέγονται από το λαό.

Άρθρο 39- Μεταβατικό Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο και Αντιπρόσωποι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

1. Κατά την ημέρα έναρξης της ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας κάθε νεοεκλεγέν νομοθετικό σώμα των συνιστωσών πολιτειών θα διορίζει εκ των μελών του 24 αντιπροσώπους στο ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο. Προς το σκοπό αυτό, κάθε ομάδα

στο νομοθετικό σώμα συνιστώσας πολιτείας θα διορίζει τόσους αντιπροσώπους όσους αντιστοιχούν στην αναλογική της δύναμη στο νομοθετικό σώμα. Επιπρόσθετα, το νομοθετικό σώμα της Ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας θα υποδείξει τέσσερις αντιπροσώπους της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το νομοθετικό σώμα της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας θα υποδείξει δύο αντιπροσώπους.

2. Το μεταβατικό Κοινοβούλιο θα ασκεί τις συνταγματικές λειτουργίες και τα προνόμια του ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με τις διαδικαστικές διατάξεις του παρόντος Σύνταγματος σχετικά με τη Γερουσία.
3. Στις 13 Ιουνίου 2004, θα εκλεγούν σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα και το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, οι γερουσιαστές, βουλευτές, καθώς και οι Κύπριοι αντιπρόσωποι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το νεοεκλεγέν Κοινοβούλιο θα αναλάβει τα καθήκοντα του την 1^η Ιουλίου 2004.

Άρθρο 40- Μεταβατικός Αρχηγός Κράτους

1. Μέχρι την εκλογή του Προεδρικού Συμβουλίου από το νεοεκλεγμένο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο το αξίωμα του Αρχηγού Κράτους θα ανατεθεί στη Συμπροεδρία.
2. Οι Συμπρόεδροι θα είναι τα πρόσωπα των οποίων τα ονόματα θα κοινοποιηθούν στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών μέσα σε δύο ημέρες το αργότερο από τα επιτυχή δημοψηφίσματα ή, σε περίπτωση απουσίας τέτοιας κοινοποίησης, ο επικεφαλής της κυβέρνησης της σχετικής συνιστώσας πολιτείας.
3. Σε περίπτωση παραίτησης ή μόνιμης ανικανότητας οποιουδήποτε από τους Συμπροέδρους, το νομοθετικό σώμα της σχετικής συνιστώσας πολιτείας θα εκλέξει αντικαταστάτη.
4. Οι Συμπρόεδροι θα εναλλάσσονται κάθε ημερολογιακό μήνα στην εκπροσώπηση της Συμπροεδρίας ως Αρχηγοί του κράτους, αρχίζοντας με το Συμπρόεδρο που προέρχεται από το πιο πολυάνθρωπο πληθυσμό συνιστώσας πολιτείας.

Άρθρο 41-Μεταβατική ομοσπονδιακή κυβέρνηση

1. Μέχρι την εκλογή του Προεδρικού Συμβουλίου από το νεοεκλεγέν Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, το Υπουργικό Συμβούλιο θα ενεργεί ως Κυβέρνηση της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.
2. Με την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας, τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου θα είναι αυτά τα πρόσωπα των οποίων τα ονόματα θα κοινοποιηθούν

στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών μέσα σε δύο ημέρες το αργότερο από τα επιτυχή δημοψηφίσματα.

3. Οι Ελληνοκύπριοι μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου θα προΐστανται των Υπουργείων Ευρωπαϊκών Υποθέσεων Οικονομικών και Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Οι Τουρκοκύπριοι μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου θα προΐστανται των Υπουργείων Συγκοινωνιών και Φυσικών Πόρων, Εξωτερικών και Άμυνας και Εμπορίου και Οικονομίας. Τα Υπουργεία αυτά θα στελεχωθούν σύμφωνα με τον κατάλογο θέσεων και προσωπικού ημερομηνίας 16 Απριλίου 2004.
4. Μετά τις εκλογές της 13^{ης} Ιουνίου 2004, το νεοεκλεγέν Κοινοβούλιο θα εκλέξει το Προεδρικό Συμβούλιο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος.
5. Το πρώτο εκλεγμένο Προεδρικό Συμβούλιο θα ασκεί όλες τις εξουσίες που του παραχωρούνται από το παρόν Σύνταγμα. Παραταύτα, το αξίωμα του Προέδρου και του Αντιπροέδρου θα εναλλάσσεται κάθε δέκα μήνες μεταξύ των δύο εκλεγμένων μελών.

Άρθρο 42- Συμμετοχή των επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας των συνιστωσών πολιτειών στις συνεδριάσεις του Προεδρικού Συμβουλίου

Κατά τη διάρκεια των πρώτων δέκα ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι επικεφαλής της κυβέρνησης των συνιστωσών πολιτειών θα καλούνται να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και, αργότερα, του Προεδρικού Συμβουλίου.

Άρθρο 43-Μεταβατικοί ανεξάρτητοι αξιωματούχοι

1. Οι μεταβατικοί ανεξάρτητοι αξιωματούχοι της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα υπηρετούν μέχρι το Προεδρικό Συμβούλιο να διορίσει τους ανεξάρτητους αξιωματούχους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος αλλά όχι αργότερα από την 31 Ιουλίου 2004²³.
2. Μεταβατικός Γενικός Εισαγγελέας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι ο Γενικός Εισαγγελέας της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας και μεταβατικός Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας. Κατά την

²³ **Παρατήρηση:** Σε περίπτωση που το Προεδρικό Συμβούλιο αποτύχει να προβεί σε διορισμό των ανεξάρτητων αξιωματούχων, το Ανώτατο Δικαστήριο θα το πράξει σύμφωνα με το Άρθρο 36.6.

ενάσκηση των εξουσιών τους δυνάμει του παρόντος Συντάγματος, θα ενεργούν με ομοφωνία.

3. Μεταβατικός Γενικός Ελεγκτής της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι ο Γενικός Ελεγκτής της Ελληνοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας και μεταβατικός Βοηθός Γενικός Ελεγκτής θα είναι ο Βοηθός Γενικός Ελεγκτής της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας. Κατά την ενάσκηση των εξουσιών τους δυνάμει του παρόντος Συντάγματος, θα ενεργούν με ομοφωνία.

Άρθρο 44-Κεντρική Τράπεζα

1. Με την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα είναι οι Κύπριοι και μη-Κύπριοι που θα πληροφορηθούν από το Γενικό Γραμματέα πριν την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας για τον επικείμενο διορισμό τους δυνάμει της Συνολικής Διευθέτησης.
2. Ο Διοικητής και ο Υποδιοικητής, καθώς και τα άλλα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Τράπεζας θα αναλάβουν τα καθήκοντά τους αμέσως μόλις τεθεί σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία. Θα ασκούν τις εξουσίες που προβλέπονται στο Σύνταγμα για το Διοικητικό Συμβούλιο και την Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής μέχρις ότου αναλάβει καθήκοντα η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής.

Άρθρο 45-Δικαστές του Ανώτατου Δικαστηρίου

1. Με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι δικαστές και οι πρωτοκολλητές του Ανώτατου Δικαστηρίου θα είναι οι Κύπριοι και μη-Κύπριοι οι οποίοι θα πληροφορηθούν από το Γενικό Γραμματέα πριν την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας για τον επικείμενο διορισμό τους σύμφωνα με τη Συνολική Διευθέτηση.
2. Οι Δικαστές του Ανώτατου Δικαστηρίου, που θα υπηρετούν ως μέλη του Συνταγματικού Δικαστηρίου, θα αναλάβουν τα καθήκοντά τους αμέσως μόλις τεθεί σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία και θα παραμείνουν στο αξίωμα για 36 ημερολογιακούς μήνες, εκτός εάν το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία να παρατείνει τη θητεία τους.
3. Ο Πρωτοκολλητής, που θα είναι μη-Κύπριος και δύο Βοηθοί Πρωτοκολλητές του Ανώτατου Δικαστηρίου θα αναλάβουν τα καθήκοντά τους αμέσως μόλις τεθεί σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία. Θα κατέχουν το αξίωμα για 36 ημερολογιακούς μήνες οπότε θα αντικατασταθούν σύμφωνα με το νόμο.

4. Οι δικαστές που θα υπηρετούν στο Δικαστήριο Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Δικαιοδοσίας θα διοριστούν από το Προεδρικό Συμβούλιο εντός του Ιουλίου του 2004. Μέχρι τότε, οι άλλοι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου θα ασκούν τις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου Πρωτοβάθμιας Ομοσπονδιακής Δικαιοδοσίας.

Άρθρο 46-Δημόσια Υπηρεσία

1. Κάθε πρόσωπο που κατέχει οποιαδήποτε δημόσια θέση σε οποιαδήποτε αρχή στην Κύπρο αμέσως πριν από την έναρξη ισχύος της νέας τάξης πραγμάτων είναι μέλος της δημόσιας υπηρεσίας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας²⁴.
2. Κάθε πρόσωπο το όνομα του οποίου δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των θέσεων και προσωπικού της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, ημερομηνίας 16 Απριλίου 2004, θα υπηρετεί στη δημόσια υπηρεσία της αντίστοιχης συνιστώσας πολιτείας.
3. Κάθε πρόσωπο το όνομα του οποίου περιλαμβάνεται στον κατάλογο των θέσεων και προσωπικού της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, ημερομηνίας 16 Απριλίου 2004, θα υπηρετεί στη δημόσια υπηρεσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.
4. Νόμος θα καθορίσει διαδικασίες εφαρμογής και χρονοδιαγράμματα, που δεν θα υπερβαίνουν τα τρία έτη από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, για την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Συντάγματος όσον αφορά στη σύνθεση της ομοσπονδιακής δημόσιας υπηρεσίας για τους διαφορετικούς κλάδους της εν λόγω υπηρεσίας.

Άρθρο 47-Ευθύνη για χρέη που δημιουργήθηκαν πριν την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας

1. Κατ' αρχήν, τα χρέη που αναλήφθηκαν μεταξύ του 1964 και της έναρξης ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας θα εξυπηρετηθούν και θα πληρωθούν από τη συνιστώσα πολιτεία, της οποίας ο πληθυσμός ωφελήθηκε από το σχετικό δάνειο. Εάν ένα δάνειο χρησιμοποιήθηκε για δημόσια έργα και υποδομή, τα οποία μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ωφελούν ολόκληρη την Κύπρο, το σχετικό χρέος θα εξυπηρετηθεί και θα πληρωθεί από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Το ίδιο ισχύει και για τα χρέη που αναλήφθηκαν πριν το 1964 και την αναχρηματοδότησή τους.

²⁴ **Παρατήρηση:** Ο όρος Κύπρος θα πρέπει να γίνεται αντιληπτός με την έννοια της νήσου Κύπρου με εξαίρεση τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων. Η φράση «αρχή στην Κύπρο» επεκτείνεται σε οποιαδήποτε τοποθέτηση στο εξωτερικό σε τέτοια αρχή.

2. Ωστόσο, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα αναλάβει την ευθύνη για όλα τα εξωτερικά χρέη, εκτός από χρέη προς την Ελλάδα ή την Τουρκία ή χρέη από την αγορά οπλισμού, τα οποία θα αναλάβει η σχετική συνιστώσα πολιτεία. Εν τούτοις, η εσωτερική οικονομική ευθύνη για την εξυπηρέτηση και αποπληρωμή τέτοιων χρεών θα αναληφθεί σύμφωνα με την πιο πάνω παράγραφο.

Άρθρο 48-Συνθήκες στο Προσάρτημα της Θεμελιώδους Συμφωνίας

1. Κατά τα πρώτα δύο έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, συνιστώσα πολιτεία δύναται να προβάλει ένσταση σε μία συγκεκριμένη συνθήκη που περιλαμβάνεται στον κατάλογο του σχετικού Προσαρτήματος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ή σε οποιαδήποτε επιφύλαξη ή δήλωση που σχετίζεται με τέτοια συνθήκη, λόγω ασυμβατότητας με τη Θεμελιώδη Συμφωνία. Τέτοια ένσταση θα απευθύνεται στο Υπουργικό Συμβούλιο ή στο Προεδρικό Συμβούλιο.
2. Μέσα σε δύο εβδομάδες από την παραλαβή τέτοιας ένστασης, το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Προεδρικό Συμβούλιο θα αποφασίζουν εάν η συνθήκη είναι συμβατή με τη Θεμελιώδη Συμφωνία. Εάν δεν μπορέσουν να αποφασίσουν μέσα σε αυτό το διάστημα, θα πρέπει να αναφέρουν το θέμα άμεσα στο Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο θα αποφασίσει χωρίς καθυστέρηση.
3. Στις περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 2, μια συνθήκη κριθεί ότι είναι ασύμβατη με τη θεμελιώδη Συμφωνία, η Κύπρος θα καταγγείλει ή θα τερματίσει με άλλο τρόπο τη συνθήκη, το ταχύτερο δυνατό, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο²⁵.
4. Στις περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 2, αποφασισθεί ότι συγκεκριμένες διατάξεις μιας συνθήκης είναι ασύμβατες με τη Θεμελιώδη Συμφωνία και μπορούν να διαχωριστούν από άλλες διατάξεις της συνθήκης, η Κύπρος θα επιδιώξει την τροποποίηση της συνθήκης. Εάν το άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος δεν συμφωνήσει με την τροποποίηση, η Κύπρος θα καταγγείλει ή θα τερματίσει με άλλο τρόπο τη συνθήκη, το ταχύτερο δυνατό, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.
5. Μετά από αίτημα οποιασδήποτε από τις συνιστώσες πολιτείες εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Προεδρικό Συμβούλιο δύνανται να καθορίσουν μεταβατική περίοδο για την

²⁵ **Παρατήρηση:** η αναφορά σε «διεθνές δίκαιο» στο άρθρο αυτό περιλαμβάνει τη Σύμβαση της Βιέννης του 1969 για το Νόμο των Συνθηκών.

εφαρμογή κάποιας συνθήκης σε οποιαδήποτε από τις δύο συνιστώσες πολιτείες, όπου αυτό είναι πρόβλεπτο, και θα ενημερώσουν περί τούτου το άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.

6. (α) Η συνιστώσα πολιτεία δύναται να ζητήσει από το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Προεδρικό Συμβούλιο κατά τα δύο πρώτα έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, να διαβιβάσει αίτημα προς το άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος σε μια συνθήκη που αναφέρεται στο Προσάρτημα V της Θεμελιώδους Συμφωνίας για τροποποίηση αυτής της συνθήκης ώστε να μην εφαρμόζεται σε εκείνη τη συνιστώσα πολιτεία εάν: (i) το αντικείμενο της συνθήκης εμπίπτει αποκλειστικά στις αρμοδιότητες των συνιστωσών πολιτειών, και (ii) η φύση της συνθήκης θα επέτρεπε την εφαρμογή της σε μια μόνο από τις συνιστώσες πολιτείες.
- (β) Το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Προεδρικό Συμβούλιο θα εξετάζουν θετικά το αίτημα. Εάν η απόφαση τους είναι θετική, θα υποβάλλουν περί τούτου αίτημα στο άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.
- (γ) Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις (i) και (ii) της παραγράφου 6(α) και η συνθήκη επιπρόσθετα αφορά εμπορικά ή πολιτισμικά θέματα, το Υπουργικό Συμβούλιο ή το Προεδρικό Συμβούλιο θα υποβάλλουν περί τούτου αίτημα στο άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.
- (δ) Εάν το άλλο Συμβαλλόμενο Μέρος είναι είτε η Ελλάδα είτε η Τουρκία, η λειτουργία της συνθήκης θα αναστέλλεται στην επικράτεια της αιτούσας συνιστώσας πολιτείας.
- (ε) Εάν το άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος αρνηθεί ένα αίτημα που έγινε κάτω από το 6(β) ή (γ) πιο πάνω, η συνθήκη θα εξακολουθεί να ισχύει για ολόκληρη την επικράτεια της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.

άρθρο 49 Ομοσπονδιακοί νόμοι που επισυνάπτονται στη Θεμελιώδη Συμφωνία

1. Οι νόμοι και οι Συμφωνίες Συνεργασίας που επισυνάπτονται στη Θεμελιώδη Συμφωνία θα έχουν την ίδια υπόσταση ως εάν είχαν υιοθετηθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα και μετά την έναρξη ισχύος των Βασικών Άρθρων της Θεμελιώδους Συμφωνίας και του παρόντος Συντάγματος. Συνακόλουθα, δύνανται να τροποποιηθούν σύμφωνα με τη συνήθη διαδικασία και η συμβατότητα τους με τα Βασικά Άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας και του παρόντος Συντάγματος υπόκεινται σε επανεξέταση από το Ανώτατο Δικαστήριο.

2. Το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, μετά από αίτημα δεκαέξι μελών ενός από τα δύο Σώματά του, θα επανεξετάζει οποιουσδήποτε από τους νόμους που επισυνάπτονται στη Θεμελιώδη Συμφωνία σε σχέση με τη συμβατότητα τους με τα Βασικά Άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας και του παρόντος Συντάγματος.

Άρθρο 50 Διδασκαλία επίσημων γλωσσών

Η υποχρεωτική διδασκαλία των επίσημων γλωσσών της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας σε όλους τους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που καθορίζονται στο Άρθρο 9(4), θα αρχίσει το αργότερο τρία έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.

Άρθρο 51 Κρατική περιουσία

1. Η δημόσια περιουσία, εκτός της ομοσπονδιακής περιουσίας, που αναγράφεται σε συνημμένο του παρόντος Συντάγματος ή δημοτική περιουσία, αποτελεί περιουσία της συνιστώσας πολιτείας στην οποία βρίσκεται.
2. Οι Συμπρόεδροι και οι επικεφαλής της κυβέρνησης των συνιστωσών πολιτειών θα συμφωνήσουν για τον κατάλογο της ομοσπονδιακής περιουσίας το αργότερο τρεις μήνες μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Σε περίπτωση που δεν συμφωνήσουν, το μεταβατικό Ανώτατο Δικαστήριο θα αποφασίσει για τον εν λόγω κατάλογο, με βάση παραστάσεις από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτές οι περιουσίες θα θεωρούνται ομοσπονδιακή ιδιοκτησία μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, εκτός εάν αποφασιστεί διαφορετικά.

Άρθρο 52 Οικονομική σύγκλιση και εναρμόνιση

1. Τα πρώτα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, η ομοσπονδιακή οικονομική πολιτική θα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην εναρμόνιση και σύγκλιση των οικονομιών των συνιστωσών πολιτειών το συντομότερο δυνατό.
2. Χωρίς να επηρεάζεται η εφαρμογή της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Θεμελιώδης Συμφωνία και η νέα τάξη πραγμάτων δεν θα ερμηνεύονται κατά τρόπο μεταβάλλοντα τα δικαιώματα που απολάμβαναν οι επιχειρηματίες πριν τεθεί σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία, δυνάμει αδειών εισαγωγών και/ή διανομών, και οι εν λόγω άδειες θα ερμηνεύονται, στο βαθμό που είναι δυνατό, κατά τρόπο ώστε να παρέχουν στα πρόσωπα αυτά, άδεια να συνεχίσουν τη διεξαγωγή των εργασιών τους στη συνιστώσα πολιτεία τους, μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας* .

3. Επιτρέπεται σε πρόσωπα που διατηρούν, κατά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, τραπεζικούς λογαριασμούς σε ξένο συνάλλαγμα στην Κύπρο, να διατηρήσουν τους λογαριασμούς αυτούς και μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, σύμφωνα με τους κανόνες και τους κανονισμούς της Κεντρικής Τράπεζας, χωρίς να παραβλάπτονται οι απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
4. Οι ομοσπονδιακές αρχές θα δέχονται την τήρηση λογιστικών βιβλίων από ιδιώτες και νομικά πρόσωπα σε ευρώ. Η Κεντρική Τράπεζα θα εκδίδει κανονισμούς, ιδιαίτερα όσον αφορά την ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία.

*Ο σκοπός της παρούσας διάταξης είναι να διασφαλίσει ότι η έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας δεν θα εμποδίσει την ύπαρξη δύο (ή και περισσότερων) αντιπροσωπειών διανομής στην Κύπρο(μια ανά συνιστώσα πολιτεία) μέχρι να αρχίσουν να ισχύουν οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης που απελευθερώνουν τις αντιπροσωπείες διανομής.

Άρθρο 53 Διεθνείς στρατιωτικές επιχειρήσεις

Μέχρι την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα διαθέτει το έδαφός για διεθνείς στρατιωτικές επιχειρήσεις, εκτός με τη συγκατάθεση της Ελλάδας και της Τουρκίας, επιπρόσθετα με τη συγκατάθεση των κυβερνήσεων και των δύο συνιστωσών πολιτειών.

Άρθρο 54 Αγνοούμενοι

Οι επικεφαλής των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών θα λάβουν χωρίς καθυστέρηση μέτρα για να επιλύσουν οριστικά το θέμα των αγνοουμένων. Και οι δύο συνιστώσες πολιτείες θα συνεργαστούν πλήρως με την Επιτροπή Αγνοουμένων στην Κύπρο, σύμφωνα με τους όρους εντολής και έχοντας υπόψη τη συμφωνία που υπογράφηκε στις 31 Ιουλίου 1997 μεταξύ των δύο ηγετών. Κάθε συνιστώσα πολιτεία θα διεξαγάγει και θα ολοκληρώσει όλες τις αναγκαίες έρευνες, περιλαμβανομένων εκταφών.

Άρθρο 55 Υπογραφή συνθήκης για θέματα που σχετίζονται με τη νέα κατάσταση πραγμάτων στην Κύπρο

Οι Συμπρόεδροι ως η πρώτη τους πράξη εξουσιοδοτούνται και υποχρεούνται να υπογράψουν την έναρξη της ισχύος της συνθήκης για θέματα που σχετίζονται με τη νέα κατάσταση πραγμάτων στην Κύπρο.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 1: ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ [ΧΑΡΤΗΣ]

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 2: ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 3: ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 4: ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 5: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Συντάγματος

Άρθρο 1 Δικαίωμα στη ζωή

1. Το δικαίωμα στη ζωή κάθε προσώπου προστατεύεται με νόμο. Κανένας δεν στερείται της ζωής του σκοπίμως.
2. Η στέρηση της ζωής δεν θεωρείται ότι προκλήθηκε κατά παράβαση του παρόντος άρθρου όταν προέρχεται από τη χρήση της απολύτως αναγκαίας βίας:
 - α) για άμυνα από οποιοδήποτε πρόσωπο από παράνομη βία
 - β) προς διενέργεια νόμιμης σύλληψης ή παρεμπόδιση απόδρασης προσώπου νομίμως κρατουμένου
 - γ) για νόμιμη πράξη που λαμβάνεται με σκοπό την καταστολή ταραχών ή στάσεως.

Άρθρο 2 Απαγόρευση των βασανιστηρίων

Κανένας δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική τιμωρία ή μεταχείριση.

Άρθρο 3 Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανένας δεν τελεί σε κατάσταση δουλείας ή υποτέλειας.
2. Κανένας δεν εξαναγκάζεται στην εκτέλεση αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας.
3. Για σκοπούς του παρόντος άρθρου ο ρόλος "αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία" δεν περιλαμβάνει:
 - α) οποιαδήποτε εργασία επιβαλλόμενη κατά την κανονική διάρκεια της κράτησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του παρόντος Καταλόγου ή κατά τη διάρκεια της υπό όρους απόλυσης από τέτοια κράτηση.

β) οποιαδήποτε υπηρεσία στρατιωτικού χαρακτήρα ή, σε περίπτωση αντιρρησιών συνείδησης σε χώρες όπου αυτοί αναγνωρίζονται, υπηρεσία επιβαλλόμενη αντί της υποχρεωτικής στρατιωτικής υπηρεσίας.

γ) οποιαδήποτε υπηρεσία επιβαλλόμενη σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης ή συμφοράς που απειλεί τη ζωή ή την ευημερία του λαού.

δ) οποιαδήποτε εργασία ή υπηρεσία η οποία αποτελεί μέρος κανονικών πολιτικών υποχρεώσεων.

Άρθρο 4 Δικαίωμα ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας

1. Καθένας έχει δικαίωμα ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας. Κανένας δεν στερείται της ελευθερίας του, εκτός στις ακόλουθες περιπτώσεις και σύμφωνα με διαδικασία που ορίζεται με νόμο:

α) νόμιμη κράτηση ατόμου μετά από καταδίκη του από αρμόδιο δικαστήριο·

β) νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου λόγω μη συμμόρφωσης με νόμιμο διάταγμα δικαστηρίου ή για να διασφαλιστεί η εκπλήρωση οποιασδήποτε υποχρέωσης καθορισμένης με νόμο·

γ) νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου που γίνεται με σκοπό την προσαγωγή του ενώπιον αρμόδιας κατά νόμο αρχής με την εύλογη υπόνοια ότι διέπραξε αδίκημα ή όταν η κράτηση θεωρηθεί εύλογα αναγκαία για τη παρεμπόδιση του να διαπράξει αδίκημα ή να αποδράσει μετά τη διάπραξή του·

δ) περιορισμό ανηλίκου δυνάμει νόμιμου διατάγματος με σκοπό την αναμορφωτική επίβλεψη ή τη νόμιμη κράτηση του με σκοπό την προσαγωγή του ενώπιον αρμόδιας κατά νόμο αρχής·

ε) νόμιμη κράτηση ατόμων για παρεμπόδιση εξάπλωσης μεταδοτικών νόσων, διανοητικά ασθενών ατόμων, αλκοολικών ή τοξικομανών ή αλητών·

στ) νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου για παρεμπόδιση της χωρίς άδειας εισόδου στη χώρα ή ατόμου εναντίον του οποίου γίνονται ενέργειες με σκοπό την απέλαση ή έκδοση.

2) καθένας που συλλαμβάνεται πληροφορείται αμέσως, σε γλώσσα την οποία καταλαβαίνει, τους λόγους σύλληψης του και οποιαδήποτε κατηγορία εναντίον του.

3) Ο συλληφθείς ή κρατούμενος σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1.γ του παρόντος άρθρου, προσάγεται χωρίς καθυστέρηση ενώπιον δικαστή ή άλλου αξιωματούχου εξουσιοδοτημένου με νόμο να ασκεί δικαστική εξουσία και δικαιούται δίκης

εντός εύλογου χρόνου ή σε απόλυση εκκρεμούσης της δίκης. Η απόλυση δύναται να διέπεται από εγγυήσεις για εμφάνιση για δίκη.

4) Καθένας που στερείται της ελευθερίας του με σύλληψη ή κράτηση δικαιούται να προσφύγει σε δικαστήριο το οποίο να κρίνει τάχιστα τη νομιμότητα της κράτησης του και να διατάξει την απόλυση του, εάν η κράτηση του δεν είναι νόμιμη.

5) Ο κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου συλληφθείς ή κρατηθείς, έχει αχώγίμο δικαίωμα για αποζημίωση.

Άρθρο 5-Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη

1. Καθένας κατά την διάγνωση των αστικών του δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ή οποιασδήποτε κατηγορίας εναντίον του, δικαιούται δίκαιη και δημόσια ακροαματική διαδικασία εντός εύλογου χρόνου από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που συστήνεται με νόμο. Η απόφαση εκδίδεται δημόσια όμως ο τύπος και το κοινό δύναται να αποκλεισθούν από όλη ή μέρος της δίκης προς το συμφέρον των ηθών, της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας σε μία δημοκρατική κοινωνία, όπου αυτό απαιτείται προς το συμφέρον των νέων ή την προστασία της προσωπικής ζωής των μερών, ή στον αυστηρώς αναγκαίο βαθμό, όπου κατά την κρίση του δικαστηρίου σε ειδικές περιπτώσεις, ή δημοσιότητα θα έβλαπτε το συμφέρον της δικαιοσύνης.
2. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα τεκμαίρεται αθώος, μέχρι να αποδειχθεί ένοχος σύμφωνα με το νόμο.
3. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα έχει τα ακόλουθα ελάχιστα δικαιώματα:
 - α) να πληροφορηθεί, σε γλώσσα την οποία καταλαβαίνει, αμέσως και σε λεπτομέρεια, τη φύση και τους λόγους της κατηγορίας εναντίον του·
 - β) να έχει επαρκή χρόνο και διευκολύνσεις για την προπαρασκευή της υπεράσπισής του·
 - γ) να υπερασπίζεται αυτοπροσώπως τον εαυτό του ή μέσω συνηγόρου της εκλογής του ή εφ' όσον δεν έχει επαρκή μέσα για την αμοιβή του συνηγόρου, να του παρέχεται δωρεάν νομική αρωγή όταν τούτο απαιτεί το συμφέρον της δικαιοσύνης·
 - δ) να εξετάζει ή να προκαλεί την εξέταση μαρτύρων κατηγορίας και να εξασφαλίζει την προσέλευση και εξέταση μαρτύρων υπερασπίσεως κάτω από τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους μάρτυρες κατηγορίας·
 - ε) να έχει δωρεάν βοήθεια διερμηνέα, εφ' όσον δεν μπορεί να καταλάβει ή να μιλήσει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο.

Άρθρο 6- Ουδεμία ποινή χωρίς νόμο

1. Κανένας δεν κηρύσσεται ένοχος για οποιοδήποτε ποινικό λόγω πράξης ή παράλειψης, η οποία δεν συνιστά ποινικό αδίκημα σύμφωνα με εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο της τέλεσης της. Ούτε επιβάλλεται βαρύτερη ποινή από αυτή που προβλέπεται κατά το χρόνο διάπραξης του ποινικού αδικήματος.
2. Το παρόν άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη και τιμωρία οποιουδήποτε ατόμου για οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη, η οποία κατά το χρόνο τέλεσης της, ήταν αξιόποινη σύμφωνα με τις γενικές αρχές δικαίου που αναγνωρίζονται από πολιτισμένα έθνη.

Άρθρο 7- Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

1. Καθένας έχει δικαίωμα όπως τυγχάνουν σεβασμού η ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή, η κατοικία του και η αλληλογραφία του.
2. Δεν χωρεί επέμβαση από δημόσια αρχή, κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος, εκτός εάν αυτή είναι σύμφωνη με το νόμο και αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, δημόσιας τάξης ή της οικονομικής ευημερίας της χώρας, για την παρεμπόδιση αναταραχής ή εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή των ηθών, ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

Άρθρο 8-Ελευθερία της σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Καθένας έχει το δικαίωμα ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας· το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει ελευθερία να μεταβάλλει τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις του και ελευθερία να εκδηλώνει τη θρησκεία ή πεποιθήσεις του, μέσω λατρείας, διδασκαλίας, ασκήσεως και τηρήσεως των τύπων είτε ατομικά είτε συλλογικά και δημόσια ή κατ' ιδίαν.
2. Η ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων υπόκειται μόνο σε τέτοιους περιορισμούς οι οποίοι ορίζονται με νόμο και οι οποίοι είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της δημόσιας ασφάλειας, για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή των ηθών, ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων προσώπων.

Άρθρο 9-Ελευθερία έκφρασης

1. Καθένας έχει το δικαίωμα ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης και της λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την επέμβαση οποιασδήποτε δημόσιας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν εμποδίζει Κράτη να απαιτούν την αδειοδότηση ραδιοφωνικών, τηλεοπτικών ή κινηματογραφικών επιχειρήσεων.
2. Η άσκηση αυτών των ελευθεριών, αφού φέρει μαζί της καθήκοντα και ευθύνες, δύναται να υποβληθεί σε τέτοιες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινές που ορίζονται με νόμο και είναι αναγκαίες σε μία δημοκρατικής κοινωνία προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή δημόσιας ασφάλειας, για την παρεμπόδιση ταραχών ή εγκλήματος, για την προστασία της υγείας και των ηθών, για την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων άλλων, για την παρεμπόδιση αποκάλυψης πληροφοριών που λήφθηκαν εμπιστευτικά ή για τη διατήρηση του κύρους και την αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.

Άρθρο 10- Ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι

1. Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι ειρηνικά και της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι με άλλους, περιλαμβανομένου του δικαιώματος ίδρυσης και προσχώρησης σε συντεχνίες για την προστασία των δικαιωμάτων του.
2. Κανένας άλλος περιορισμός δεν επιβάλλεται στην άσκηση αυτών των δικαιωμάτων εκτός από αυτούς που ορίζονται με νόμο και είναι αναγκαίοι σε μία δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας ασφάλειας, για την παρεμπόδιση ταραχών ή εγκλήματος, για την προστασία της υγείας και των ηθών και για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων. Το παρόν άρθρο δεν παρεμποδίζει την επιβολή νόμιμων περιορισμών στην άσκηση των δικαιωμάτων αυτών από μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, της αστυνομίας ή της διοίκησης του Κράτους.

Άρθρο 11-Δικαίωμα σύναψης γάμου

Άνδρες και γυναίκες που έχουν συμπληρώσει την ηλικία γάμου έχουν το δικαίωμα να συνάψουν γάμο και να δημιουργήσουν οικογένεια.

Άρθρο 12- Δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής

Καθένας του οποίου δικαιώματα και ελευθερίες όπως παρατίθενται στον κατάλογο παραβιάζονται, έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ακόμη και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν υπό επίσημη ιδιότητα.

Άρθρο 13- Απαγόρευση των διακρίσεων

1. Η απόλαυση οποιουδήποτε δικαιώματος προβλεπόμενου από νόμο διασφαλίζεται χωρίς διάκριση με βάση οποιοδήποτε λόγο όπως φύλο, φυλή, χρώμα, γλώσσα, θρησκεία, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, εθνική ή κοινωνική καταγωγή, σύνδεση με εθνική μειονότητα, περιουσία, γέννησης ή άλλης κατάστασης.
2. Κανένας δεν τυγχάνει διάκρισης από οποιαδήποτε δημόσια αρχή για οποιοδήποτε λόγο από αυτούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 14- Προστασία της περιουσίας

1. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα ειρηνικής απόλαυσης της ιδιοκτησίας του. Κανένας δεν στερείται της ιδιοκτησίας του εκτός προς το δημόσιο συμφέρον και υπό όρους που καθορίζονται από νόμο και από τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.
2. Οι προαναφερθείσες πρόνοιες όμως, δεν αδυνατίζουν με οποιοδήποτε τρόπο το δικαίωμα ενός Κράτους να ενδυναμώνει τέτοιους νόμους όπως θεωρεί αναγκαίο για να ελέγχει τη χρήση περιουσίας σύμφωνα με το γενικό συμφέρον ή για να διασφαλίσει την πληρωμή φόρων ή άλλων εισφορών ή ποινών.

Άρθρο 15- Δικαίωμα στην εκπαίδευση

Κανένας δεν τυγχάνει άρνησης του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Κατά την άσκηση οποιωνδήποτε λειτουργιών τις οποίες αναλαμβάνει αναφορικά με την εκπαίδευση και διδασκαλία, το Κράτος σέβεται το δικαίωμα των γονιών να διασφαλίσουν τέτοια εκπαίδευση και διδασκαλία, που να συνάδουν με τις δικές τους θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις.

Άρθρο 16- Δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές

Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία οργανώνει ελεύθερες εκλογές σε εύλογα διαστήματα με μυστική ψηφοφορία, υπό όρους που διασφαλίζουν την ελεύθερη έκφραση της γνώμης του λαού στην εκλογή του νομοθετικού σώματος.

Άρθρο 17- Απαγόρευση φυλάκισης για χρέη

Κανένας δεν στερείται της ελευθερίας του, μόνον για λόγους αδυναμίας να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση.

Άρθρο 18-Ελευθερία Διακίνησης

1. Χωρίς επηρεασμό του σχετικού συνταγματικού νόμου, καθένας που βρίσκεται νόμιμα εντός του εδάφους της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, έχει, εντός αυτού του εδάφους το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης και ελευθερίας επιλογής της κατοικίας του.
2. Καθένας είναι ελεύθερος να εγκαταλείψει την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία. Κανένας περιορισμός δεν επιβάλλεται στην άσκηση τέτοιων δικαιωμάτων εκτός αυτών που είναι σύμφωνοι με νόμο και είναι αναγκαίοι σε μία δημοκρατική κοινωνία προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας ασφάλειας, για την διατήρηση της δημόσιας τάξης, για την παρεμπόδιση του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας και των ηθών, ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.
3. Τα δικαιώματα που παρατίθενται στην παράγραφο 1 δύναται επίσης, σε συγκεκριμένες περιοχές, να υπόκεινται σε περιορισμούς που επιβάλλονται σύμφωνα με το νόμο και δικαιολογούνται από το δημόσιο συμφέρον σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Άρθρο 19- Απαγόρευση έκδοσης των εχόντων την ιθαγένεια

1. Κανένας πολίτης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας δεν εκδίδεται, είτε μέσω ατομικού είτε συλλογικού μέτρου, από το έδαφος της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας.
2. Κανένας πολίτης της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας δεν στερείται του δικαιώματος να εισέλθει στο έδαφός της.

Άρθρο 20- Απαγόρευση συλλογικής έκδοσης αλλοδαπών

Η συλλογική έκδοση αλλοδαπών απαγορεύεται.

Άρθρο 21- Κατάργηση της θανατικής ποινής

Η θανατική ποινή καταργείται. Κανένας δεν καταδικάζεται σε τέτοια ποινή ή εκτελείται.

Άρθρο 22- Διαδικαστικές εγγυήσεις σχετικά με την έκδοση αλλοδαπών

Αλλοδαπός που νόμιμα διαμένει στο έδαφος της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας δεν εκδίδεται από αυτό, εκτός δυνάμει απόφασης που λαμβάνεται σύμφωνα με νόμο και του επιτρέπεται:

- α. να υποβάλει λόγους ενάντια στην έκδοση του,
- β. να τύχει επανεξέτασης η υπόθεσή του, και
- γ. να εκπροσωπηθεί για τους σκοπούς αυτούς ενώπιον αρμόδιας αρχής ή προσώπου ή προσώπων που υποδεικνύονται από αυτή την αρχή.

Αλλοδαπός δύναται να εκδίδεται πριν την άσκηση των δικαιωμάτων του σύμφωνα με την παράγραφο 1.α, β, και γ του παρόντος Άρθρου, όταν τέτοια έκδοση είναι αναγκαία προς το συμφέρον της δημόσιας τάξης ή βασίζεται σε λόγους δημόσιας ασφάλειας.

Άρθρο 23- Δικαίωμα έφεσης για ποινικά θέματα

1. Καθένας που καταδικάζεται για ποινικό αδίκημα από δικαστήριο έχει δικαίωμα επανεξέτασης της καταδίκης ή της ποινής του από ανώτερο δικαιοδοτικό όργανο. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος, περιλαμβανομένων των λόγων για τους οποίους μπορεί να ασκηθεί, διέπονται από νόμο.
2. Το δικαίωμα δύναται να υπόκειται σε εξαιρέσεις αναφορικά με αδικήματα επουσιώδους χαρακτήρα, όπως ορίζεται με καταδικάστηκε συνέπεια έφεσης ενάντια σε αθωωτική απόφαση.

Άρθρο 24- Αποζημίωση για παράνομη καταδίκη

Όταν πρόσωπο έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για ποινικό αδίκημα και όταν μεταγενέστερα η καταδίκη του ανατραπεί, ή έχει λάβει χάρη για το λόγο ότι νέα ή προσφάτως

ανακαλυφθέντα στοιχεία αποδεικνύουν αδιαμφισβήτητα ότι υπήρξε δικαστική πλάνη, το πρόσωπο που υπέστη τιμωρία ως αποτέλεσμα τέτοιας καταδίκης, αποζημιώνεται σύμφωνα με το νόμο ή την πρακτική στην Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η μη αποκάλυψη του αγνώστου γεγονότος εγκαίρως, οφείλεται εξ ολοκλήρου ή μερικώς σε αυτό.

Άρθρο 25- Δικαίωμα μη δίκης ή καταδίκης για δεύτερη φορά

1. Κανένας δεν υπόκειται σε δίκη ή καταδικάζεται ξανά σε ποινική διαδικασία για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη τελεσίδικα απαλλαγεί ή καταδικαστεί.
2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εμποδίζουν την επανεξέταση υπόθεσης σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία, εάν υπάρχει μαρτυρία για νέα ή προσφάτως ανακαλυφθέντα στοιχεία, ή εάν υπήρχε βασικό ελάττωμα στην προηγούμενη διαδικασία, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει την έκβαση της δίκης.

Άρθρο 26- Ισότητα μεταξύ συζύγων

Οι σύζυγοι απολαμβάνουν ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που έχουν χαρακτήρα ιδιωτικού δικαίου μεταξύ τους, και στις σχέσεις τους με τα παιδιά τους, στο γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και σε περίπτωση διάλυσης του. Το παρόν Άρθρο δεν εμποδίζει την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία από του να λαμβάνει τέτοια μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για το συμφέρον των παιδιών.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ IV: ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Τα συνημμένα στο παρόν Προσάρτημα θα είναι Συμφωνίες Συνεργασίας μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών, κατά την έναρξη της ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Οι συμφωνίες αυτές δύνανται να τροποποιηθούν με συμφωνία μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των δύο συνιστωσών πολιτειών.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 1: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 2: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 3: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΗ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΓΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ V: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΠΟΥ ΔΕΣΜΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[Υποβάλλεται ξεχωριστό κείμενο]

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ VI: ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ

Άρθρο 1 Χάραξη των ορίων των συνιστωσών πολιτειών

1. Τα όρια των συνιστωσών πολιτειών, που απεικονίζονται στους επισυνημμένους στο Σύνταγμα χάρτες περιγράφονται λεπτομερώς στον συνημμένο πίνακα. Όλες οι περιοχές που εμπίπτουν εντός των ορίων αυτών, αποτελούν νομίμως τμήμα της συνιστώσας πολιτείας της οποίας αποτελούν μέρος από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, ασχέτως εάν η διοίκηση τους εκχωρείται για μια ενδιάμεση περίοδο σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία.
2. Η χάραξη των ορίων από την επιτροπή μπορεί με συμφωνία να αποκλίνει από το καθορισμένο όριο, για να ληφθούν υπόψη η κυριότητα των περιουσιών στην περιοχή του ορίου, και σημαντικά τοπογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά, όπως νεκροταφεία και προϋπάρχοντα μονοπάτια. Μέσα σε πόλεις (ήτοι Λευκωσία και Αμμόχωστο) και γενικά σε κατοικημένες περιοχές, το οριστικό όριο θα χαραχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να λαμβάνει υπόψη ως κυρίαρχο παράγοντα την κυριότητα περιουσιών στην περιοχή του ορίου. Η λειτουργικότητα της χρήσης των οδών και η διοίκηση τους θα είναι επίσης ένας παράγοντας. Οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ της πιο πάνω περιγραφής της συμφωνημένης γραμμής και του χάρτη θα αποφασισθεί από την επιτροπή με ομοφωνία ή, σε περίπτωση αδυναμίας να καταλήξει σε ομοφωνία, από το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου.

Άρθρο 2 Πρόσβαση και συνδετικοί οδοί

1. Η κυκλοφορία των πολιτών στις οδούς άμεσης σύνδεσης μεταξύ του κύριου τμήματος μιας συνιστώσας πολιτείας και ενός μη εφαιπτόμενου μέρους, καθώς και στις οδούς άμεσης σύνδεσης διαμέσου ενός μη εφαιπτόμενου μέρους μιας

συνιστώσας πολιτείας, δύναται να περιοριστεί μόνο κατόπιν διατάγματος του Ανώτατου Δικαστηρίου.

2. Η οδική αρτηρία που συνδέει τη Βόρεια Λευκωσία με την Αμμόχωστο βρίσκεται υπό την εδαφική διοίκηση της Τουρκοκυπριακής πολιτείας σε όλο το μήκος της.
3. Η οδός που συνδέει το Πυρόι με την Αθένου βρίσκεται υπό την εδαφική διοίκηση της Ελληνοκυπριακής πολιτείας σε όλο το μήκος της. Η τουρκοκυπριακή πολιτεία θα έχει το δικαίωμα να κατασκευάσει υπόγεια ή υπέργεια διάβαση για την πρόσβαση στη Λουρουτζίνα (Akincilar).
4. Με την έναρξη ισχύος του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, η Τουρκοκυπριακή πολιτεία θα δικαιούται να κατασκευάσει ένα δρόμο υπό τη δική της εδαφική διοίκηση μεταξύ του Περγάμους(Beyarmudu) και της Κυρίαρχης Περιοχής της Βρετανικής Βάσης της Δεκέλειας, διαμέσου του υπό τη διοίκηση της Ελληνοκυπριακής πολιτείας εδάφους, και να αποκτήσει την αναγκαία γη με αντάλλαγμα πλήρη και αποτελεσματική αποζημίωση, σε συνεργασία με την Ελληνοκυπριακή πολιτεία. Οι συνιστώσες πολιτείες θα συμφωνήσουν όσον αφορά την τοποθεσία οποιωνδήποτε αναγκαίων υπόγειων ή υπέργειων διαβάσεων, που θα κατασκευασθούν με δαπάνες της Τουρκοκυπριακής πολιτείας.

Άρθρο 3 Σταδιακή εδαφική προσαρμογή

1. Η διοίκηση των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή (εκτός από την ουδέτερη ζώνη των Ηνωμένων Εθνών) ανατίθεται από τη συνιστώσα πολιτεία της οποίας αποτελεί νόμιμο τμήμα (ή "δικαιούχος συνιστώσα πολιτεία") στις αρχές της άλλης συνιστώσας πολιτείας ("τις εξουσιοδοτημένες αρχές") για καθορισμένη περίοδο από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Η ανάθεση της διοίκησης θα τερματισθεί και οι περιοχές θα μεταφερθούν στη δικαιούχο συνιστώσα πολιτεία, σε έξι φάσεις όπως απεικονίζονται στον συνημμένο χάρτη και καθορίζονται σε επιπρόσθετο συνημμένο στο παρόν προσάρτημα.
2. Οι συνιστώσες πολιτείες θα προσφέρουν πλήρη συνεργασία στα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία σύμφωνα με την εντολή τους (mandate) θα επιθεωρούν τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μεταφορά των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και θα συνεισφέρουν στη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος.
3. Κατά τους τελευταίους μήνες των φάσεων τρία μέχρι έξι, όταν η επιτήρηση από τα Ηνωμένα έθνη των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη μεταβίβαση των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή θα ενισχυθεί στις σχετικές

περιοχές, τα Ηνωμένα έθνη θα αναλάβουν την εδαφική ευθύνη για τις περιοχές αυτές, χωρίς επηρεασμό της διοίκησης της καθημερινής ζωής του τοπικού πληθυσμού από τις εξουσιοδοτημένες αρχές. Τα Ηνωμένα Έθνη μπορούν να εκδίδουν οδηγίες σε τοπικούς αξιωματούχους, και εφόσον αυτό είναι αναγκαίο, αν αποκλείουν τοπικό αξιωματούχο από τα καθήκοντα του στην περιοχή. Η αστυνομία των Ηνωμένων Εθνών θα έχει πλήρεις εξουσίες στην περιοχή και το δικαίωμα να δίνει επιχειρησιακές εντολές στην τοπική αστυνομία. Εντούτοις, τα Ηνωμένα Έθνη δεν θα αναλάβουν ευθύνη σε σχέση με οικονομικά θέματα ή θέματα προσωπικού.

4. Περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή θα εκκενωθούν από στρατιωτικές δυνάμεις και εξοπλισμούς όχι αργότερα από δύο εβδομάδες πριν από:
 - a) Την καθορισμένη ημερομηνία μεταβίβασης στη δικαιούχο συνιστώσα πολιτεία (στις φάσεις ένα και δύο) ή
 - b) Την καθορισμένη ημερομηνία για την ανάληψη εδαφικής ευθύνης από τα Ηνωμένα Έθνη (στις φάσεις τρία μέχρι έξι). Και καμία στρατιωτική δύναμη ή εξοπλισμός, εκτός από αυτά των Ηνωμένων Εθνών, δεν θα βρίσκεται στη συνέχεια στην περιοχή ή εντός 1000 μέτρων από αυτήν.

Άρθρο 4 Συνεργασία ασφάλειας στη διάρκεια της περιόδου εδαφικής προσαρμογής

1. Κατά τη διάρκεια της περιόδου της εδαφικής προσαρμογής, οι περιοχές που τελούν υπό τη διοίκηση των συνιστωσών πολιτειών θα σημανθούν καθαρά με προσωρινούς πασσάλους με σημαίες σήμανσης, σύμφωνα με τις οδηγίες της Μεταβατικής Επιτροπής που αναφέρεται στην παράγραφο 2. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής και χωρίς να επηρεάζεται η πιο κάτω παράγραφος, θα υπάρχουν όχι λιγότερα από δέκα συμφωνημένα σημεία διέλευσης κατά μήκος των γραμμών των πιο κάτω δρόμων ή διαδρομών: ο δρόμος Κερύνειας προς Αμμόχωστο, ο δρόμος Πύλας προς Πέργαμος, ο δρόμος Αθηνένου προς Μελάσα, ο δρόμος Λυμπιών προς Λουρουτζίνα, το σημείο διασταύρωσης της Λήδρας, ο δρόμος Αστρομερίτη προς Μόρφου, ο δρόμος Λευκωσίας- Καϊμακλί προς Λευκωσία- Ομορφίτσα, ο δρόμος Σκουριώτισσας προς Λεύκα, ο δρόμος Γαληνής προς τον Ποταμό του Κάμπου και ο δρόμος Κάτω Πύργου προς Καραβοστάσι.
2. Κατά τη διάρκεια της εδαφικής προσαρμογής, θα υφίσταται Μεταβατική Επιτροπή αποτελούμενη από ένα εκπρόσωπο από κάθε συνιστώσα πολιτεία και ένα εκπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών που θα προεδρεύει. Η Επιτροπή θα εξετάζει όλα τα όλα τα θέματα σχετικά με τη δημόσια τάξη και ασφάλεια που σχετίζονται με την

εδαφική προσαρμογή ή την παρουσία σε μια συνιστώσα πολιτεία προσώπων που κατέχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη συνιστώσας πολιτείας της άλλης συνιστώσας πολιτείας, τα οποία τυχόν τίθενται υπόψη της από ένα από τα μέλη της. Ιδιαίτερα, η Επιτροπή θα εξετάζει θέματα σχετικά με τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και θα καθορίζει τότε, για πόσο καιρό και για ποιους λόγους τα συμφωνημένα σημεία διέλευσης χρειάζεται να μείνουν κλειστά ή να τροποποιηθούν ή να επιβληθούν προσωρινοί περιορισμοί στον αριθμό των προσώπων που τα χρησιμοποιούν.

Άρθρο 5 Υφιστάμενοι κάτοικοι

1. Οι ακόλουθες ειδικές διευθετήσεις θα διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των υφιστάμενων κατοίκων των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και θα παρέχουν ομαλή μετεγκατάσταση σε επαρκή εναλλακτική διαμονή (σύμφωνα με το Προσάρτημα VII) σε κατάλληλες περιοχές, όπου δύνανται να κερδίζουν επαρκώς τα προς το ζην:
 - a. Τα πρόσωπα που θα μετεγκατασταθούν θα καταγραφούν ανά νοικοκυριό, περιλαμβανομένων λεπτομερειών για το τρέχον επάγγελμά τους ή τα μέσα διαβίωσή τους.
 - b. Οι κοινότητες δύνανται να ζητήσουν να μετεγκατασταθούν ως κοινότητες.
 - c. Τα πρόσωπα που διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα θα εκκενώσουν τις περιουσίες όχι αργότερα από ένα μήνα πριν από τη συμφωνημένη ημερομηνία μεταβίβασης της διοίκησης της σχετικής περιοχής, εκτός εάν το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης αποφασίσει κατ' εξαίρεση διαφορετικά.
 - d. Θα επιδίδεται προς τα πρόσωπα τα οποία δεν διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα ειδοποίηση, όχι μικρότερη των τριών μηνών, για την ημερομηνία μετεγκατάστασης, και αφού θα έχει εξευρεθεί εναλλακτική διαμονή. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου θα έχουν πρόσβαση σ' αυτή την εναλλακτική διαμονή, για να την προετοιμάσουν για την άφιξή τους.
 - e. Στα πρόσωπα που πρόκειται να μετεγκατασταθούν και τα οποία δεν διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα θα παρασχεθεί μέσο μεταφοράς για τα μέλη της οικογένειάς τους και τα υπάρχοντά τους, ως είναι αναγκαίο, και
 - f. Θα γίνουν ειδικές διευθετήσεις για τις οικογένειες που έχουν μικρά παιδιά, για τους ηλικιωμένους και τους ανάπηρους.

2. Πρόσωπα που δεν είναι Κύπριοι πολίτες, τα οποία την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας κατοικούν σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και ζουν στην Κύπρο για όχι λιγότερα από πέντε έτη, δύνανται να ζητήσουν οικονομική βοήθεια για τη μετεγκατάστασή τους στη χώρα προέλευσής τους. Η βοήθεια αυτή θα έχει τη μορφή χρηματικών παροχών τοις μετρητοίς και θα είναι πληρωτέα κατά την άφιξή τους στη χώρα προέλευσής τους, εντός πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Το ποσό της παροχής θα καθορίζεται με κλίμακα, βασισμένη σε ποσό που δεν είναι μικρότερο των 10.000 ευρώ για οικογένεια τεσσάρων ατόμων.

Άρθρο 6 Μνημεία και ιστορικές τοποθεσίες

Κάθε Τουρκοκυπριακό μνημείο ή άλλη ιστορική τοποθεσία που σχετίζεται με τα γεγονότα της περιόδου από το 1963 έως το 1974 και βρίσκεται σε περιοχή που υπόκειται σε εδαφική προσαρμογή, μετά τη μεταβίβαση της διοίκησης αυτής της περιοχής, θα υπαχθεί στη διοίκηση της Επιτροπής Συμφιλίωσης η οποία θα αποφασίσει το οριστικό καθεστώς και τις διευθετήσεις διαχείρισης (περιλαμβανομένης, όπου είναι πρέπον, της φροντίδας και της συντήρησης) του εν λόγω μνημείου ή της τοποθεσίας, που θα τυγχάνουν σεβασμού από κάθε πρόσωπο ή φορέα με συμφέρον σε αυτήν την τοποθεσία ή την περιβάλλουσα περιουσία. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή Συμφιλίωσης μπορεί να συστήσει ή να διορίσει ένα συγκεκριμένο οργανισμό διαχείρισης (trust) ή ίδρυμα που θα έχει δικαίωμα πρόσβασης στο μνημείο ή την τοποθεσία σύμφωνα με αυτές τις διευθετήσεις.

Άρθρο 7 Συμβούλιο Μετεγκατάστασης

1. Η μετεγκατάσταση σύμφωνα με το άρθρο 5 θα διευθύνεται από ένα Συμβούλιο Μετεγκατάστασης, το οποίο θα απαρτίζεται από πέντε πρόσωπα, περιλαμβανομένου ενός εκπροσώπου από την κάθε συνιστώσα πολιτεία και τριών μη Κυπρίων που δεν είναι πολίτες της Ελλάδας, της Τουρκίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου και ένας από τους οποίους θα είναι εκπρόσωπος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Ο τελευταίος καλείται να προεδρεύει του Συμβουλίου. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καλείται να διορίσει τους μη Κύπριους, που είναι μέλη του Συμβουλίου.
2. Η κάθε συνιστώσα πολιτεία θα υποδείξει έναν εκπρόσωπο της αρμόδιας αρχής για θέματα στέγασης και περιουσίας, της αρμόδιας αρχής για εργασιακά/ οικονομικά

θέματα, των αστυνομικών αρχών εκάστης συνιστώσας πολιτείας και κάθε μιας από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης των περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, για να συνεργάζονται και να εκτελούν χρέη συνδέσμου με το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης, καθώς και να παρίστανται σε διευρυμένες συνεδριάσεις σχεδιασμού, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου.

3. Μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων του, το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, θα εργάζεται με τις συνιστώσες πολιτείες για να αναπτύξει και να υποστηρίξει την εφαρμογή συνολικού σχεδίου επανεγκατάστασης βασισμένου σε έρευνα για τις κοινωνικές επιπτώσεις στις οικογένειες που θα επηρεαστούν από τη μετεγκατάσταση, και σχέδιο χρήσης της γης για τις περιοχές που θα δεχτούν μετεγκατεστημένες οικογένειες. Το σχέδιο επανεγκατάστασης θα οριστικοποιηθεί μέχρι τις 31 Αυγούστου 2004. Θα παρουσιαστεί στο Προεδρικό Συμβούλιο το οποίο θα κάμει τις κατάλληλες διευθετήσεις αναφορικά με το κόστος της επανεγκατάστασης και οι οποίες θα περιλαμβάνουν τη διεθνή οικονομική βοήθεια που θα παραχωρηθεί για το σχέδιο επανεγκατάστασης και θα περιληφθούν στον Προϋπολογισμό του 2005.
4. Βασιζόμενο στα αποτελέσματα της έρευνας, το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης θα προσδιορίσει τις επιλογές για να βοηθήσει τα επηρεαζόμενα από τη μετεγκατάσταση άτομα να εξασφαλίσουν εναλλακτική διαμονή, περιλαμβανομένης προσδιορισμένης οικονομικής βοήθειας, καθώς και δημόσιας και χαμηλού κόστους κοινωνικής στέγασης. Στο σχεδιασμό της οικοδόμησης εναλλακτικής διαμονής, θα ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη αιτήματα κοινοτήτων που επιθυμούν να μετεγκατασταθούν ως κοινότητες.
5. Το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης θα εργασθεί επίσης με τις αρχές των συνιστωσών πολιτειών για να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση σε επαναφερόμενες ή νέες μορφές διαβίωσης για μετεγκατεστημένες οικογένειες. Με τη γνώση και στήριξη διεθνών οργανισμών και δημοσίων-ιδιωτικών συνεταιρισμών, το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης θα βοηθήσει τις κυβερνήσεις των συνιστωσών πολιτειών στην ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων για την ταχεία αποκατάσταση των πόρων ζωής των οικογενειών που μετεγκαταστάθηκαν. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται, σε προγράμματα δραστηριοποίησης του εργατικού δυναμικού, εκπαίδευση και επανεκπαίδευση, για εργασιακές δεξιότητες οι οποίες εστιάζονται σε σημαντικούς αναπτυξιακούς τομείς, πιστώσεις και ανάλογα επιδόματα για την ανάπτυξη νέων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, την

προώθηση της χρηματοδότησης μικρών επιχειρήσεων, την ανάπτυξη κοινοτικής υποδομής και τη βελτίωση συγκεκριμένων κοινωνικών ωφελημάτων όπου χρειάζεται.

6. Το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης θα συνεργάζεται επίσης στενά με το Συμβούλιο Περιουσίας όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων αποκατάστασης στις περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή και στον εντοπισμό εναλλακτικής διαμονής. Θα βεβαιώνει ότι υφίσταται έτοιμη επαρκής εναλλακτική διαμονή για κατοίκηση πριν καθορίσει τις ημερομηνίες για μετεγκατάσταση. Θα προβαίνει στις αναγκαίες διευθετήσεις με τις αρμόδιες τοπικές αρχές για να διασφαλίσει ότι τα πρόσωπα που θα μετεγκατασταθούν σε αυτές, θα βοηθούνται ώστε να εξασφαλίζουν τα προς το ζην.
7. Το Συμβούλιο Μετεγκατάστασης θα θεσπίσει κανόνες και κανονισμούς σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις. Τα συνιστώντα κράτη θα σέβονται πλήρως και θα εφαρμόζουν έγκαιρα τις αποφάσεις του Συμβουλίου Μετεγκατάστασης και θα υιοθετούν οποιαδήποτε αναγκαία νομοθεσία ή κανονισμούς για διασφάλιση της εφαρμογής τους.

Άρθρο 8 Περιουσίες

Περιουσίες που βρίσκονται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή θα τυγχάνουν χειρισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του Συνημμένου 4 του Προσαρτήματος VII.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ VII: ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΠΟ ΤΟ 1963

ΜΕΡΟΣ I: ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

Άρθρο 1 Γενικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του παρόντος Προσαρτήματος και των συνημμένων του διέπουν περιουσίες, οι οποίες επηρεάστηκαν ως συνέπεια της διακοινοτικής διαμάχης, στρατιωτικής δράσης ή της ανεπίλυτης διαίρεσης της νήσου μεταξύ Δεκεμβρίου 1963 και της έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας και εισάγουν ένα έκτακτο καθεστώς, για χειρισμό των περιουσιών αυτών. Οι διατάξεις του Προσαρτήματος αυτού και των συνημμένων του θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για τις περιουσίες αυτές, ωστόσο όλα τα θέματα που καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές επιλυθούν να εφαρμόζονται για τις περιουσίες αυτές, ωστόσο όλα τα θέματα που

καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές επιλυθούν από το Συμβούλιο Περιουσίας ή το Ανώτατο Δικαστήριο.

2. Οι όροι που χρησιμοποιούνται στο Προσάρτημα αυτό και στα συνημμένα του ορίζονται στο Συνημμένο 1.
3. Οι διατάξεις του παρόντος Προσαρτήματος και των συνημμένων του θα αναφέρονται στο εξής ως "οι παρούσες διατάξεις".

Άρθρο 2 Το Συμβούλιο Περιουσίας της Κύπρου

Οι παρούσες διατάξεις, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, θα εφαρμόζονται από το Συμβούλιο Περιουσίας της Κύπρου και τα τμήματα του: το Γραφείο Απαιτήσεων, το Γραφείο Στέγασης της Κύπρου και το Γραφείο Αποζημιώσεων. Η σύνθεσή του, οι εξουσίες και οι διαδικασίες του, καθώς και οι υποχρεώσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών που σχετίζονται με αυτό, ρυθμίζονται περαιτέρω στο Συνημμένο 2.

Άρθρο 3 Περιουσία σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή

Περιουσία η οποία βρίσκεται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή ρυθμίζεται από το Συνημμένο 4. Όπου δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις στο Συνημμένο 4, θα ισχύουν οι υπόλοιπες διατάξεις του παρόντος Προσαρτήματος.

Άρθρο 4 Θρησκευτικοί χώροι

1. Οι Εκκλησίες και τα Βακούφια (Evkaf), θα έχουν δικαίωμα, χωρίς εξαίρεση, και εντός τριών ετών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, σε αποκατάσταση οποιασδήποτε επηρεαζόμενης περιουσίας που ανήκουν σ' αυτά, η οποία χρησιμοποιείτο ως θρησκευτικός χώρος το 1963 ή το 1974.
2. Το άρθρο αυτό δεν περιορίζει τα δικαιώματα των Εκκλησιών και των Βακουφίων (Evkaf) να απαιτήσουν αποζημίωση αντί αποκατάσταση για οποιαδήποτε επηρεαζόμενη περιουσία σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.

ΜΕΡΟΣ II : ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Άρθρο 5 Αναστολή δόσοληψιών, διαδικασιών ή μετατροπών σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία

1. Οποιαδήποτε συναλλαγή, δόσοληψία ή οποιαδήποτε διαδικασία σε οποιοδήποτε δικαστήριο, νομικό ή διοικητικό σώμα στην Κύπρο ή οποιοσδήποτε φυσικές

μετατροπές (εκτός από μικρές ή έκτακτες εργασίες συντήρησης) σε σχέση με οποιαδήποτε επηρεαζόμενη περιουσία θα αναστέλλονται ή θα απαγορεύονται με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, μέχρι το Συμβούλιο Περιουσίας να :

- i. Εξουσιοδοτήσει όπως τέτοια δοσοληψία, διαδικασία ή φυσική μετατροπή συνεχίσει ή πραγματοποιηθεί,
 - ii. Παραπέμψει τη δοσοληψία ή διαδικασία σε άλλο αρμόδιο δικαστήριο ή αρχή, ή
 - iii. Λάβει οριστική απόφαση σχετικά με την περιουσία.
2. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η θεμελιώδης Συμφωνία παρέχει εσωτερική θεραπεία για την επίλυση όλων των ζητημάτων που αφορούν επηρεαζόμενη περιουσία, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών του 1950 (ΕΣΔΑ) και επικαλούμενη το γεγονός ότι η Θεμελιώδης Συμφωνία παρέχει εσωτερική θεραπεία για την επίλυση όλων των ζητημάτων που αφορούν την επηρεαζόμενη περιουσία, θα πληροφορήσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων(ΕΔΑΔ) μέσω της επιστολής στο Συνημμένο 5 ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι εφεξής το μόνο υπεύθυνο Συμβαλλόμενο Κράτος και θα ζητήσει από το Δικαστήριο να διαγράψει όλες τις ενώπιον του τρέχουσες διαδικασίες που αφορούν επηρεαζόμενες περιουσίες, ώστε να επιτρέψει στον συμφωνηθέντα εσωτερικό μηχανισμό να επιλύει αυτές τις υποθέσεις.

Άρθρο 6 Απαιτήσεις και αιτήσεις

1. Ιδιοκτήτης ο οποίος έχει στερηθεί κατοχής θα δικαιούται να απαιτήσει αποζημίωση για τον τίτλο της περιουσίας του ή την αποκατάσταση της περιουσίας του/της.
2. Οι τρέχων χρήστες επηρεαζόμενων περιουσιών, οι οποίοι είναι οι ίδιοι ιδιοκτήτες που έχουν στερηθεί κατοχής ή είναι πρόσωπα τα οποία είναι σημαντικών βελτιώσεων σε επηρεαζόμενες περιουσίες δύνανται να υποβάλλουν αίτηση για παραχώρηση σ' αυτούς τίτλου ιδιοκτησίας αυτών των περιουσιών.
3. Οι τρέχων χρήστες περιουσιών προς αποκατάσταση δύνανται να υποβάλουν αίτηση για να επωφεληθούν από τα ειδικά μέτρα που περιγράφονται λεπτομερώς στο Συνημμένο 3.
4. Όλες αυτές οι απαιτήσεις και οι αιτήσεις θα υποβληθούν στο Συμβούλιο Περιουσίας μέσα στις καθορισμένες προθεσμίες, και θα εξετάζονται και θα αποφασίζονται σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.

5. Όλες οι πληρωμές που απαιτούνται ως προϋπόθεση για τη μεταβίβαση τίτλου ή για την αποκατάσταση θα καταβάλλονται στο Συμβούλιο Περιουσίας μέσα σε τρία χρόνια από την σχετική απόφαση του Συμβουλίου Περιουσίας, εκτός εάν η απόφαση ορίζει νωρίτερα ημερομηνία. Η μεταβίβαση τίτλου ή η αποκατάσταση δεν θα ισχύει μέχρις ότου εξοφληθούν πλήρως όλες οι καθορισμένες πληρωμές. Παράλειψη εξόφλησης των πληρωμών μέσα στην καθορισμένη προθεσμία ενδέχεται να προκαλέσει απώλεια ή διαφοροποιήσεις των δικαιωμάτων που αφορούν στην περιουσία.

Άρθρο 7 Ευθύνη για ζημιά

Πρόσωπα υπαίτια για την πρόκληση σοβαρής ζημίας ή την καταστροφή περιουσιών μετά την 11^η Νοεμβρίου 2002 θα ευθύνονται έναντι του ιδιοκτήτη ο οποίος έχει στερηθεί την κατοχή και/ή του Συμβουλίου Περιουσίας για το κόστος της ζημίας μέχρι την αγοραία αξία της περιουσίας. Επιπλέον, το Συμβούλιο Περιουσίας δύναται να επιβάλλει πρόστιμο στα πρόσωπα αυτά και να λαμβάνει άλλα τιμωρητικά μέτρα, περιλαμβανομένης της διαφοροποίησης αποφάσεων που λήφθηκαν προηγουμένως προς όφελός τους.

ΤΜΗΜΑ Α: Αποζημίωση

Άρθρο 8 Δικαίωμα πλήρους και αποτελεσματικής αποζημίωσης

1. Οποιοσδήποτε ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής θα έχει το δικαίωμα να απαιτήσει πλήρη και αποτελεσματική αποζημίωση όπως θα καθοριστεί από το Συμβούλιο Περιουσίας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα (στο εξής αναφερόμενη ως "αποζημίωση") ως αντάλλαγμα για τη μεταβίβαση του τίτλου της επηρεαζόμενης περιουσίας στο Συμβούλιο Ακίνητης Περιουσίας.
2. Το δικαίωμα αποζημίωσης θα υπολογίζεται και θα καταβάλλεται από το Συμβούλιο Περιουσίας στην τρέχουσα αξία, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στις παρούσες διατάξεις.
3. Η αποζημίωση θα καταβάλλεται με τη μορφή τόσο ομολόγων αποζημίωσης όσο και πιστοποιητικών εκτίμησης περιουσίας τα οποία θα εκδίδονται επί ενός ταμείου αποζημίωσης. Η ίδρυση του Ταμείου Αποζημίωσης, ή έκδοση και η χρήση των ομολόγων και των πιστοποιητικών εκτίμησης περιουσίας θα ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Συνημμένου 2.

4. Οι ιδιοκτήτες οι οποίοι έχουν στερηθεί κατοχής περιουσιών, οι οποίες σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις, δεν αποκαθίστανται, δικαιούνται αποζημίωσης.

Άρθρο 9 Περιουσία που ανήκει σε οργανισμούς

Οι τίτλοι ιδιοκτησίας επηρεαζόμενης περιουσίας, εκτός από θρησκευτικούς χώρους, που ανήκουν σε οργανισμούς θα μεταβιβασθούν στο Συμβούλιο Περιουσίας με αντάλλαγμα αποζημίωση.

Άρθρο 10 Περιουσία που χρησιμοποιείται για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας

Ο τίτλος ιδιοκτησίας επηρεαζόμενης περιουσίας που χρησιμοποιείται για σκοπό δημόσιας ωφέλειας, άμα τεθεί σε ισχύ η θεμελιώδης Συμφωνία, και που αντικειμενικά δικαιολογεί την αναγκαστική απαλλοτρίωση, θα μεταβιβαστεί στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή στη σχετική συνιστώσα πολιτεία με αντάλλαγμα την καταβολή της τρέχουσας αξίας από τη σχετική αρχή στο Συμβούλιο Περιουσίας.

Άρθρο 11 Περιουσία που απαιτείται για στρατιωτικούς σκοπούς

Ο τίτλος ιδιοκτησίας οποιασδήποτε επηρεαζόμενης περιουσίας, η οποία, καθορίζεται στα Πρόσθετα Πρωτόκολλα της Συνθήκης Συμμαχίας ή σε οποιοδήποτε συνημμένο της, ως απαιτούμενη για στρατιωτικούς για στρατιωτικούς σκοπούς, θα μεταβιβαστεί στη συνιστώσα πολιτεία στην οποία βρίσκεται, με αντάλλαγμα την καταβολή της τρέχουσας αξίας από τη σχετική συνιστώσα πολιτεία στο Συμβούλιο Περιουσίας.

Άρθρο 12 Περιουσία που χρησιμοποιείται σήμερα από ιδιοκτήτες οι οποίοι έχουν στερηθεί κατοχής.

1. Ιδιοκτήτης στερηθείς κατοχής που είναι ο σημερινός χρήστης επηρεαζόμενης περιουσίας με τρέχουσα αξία παρόμοια με την αξία της περιουσίας της οποίας στερήθηκε την κατοχή και χρησιμοποιεί την επηρεαζόμενη περιουσία συνεχώς για τουλάχιστον δέκα έτη, δύναται να υποβάλει αίτηση στο Συμβούλιο Περιουσίας για να λάβει τίτλο ιδιοκτησίας αυτής της περιουσίας με αντάλλαγμα τον τίτλο ιδιοκτησίας της περιουσίας της οποίας στερήθηκε την κατοχή.
2. Η αίτηση θα εγκρίνεται εφόσον η τρέχουσα αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας δεν υπερβαίνει κατά περισσότερο από 50% την τρέχουσα αξία της περιουσίας της οποίας στερήθηκε την κατοχή.

3. Εάν η τρέχουσα αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας υπερβαίνει κατά περισσότερο από 50% την τρέχουσα αξία της περιουσίας της οποίας ο σημερινός χρήστης στερήθηκε την κατοχή, το Συμβούλιο Περιουσίας θα βοηθήσει τον ιδιοκτήτη ο οποίος στερήθηκε της κατοχής και τον σημερινό χρήστη να καταλήξουν σε μια φιλική συμφωνία. Εάν αυτό αποτύχει, το Συμβούλιο Περιουσίας δύναται να εγκρίνει ή να αρνηθεί την ανταλλαγή, λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα και των δύο πλευρών, ή να διαχωρίσει την περιουσία καταλλήλως.
4. Εάν η τρέχουσα αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας είναι μικρότερη από την αξία της περιουσίας της οποίας ο τρέχων χρήστης στερήθηκε την κατοχή, ο τρέχων χρήστης δύναται να απαιτήσει αποζημίωση για τη διαφορά της αξίας.
5. Εάν η τρέχουσα αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας είναι μεγαλύτερη από την τρέχουσα αξία της περιουσίας της οποίας ο τρέχων χρήστης στερήθηκε την κατοχή, αυτός/ή θα πληρώσει τη διαφορά στο Συμβούλιο Περιουσίας πριν από τη μεταβίβαση του τίτλου ιδιοκτησίας.

Άρθρο 13 Περιουσία που χρησιμοποιείται προς το παρόν από πρόσωπα που την αγόρασαν μεταγενέστερα από ιδιοκτήτες οι οποίοι στερήθηκαν κατοχής

1. Οποιοσδήποτε αγοραστής (ή οι διάδοχοί του/ της στον τίτλο ιδιοκτησίας) επηρεαζόμενης περιουσίας, η οποία εκχωρήθηκε σε ιδιοκτήτη ο οποίος στερήθηκε της κατοχής (στο εξής "ο πωλητής") και η οποία είχε τρέχουσα αξία παρόμοια με την αξία της περιουσίας της οποίας ο πωλητής στερήθηκε την κατοχή, θα έχει τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με εκείνα που θα είχε ο πωλητής σύμφωνα με το Άρθρο 12 σχετικά με την επηρεαζόμενη περιουσία, νοουμένου ότι ο αυτός/ η και ο πωλητής και οποιοιδήποτε προκάτοχοι τίτλου ιδιοκτησίας ήταν συλλογικά τρέχοντες χρήστες της επηρεαζόμενης περιουσίας σε συνεχή βάση για τουλάχιστον δέκα έτη. Ο τίτλος της περιουσίας της οποίας ο πωλητής είχε αρχικά στερηθεί κατοχής θα μεταβιβαστεί στο Συμβούλιο Περιουσίας. Εάν η τρέχουσα αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας είναι μικρότερη από εκείνη της ακίνητης περιουσίας της οποίας ο πωλητής είχε αρχικά στερηθεί της κατοχής, ο πωλητής δύναται να απαιτήσει αποζημίωση για τη διαφορά.
2. Η παραπάνω διάταξη δεν εφαρμόζεται, εάν το Συμβούλιο Περιουσίας δεν μπορεί να αποκτήσει τον τίτλο ιδιοκτησίας της περιουσίας της οποίας ο πωλητής στερήθηκε την κατοχή επειδή ο πωλητής την έχει ήδη διαθέσει νόμιμα.

Άρθρο 14 Σημαντικά βελτιωμένη περιουσία

Ο ιδιοκτήτης μιας σημαντικής βελτίωσης σε επηρεαζόμενη περιουσία δύναται να υποβάλλει αίτηση για να λάβει τίτλο ιδιοκτησίας αυτής της περιουσίας, με αντάλλαγμα την πληρωμή της τρέχουσας αξίας της επηρεαζόμενης περιουσίας χωρίς τη βελτίωση. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα διατάξει τη μεταβίβαση του τίτλου μετά την καταβολή στον ιδιοκτήτη ο οποίος έχει στερηθεί κατοχής αποζημίωσης στην τρέχουσα αξία για το συμφέρον του/της επί της περιουσίας.

ΤΜΗΜΑ Β: Αποκατάσταση της κατοχής

Άρθρο 15 Καταλληλότητα για αποκατάσταση

Επηρεαζόμενες περιουσίες που δεν εμπίπτουν στις πιο πάνω κατηγορίες θα είναι κατάλληλες για αποκατάσταση.

Άρθρο 16 Συμφωνημένα επίπεδα αποκατάστασης

1. Οποιοσδήποτε ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής (άλλος από οργανισμό) δικαιούται σε αποκατάσταση της επηρεαζόμενης περιουσίας του/της εντός των ορίων του δικαιώματος αποκατάστασής του/της. Προς αυτό το σκοπό, δύναται να επιλέξει οποιαδήποτε επηρεαζόμενη περιουσία του/της που είναι κατάλληλη για αποκατάσταση.
2. Εάν το δικαίωμα αποκατάστασης δεν επαρκεί για να επιστρέψει στον ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής να αποκατασταθεί σε κατοικία η οποία ήταν στην κυριότητα του/της όταν κατασκευαζόταν ή στην οποία έζησε τουλάχιστον δέκα έτη, ο ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής θα δικαιούται σε αποκατάσταση της κατοικίας και τουλάχιστον ενός εκταρίου της παρακείμενης γης της οποίας στερήθηκε την κυριότητα. Εάν η επηρεαζόμενη περιουσία ανακανεμήθηκε ή διαχωρίστηκε από την στέρηση της κατοχής, αυτός ο ειδικός κανόνας εφαρμόζεται μόνο στα συναθροισμένα δικαιώματα αποκατάστασης όλων των διαδόχων επί του τίτλου ως εάν μια απαίτηση έγινε από τον αρχικό ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής. Εάν τέτοιος ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής αποποιηθεί εκούσια των δικαιωμάτων του υπέρ σημερινού χρήστη, θα δικαιούται την άσκηση των επιλογών δυνάμει της παραγράφου 4 για περιουσία ιδίου μεγέθους και αξίας στην οποία θα μπορούσε να αποκατασταθεί δυνάμει της παρούσας παραγράφου.

3. Εάν ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής επιλέξει να αποκατασταθεί σε κατοικία που δεν κατασκεύασε και στην οποία δεν έζησε για περίοδο τουλάχιστον 10 ετών, τα Συμβούλιο Περιουσίας θα ασκήσει τη διακριτική του ευχέρεια, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες, για να αποφασίσει κατά πόσο θα χορηγήσει αποκατάσταση. Εάν το Συμβούλιο Περιουσίας δεν χορηγήσει αποκατάσταση σε τέτοια κατοικία, ο ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής θα επιλέξει άλλη από τις επηρεαζόμενες περιουσίες του που είναι κατάλληλη για αποκατάσταση. Στην απουσία τέτοιας κατάλληλης περιουσίας, η ακόλουθη παράγραφος θα εφαρμόζεται.
4. Εάν το δικαίωμα αποκατάστασης είναι ευρύτερο από την έκταση ή την αξία της κατάλληλης για αποκατάσταση επηρεαζόμενης περιουσίας ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής, ή εάν ο ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής, ο οποίος θα εδικαιούτο αποκατάσταση δυνάμει των παραγράφων 1,2, ή 3 του παρόντος Άρθρου, εκούσια αποποιείται των δικαιωμάτων του υπέρ του τρέχοντος χρήστη, τέτοιος ιδιοκτήτης δύναται:
 - i. να πωλήσει το δικαίωμα αποκατάστασης του/της σε άλλο ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής από τον ίδιο δήμο ή χωριό·
 - ii. να ανταλλάξει το δικαίωμα αποκατάστασής του/της για περιουσία της επιλογής του/της στο ίδιο χωριό ή δήμο, από τις περιουσίες στην κατοχή του Συμβουλίου Περιουσίας, ή εάν καμιά ισάξια γη δεν είναι διαθέσιμη, σε γειτονικό χωριό ή δήμο· ή
 - iii. να λάβει αποζημίωση και να αγοράσει περιουσία αντίστοιχου μεγέθους και αξίας στο ίδιο χωριό ή δήμο·

νοουμένου ότι στερήθηκε κατοχής μετά τα δέκατα γενέθλιά του/της.

5. Αγροτική γη δεν θα τύχει αποκατάστασης εάν αυτό απαιτεί τον διαχωρισμό της σε τεμάχια λιγότερα των 5 εκταρίων, ή λιγότερα των 2 εκταρίων αναφορικά για υδρεύσιμη γη. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα ρυθμίζει και αποφασίζει το ελάχιστο μέγεθος για αποκατάσταση σε άλλα τεμάχια γης²⁶.
6. Εάν το δικαίωμα αποκατάστασης δεν επιτρέπει την αποκατάσταση σε κατοικία ή σε ελάχιστου μεγέθους αγροτικά τεμάχια, ο ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής δύναται να πωλήσει το δικαίωμα αποκατάστασης του/της σε άλλο ιδιοκτήτη που έχει

²⁶ **Σημείωση:** Κτίρια στην κυριότητα ενός ιδιοκτήτη άλλου από εταιρεία, οι μέτοχοι της οποίας κατέχουν μερίσματα που σχετίζονται με ξεχωριστά και αυτόνομα κτίσματα που χρησιμοποιούν για δικούς τους σκοπούς, δεν θα διαχωρίζονται για σκοπούς αποκατάστασης.

στερηθεί κατοχής από τον ίδιο δήμο ή χωριό ή να επιλέξει να λάβει αποζημίωση για αυτό.

7. Αγορασθέντα δικαιώματα αποκατάστασης δύνανται να συναθροίζονται με άλλα δικαιώματα αποκατάστασης για τον ίδιο δήμο ή χωριό και να χρησιμοποιούνται για απόκτηση περιουσίας σε εκείνο το δήμο ή χωριό.
8. Αυτοί οι περιορισμοί δεν θα εφαρμόζονται σε θρησκευτικούς χώρους ή σε περιουσίες κατάλληλες για αποκατάσταση οι οποίες είναι στην κυριότητα ιδιοκτητών που έχουν στερηθεί κατοχής οι οποίοι, εντός έξι ετών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, ασκούν το απεριόριστο δικαίωμα επιστροφής και εγκατάστασης σε κατοικία σε χωριά που κατοικούνταν κυρίως από Μαρωνίτες το 1974 ή τα χωριά της Καρπασίας Ριζοκαρπάσο/Dipkarpaz, Γιαλούσα/Yeni Erenkoy, Αγία Τριάς/Sirahi και Μελάναργα/Adacay ή τα χωριά της Τυλληρίας του Αγίου Γεωργούδι, Αγίου Θεοδώρου, Αλέβγκα, Κόκκινα/Erenkoy, Μανσούρα και Σελλάδι του Αππή προς αυτό το σκοπό, το Συμβούλιο Περιουσίας δεν θα διαθέσει με οποιοδήποτε μόνιμο τρόπο τις σχετικές περιουσίες κατά τη διάρκεια των έξι ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.

Άρθρο 17 Μορατόριουμ για αποκατάσταση

Καμία διαταγή του Συμβουλίου Περιουσίας δεν θα απαιτεί αποκατάσταση επηρεαζόμενης περιουσίας σε ιδιοκτήτη, που έχει στερηθεί κατοχής, πριν από μια ημερομηνία, η οποία θα είναι:

1. Τρία χρόνια μετά την ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία, για περιουσία η οποία θα είναι ελεύθερη κατοχής κατά την ημερομηνία εκείνη, ή
2. Πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ η Θεμελιώδης Συμφωνία, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

Άρθρο 18 Βελτιώσεις σε αποκατασταθείσα περιουσία

1. Ο ιδιοκτήτης οποιασδήποτε βελτίωσης με αγοραία αξία μεγαλύτερη του 10% της τρέχουσας αξίας περιουσίας προς αποκατάσταση ή 3.000 λιρών Κύπρου, οποιαδήποτε είναι χαμηλότερη, μπορεί να υποβάλει αίτηση για αποζημίωση για το συμφέρον του/της στην περιουσία.

2. Ο ιδιοκτήτης που στερήθηκε της κατοχής, θα δικαιούται να διατηρήσει οποιαδήποτε βελτίωση της επηρεαζόμενης περιουσίας μετά την αποκατάσταση νοουμένου ότι θα καταβάλλει την αγοραία αξία της βελτίωσης στο Συμβούλιο Περιουσίας.
3. Ο ιδιοκτήτης που στερήθηκε κατοχής δεν θα υποχρεούται να καταβάλει αυτή την πληρωμή, εάν ικανοποιήσει το Συμβούλιο Περιουσίας ότι η βελτίωση είναι ακατάλληλη ή άσχετη με την σκοπούμενη από αυτόν μελλοντική χρήση της περιουσίας για τους δικούς του σκοπούς νοουμένου ότι η σκοπούμενη μελλοντική χρήση είναι περίπου παρόμοια με τη χρήση πριν από τη στέρηση της κατοχής. Εάν το Συμβούλιο Περιουσίας μεταγενέστερα διαπιστώσει ότι ο ιδιοκτήτης που στερήθηκε της κατοχής ή οποιοσδήποτε διάδοχος του στον τίτλο ιδιοκτησίας χρησιμοποιεί τη βελτίωση, το Συμβούλιο Περιουσίας δύναται να λάβει μέτρα εναντίον του για να ανακτήσει από αυτόν το ποσό της αποζημίωσης που καταβλήθηκε στον ιδιοκτήτη της βελτίωσης σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος Άρθρου.

ΤΜΗΜΑ Γ: Μακροπρόθεσμη μίσθωση

Άρθρο 19 Δικαίωμα επιλογής για μίσθωση

1. Ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής και που αποκαθίσταται σε περισσότερα από 100 εκτάρια σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις θα προσφέρει το υπόλοιπο της γης που υπερβαίνει τα 100 εκτάρια για μίσθωση, για ελάχιστη περίοδο είκοσι ετών, σε οποιοδήποτε πρόσωπο κατέχει το καθεστώς εσωτερικής υπηκοότητας συνιστώσας πολιτείας, στην οποία η γη βρίσκεται. Τέτοιες μισθώσεις θα χρησιμοποιούνται μόνο για ίδιους σκοπούς και θα διευθετούνται μέσω του Συμβουλίου Περιουσίας στην αγοραία αξία.
2. Ο τρέχων χρήστης θα έχει δικαίωμα πρώτης άρνησης το οποίο ασκείται εντός 30 ημερών.

Άρθρο 20 Φοροαπαλλαγές για μισθώσεις

1. Μισθώσεις σύμφωνα με το Άρθρο 19 απαλλάσσονται από φόρους, κυβερνητικά τέλη, χρεώσεις και δασμούς πληρωτέους κατά την υπογραφή πράξεων, ή επί της περάτωσης και εγγραφής των μισθώσεων τέτοιων περιουσιών, και η σχετική γη δεν θα υπόκειται σε φόρους περιουσίας για τη διάρκεια της μίσθωσης.
2. Οι ίδιες απαλλαγές θα εφαρμόζονται σε οποιαδήποτε άλλη εκμίσθωση αποκαταθείσας περιουσίας σε πρόσωπο που κατέχει το καθεστώς εσωτερικής

υπηκοότητας συνιστώσας πολιτείας στην οποία βρίσκεται η περιουσία, η οποία περατώνεται εντός έτους από την αποκατάσταση.

ΜΕΡΟΣ III: ΑΠΩΛΕΙΑ ΧΡΗΣΗΣ

Άρθρο 21 Αποζημίωση για απώλεια χρήσης

Οποιοσδήποτε απαιτήσεις για αποζημίωση για απώλεια χρήσης επηρεαζόμενης περιουσίας για οποιαδήποτε περίοδο, που αρχίζει από τη στέρηση της κατοχής, θα εξετάζεται από τη συνιστώσα πολιτεία από την οποία προέρχεται ο απαιτητής, λαμβάνοντας υπόψη:

- i. Ωφελήματα τα οποία απολάμβανε προηγουμένως ο ιδιοκτήτης που στερήθηκε την κατοχή λόγω του εκτοπισμού του/της, και
- ii. Οποιαδήποτε δικαιώματα ληφθέντα από τον ή πληρωτέα στον ιδιοκτήτη που στερήθηκε την κατοχή είτε πριν είτε μετά τη Θεμελιώδη Συμφωνία, για την περίοδο της απώλειας χρήσης.

ΜΕΡΟΣ IV: ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Άρθρο 22 Το Δικαστήριο Περιουσίας

1. Θα εγκαθιδρυθεί Δικαστήριο Περιουσίας με εξουσία να διεξάγει τελική δικαστική αναθεώρηση των αποφάσεων της Επιτροπής Απαιτήσεων.
2. Το Δικαστήριο Περιουσίας θα απαρτίζεται από περιττό αριθμό δικαστών. Ο αριθμός αυτός θα καθοριστεί από τον Πρόεδρο του Ανώτατου Δικαστηρίου μετά από διαβούλευση με τα μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου και θα περιλαμβάνει ίσο αριθμό δικαστών από καθεμία από τις συνιστώσες πολιτείες και όχι λιγότερους από τρεις μη Κύπριους δικαστές οι οποίοι δεν θα είναι πολίτες της Ελλάδας, της Τουρκίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου. Ο Πρόεδρος και οι δικαστές του Δικαστηρίου Περιουσίας θα επιλέγονται με τον ίδιο τρόπο και για την ίδια θητεία όπως οι δικαστές του Ανώτατου Δικαστηρίου, εκτός εάν το Ανώτατο Δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά.
3. Οι αποφάσεις της Επιτροπής Απαιτήσεων δεν θα υπόκεινται σε έφεση ούτε θα προσβάλλονται σε οποιοδήποτε δικαστήριο συνιστώσας πολιτείας ή με άλλο τρόπο ειμή μόνο με δικαστική αναθεώρηση από το Δικαστήριο Περιουσίας, σύμφωνα με το νόμο και τις παρούσες διατάξεις.
4. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου Περιουσίας δεν θα υπόκεινται σε περαιτέρω αναθεώρηση ή έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο.

5. Αίτηση για δικαστική αναθεώρηση απόφασης της Επιτροπής Απαιτήσεων μπορεί να υποβάλλεται στο Δικαστήριο Περιουσίας από οποιοδήποτε μέρος που έχει έννομο συμφέρον στην απόφαση ή στην εν λόγω περιουσία, εντός 60 ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης από την Επιτροπή Απαιτήσεων σύμφωνα με τους κανόνες του.
6. Το δικαστήριο Περιουσίας θα έχει εξουσία να επιβάλλει στους διαδίκους τέλη για τα διαδικαστικά διαβήματα έγερσης και εκδίκασης θεμάτων ενώπιόν του.
7. Το Δικαστήριο Περιουσίας θα συνεχίσει να λειτουργεί μέχρις ότου το Ανώτατο Δικαστήριο αποφασίσει να αναλάβει τα καθήκοντά του.

ΜΕΡΟΣ V: ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ

Άρθρο 23 Τροποποίηση

1. Οι διατάξεις αυτές δύνανται να τροποποιηθούν από τους αρχηγούς των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών εκ συμφώνου και με την έγκριση των νομοθετικών σωμάτων και των δύο συνιστωσών πολιτειών.
2. Το κείμενο οποιασδήποτε προτεινόμενης τροποποίησης θα συμφωνείται μεταξύ των αρχηγών των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών και θα υποβάλλεται σε πανομοιότυπη μορφή στο νομοθετικό σώμα κάθε συνιστώσας πολιτείας. Θα τίθεται σε ισχύ 30 ημέρες μετά την έγκρισή του και από τα δύο τα νομοθετικά σώματα.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 1: ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1 Ορισμοί

Στο Προσάρτημα VII και τα συνημμένα του, οι ακόλουθοι όροι ορίζονται ως εξής:

1. Επηρεαζόμενη περιουσία- ακίνητη περιουσία στην Κύπρο, την οποία ο ιδιοκτήτης, είτε πρόκειται για φυσικό είτε για νομικό πρόσωπο, εγκατέλειψε ή της οποίας απώλεσε τη χρήση και τον έλεγχο ως συνέπεια της διακοινοτικής διαμάχης, στρατιωτικής δράσης ή της ανεπίλυτης διαίρεσης της νήσου μεταξύ Δεκεμβρίου 1963 και της έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας και η οποία έκτοτε δεν έχει αποκατασταθεί στον ιδιοκτήτη της (ή στον κληρονόμο/προσωπικό εκπρόσωπο ή διάδοχο σε τίτλο ιδιοκτησίας) και της οποίας δεν έχει ανακτήσει τη χρήση και τον έλεγχο. Ο όρος επηρεαζόμενη περιουσία δεν θα περιλαμβάνει οποιαδήποτε περιουσία, η οποία εκουσίως πωλήθηκε ή μεταβιβάστηκε ή με άλλο τρόπο διατέθηκε

μόνιμα από τον ιδιοκτήτη σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ήταν σε θέση να αποκτήσει τον αποτελεσματικό έλεγχο της περιουσίας, ή για την οποία αποζημίωση λόγω αναγκαστικής κτήσης έγινε αποδεκτή). Το βάρος της απόδειξης οποιασδήποτε τέτοιας εκούσιας μεταβίβασης ή νόμιμης απαλλοτρίωσης το φέρει ο εκδοχέας ή ο διάδοχος του σε τίτλο ιδιοκτησίας. Σε περίπτωση απουσίας αποδεικτικών στοιχείων για το αντίθετο για την εν λόγω συγκεκριμένη περίπτωση, θα τεκμαίρεται ότι η στέρηση κατοχής ήταν παράνομη και/ή ακούσια. Τα πρόσωπα που είναι διάδοχοι σε τίτλον προσώπων που στερήθηκαν την ιδιοκτησία τους και που δεν ήταν σε θέση να αποκτήσουν αποτελεσματικό έλεγχο της σχετικής επηρεαζόμενης περιουσίας θα τύχουν της ίδιας μεταχείρισης της οποίας θα ετύγχαναν οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες που στερήθηκαν την κατοχή της περιουσίας τους.

2. Εναλλακτική στέγαση-οικιστική στέγη για πρόσωπα που επηρεάζονται από την επιστροφή και την αποκατάσταση των ιδιοκτητών, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις αποκατάστασης. Η εναλλακτική στέγη πρέπει να είναι τουλάχιστον επιπέδου άνετου σύμφωνα με τα λογικά σύγχρονα πρότυπα(περιλαμβανομένης σύνδεσης με δημόσιες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, όπου διατίθενται, όπως υδροδότηση και ηλεκτροδότηση): θα έχει εύλογη αναλογία χώρου διαμονής για τον αριθμό των μελών του νοικοκυριού που πρέπει να στεγάσει, να μην είναι μικρότερη από 70 τετραγωνικά μέτρα για νοικοκυριό μέχρι δύο πρόσωπα, 100 τετραγωνικά μέτρα για τρία πρόσωπα, 120 τετραγωνικά μέτρα για τέσσερα έως πέντε πρόσωπα και 140 τετραγωνικά μέτρα για νοικοκυριά περισσότερων προσώπων, και, όπου είναι πρακτικό, να είναι συγκρίσιμη με την στέγη που ο αποδέκτης εκκενώσει ή την οποία κατείχε πριν από τον εκτοπισμό του(μέχρι ενός ανώτατου προτύπου το οποίο θα καθοριστεί στους κανονισμούς του Συμβουλίου Περιουσίας).
3. Τρέχων χρήστης-πρόσωπο στο οποίο έχει παραχωρηθεί μια μορφή δικαιώματος χρήσης ή κατοχής περιουσίας δυνάμει νομικής ή διοικητικής διαδικασίας από αρχή η οποία έχει συσταθεί για τη διαχείριση περιουσίας που ανήκει σε ιδιοκτήτες, που στερήθηκαν κατοχής ή σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας του/της, το οποίο έχει παράγωγο δικαίωμα να χρησιμοποιεί ή να κατέχει την εν λόγω περιουσία ή σε κληρονόμο ή διάδοχό του σε τίτλο. Ο ορισμός δεν περιλαμβάνει οποιοδήποτε πρόσωπο κατέχει ή χρησιμοποιεί περιουσία χωρίς καμία νομική, διοικητική ή επίσημη βάση ή πρόσωπο το οποίο χρησιμοποιεί ή κατέχει περιουσία δυνάμει σύμβασης μίσθωσης με ιδιώτη ούτε οποιαδήποτε στρατιωτική δύναμη σώμα ή αρχή.

4. Τρέχουσα αξία²⁷- αξία μιας περιουσίας κατά τη χρονική στιγμή της στέρησης κατοχής, συν την προσαρμογή που αντικατοπτρίζει την ανατίμηση βάσει, μεταξύ άλλων, της αύξησης των μέσων τιμών πώλησης περιουσιών στην Κύπρο σε συγκρίσιμες τοποθεσίες²⁸ κατά την περίοδο που μεσολαβεί έως την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Η τρέχουσα αξία περιουσίας θα εκτιμηθεί με βάση την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Η αξία αυτή θα είναι τοκοφόρα, με το αυτό επιτόκιο που ισχύει για τα μεσοπρόθεσμα κυβερνητικά ομόλογα, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας έως την έκδοση των ομολόγων αποζημίωσης και των πιστοποιητικών εκτίμησης περιουσίας.
5. Ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής- ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, κατά το χρόνο που στερήθηκε κατοχής, είχε έννομο συμφέρον στην επηρεαζόμενη περιουσία ως ιδιοκτήτης εν όλω ή εν μέρει ή ως νόμιμος/η κληρονόμος του, προσωπικός αντιπρόσωπος ή διάδοχος σε τίτλο, περιλαμβανομένης δωρεάς.
6. Οργανισμοί-οντότητες εκτός τα φυσικά πρόσωπα, περιλαμβανομένων φορέων υπό ιδιωτική ή δημόσια ιδιοκτησία ή έλεγχο, όπως δημόσια ή ιδιωτικά εμπιστεύματα, θρησκευτικοί οργανισμοί, στρατιωτικές δυνάμεις και εταιρείες (εξαιρουμένων μονοπρόσωπων επιχειρήσεων)²⁹.
7. Αγοραίο ενοίκιο- το ποσό του ενοικίου που θα μπορούσε να χρεωθεί για περιουσία στην ελεύθερη αγορά, με βάση υπολογισμό των αγοραίων ενοικίων που καταβάλλονται για συγκρίσιμες περιουσίες σε συγκρίσιμες τοποθεσίες κατά το χρόνο της εκτίμησης³⁰.

²⁷ **Παρατήρηση:** θα χρειαστεί η παροχή εμπειρογνώμοσύνης από επιμετρητές ποσοτήτων, οικονομολόγους και/ή εμπειρογνώμονες στην εκτίμηση ακινήτων για τον τελικό καθορισμό των προνοιών σχετικά με την εκτίμηση της αξίας.

²⁸ **Παρατήρηση:** η αξία κατά το χρόνο της στέρησης κατοχής και ο υπολογισμός της αύξησης θα πρέπει να βασιστεί στην υπόθεση ότι τα γεγονότα της περιόδου μεταξύ 1963 και 1974 δεν συνέβησαν, δηλαδή να μη ληφθεί υπόψη η αλλαγή των τιμών λόγω αυτών των γεγονότων? ως εκ τούτου, θα πρέπει εάν είναι δυνατόν, να βασιστεί σε συγκρίσιμες τοποθεσίες όπου οι τιμές των περιουσιών δεν επηρεάστηκαν αρνητικά από αυτά τα γεγονότα.

²⁹ **Παρατήρηση:** Αυτός ο ορισμός δεν σκοπεύει να περιλαμβάνει οικογενειακές επιχειρήσεις ή εταιρείες, δηλαδή οποιονδήποτε συνεταιρισμό, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, προσώπων, μετόχων ή μελών, οι οποίοι είναι σύζυγοι και οι αντίστοιχοί τους συγγενείς μέχρι και περιλαμβανομένου του τρίτου βαθμού ή γενικά πρόσωπα που έχουν συγγένεια μεταξύ τους μέχρι και περιλαμβανομένου του τρίτου βαθμού (όπως τέτοιος βαθμός συγγένειας καθορίζεται στο νόμο της Κύπρου του 1960), καθώς και οι διάδοχοί τους, μέσω διαθήκης ή χωρίς, εάν λόγω της διαδοχής έγιναν μέτοχοι ή άλλως πως μέλη τέτοιων οντοτήτων που συνεχίζουν να λειτουργούν, ούτε επιχειρήσεις των οποίων οι μέτοχοι κατέχουν μετοχές που σχετίζονται με χωριστά και ανεξάρτητα μίσθια που χρησιμοποιούνται για δικούς τους σκοπούς.

³⁰ **Παρατήρηση :** Οι διατάξεις που καθορίζουν το αγοραίο ενοίκιο και την αγοραία αξία θα αναθεωρηθούν από εμπειρογνώμονες ειδικούς σε θέματα εκτίμησης.

8. Αγοραία αξία- το ποσό για το οποίο μια περιουσία θα μπορούσε να πωληθεί στην ελεύθερη αγορά, με βάση μια εκτίμηση των τιμών αγοράς ή των τιμών που καταβάλλονται για συγκρίσιμες περιουσίες σε συγκρίσιμες τοποθεσίες κατά το χρόνο της εκτίμησης³¹.
9. Αρχική κατάσταση- η κατάσταση ή οι συνθήκες της επηρεαζόμενης περιουσίας κατά το χρόνο στερήσης της κατοχής του ιδιοκτήτη, στην οποία δεν περιλαμβάνονται βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα από οποιοδήποτε μέρος, εκτιμώμενη στην τρέχουσα αξία.
10. Περιουσία- ακίνητη περιουσία που είναι η γη και τα προσαρτήματά της (καθώς και το δικαίωμα κυριότητας ή ιδιοκτησιακό συμφέρον ή εξ αδιαιρέτου μερίδιο σε τέτοια περιουσία).
11. Περιουσία κατάλληλη για αποκατάσταση- οποιαδήποτε επηρεαζόμενη περιουσία για την οποία δεν έχει δοθεί τίτλος:
 - i. Σε παρόντα χρήστη σε αντάλλαγμα για την επηρεαζόμενη περιουσία του/της στην άλλη συνιστώσα πολιτεία (σύμφωνα με το Άρθρο 12 των κύριων διατάξεων)·
 - ii. Σε μεταγενέστερο αγοραστή (σύμφωνα με το Άρθρο 13 των κύριων διατάξεων)·
 - iii. Σε ιδιοκτήτη σημαντικής βελτίωσης σε αντάλλαγμα για την αποπληρωμή της τρέχουσας αξίας της περιουσίας χωρίς τη βελτίωση (σύμφωνα με το Άρθρο 14), και η οποία δεν είναι στην κυριότητα οργανισμών ούτε χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς ή σκοπούς δημόσιας ωφέλειας (άρθρα 9,10 και 11 των κύριων διατάξεων, αντίστοιχα).
12. Αποκατάσταση- επαναφορά με την απόδοση της νομικής και φυσικής κατοχής στον ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής, ώστε να τον καθιστά ικανό να ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο σε τέτοια περιουσία, περιλαμβανομένης της χρήσης για ίδιους του/της σκοπούς.
13. Δικαίωμα αποκατάστασης- Το δικαίωμα αποκατάστασης συνίσταται από ένα τρίτο της περιοχής της γης και ένα τρίτο της τρέχουσας αξίας της γης(οποιοδήποτε εφαρμόζεται πρώτα) της συνολικής επηρεαζόμενης περιουσίας ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής, ο οποίος δεν είναι οργανισμός.

³¹ **Παρατήρηση:** Οι διατάξεις που καθορίζουν το ενοίκιο και την αγοραία αξία θα αναθεωρηθούν από εμπειρογνώμονες σε θέματα εκτίμησης.

14. Θρησκευτικός χώρος- τέμενος, εκκλησία, παρεκκλήσι, κοιμητήριο, μοναστήρι, ιερό, τάφος ή οποιοσδήποτε άλλος χώρος λατρείας. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες χώροι διαμονής, συνεχόμενοι κήποι ή άλλη έκταση γης και κτίρια που ανήκουν στην Εκκλησία ή στα Βακούφια(Ενκaf) σχηματίζουν ένα αδιάσπαστο σύνολο με το θρησκευτικό χώρο, τέτοια περιουσία εμβαδού μέχρι το ανώτατο 2 εκταρίων³² θα θεωρείται μέρος του θρησκευτικού χώρου.
15. Σημαντική βελτίωση- βελτίωση (περιλαμβανομένης νέας κατασκευής σε κενή γη) σε επηρεαζόμενη περιουσία, η οποία έγινε μεταξύ του χρόνου της στέρησης κατοχής και της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2002, ή η οποία βασίστηκε σε πιστοποιητικό οικοδομής(απόδειξη έγκρισης κατασκευής από πολιτικό μηχανικό) που εκδόθηκε πριν από την 31^η Δεκεμβρίου 2002³³, η οποιαδήποτε μεταγενέστερη βελτίωση η οποία θεωρηθεί αποδεκτή για αυτό το σκοπό σύμφωνα με κανονισμούς του Συμβουλίου Περιουσίας, και της οποίας η αγοραία αξία είναι μεγαλύτερη από την αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας στην αρχική της κατάσταση. Εάν η περιουσία έπαθε ζημιά μετά το χρόνο της στέρησης κατοχής αλλά μεταξύ των γεγονότων του 1963 μέχρι 1974, η αγοραία αξία της βελτίωσης θα συγκρίνεται με τη αξία της περιουσίας στην κατάστασή της κατά το χρόνο που έγινε η βελτίωση. Για τους σκοπούς καθορισμού της ιδιοκτησίας της βελτίωσης, δεν θα θεωρηθεί ότι έχει προσαρτηθεί στη γη. Ιδιοκτήτης της βελτίωσης είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που πλήρωσε για τη βελτίωση ή ο κληρονόμος του/της, ο προσωπικός αντιπρόσωπος ή διάδοχός του σε τίτλο. Το βάρος απόδειξης όσον αφορά στην αξία, την ιδιοκτησία και την ημερομηνία κατασκευής οποιασδήποτε βελτίωσης φέρει ο ιδιοκτήτης της βελτίωσης.
16. Επαρκή οικονομικά μέσα- εισόδημα (φορολογητέο ή άλλως) υψηλότερο του Χ (όπου Χ είναι το ποσό που απαιτείται για την αντιμετώπιση αποπληρωμής ενυπόθητου δανείου) ή περιουσιακά στοιχεία υψηλότερα του Υ (όπου Υ είναι το ποσό που απαιτείται για την αγορά της περιουσίας που χρησιμοποιείται επί του παρόντος ή της εναλλακτικής στέγης). Τα δικαιώματα και τα συμφέροντα στην επηρεαζόμενη περιουσία θα λαμβάνονται υπόψη για το σκοπό υπολογισμού των περιουσιακών

³² Στην περίπτωση της μονής του Αποστόλου Ανδρέα και του Hala Syltan Tekke, η μέγιστη γειτνιάζουσα περιοχή που θα θεωρείται μέρος έκαστου θρησκευτικού χώρου θα είναι 165 εκτάρια(δηλαδή, η περιοχή που περιλαμβάνεται εντός του γαϊδουροφράκτη που περιβάλλει το σύμπλεγμα κτιρίων του μοναστηριού) και 45 εκτάρια(δηλαδή η περιοχή που περιλαμβάνει το τζαμί, μινωαλείο, την περιοχή του κήπου μεταξύ του δρόμου και της λίμνης, καθώς και το παρακείμενο ισλαμικό κοιμητήριο)αντίστοιχα.

³³ **Παρατήρηση:** Το Συμβούλιο Περιουσίας θα αποφασίζει κατά την κρίση του σχετικά με περιπτώσεις βελτιώσεων, οι οποίες βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο κατά την ημερομηνία αυτή και ολοκληρώθηκαν μετά.

στοιχείων. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα καθορίσει τα ποσά Χ και Υ και θα αναθεωρεί τα ποσά ετησίως, βασιζόμενο στις τιμές της αγοράς και τις απόψεις εμπειρογνομόνων.

17. Χρήση για ιδίους σκοπούς-χρήση και απόλαυση της επηρεαζόμενης περιουσίας από πρόσωπο, μέλος της οικογένειας του/της, εργοδοτούμενο ή αντιπρόσωπο (άλλο από μισθωτή) δια τακτικής προσωπικής χρήσης (όχι απαραίτητα ως μόνιμη κατοικία). Η χρήση για ιδίους σκοπούς δεν θα περιλαμβάνει την πώληση, μίσθωση, μεταβίβαση με δωρεά ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο εκποίηση συμφέροντος στην επηρεαζόμενη περιουσία.

18. Κενή-περιουσία που δεν χρησιμοποιείται ή κατέχεται από τρέχοντα χρήστη ή από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας του/της ή διάδοχο τίτλου ιδιοκτησίας, ο οποίος έχει παράγωγο δικαίωμα να χρησιμοποιεί ή να κατέχει την εν λόγω περιουσία.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 2: ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ Α: Ίδρυση, λειτουργία, εξουσίες, στελέχωση και έξοδα του Συμβουλίου Περιουσίας της Κύπρου

Άρθρο 1 Ίδρυση και λειτουργία του Συμβουλίου Περιουσίας της Κύπρου

1. Θα ιδρυθεί ένα ανεξάρτητο, αμερόληπτο, διοικητικό σώμα γνωστό ως το Συμβούλιο Περιουσίας της Κύπρου (στο εξής το "Συμβούλιο Περιουσίας").
2. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα ενεργεί σύμφωνα με τις αρχές και τους όρους της Θεμελιώδους Συμφωνίας και ειδικότερα σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.

Άρθρο 2 Λειτουργία του Συμβουλίου Περιουσίας

1. Η δομή του Συμβουλίου Περιουσίας θα αντικατοπτρίζει τις ξεχωριστές λειτουργίες θα απαρτίζεται από Διοικητικό Συμβούλιο και τρία ξεχωριστά τμήματα:
 - i. Το Γραφείο Απαιτήσεων, που χειρίζεται τη διαδικασία απαιτήσεων·
 - ii. Το Γραφείο Στέγασης της Κύπρου, που χειρίζεται τις διευθετήσεις για τρέχοντες χρήστες και πρόσωπα που επηρεάζονται από το καθεστώς περιουσίας και
 - iii. Το Γραφείο Αποζημιώσεων, που χειρίζεται θέματα αποζημιώσεων και τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου των περιουσιών.
2. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα απαρτίζεται από επτά συνολικά μέλη, εκ των οποίων δύο μέλη θα προέρχονται από κάθε συνιστώσα πολιτεία και τρία μέλη μη Κύπριου, οι οποίοι

δεν θα είναι πολίτες της Κύπρου, της Ελλάδας, της Τουρκίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα μέλη πρέπει να κατέχουν τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα και να είναι υψηλού ηθικού και επαγγελματικού κύρους. Τουλάχιστον δύο μέλη πρέπει να έχουν νομικά προσόντα. Τα μέλη θα απαγορεύεται να κατέχουν οποιοδήποτε άλλο αξίωμα του ομοσπονδιακού κράτους ή συνιστώσας πολιτείας κατά τη διάρκεια της θητείας τους στο Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία των μελών στο Συμβούλιο θα είναι επί τη βάση μερικής απασχόλησης.

3. Επικεφαλής του Γραφείου Απαιτήσεων θα τεθεί επιτροπή επτά μελών, εκ των οποίων 2 μέλη θα προέρχονται από κάθε συνιστώσα πολιτεία και τρία μέλη μα Κύπριους, οι οποίοι δεν θα είναι πολίτες της Κύπρου, της Ελλάδας, της Τουρκίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα μέλη θα κατέχουν νομικά προσόντα και θα είναι υψηλού ηθικού και επαγγελματικού κύρους. Τα μέλη απαγορεύεται να κατέχουν οποιοδήποτε αξίωμα ομόσπονδο ή συνιστώσας πολιτείας, κατά τη διάρκεια της θητείας τους στο Γραφείο Απαιτήσεων.
4. Το Γραφείο Αποζημιώσεων θα εργάζεται ανεξάρτητα. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα έχει μόνο εξουσίες προϋπολογισμού επί του Γραφείου Αποζημιώσεων και δεν θα έχει εξουσία επί της διαδικασίας αποφάσεων του Γραφείου.
5. Η αμοιβή των Κυπρίων και μη Κυπρίων του Διοικητικού Συμβουλίου, της Επιτροπής Αποζημιώσεων και της εκτελεστικής διεύθυνσης του Γραφείου Στέγασης της Κύπρου και του Γραφείου Αποζημιώσεων θα είναι στο επίπεδο των εννέα δεκάτων του μισθού των Κυπρίων και μη Κυπρίων Δικαστών του Ανώτατου Δικαστηρίου αντίστοιχα, αν και για το Διοικητικό Συμβούλιο θα είναι κατ' αναλογία προς το χρόνο της θητείας που υπηρετήθηκε.
6. Εντός 30 ημερών από την έναρξη της Θεμελιώδους Συμφωνίας, του Προεδρικού Συμβουλίου θα διορίσει εκ συμφώνου ένα Κύπριο μέλος προερχόμενο από κάθε συνιστώσα πολιτεία και τρία μέλη μη Κύπριους του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα υπόλοιπα δύο μέλη θα διορίζονται από τους επικεφαλής των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών. Όσον αφορά μεταγενέστερους διορισμούς, τα μέλη θα διορίζονται εκ συμφώνου από τους επικεφαλής των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών. Εντός εξήντα ημερών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Διοικητικό Συμβούλιο θα διορίσει εκ συμφώνου τα μέλη της Επιτροπής Αποζημιώσεων.
7. Εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με το διορισμό μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου μέσα στον καθορισμένο χρόνο βάσει αυτών των διατάξεων, ο Γενικός

Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ή εκπρόσωπός του καλείται να διορίσει ένα αναπληρωματικό μέλος, το οποίο θα κατέχει το αξίωμα για δεκαοχτώ ημερολογιακούς μήνες τουλάχιστον.

8. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και του Γραφείου Αποζημιώσεων θα εκλέξουν έκαστοι μεταξύ τους ένα προεδρεύον μέλος, το οποίο θα εκτελεί αυτό το ρόλο για περίοδο τριών ετών ή μέχρι το τέλος της θητείας του/της, όποιο συμβεί νωρίτερα.
9. Για να διασφαλιστεί συνέχεια στο Διοικητικό Συμβούλιο, οι όροι της θέσης των αρχικών μελών θα είναι ως ακολούθως: δύο μέλη θα διορίζονται για μια αρχική περίοδο πέντε ετών δύο για μια αρχική περίοδο τεσσάρων ετών και τρία για μια αρχική περίοδο τριών ετών. Όλοι οι επικείμενοι διορισμοί θα είναι για θητείες τριών ετών. Στο τέλος κάθε θητείας, κάθε μέλος θα αντικαθίσταται ή θα επαναδιορίζεται για μια ακόμη τριετή θητεία. Μια παρόμοια προσέγγιση θα υιοθετείται για τα μέλη του της Επιτροπής Αποζημίωσης.
10. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της επιτροπής Αποζημιώσεων δύνανται να παραιτούνται με προηγούμενη ειδοποίηση 90 ημερών. Το Ανώτατο Δικαστήριο δύναται να παύσει οποιοδήποτε μέλος μετά από αίτηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή οποιασδήποτε συνιστώσας πολιτείας σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς ή σοβαρής παράβασης των καθηκόντων μέλους. Σε περίπτωση κενωθείσας θέσης, θα διορισθεί νέο μέλος εντός 90 ημερών από την ειδοποίηση για την κενή θέση ή από την ημερομηνία επέλευσης της κένωσης, οποιοδήποτε συμβεί νωρίτερα.
11. Πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Γραφείο Αποζημιώσεων θα καταστεί μια ανεξάρτητη νομική οντότητα επονομαζόμενη το Κυπριακό Καταπίστευμα Αποζημιώσεων. Τρία μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, περιλαμβανομένου ενός μέλους προερχόμενου από κάθε συνιστώσα πολιτεία και ένα μέλος μη Κύπριος (κανένας να μην είναι το προεδρεύον μέλος) θα υπηρετήσουν ως μέλη του μη εκτελεστικού Συμβουλίου Διευθυντών του Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων της Κύπρου. Δύο επιπρόσθετα μέλη θα διορισθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο, στη βάση των επαγγελματικών τους προσόντων.
12. Δύο μέλη του Συμβουλίου Διευθυντών του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων θα διοριστούν για μια αρχική θητεία πέντε ετών. Όλοι οι μεταγενέστεροι διορισμοί θα είναι για θητείες τριών ετών. Στο τέλος κάθε θητείας, κάθε μέλος θα αντικαθίσταται ή επαναδιορίζεται για περαιτέρω θητεία. Νέα μέλη θα επιλέγονται από το Συμβούλιο Διευθυντών, και θα επικυρώνονται από την ετήσια συνέλευση κατόχων πιστοποιητικών περιουσίας και ομολόγων.

13. Τα μέλη του Συμβουλίου Διευθυντών του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων θα εκλέξουν μεταξύ των μελών του προεδρεύον μέλος, που θα εκπληρώνει αυτό το ρόλο για περίοδο τριών ετών ή μέχρι το τέλος της θητείας του/ της, οποιαδήποτε είναι ενωρίτερα. Το Συμβούλιο Διευθυντών δύναται να προτείνει υποψήφιους για την εκτελεστική διεύθυνση του Καταπιστεύματος, οι οποίοι θα επικυρώνονται από την ετήσια συνέλευση των κατόχων πιστοποιητικών.
14. Η αμοιβή των μελών του Συμβουλίου Διευθυντών θα ευθυγραμμίζεται με διεθνή πρότυπα αναφορικά με μη εκτελεστικούς διευθυντές εταιρειών και ιδρυμάτων συγκρίσιμου μεγέθους του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων και θα επικυρώνεται από την ετήσια συνέλευση κατόχων πιστοποιητικών και ομολόγων. Η αμοιβή των εκτελεστικών στελεχών του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων θα ευθυγραμμίζεται με τα ίδια διεθνή πρότυπα και θα συνδέεται με την απόδοσή τους.
15. Στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Απαιτήσεων και στους εκτελεστικούς διευθυντές του Γραφείου Στέγασης της Κύπρου, και, για τα πέντε πρώτα έτη της λειτουργίας του, στο Γραφείο Αποζημιώσεων θα χορηγηθεί ασυλία από οποιαδήποτε και όλες τις νομικές και διοικητικές διαδικασίες που εγείρονται εναντίον τους αναφορικά με την καλόπιστη εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων.

Άρθρο 3 Εξουσίες

Το Συμβούλιο Περιουσίας θα έχει εξουσία να :

- i. Παραλαμβάνει και να αποφασίζει σχετικά με απαιτήσεις που αφορούν επηρεαζόμενη περιουσία.
- ii. Αποφασίζει σχετικά με κάθε ζήτημα ή διαφορά ενώπιον του σχετικά με απαιτήσεις, δικαιώματα ιδιοκτητών που στερήθηκαν κατοχής, τρεχόντων χρηστών ή ιδιοκτητών βελτιώσεων, ισχυρισμούς πώλησης υπό εξαναγκασμό, αποτιμήσεις περιουσίας, δικαιώματα πρώτης απόρριψης ή τίτλους ή άλλα δικαιώματα σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία.
- iii. Αποφασίζει ατομικές υποθέσεις και να ορίζει και αναθεωρεί κλίμακες και αξίες για σκοπούς υπολογισμού της αποζημίωσης για επηρεαζόμενη περιουσία και για βελτιώσεις, ενοίκιο και ποσά πώλησης και αγοράς, τα δικαιώματα για εναλλακτική στέγη και άλλα ποσά σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.
- iv. Απαιτεί και να λαμβάνει ταχεία, πλήρη και ανεμπόδιστη πρόσβαση σε οποιοδήποτε και όλα τα μητρώα, αρχεία, βάσεις δεδομένων ή άλλες πληροφορίες σχετικά με

περιουσία στην Κύπρο, και σε οποιαδήποτε και ολόκληρη την περιουσίας στην Κύπρο για σκοπούς επιθεώρησης, εκτίμησης και υπολογισμού που σχετίζεται με τα καθήκοντα και τη λειτουργία του, και να λαμβάνει αντίγραφα ή αποσπάσματα πληροφοριών, χωρίς αμοιβή, φόρο ή άλλη επιβάρυνση.

- v. Διατάσσει ή να προκαλεί την εγγραφή των συμφερόντων σε επηρεαζόμενη περιουσία ή τη διόρθωση των καταχωρήσεων στο σχετικό Μητρώο τίτλων ιδιοκτησίας ή σε άλλα αρχεία, με βάση τα δικαιώματα σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις ή άλλη ισχύουσα νομοθεσία.
- vi. Παραπέμπει οποιοδήποτε ζήτημα που προκύπτει σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία σε άλλο αρμόδιο δικαστήριο ή αρχή, ως είναι κατάλληλο, και για την οριστικοποίηση ή οποιαδήποτε ενδιάμεση ή άλλη απόφαση.
- vii. Διατάσσει την αναστολή οποιασδήποτε δικαστικής διαδικασίας ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου ή άλλης αρχής, ή οποιωνδήποτε φυσικών μετατροπών(άλλων από μικρές ή έκτακτης ανάγκης εργασίες συντήρησης) που αφορούν επηρεαζόμενη περιουσία.
- viii. Διατάσσει ή να προκαλεί την ολοκλήρωση οποιωνδήποτε μέτρων που απαιτούνται για τη μεταβίβαση δικαιωμάτων σε επηρεαζόμενη περιουσίας ή, όπου είναι αναγκαίο, να διαιρεί την επηρεαζόμενη περιουσία. Σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις ή άλλη ισχύουσα νομοθεσία.
- ix. Εκδίδει νομικά δεσμευτικές διαταγές για τα αρμόδια σώματα του ομοσπονδιακού κράτους ή των συνιστωσών πολιτειών όπως απαιτείται για την εφαρμογή των αποφάσεών του.
- x. Αποκτά και να διαπραγματεύεται επηρεαζόμενη περιουσία με υπεύθυνο τρόπο σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις, περιλαμβανομένης της διαχείρισης και της διάθεσης επηρεαζόμενης περιουσίας που μεταβιβάζεται σε αυτό ή περιέχεται στον έλεγχό του.
- xi. Διευκολύνει την παροχή και κατανομή εναλλακτικής στέγης.
- xii. Βοηθά πρόσωπα, κατόπιν αιτήματος τους, για μίσθωση επηρεαζόμενης περιουσίας.
- xiii. Συλλέγει αποζημιώσεις και να επιβάλλει πρόστιμα κατά οποιονδήποτε προσώπων κρίνονται υπεύθυνα για την πρόκληση ζημιάς ή καταστροφής επηρεαζόμενης περιουσίας.
- xiv. Διοικεί και/ ή να επιβλέπει ένα σχέδιο προνομιακών δανείων σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις και συντονίζεται με την Κεντρική Τράπεζα και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση επί οποιωνδήποτε πιθανώς αναγκαίων κανονισμών ή

διατάξεων αναφορικά με την εφαρμογή του σχεδίου, περιλαμβανομένων της ενυπόθηκης αφερεγγυότητας και των μηχανισμών εκτέλεσης.

- xv. Υιοθετεί τέτοιους κανόνες, κανονισμούς, διαδικασίες, τύπους και άλλα έγγραφα που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- xvi. Συμβουλευέται και να ζητεί συστάσεις από προσοντόχους εμπειρογνώμονες για να τον βοηθήσουν στην εκτέλεση των καθηκόντων του, περιλαμβανομένων εμπειρογνομόνων στην εκτίμηση, στα οικονομικά, το δίκαιο, τις αγορές ακινήτων, την εκτίμηση γης και την επιμέτρηση ποσοτήτων, την εγγραφή, τη χαρτογράφηση και άλλα, και
- xvii. Εκτελεί άλλα καθήκοντα, περιλαμβανομένων εκείνων που μπορεί να του ανατεθούν από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή από οποιαδήποτε συνιστώσα πολιτεία, ή τα οποία είναι συναφή ή σχετίζονται με την εκτέλεση των καθηκόντων του.

Άρθρο 4 Υποχρεώσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών κρατών σε σχέση με το Συμβούλιο Περιουσίας

1. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή αυτών των διατάξεων με καλή πίστη και έγκαιρα.
2. Για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες, μεταξύ άλλων:
 - i. Θα συνεργάζονται πλήρως με το Συμβούλιο Περιουσίας, θα σέβονται, θα αναγνωρίζουν και θα συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του βάσει της νομικά δεσμευτικής τους φύσης, περιλαμβανομένης της επίσημης δημοσίευσης των αποφάσεών του, κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου Περιουσίας.
 - ii. Θα εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Περιουσίας πλήρως και ταχέως.
 - iii. Θα συνεργάζονται με άλλους σχετικούς οργανισμούς που ασχολούνται με επηρεαζόμενη περιουσία σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.
 - iv. Θα παρέχουν στο Συμβούλιο Περιουσίας ταχεία, πλήρη και ανεμπόδιστη πρόσβαση σε οποιαδήποτε και όλα τα μητρώα, αρχεία, βάσεις δεδομένων ή άλλες πληροφορίες σχετικά με περιουσία στην Κύπρο, και σε οποιαδήποτε ή όλη την περιουσία στην Κύπρο, με σκοπό την επιθεώρηση, εκτίμηση και υπολογισμό που σχετίζεται με τα καθήκοντα και τη λειτουργία του και θα

παρέχουν αντίγραφα ή αποσπάσματα πληροφοριών χωρίς οποιοδήποτε τέλος, φόρο ή άλλη επιβάρυνση.

- ν. Θα υιοθετούν ειδικά μέτρα περιλαμβανομένης, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου Περιουσίας, της διασφάλισης της φυσικής προστασίας της περιουσίας από ζημιά ή καταστροφή, και
 - νι. Θα εκτελούν άλλες πράξεις, όπως είναι αναγκαίο, με σκοπό το σεβασμό των περιουσιακών δικαιωμάτων.
3. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα υιοθετήσουν και θα εφαρμόσουν νομοθεσία, κανονισμούς, διαδικασίες, διατάγματα, οδηγίες, κανόνες πρακτικής και άλλα νομοθετικά έγγραφα, όπως είναι αναγκαία ή κατάλληλα, για να αναγνωρίσουν τη δεσμευτική ισχύ των αποφάσεων του Συμβουλίου Περιουσίας, και να διασφαλίσουν την επιβολή και εφαρμογή τους περιλαμβανομένου όπου είναι αναγκαίο μέσω τοπικών διοικητικών οργάνων, αστυνομικών αρχών ή άλλων φορέων. Τα νομοθετικά αυτά έγγραφα θα συντάσσονται σε διαβούλευση με το Συμβούλιο Περιουσίας.
4. Σε περίπτωση που η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή κάποια συνιστώσα πολιτεία αποτύχει, σε διάστημα ενός έτους από την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας, να υιοθετήσει νόμους για την επιβολή και εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου Περιουσίας, το Συμβούλιο Περιουσίας θα εκδώσει κανονισμούς που θα προνοούν για την επιβολή και εφαρμογή των αποφάσεών του, οι οποίοι θα τεθούν σε ισχύ ως δεσμευτικά νομοθετικά έγγραφα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της σχετικής συνιστώσας πολιτείας, και οι οποίοι θα παραμείνουν σε ισχύ μέχρι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή η σχετική συνιστώσα πολιτεία να θεσπίσει αποτελεσματικούς νόμους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.
5. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι συνιστώσες πολιτείες θα υιοθετήσουν νομοθεσία σύμφωνα με οποιεσδήποτε κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται από το Συμβούλιο Περιουσίας, όσον αφορά στο χειρισμό των δανείων που εξακολουθούν να εκκρεμούν και τα οποία είχαν συναφθεί πριν από τον Ιούλιο του 1974 για την αγορά επηρεαζόμενης περιουσίας και όσον αφορά μη επιλυθείσες συναλλαγές σε σχέση με επηρεαζόμενη περιουσία.
6. Σε περίπτωση ενυπόθηκης αφερεγγυότητας αναφορικά με προνομιακό δάνειο που χορηγείται σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις, ο ενυπόθηκος δανειστής θα έχει δικαίωμα επί της ενυπόθηκης περιουσίας και θα απαλλάσσεται από οποιοδήποτε

περιορισμό στην απόκτηση περιουσίας, δυνάμει νομοθεσίας συνιστώσας πολιτεία, που διαφορετικά θα το απέτρεπε. Ο ενυπόθητος δανειστής θα διαθέσει τότε την περιουσία εντός των επόμενων τριών ετών.

Άρθρο 5 Υποχρεώσεις των δικαστηρίων και των αρμοδίων αρχών του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστωσών πολιτειών

1. Τα δικαστήρια, τα διοικητικά όργανα και οι άλλες αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών θα συνεργάζονται με το Συμβούλιο Περιουσίας, θα αναγνωρίζουν τη νομικά δεσμευτική ισχύ των αποφάσεων του και θα λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση και επιβολή των αποφάσεών του.
2. Εάν το Συμβούλιο Περιουσίας παραπέμψει μια υπόθεση σε δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή, το εν λόγω δικαστήριο ή η αρχή θα εκδικάσει και θα αποφασίσει σχετικά με την απαίτηση αυτή επί της ουσίας της και δεν θα την απορρίψει ούτε θα αρνηθεί να αποφανθεί σχετικά με αυτήν αποκλειστικά και μόνον γιατί η απαίτηση είναι εκπρόθεσμη ή γιατί ο οποιοσδήποτε προβλεπόμενος χρόνος παραγραφής έχει εκπνεύσει.
3. Οι συνιστώσες πολιτείες θα θέσουν στη διάθεση του Συμβουλίου Περιουσίας γη για εναλλακτική στέγη, και μέσω απαλλοτριώσεως, όπου είναι αναγκαίο(έναντι πλήρους και αποτελεσματικής αποζημίωσης). Για την κατανομή τέτοιας γης, συνιστώσας πολιτείες θα λάβουν υπόψη την ανάγκη μετεγκατάστασης προσώπων, ιδιαίτερα εκείνων που προέρχονται από περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, ώστε να είναι σε θέση να εξασφαλίζουν επαρκή μέσα διαβίωσης³⁴.

Άρθρο 6 Προσωπικό

1. Εντός εξήντα ημερών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας το Διοικητικό Συμβούλιο θα εργοδοτήσει ένα διευθυντή ο οποίος, υπό την εποπτεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, θα είναι υπεύθυνος για το συντονισμό, τη διοίκηση και τη γενική διεύθυνση των εργασιών του Συμβουλίου Περιουσίας. Σε διαβούλευση με το Διοικητικό Συμβούλιο, ο διευθυντής θα εργοδοτήσει τρεις βοηθούς διευθυντές οι οποίοι θα είναι υπεύθυνοι για τη διοίκηση και τη διαχείριση του Γραφείου Απαιτήσεων, του Γραφείου Στέγασης της Κύπρου και του Γραφείου Αποζημιώσεων αντίστοιχα. Ο διευθυντής και οι βοηθοί διευθυντές δύνανται να

³⁴ **Παρατήρηση:** Το Συμβούλιο Περιουσίας δεν θα είναι υποχρεωμένο να καταβάλει πληρωμή για αυτή τη γη.

εργοδοτούν προσωπικό σε συνάφεια με τη γενική ευθύνη του γραφείου, περιλαμβανομένης διεθνούς πραγματωσύνης, ως είναι αναγκαίο.

Συγκεκριμένα,

- a. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα περιλαμβάνει προσωπικό προσοντούχο στα νομικά, την εκτίμηση, τους τίτλους γης, τη διαχείριση αρχείων, τα οικονομικά, τη λογιστική, την τεχνολογία της πληροφορικής, τη διαμεσολάβηση και άλλες μορφές επίλυσης διαφορών, και σε άλλους τεχνικούς και συναφείς τομείς.
 - b. Το Γραφείο Στέγασης της Κύπρου θα περιλαμβάνει προσωπικό προσοντούχο στη στεγαστική ανάπτυξη, την αρχιτεκτονική, την οικοδόμηση, τη χωρομετρία, τα οικονομικά και τη χρηματοδότηση, την τεχνολογία της πληροφορικής, και σε άλλους τεχνικούς και συναφείς τομείς.
 - c. Το Γραφείο Αποζημιώσεων θα περιλαμβάνει προσωπικό προσοντούχο στη διαχείριση και εκτίμηση χαρτοφυλακίου περιουσιών, την απόκτηση και τη διάθεση περιουσιών, τα νομικά, τα οικονομικά και τη χρηματοδότηση, τη λογιστική, την τεχνολογία της πληροφορικής, και σε άλλους τεχνικούς και συναφείς τομείς.
2. Κατά τη στελέχωση του Γραφείου Απαιτήσεων και του Γραφείου Στέγασης της Κύπρου, ο διευθυντής και οι σχετικού βοηθοί διευθυντές θα προσπαθούν να εργοδοτούν πρόσωπα προερχόμενα από την Ελληνοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία και την Τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία σε παρόμοιους αριθμούς. Κατά τη στελέχωση και διαχείριση του Γραφείου Αποζημιώσεων και μετέπειτα του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων, ο διευθυντής και ο σχετικός βοηθός διευθυντής θα καθοδηγούνται από τον εμπορικό στόχο του Γραφείου και του Καταπιστεύματος για μεγιστοποίηση της μετοχικής αξίας.

Άρθρο 7 Έξοδα

1. Κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, τα έξοδα για τη σύσταση και τη λειτουργία του Συμβουλίου Περιουσίας θα επωμίζεται η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δύναται να ζητεί συνεισφορές από τις εγγυήτριες χώρες και διεθνείς δωρητές για αυτό το σκοπό. Μετά από αυτή την περίοδο, τα λειτουργικά έξοδα του Γραφείου Αποζημιώσεων θα καλύπτονται από τα έσοδα που προκύπτουν από τις πωλήσεις και ενοικιάσεις των περιουσιών στο χαρτοφυλάκιο του. Τα λειτουργικά έξοδα του Γραφείου Απαιτήσεων και του Γραφείου Στέγασης θα

συνεχιστούν να καλύπτονται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, μέχρις ότου αυτά τα τμήματα διαλυθούν.

2. Κατά την περίοδο των πρώτων πέντε ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Συμβούλιο Περιουσίας θα ετοιμάζει ξεχωριστούς ετήσιους προϋπολογισμούς για τα λειτουργικά έξοδα της γενικής του διεύθυνσης και των τμημάτων του σύμφωνα με τις σχετικές μισθολογικές κλίμακες της δημόσιας υπηρεσίας και, στην περίπτωση μη Κυπρίων υπαλλήλων, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα καταβάλλει το προϋπολογισθέν ποσό για αυτά τα λειτουργικά έξοδα στο Συμβούλιο Περιουσίας πριν από την έναρξη κάθε οικονομικού έτους. Τυχόν πλεόνασμα στο τέλος κάθε οικονομικού έτους θα επιστρέφεται στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, και οποιαδήποτε έλλειμμα θα καλύπτεται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, ο προϋπολογισμός για τα τρέχοντα έξοδα του Γραφείου Αποζημιώσεων δεν θα εμπίπτουν πλέον στην ευθύνη του Συμβουλίου Περιουσίας.
3. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα υποβάλλει τα λειτουργικά του έξοδα και τους άλλους λογαριασμούς του σε ανεξάρτητο λογιστικό έλεγχο κάθε οικονομικό έτος και η έκθεση των ελεγκτών θα είναι διαθέσιμη στο κοινό:
 - i. Κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Διευθυντήριο του Συμβουλίου Περιουσίας και όλα τα τμήματά του θα έχουν πρότυπα δημοσίας αναφοράς που να συνάδουν με τα πρότυπα της Κύπρου και τα διεθνή πρότυπα για κυβερνητικές υπηρεσίες και να συνάδουν με τους στόχους του Διευθυντηρίου και των τμημάτων.
 - ii. Αρχίζοντας πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Καταπίστευμα Αποζημιώσεων της Κύπρου θα έχει υποχρεώσεις δημοσίας αναφοράς που να συνάδουν με διεθνή πρότυπα για εταιρείες ακινήτων. Οι υποχρεώσεις οικονομικής αναφοράς για το υπόλοιπο του Συμβουλίου Περιουσίας θα παραμείνουν αμετάβλητες.
 - iii. Το καταπίστευμα Αποζημιώσεων της Κύπρου θα δημοσιεύει ετήσια έκθεση που να περιλαμβάνει μια οικονομική αναφορά συνάδουσα με διεθνή πρότυπα για εταιρείες ακινήτων και θα την παρουσιάζει στην ετήσια συνέλευση κατόχων πιστοποιητικών και ομολόγων.

- iv. Το Κυπριακό Καταπίστευμα Αποζημιώσεων θα υπόκειται σε λογιστικό έλεγχο σύμφωνα με διεθνή πρότυπα για εταιρείες ακινήτων, ο οποίος θα διεξάγεται από επαγγελματικό ελεγκτικό οίκο διεθνούς κύρους ο οποίος επιλέγεται από το Συμβούλιο Διευθυντών του και επικυρώνεται από την ετήσια συνέλευση κατόχων πιστοποιητικών και ομολόγων.
 - v. Το Κυπριακό Καταπίστευμα Αποζημιώσεων της Κύπρου θα υπόκειται σε ετήσια αξιολόγηση της αγοραίας αξίας των περιουσιακών στο χαρτοφυλάκιο του, που να συνάδει με τα διεθνή πρότυπα για εταιρείες ακινήτων. Η αξιολόγηση θα διεξάγεται από οίκο αξιολόγησης περιουσιών διεθνούς κύρους ο οποίος επιλέγεται από το Συμβούλιο Διευθυντών του και επικυρώνεται από την ετήσια συνέλευση κατόχων πιστοποιητικών και ομολόγων.
4. Σε περίπτωση που οποιοδήποτε πρόσθετο έργο ή καθήκον ανατεθεί στο Συμβούλιο Περιουσίας, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή η συνιστώσα πολιτεία που αναθέτει αυτό το έργο ή το καθήκον θα παρέχει ή θα εξασφαλίζει τους απαραίτητους πόρους ώστε το Συμβούλιο Περιουσίας να είναι σε θέση να εκτελέσει το έργο ή το καθήκον.

Άρθρο 8 Περίοδος λειτουργίας του Συμβουλίου Περιουσίας και του Γραφείου και του Κυπριακού Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων

1. Χωρίς επηρεασμό των διατάξεων που αφορούν το Γραφείο Αποζημιώσεων της Κύπρου, δέκα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, το Συμβούλιο Περιουσίας θα διαλυθεί. Εάν μέχρι αυτή την ημερομηνία το Συμβούλιο Περιουσίας δεν έχει ολοκληρώσει τη διευθέτηση όλων των απαιτήσεων ή οποιοδήποτε άλλον καθήκον που είναι ενώπιον του, το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να παρατείνει την περίοδο λειτουργίας του Συμβουλίου Περιουσίας για ένα έτος κάθε φορά. Σε περίπτωση τέτοιας παράτασης, το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να διατάξει την κράτηση συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων από το Συμβούλιο Περιουσίας, έτσι ώστε να μπορέσει να συνεχίσει τις εργασίες του σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις. Το Καταπίστευμα Αποζημιώσεων δεν θα έχει προκαθορισμένη διάρκεια και θα διαλυθεί μόνο μετά που θα διαθέσει όλες τις περιουσίες στο χαρτοφυλάκιο του, εκτός εάν το Ανώτατο Δικαστήριο ορίσει διαφορετικά. Όταν το υπόλοιπο του Συμβουλίου Περιουσίας διαλυθεί, τα οικονομικά και περιουσιακά του στοιχεία θα μεταφερθούν στο Καταπίστευμα Αποζημιώσεων. Μέχρι να εξαργυρωθούν όλα τα ομόλογα αποζημίωσης, το Ανώτατο Δικαστήριο θα αναθεωρεί την κατάσταση κάθε πέντε έτη για να προσδιορίσει εάν πρέπει το Κυπριακό Καταπίστευμα της Κύπρου

να παραμείνει σε λειτουργία. Μετά, το Καταπίστευμα μπορεί να ενεργεί όπως οποιαδήποτε ιδιωτική εταιρεία και δεν θα υπόκειται πλέον σε Δικαστική Αναθεώρηση.

2. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει, με πλειοψηφία πέντε προς δύο, και με την έγκριση των αρχηγών των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών, ενεργώντας εκ συμφώνου, να διαλυθεί σε ημερομηνία ενωρίτερα των δέκα ετών από την έναρξη της λειτουργίας του, νοουμένου ότι η εργασία του έχει ολοκληρωθεί ή έχει γίνει η κατάλληλη πρόβλεψη για μεταβίβαση τυχόν εκκρεμών καθηκόντων ή υποθέσεων σε αρμόδιο σώμα.
3. Το Ανώτατο Δικαστήριο δύναται, κατόπιν αιτήσεως του Διοικητικού Συμβουλίου Περιουσίας ή των αρχηγών των κυβερνήσεων των συνιστωσών πολιτειών, ενεργώντας εκ συμφώνου, να παρατείνει την περίοδο λειτουργία συγκεκριμένου τμήματος ή τμημάτων του Συμβουλίου Περιουσίας για διάστημα ενός έτους κάθε φορά, ούτως ώστε να είναι δυνατή η ολοκλήρωση συγκεκριμένης λειτουργίας, και μπορεί να διατάξει την παρακράτηση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων από εκείνο το τμήμα ή εκείνα τα τμήματα, για να είναι δυνατή η συνέχιση της εργασίας. Ανεξάρτητα από μια τέτοια περιορισμένη παράταση της λειτουργίας συγκεκριμένου τμήματος ή τμημάτων, το Συμβούλιο Περιουσίας θα θεωρείται ότι έχει διαλυθεί για τους σκοπούς των παρούσων διατάξεων, εκτός εάν το Ανώτατο Δικαστήριο διατάξει διαφορετικά.
4. Για τους σκοπούς της ακρόασης και της επίλυσης διαφορών σχετικά με απαιτήσεις, δικαιώματα ιδιοκτητών, που έχουν στερηθεί κατοχής, τρεχόντων χρηστών ή ιδιοκτητών βελτιώσεων, εκτίμησης περιουσίας, δικαίωμα πρώτης απόρριψης, ή δικαίωμα τίτλου ιδιοκτησίας ή άλλα δικαιώματα σχετικά με περιουσία, το σχετικό τμήμα του Συμβουλίου Περιουσίας θα συνεχίσει τη λειτουργία του για όσο χρονικό διάστημα το Ανώτατο Δικαστήριο κρίνει πρέπον.
5. Πριν από τη διάλυσή του το Συμβούλιο Περιουσίας θα προβεί σε διευθετήσεις για την ολοκλήρωση οποιωνδήποτε έργων ή καθηκόντων που έχουν ανατεθεί σ' αυτό σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις, περιλαμβανομένων οποιωνδήποτε απαιτήσεων ή διαφορών που εκκρεμούν ή ενδέχεται να προκύψουν στο μέλλον. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να παραπέμψει ή να ζητήσει από το Ανώτατο Δικαστήριο να αναθέσει συγκεκριμένες απαιτήσεις ή υποθέσεις σε άλλα αρμόδια σώματα ή δικαστήρια ή σε τμήμα του Συμβουλίου Περιουσίας τα οποία θα συνεχίσουν να λειτουργούν με διάταγμα του Ανώτατου Δικαστηρίου. Η υποχρέωση διασφάλισης ή διευθετήσεων

για ολοκλήρωση οποιωνδήποτε έργων ή καθηκόντων σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις θα εφαρμόζεται επίσης σε οποιοδήποτε τμήμα του Συμβουλίου Περιουσίας το οποίο συνεχίζει να λειτουργεί για οποιαδήποτε περίοδο παράτασης.

ΤΜΗΜΑ Β: Χειρισμός περιουσίας που μεταβιβάστηκε στο Συμβούλιο Περιουσίας ή μέσω αυτού

Άρθρο 9 Χειρισμός περιουσίας που μεταβιβάστηκε στο Συμβούλιο Περιουσίας ή μέσω αυτού

1. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα δέχεται τη μεταβίβαση επηρεαζόμενης περιουσίας, ή οποία:
 - i. Δεν έχει απαιτηθεί από ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής, εντός της χρονικής περιόδου που ορίζουν οι παρούσες διατάξεις για την υποβολή απαιτήσεων,
 - ii. Ανήκει σε ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής και που λαμβάνει αποζημίωση από το Συμβούλιο Περιουσίας ή τίτλο ιδιοκτησίας άλλης περιουσίας με αντάλλαγμα το δικό του τίτλο, ή
 - iii. Ανήκει σε ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής και που διέθεσε το δικαίωμά του/της σε επηρεαζόμενη ακίνητη περιουσία της οποίας ήταν ο τρέχων χρήστης, με αντάλλαγμα τη μεταβίβαση του τίτλου ιδιοκτησίας της εν λόγω επηρεαζόμενης περιουσίας σε μεταγενέστερο αγοραστή (ή τους διαδόχους του στον τίτλο) σύμφωνα με το Άρθρο 13 του Προσαρτήματος VII.
2. Κατά τη διάθεση της περιουσίας που μεταβιβάστηκε σε αυτό σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις, το Συμβούλιο Περιουσίας με την εξής σειρά θα:
 - i. Προσφέρει την περιουσία προς πώληση στο τρέχοντα χρήστη στην τρέχουσα αξία,
 - ii. Προσφέρει την περιουσία προς πώληση σε πρόσωπα που προέρχονται από τη συνιστώσα πολιτεία στην οποία βρίσκεται η περιουσία, στην αγοραία αξία, περιλαμβανομένης ανταλλαγής με ομόλογα αποζημίωσης και πιστοποιητικών εκτίμησης περιουσίας στην αγοραία αξία τους,
 - iii. Χρησιμοποιήσει την εν λόγω περιουσία ως εναλλακτική στέγη, ή
 - iv. Την διαθέτει διαφορετικά με συνετό τρόπο, στην αγοραία αξία, για τη δημιουργία κεφαλαίων για σκοπούς αποζημίωσης.
3. Σε όλες τις περιπτώσεις και πάντοτε, το Συμβούλιο Περιουσίας θα διαχειρίζεται περιουσία που μεταβιβάστηκε σε αυτό ή άλλως πως είναι στον έλεγχό του, με

συνετό τρόπο και σύμφωνα με τις διατάξεις. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα διατηρεί τίτλο σε όλες τις περιουσίες στο χαρτοφυλάκιο του Συμβούλιο Περιουσίας μέχρι τη διάλυση του Γραφείου, ενώ το Γραφείο Αποζημιώσεων θα διαχειρίζεται το Χαρτοφυλάκιο. Πριν να πωλεί οποιαδήποτε περιουσία από χαρτοφυλάκιο, το Γραφείο Αποζημιώσεων θα επιζητεί την έγκριση του Γραφείου Απαιτήσεων.

4. Όλα τα κεφάλαια που προκύπτουν από την πώληση ή τη χρήση επηρεαζόμενης περιουσίας που κατέχει το Συμβούλιο της Περιουσίας θα κατατίθενται στο Ταμείο Αποζημιώσεων.

ΤΜΗΜΑ Γ: Λήψη αποφάσεων και απαιτήσεις για επηρεαζόμενη περιουσία

Άρθρο 10 Λήψη αποφάσεων

1. Ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής θα έχει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση στο Συμβούλιο Περιουσίας για αναγνώριση του συμφέροντος του/της ή του τίτλου ιδιοκτησίας σε επηρεαζόμενη περιουσία. Κατά την υποβολή απαίτησης για την αναγνώριση συμφέροντος ή τίτλου ιδιοκτησίας σε επηρεαζόμενη περιουσία. Κατά την υποβολή απαίτησης για την αναγνώριση συμφέροντος ή τίτλου ιδιοκτησίας, ο απαιτητής θα καθορίζει επίσης με ποιο τρόπο επιθυμεί να ασκήσει το δικαίωμα ιδιοκτησίας του/της, δηλαδή μέσω αποζημίωσης ή αποκατάστασης.
2. Ο τρέχων χρήστης επηρεαζόμενης περιουσίας, που είναι επίσης ιδιοκτήτης που έχει στερηθεί κατοχής ή κάποιο πρόσωπο που είναι ιδιοκτήτης μιας σημαντικής βελτίωσης σε επηρεαζόμενη περιουσία μπορεί να υποβάλλει αίτηση για να λάβει τίτλο ιδιοκτησίας αυτής της περιουσίας.
3. Απαιτήσεις ή αιτήσεις για μεταβίβαση τίτλου πρέπει να κατατίθενται μέσα σε περίοδο ενός έτους, που να αρχίζει την ημερομηνία που θα καθορίσει το Συμβούλιο Περιουσίας και η οποία δεν θα είναι αργότερα του ενός έτους μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Η απόφαση που θα καθορίζει τη σχετική ημερομηνία θα δημοσιεύεται στις Επίσημες Εφημερίδες της Κυβέρνησης του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστωσών πολιτειών, στην εφημερίδα με την ευρύτερη κυκλοφορία, κάθε συνιστώσας πολιτείας και με οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο τρόπο, όπως καθορίζεται από το Συμβούλιο Περιουσίας.
4. Η απαίτηση ή η αίτηση θα κατατίθεται μαζί με πιστοποιημένα αντίγραφα οποιωνδήποτε διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων για το συμφέρον ή τον τίτλο ιδιοκτησίας του απαιτητή ή του αιτούντος στην επηρεαζόμενη περιουσία.

5. Οι δικαιούχοι μέρους συμφέροντος ή τίτλου σε επηρεαζόμενη περιουσία θα υποβάλλουν όποτε είναι δυνατό, απαιτήσεις από κοινού.
6. Ο ιδιοκτήτης που στερήθηκε την κατοχή και ο οποίος δεν καταθέτει απαίτηση εντός της καθορισμένης προθεσμίας και μπορεί να αποδείξει καλή αιτία γιατί δεν το έπραξε ή γιατί δεν ήταν σε θέση να το πράξει, δικαιούται σε αποζημίωση.
7. Περαιτέρω λεπτομερείς όροι για την κατάθεση και για τη λήψη αποφάσεων για απαιτήσεις σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία θα περιέχονται σε κανόνες, κανονισμούς, διαδικασίες, έντυπα, αποδεικτικά στοιχεία και οποιαδήποτε άλλα έγγραφα που υιοθετούνται από το Συμβούλιο Περιουσίας σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.

Άρθρο 12 Αποφάσεις επί απαιτήσεων και αιτήσεων

1. Με την παραλαβή οποιασδήποτε απαίτησης για επηρεαζόμενη περιουσία, το Γραφείο Απαιτήσεων, ύστερα από διεξαγωγή οποιασδήποτε αναγκαίας απαιτούμενης έρευνας και επαλήθευσης, θα αποφασίζει εάν ο απαιτητής έχει έννομο συμφέρον στην περιουσία.
2. Με την παραλαβή οποιασδήποτε αίτησης σε σχέση με επηρεαζόμενη περιουσία, το Γραφείο Απαιτήσεων, ύστερα από διεξαγωγή οποιασδήποτε αναγκαίας έρευνας και επαλήθευσης, θα αποφασίζει εάν ο αιτητής έχει επαρκές συμφέρον στην περιουσία σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.
3. Εάν το Γραφείο Απαιτήσεων αποφασίσει ότι ο απαιτητής ή ο αιτητής είναι ο μόνος ιδιοκτήτης που στερήθηκε κατοχής ή το μόνο πρόσωπο με συμφέρον στην επηρεαζόμενη περιουσία, θα καταβάλει εύλογες προσπάθειες να έρθει σε επαφή με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, περιλαμβανομένου του τρέχοντος χρήστη, πριν αποφασίσει επί της απαίτησης ή της αίτησης.
4. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα αποφασίσει τότε εάν ο απαιτητής ή ο αιτητής δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματά του/της κατά τον τρόπο που ζητείται στην απαίτηση ή άλλως πως, σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις.
5. Στην απόφασή του, το Γραφείο Απαιτήσεων θα υποδεικνύει επίσης τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση ή την εφαρμογή της απόφασης και, όπου είναι κατάλληλο, θα διατάσσει να ληφθούν μέσα σε καθορισμένα χρονικά πλαίσια.
6. Στην απόφασή του, το Γραφείο Απαιτήσεων θα υποδεικνύει επίσης τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση ή την εφαρμογή της απόφασης και, όπου είναι κατάλληλο, θα διατάσσει να ληφθούν μέσα σε καθορισμένα χρονικά πλαίσια.

7. Εάν το Γραφείο Απαιτήσεων αποφασίσει ότι ο απαιτητής ή ο αιτητής δεν έχει έννομο συμφέρον στην επηρεαζόμενη περιουσία που απαιτεί, θα απορρίπτει την απαίτηση ή την αίτηση. Ταυτόχρονα, μπορεί να αποφασίσει για τα δικαιώματα των άλλων μερών στις διαδικασίες και να εκδώσει διατάγματα σε σχέση με την περιουσία, όπως είναι πρέπον.
8. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα ασχολείται, με την ακόλουθη σειρά προτεραιότητας, με
 - i. Απαιτήσεις σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία ιδιοκτητών οι οποίοι στερήθηκαν κατοχής και που ζουν σήμερα σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή με απαιτήσεις των τρεχόντων χρηστών των περιουσιών αυτών,
 - ii. Απαιτήσεις ή αιτήσεις:
 - a. Ιδιοκτητών που στερήθηκαν κατοχής, για αποζημίωση
 - b. Τρεχόντων χρηστών για μεταβίβαση του τίτλου περιουσιών που χρησιμοποιούν σήμερα με αντάλλαγμα τη μεταβίβαση στο Συμβούλιο Περιουσίας του τίτλου περιουσιών που στερήθηκαν της κατοχής, και
 - c. Προσώπων που είναι ιδιοκτήτες σημαντικών βελτιώσεων επηρεαζόμενων περιουσιών με αντάλλαγμα την καταβολή της τρέχουσας αξίας των περιουσιών χωρίς τη βελτίωση,
 - iii. Απαιτήσεις στερηθέντων κατοχής ιδιοκτητών επηρεαζόμενων περιουσιών σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή,
 - iv. Οποιοσδήποτε άλλες απαιτήσεις και αιτήσεις.

Ενεργώντας έτσι, θα δίδει περαιτέρω προτεραιότητα σε αποφάσεις οι οποίες θα έχουν θετικό οικονομικό αντίκτυπο.

Άρθρο 13 Αποφάσεις για αποκατάσταση

1. Όταν αποφασισθεί ότι μια περιουσία είναι κατάλληλη για αποκατάσταση, το Γραφείο Απαιτήσεων θα ενημερώνει τον απαιτητή για την απόφαση του. Θα τηρεί την υπόθεση σε εκκρεμότητα μέχρις ότου όλες οι απαιτήσεις για αποκατάσταση εξετασθούν για να αποφασίσει τη σειρά προτεραιότητας των αποκαταστάσεων σύμφωνα με το Άρθρο 16 του Προσαρτήματος VII.
2. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα προσπαθήσει να αποφασίσει για την καταλληλότητα όλων των απαιτήσεων για αποκατάσταση, πριν από την έκδοση τελικών αποφάσεων για την αποκατάσταση. Εάν σε ορισμένες περιπτώσεις η απόφαση για την

καταλληλότητα για αποκατάσταση καθυστερεί λόγω εξαιρετικών συνθηκών, το Γραφείο Απαιτήσεων μπορεί να εκδώσει τελικές αποφάσεις για την αποκατάσταση, μόλις αποφασίσει για την καταλληλότητα τουλάχιστον του 90% των απαιτήσεων για αποκατάσταση. Αποκατάσταση μπορεί να παρασχεθεί στις καθυστερημένες υποθέσεις μόνον αν τα συμφωνηθέντα επίπεδα για αποκατάσταση δεν έχουν ακόμα επιτευχθεί, ανεξάρτητα από την προτεραιότητα που θα μπορούσε διαφορετικά να είχε ο αιτητής.

3. Το Γραφείο Απαιτήσεων θα εκδώσει τελικές αποφάσεις για αποκατάσταση περιουσιών που δεν υπόκεινται στα συμφωνημένα επίπεδα αποκατάστασης σύμφωνα με το Άρθρο 16 του Προσαρτήματος VII, μόλις αποφασίσει για την καταλληλότητά τους για αποκατάσταση.
4. Με την έκδοση τελικής απόφασης για αποκατάσταση, το Γραφείο Απαιτήσεων θα ενημερώνει τον τρέχοντα χρήστη της επηρεαζόμενης περιουσίας για την απόφαση, την υποχρέωσή του/της να εκκενώσει την επηρεαζόμενη περιουσία και το δικαίωμα του/της για εναλλακτική στέγη. Μπορεί επίσης να πληροφορήσει τις αρχές της σχετικής συνιστώσας πολιτείας που είναι υπεύθυνες για την επιβολή και την εφαρμογή της απόφασης.
5. Η αποκατάσταση θα πραγματοποιείται μόνον μετά την παροχή εναλλακτικής στέγης στον τρέχοντα χρήστη ή μετά τη λήξη της προθεσμίας εκκένωσης της περιουσίας, όπως καθορίζεται από το Γραφείο Απαιτήσεων σύμφωνα με το Συνημμένο 3, οποιοδήποτε είναι νωρίτερο.

ΤΜΗΜΑ Δ: Παροχή βοήθειας για πώληση, ανταλλαγή ή μίσθωση

Άρθρο 14 Παροχή βοήθειας για μίσθωση

1. Σύμφωνα με το Άρθρο 19, το Συμβούλιο Περιουσίας θα βοηθά ιδιοκτήτες που έχουν στερηθεί κατοχής και που αποκαθίστανται σε περισσότερα από 100 εκτάρια στη διευθέτηση μακροπρόθεσμης μίσθωσης.
2. Οποιοσδήποτε Κύπριος πολίτης δύναται να ζητήσει από το Συμβούλιο Περιουσίας αρωγή σε σχέση με την εξεύρεση ενδιαφέροντος για μακροπρόθεσμη μίσθωση στη συνιστώσα πολιτεία του/της και με τη διευθέτηση της μίσθωσης.
3. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα τηρεί μητρώο τέτοιων συναλλαγών.

Άρθρο 15 Πρότυπο έντυπο μίσθωσης

Το Συμβούλιο Περιουσίας θα παρέχει κατόπιν αιτήματος ένα πρότυπο έντυπο συμφωνίας μίσθωσης.

Άρθρο 16 Πώληση, ανταλλαγή και μίσθωση: άλλη βοήθεια

1. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα παραπέμπει οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο μέρος, κατόπιν αιτήματος, σε έναν κατάλογο με κτηματομεσίτες υψηλού επαγγελματικού επιπέδου, οι οποίοι ενεργούν στη μια ή στις δύο συνιστώσες πολιτείες και οι οποίοι μπορούν να παρέχουν βοήθεια σε πρόσωπα που ζητούν συμβουλή σχετικά με συναλλαγές πώλησης, ανταλλαγής ή μίσθωσης στη μια ή και στις δύο συνιστώσες πολιτείες.
2. Τηρουμένων αυτών των διατάξεων, η συμμετοχή του Συμβουλίου Περιουσίας σε συναλλαγή πώλησης, ανταλλαγής ή μίσθωσης θα περιορίζεται στη διαβίβαση πληροφοριών μεταξύ των μερών της ενδεχόμενης συναλλαγής. Το Συμβούλιο Περιουσίας δεν θα ευθύνεται για τη διαπραγμάτευση ή την ολοκλήρωση των συμβατικών διευθετήσεων, ούτε για οποιαδήποτε διαφορά ή απώλεια που δυνατόν να προκύψει.

ΤΜΗΜΑ Ε: Ταμείο αποζημιώσεων, ομόλογα και πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας

Άρθρο 17 Ταμείο Αποζημιώσεων

Θα ιδρυθεί Ταμείο Αποζημιώσεων στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το οποίο θα διοικείται από το Γραφείο Αποζημιώσεων του Συμβουλίου Περιουσίας. Στο Ταμείο θα περιέρχονται όλα τα έσοδα από τη χρήση ή τη διάθεση της περιουσίας η οποία μεταβιβάστηκε στο Συμβούλιο Περιουσίας. Επιπρόσθετα, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα παράσχει μια πρώτη συνεισφορά 100 εκατομμυρίων Κυπριακών λιρών στο αρχικό κεφάλαιο του Ταμείου όχι αργότερα από 18 μήνες και εάν οικονομικώς δυνατό, 9 μήνες, μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας και θα αναζητήσει εισφορά από διεθνείς δωρητές. Αυτή η συνεισφορά θα επιστραφεί στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση μετά την εξαγορά των ομολόγων αποζημίωσης.

Άρθρο 18 Ομόλογα αποζημίωσης και πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας³⁵

1. Επιτυχείς απαιτητές για αποζημίωση θα λάβουν αρχικά αποδείξεις απαίτησης που να δεικνύουν την τρέχουσα αξία των μερισμάτων τους στο χαρτοφυλάκιο του Συμβουλίου Περιουσίας. Αποδείξεις απαίτησης δύνανται να ανταλλάσσονται για ομόλογα αποζημίωσης και πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας, πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Η αναλογία της ονομαστικής αξίας των ομολόγων στην συνολική τρέχουσα αξία όλων των περιουσιών στο χαρτοφυλάκιο του Καταπιστεύματος Αποζημιώσεων θα καθοριστεί στο 33,3% από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.
2. Τα ομόλογα αποζημίωσης θα φέρουν τόκο από την ημερομηνία έκδοσης σε ετήσιο ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο από αυτό που ισχύει, κατά το χρόνο έκδοσης των ομολόγων για τα ομοσπονδιακά κρατικά ομόλογα ίσης χρονικής διάρκειας. Τα πιστοποιητικά θα παρέχουν δικαίωμα σε μέρισμα εάν είναι πληρωτέο. Για απαιτήσεις που ακόμα εκκρεμούν πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της θεμελιώδους Συμφωνίας, τόκος επί του ενός τρίτου της τρέχουσας αξίας και μέρισμα (εάν είναι πληρωτέο) επί των λοιπών δύο τρίτων της τρέχουσας αξίας της επηρεαζόμενης περιουσίας θα αρχίσει να γεννάται από το έτος έξι.
3. Τα ομόλογα αποζημίωσης και τα πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αγοραία τους αξία κατά την ημέρα της συναλλαγής από τους κατόχους τους για τους ακόλουθους σκοπούς:
 - i. Για την αγορά επηρεαζόμενης περιουσίας από αυτή που κατέχει το Συμβούλιο Περιουσίας στην αγοραία αξία³⁶, ή
 - ii. Για την εξασφάλιση πληρωμής από το Συμβούλιο Περιουσίας προκαταβολής για την αγορά εναλλακτικής στέγης στην ελεύθερη αγορά, ή
 - iii. Για την πώληση σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή οργανισμό το οποίο με τον τρόπο αυτό αποκτά όλα τα δικαιώματα του αρχικού κατόχου, νοουμένου ότι αυτό το πρόσωπο ή οργανισμός ή οποιοσδήποτε αντιπρόσωπός τους δεν κατέχει ένα συνδυασμένο σύνολο πλέον του 10% από εκκρεμούντα ομόλογα και πιστοποιητικά εκτίμησης περιουσίας. Πρόσωπα και οργανισμοί οφείλουν

³⁵ **Παρατήρηση:** Για τα θέματα που αφορούν στην έκδοση, τη χρήση και την αξία των ομολόγων αποζημίωσης απαιτείται η παροχή συμβουλών από τραπεζικού εμπειρογνώμονες.

³⁶ **Παρατήρηση:** Εκτός εάν οι παρούσες διατάξεις χορηγούν σε ιδιοκτήτη που έχει στερηθεί κατοχής το δικαίωμα να αγοράζει περιουσία από τις περιουσίες που κατέχει το Συμβούλιο Περιουσίας στη πολιτεία όπου η επηρεαζόμενη περιουσία του/της βρίσκεται (π.χ. Άρθρο 16), περιορισμοί σε αγορές περιουσίας από μη- κατοίκους δύνανται να εφαρμόζονται.

να αναφέρουν τα περιουσιακά στοιχεία τους στην Κεντρική Τράπεζα εφόσον αυτά έχουν υπερβεί ένα συνδυασμένο σύνολο πλέον του 5% των εκκρεμούντων ομολόγων και πιστοποιητικών εκτίμησης περιουσίας.

4. Η ονομαστική αξία ομολόγων αποζημίωσης στη λήξη τους θα είναι εγγυημένη από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.
5. Τα ομόλογα αποζημίωσης θα λήγουν 25 έτη μετά την έκδοσή τους και θα είναι εξαγοράσιμα έναντι μετρητών από το Καταπίστευμα Αποζημιώσεων. Τα ομόλογα θα καθίστανται εξαγοράσιμα κατά τη διάκριση του Καπιστεύματος Αποζημιώσεων στην ονομαστική αξία πέντε έτη μετά την έκδοσή τους.
6. Μετά την τελική ημερομηνία λήξης των εκδοθέντων ομολόγων, οι κάτοχοι πιστοποιητικών θα λάβουν όλα τα έσοδα από μεταγενέστερη πώληση ή μίσθωση επηρεαζόμενης περιουσίας από αυτήν που κατέχει το Καταπίστευμα Αποζημιώσεων.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 3: ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΤΡΕΧΟΝΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α: Παράταση προθεσμιών για την εκκένωση επηρεαζόμενης περιουσίας

Άρθρο 1 Περιουσία στην κατοχή τρεχόντων χρηστών με επαρκή οικονομικά μέσα

1. Ο τρέχων χρήστης περιουσίας που έχει ορισθεί προς αποκατάσταση, ο οποίος διαθέτει επαρκή οικονομικά μέσα, μπορεί να υποβάλει αίτηση για παράταση στο Συμβούλιο Περιουσίας, ώστε να μπορεί να συνεχίσει να χρησιμοποιεί την περιουσία για δικούς του/της σκοπούς για περίοδο έως και τρία έτη μετά την απόφαση του Γραφείου Απαιτήσεων.
2. Η αίτηση για παράταση θα χορηγείται από το Συμβούλιο Περιουσίας εκτός εάν και έως ότου διαπιστωθεί ότι ο τρέχων χρήστης δεν χρησιμοποιεί την περιουσία για δικούς του/της σκοπούς ή ότι ο τρέχων χρήστης έχει άμεση πρόσβαση σε εναλλακτική στέγη.
3. Το Συμβούλιο Περιουσίας μπορεί να παρατείνει το χρονικό όριο που προβλέπεται στο Άρθρο σε περιπτώσεις επείγουσας ανθρωπιστικής ανάγκης, όπως αποφασίζεται από το Συμβούλιο Περιουσίας.
4. Ο τρέχων χρήστης θα καταβάλει αγοραίο ενοίκιο στο Συμβούλιο Περιουσίας για την περίοδο συνεχούς χρήσης της επηρεαζόμενης περιουσίας από την ημερομηνία της

απόφασης του Συμβουλίου Περιουσίας σχετικά με την καταλληλότητα προς αποκατάσταση.

5. Στο τέλος της περιόδου που ορίζεται από το Συμβούλιο Περιουσίας, ο τρέχων χρήστης θα εκκενώσει την επηρεαζόμενη περιουσία.

Άρθρο 2 Περιουσία στην κατοχή τρεχόντων χρηστών χωρίς επαρκή οικονομικά μέσα

1. Ο τρέχων χρήστης περιουσίας που έχει ορισθεί προς αποκατάσταση, ο οποίος δεν διαθέτει επαρκή οικονομικά μέσα, είναι Κύπριος πολίτης και χρησιμοποιεί την περιουσία για δικούς του/της σκοπούς, δεν θα υποχρεούται να εκκενώσει την περιουσία μέχρι να υπάρξει για αυτόν/ήν διαθέσιμη εναλλακτική στέγη ή μέχρι να είναι σε θέση, περιλαμβανομένης και της παροχής προνομιακών δανείων ή άλλης βοήθειας, να αγοράσει ή να μισθώσει στην ελεύθερη αγορά περιουσία που ανταποκρίνεται στο επίπεδο εναλλακτικής στέγης.
2. Τέτοιοι τρέχοντες χρήστες μπορούν να υποβάλουν αίτηση στο Συμβούλιο Περιουσίας για :
 - i. Βοήθεια για την αγορά ή τη μίσθωση εναλλακτικής ανάγκης και σε περίπτωση που δεν δικαιούται προνομιακά δάνεια, την κατανομή χαμηλού κόστους ή δωρεάν εναλλακτικής στέγης από αυτές που κατέχει το Συμβούλιο Περιουσίας. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα εγκρίνει τέτοιες αιτήσεις προσώπων που πληρούν τα κριτήρια του, νοουμένου ότι υπάρχει διαθέσιμη εναλλακτική στέγη στην περιουσία που κατέχει το ίδιο.
3. Οι τρέχοντες χρήστες περιουσιών που έχουν ορισθεί για αποκατάσταση, οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα, δεν είναι πολίτες της Κύπρου αλλά έχουν μόνιμη διαμονή και χρησιμοποιούν την περιουσία για δικούς τους σκοπούς, μπορούν να υποβάλλουν αίτηση για την παροχή κοινωνικής στέγασης ή άλλης στεγαστικής βοήθειας ή οικονομικής βοήθειας από τη συνιστώσα πολιτεία στην οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι. Για τέτοιους τρέχοντες χρήστες δεν θα απαιτείται να εκκενώσουν την περιουσία μέχρις ότου είναι διαθέσιμη η στεγαστική ή η οικονομική βοήθεια για μέγιστη χρονική περίοδο δύο ετών μετά την απόφαση του Συμβουλίου Περιουσίας σχετικά με την καταλληλότητα για αποκατάσταση.
4. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα χρεώνει ενοίκιο σε κάθε τρέχοντα χρήστη χωρίς επαρκή οικονομικά μέσα, μέχρι το μέγιστο δυνατό ποσό με βάση το εισόδημα και τους οικονομικούς πόρους του χρήστη.

Άρθρο 3 Καταβολή ενοικίου σε ιδιοκτήτες που έχουν στερηθεί κατοχής μέχρι την αποκατάσταση

Το Συμβούλιο Περιουσίας θα καταβάλλει το αγοραίο ενοίκιο σε ιδιοκτήτη, που έχει στερηθεί κατοχής, το οποίο θα ισχύει από την ημερομηνία της απόφασης του Συμβουλίου Περιουσίας ότι η περιουσία είναι κατάλληλη προς αποκατάσταση μέχρι την ημερομηνία που θα λάβει χώρα η αποκατάσταση.

ΤΜΗΜΑ Β: Προνομιακά δάνεια

Άρθρο 4 Προνομιακά δάνεια

1. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα επιβλέπει και θα διαχειρίζεται ένα σχέδιο προνομιακών δανείων, που θα συμπεριλαμβάνει συστήματα εγγύησης υποθηκών και επιδότησης υποθηκών με τη βοήθεια διεθνών και τοπικών τραπεζών, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, των συνιστωσών πολιτειών και άλλων δωρητών. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα παρέχει κεφάλαια από τον προϋπολογισμό της για τη στήριξη του σχεδίου. Ένα ξεχωριστό παράρτημα, το Γραφείο Υποθηκών της Κύπρου, θα συσταθεί εντός του Γραφείου Στέγασης της Κύπρου για να διαχειρίζεται το σχέδιο. Το Γραφείο αυτό θα διατηρεί χωριστούς λογαριασμούς και εκθέσεις από εκείνους του Γραφείου Στέγασης.
2. Σύμφωνα με αυτό το σχέδιο, προνομιακά δάνεια θα διατίθενται με ευνοϊκούς όρους σε ιδιοκτήτες που στερήθηκαν κατοχή, τρέχοντες χρήστες επηρεαζόμενης περιουσίας και ιδιοκτήτες σημαντικών βελτιώσεων σε επηρεαζόμενη περιουσία, οι οποίοι είναι Κύπριοι πολίτες και δεν διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα, ώστε να διευκολυνθεί η αγορά, ή η αναδόμηση περιουσίας (περιλαμβανομένης της αγοράς σημαντικά βελτιωμένης ακίνητης περιουσίας) ή να διενεργούν τις πληρωμές που απαιτούνται σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις.
3. Τα δάνεια σύμφωνα με το σχέδιο αυτό θα διατίθενται σε πρόσωπα που πληρούν τα κριτήρια, νοουμένου ότι συμφωνούν για ένα 20ετές μορατόριο για την πώληση οποιοσδήποτε περιουσίας που αγόρασαν ή αναδόμησαν ή για την οποία πήραν τίτλο ιδιοκτησίας αφού κατέβαλαν πληρωμή στο Συμβούλιο Περιουσίας με κεφάλαια προνομιακών δανείων. Η διάρκεια του μορατόριου μπορεί να μειωθεί ή να εγκαταλειφθεί με εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Περιουσίας.
4. Το Γραφείο Υποθηκών θα καθορίζει τα κριτήρια αξιολόγησης των αιτήσεων για υποθηκευτική εγγύηση. Τα κριτήρια θα περιλαμβάνουν ανώτατη τιμή απόκτησης

περιουσίας ή ανώτατο κόστος κατασκευής 40.000 λιρών Κύπρου. Οι αιτήσεις θα εξετάζονται από την τράπεζα που θα παρέχει το δάνειο. Σε περίπτωση παράλειψης αποπληρωμής, το Γραφείο Υποθηκών θα πληρώνει την απώλεια επί του δανείου στην τράπεζα που παρέχει το δάνειο, μέχρι ύψους 30% του δανείου, οπότε θα αποκτά τίτλο επί του 30% της αξίας του υποθηκευμένου ακινήτου. Το Γραφείο Υποθηκών θα δημιουργήσει ένα ταμείο εγγύησης για κάλυψη του κινδύνου επισφαλών δανείων. Το ταμείο θα βασιστεί σε μια αρχική δωρεά που θα παρασχεθεί από διεθνείς δωρητές ή, αν τέτοια χρηματοδότηση δεν είναι διαθέσιμη, από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Το κεφάλαιο του ταμείου εγγύησης θα επενδυθεί σε κυβερνητικά ομόλογα και θα τοκίζεται με ένα σύνθετο ετήσιο επιτόκιο. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα εγγυηθεί το ταμείο και θα αναζητήσει στήριξη από διεθνείς δημόσιους χρηματοδοτικούς οργανισμούς.

5. Το Γραφείο Υποθηκών θα καθορίζει επίσης τα κριτήρια αξιολόγησης των αιτήσεων για υποθηκευτική επιδότηση επιτοκίου. Τα κριτήρια θα περιλαμβάνουν ανώτατη τιμή απόκτησης κατοικίας ή ανώτατο κόστος κατασκευής 30.000 λιρών Κύπρου (που θα αυξάνεται κατά 6% ετησίως), ανώτατη περιουσία οικογένειας 6.000 λιρών Κύπρου και ανώτατο εισόδημα οικογένειας 15.000 λιρών Κύπρου. Το ύψος της ετήσιας επιδότησης που θα δικαιούται μια οικογένεια θα εξαρτάται από το εισόδημα της οικογένειας και θα κυμαίνεται μεταξύ 1% και 3% επί του υπολοίπου του δανείου.
6. Η υποθηκευτική επιδότηση επιτοκίου θα ισχύσει μόνο για δάνεια που θα παρασχεθούν εντός πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συνθήκης και θα έχει ανώτατη διάρκεια οκτώ ετών. Οι αιτήσεις θα εξετάζονται από την τράπεζα που θα παρέχει το δάνειο. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα αναζητήσει χορηγίες ή χαμηλότοκα δάνεια από διεθνείς δωρητές για τις επιδοτήσεις αυτές.

ΤΜΗΜΑ Γ: Δικαίωμα πρώτης άρνησης

Άρθρο 5 Δικαίωμα πρώτης άρνησης για τρέχοντες χρήστες και άλλα πρόσωπα στις πωλήσεις επηρεαζόμενης περιουσίας

1. Για μεταβατική περίοδο 20 ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οποιαδήποτε πώληση επηρεαζόμενης περιουσίας σε πρόσωπο χωρίς δικαίωμα μόνιμης διαμονής για περίοδο τουλάχιστον τριών ετών στη συνιστώσα πολιτεία στην οποία βρίσκεται η εν λόγω περιουσία, υπόκειται σε δικαίωμα πρώτης

άρνησης στην προτεινόμενη τιμή της σύμβασης από τρέχοντα χρήστη ο οποίος είναι Κύπριος πολίτης. Το δικαίωμα αυτό θα εφαρμόζεται:

- α. για όσο χρονικό διάστημα ο τρέχων χρήστης συνεχίζει να χρησιμοποιεί την εν λόγω περιουσία, και
- β. για πέντε περαιτέρω έτη, εάν ο τρέχων χρήστης έχει εκκενώσει την περιουσία για να επιτρέψει την αποκατάσταση του ιδιοκτήτη που στερήθηκε κατοχή.

2. εάν ο τρέχων χρήστης δεν ασκήσει το δικαίωμα πρώτης άρνησης σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που προέρχεται από τη συνιστώσα πολιτεία στην οποία βρίσκεται η σχετική περιουσία θα έχει δευτερεύον δικαίωμα πρώτης άρνησης, στην τιμή της σύμβασης.

3. τα δικαιώματα πρώτης άρνησης που προβλέπονται στο παρόν Άρθρο μπορούν να ασκηθούν εντός 45 ημερών, μετά την υπογραφή σύμβασης πώλησης από τον ιδιοκτήτη που στερήθηκε κατοχής, με ενδεχόμενο αγοραστή, και στην ίδια τιμή που καθορίζεται σε οποιαδήποτε τέτοια σύμβαση.

4. Τυχόν διαφορά σχετικά με τα δικαιώματα πρώτης άρνησης θα παραπέμπεται στο Συμβούλιο Περιουσίας. Οι συνιστώσες πολιτείες θα θεσπίζουν εναρμονισμένη νομοθεσία, όπως απαιτείται, για ρύθμιση και τη διασφάλιση της εκπλήρωσης των συμβάσεων που συνάπτονται σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις για τα δικαιώματα πρώτης άρνησης, και διαφορετικά μεταξύ τρεχόντων χρηστών και προσώπων που προέρχονται από διαφορετικές συνιστώσες πολιτείες.

Άρθρο 6 Ρυθμίσεις για ανάκτηση προϊόντων, αγαθών ή εσοδείας παραχθείσας σε επηρεαζόμενη περιουσία

Το Συμβούλιο Περιουσίας θα μεριμνήσει κατά τρόπο κατάλληλο και δίκαιο ώστε να επιτραπεί στους τρέχοντες χρήστες και στους ιδιοκτήτες σημαντικών βελτιώσεων επηρεαζόμενης περιουσίας που χρησιμοποιείται στο παρόν στάδιο για παραγωγή εισοδήματος, να ανακτήσουν τα προϊόντα, αγαθά ή εσοδείες που θα παραχθούν μετά την αποκατάσταση της περιουσίας, όταν η σχετική παραγωγή έχει αρχίσει ένα χρόνο πριν την ημερομηνία που καθορίστηκε για την αποκατάσταση και η φύση αυτών των προϊόντων, αγαθών ή εσοδείες εμποδίζει την παράδοσή τους αμέσως πριν την αποκατάσταση.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 4: ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΕΔΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Άρθρο 1 Εφαρμογή των διατάξεων αυτών σε περιουσία που βρίσκεται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή

Τα Άρθρα στο παρόν Συνημμένο θα υπερισχύουν των άλλων διατάξεων του Προσαρτήματος VII και των άλλων συνημμένων του σε σχέση με την επηρεαζόμενη περιουσία και άλλη περιουσία σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις στο παρόν Συνημμένο, θα εφαρμόζονται οι άλλες διατάξεις του Προσαρτήματος VII και των άλλων συνημμένων αυτού.

Άρθρο 2 Αποκατάσταση ιδιοκτητών στερηθέντων κατοχής

1. Σύμφωνα με τις διατυπώσεις και τους όρους που καθορίζονται στο παρόν Συνημμένο, οποιοσδήποτε ιδιοκτήτης που στερήθηκε κατοχής περιουσίας σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή θα δικαιούται αποκατάσταση³⁷.
2. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα εκδώσει τελεσίδικες αποφάσεις για την αποκατάσταση περιουσιών που βρίσκονται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, μόλις αποφασίσει ότι η συγκεκριμένη περιουσία είναι κατάλληλη προς αποκατάσταση και θα διατάξει ότι η εν λόγω αποκατάσταση θα λάβει χώρα μόλις ο τρέχων χρήστης έχει μετεγκατασταθεί, όχι όμως αργότερα από τρία χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.
3. Το γενικό μορατόριουμ και τα συμφωνημένα μέγιστα επίπεδα για την αποκατάσταση σύμφωνα με το Προσάρτημα VII δεν θα εφαρμόζονται στις περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, ούτε θα εφαρμόζονται οι διατάξεις που επιτρέπουν τη μεταβίβαση περιουσίας σε τρέχοντες χρήστες ή σε μεταγενέστερο αγοραστή.
4. Το Συμβούλιο Περιουσίας θα χειρίζεται απαιτήσεις που αφορούν την επηρεαζόμενη περιουσία ιδιοκτητών στερηθέντων κατοχής που ζουν σήμερα σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, τις απαιτήσεις των τρεχόντων χρηστών αυτών των περιουσιών και τις απαιτήσεις στερηθέντων κατοχής ιδιοκτητών επηρεαζόμενης περιουσίας σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, με αυτή τη σειρά προτεραιότητας.

³⁷ **Παρατήρηση:** Εννοείται ότι στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης επηρεαζόμενης περιουσίας σε περιοχή που υπόκειται σε εδαφική προσαρμογή, η περιουσία του οποίου μπορεί να αποκατασταθεί, δεν θα έχει να απαιτήσει αποζημίωση.

Άρθρο 3 Βελτιωμένες περιουσίες

1. Ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης βελτιωμένης περιουσίας θα καταβάλλει την αγοραία αξία οποιασδήποτε βελτίωσης που αξίζει περισσότερο από το 10% της αξίας της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση, ή οποιασδήποτε βελτίωσης που αξίζει 3.000 λίρες Κύπρου, όποια είναι η χαμηλότερη, στο Συμβούλιο Περιουσίας. Ο ιδιοκτήτης της βελτίωσης δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση από το Συμβούλιο Περιουσίας, για την αγοραία αξία της(αξίζει περισσότερες από 3.000 λίρες Κύπρου0).
2. Εάν ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης ικανοποιήσει το Συμβούλιο Περιουσίας ότι βελτίωση αξίας μικρότερης από την αξία της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση είναι ακατάλληλη για την σκοπούμενη από αυτόν χρήση της περιουσίας που είναι όμοια με τη χρήση πριν από την στέρηση κατοχής, δεν θα απαιτηθεί από τον στερηθέντα κατοχής ιδιοκτήτη να πληρώσει για τη βελτίωση. Το Συμβούλιο Περιουσίας μπορεί να ανακτήσει οποιαδήποτε αποζημίωση που καταβλήθηκε στο βελτιωτή (πρόσωπο που έκανε τη βελτίωση), εάν διαπιστώσει μεταγενέστερα ότι ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης κάνει χρήση της βελτίωσης.
3. Στις περιπτώσεις που η αγορά αξία της βελτίωσης είναι μεγαλύτερη από την αξία της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση και ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης δεν είναι διατεθειμένος να πληρώσει για αυτήν, ο ιδιοκτήτης της βελτίωσης μπορεί να υποβάλει αίτηση για να αποκτήσει τίτλο ιδιοκτησίας της περιουσίας με αντάλλαγμα την καταβολή της αξίας της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση. Ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης θα διατηρήσει το δικαίωμα πρώτης άρνησης για περίοδο 20 ετών μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, για οποιαδήποτε σύμβαση πώλησης, ανταλλαγής ή μακροχρόνιας μίσθωσης της περιουσίας, στην προτεινόμενη τιμή της σύμβασης.
4. Στις περιπτώσεις που η αγοραία αξία της βελτίωσης είναι μεγαλύτερη από την αξία της περιουσίας στην αρχική της κατάσταση και αμφότεροι ο στερηθείς κατοχής ιδιοκτήτης και ο ιδιοκτήτης της σημαντικής βελτίωσης επιδιώκουν εξασφάλιση τίτλου ιδιοκτησίας της περιουσίας με αντάλλαγμα την αξία της σημαντικής βελτίωσης ή την αξία της επηρεαζόμενης περιουσίας χωρίς τη βελτίωση, αντίστοιχα, το Συμβούλιο Περιουσίας θα διευκολύνει μια φιλική λύση μεταξύ του στερηθέντος κατοχής ιδιοκτήτη και του ιδιοκτήτη της σημαντικής βελτίωσης σχετικά με τον τίτλο και/ή τη μελλοντική χρήση της βελτίωσης. Σε περίπτωση που δεν μπορεί να επιτευχθεί φιλική διευθέτηση, το Συμβούλιο Περιουσίας θα αποφασίσει εάν θα παραχωρήσει αμέσως αποκατάσταση στον στερηθέντα κατοχής ιδιοκτήτη ή εάν αρχικά θα παραχωρήσει μίσθωση ενός έως

είκοσι ετών στον ιδιοκτήτη της σημαντικής βελτίωσης, όπως είναι κατάλληλο στις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης³⁸.

Άρθρο 4 Ιδιοκτήτες περιουσίας σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, οι οποίοι επιθυμούν να αποχωρήσουν

Ο ιδιοκτήτης περιουσίας σε περιοχή που υπόκειται σε εδαφική προσαρμογή, ο οποίος εκκενώνει τέτοια περιουσία μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας μπορεί να απαιτήσει αποζημίωση από το Συμβούλιο Περιουσίας για αυτή την περιουσία στην τρέχουσα αξία, με αντάλλαγμα τον τίτλο του/της σε τέτοια περιουσία, νοουμένου ότι μπορεί να παρουσιάσει αποδεικτικά στοιχεία κυριότητας πριν το 1974 ή της καλή τη πίστει (*bona fide*) μεταβίβασης από τον ιδιοκτήτη κατά το 1974.

Άρθρο 5 Τρέχοντες χρήστες περιουσίας σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή

1. Ο τρέχων χρήστης περιουσίας σε περιοχή που υπόκειται σε εδαφική προσαρμογή, ο οποίος είναι Κύπριος πολίτης, μπορεί να επιλέξει:
 - i. Να παραμείνει σε εκείνη την περιοχή και να αγοράσει περιουσία εκεί
 - ii. Να λάβει εναλλακτική στέγη σε εκείνη την περιοχή, εάν δικαιούται, σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις (βλέπε Συνημμένο 3),
 - iii. Να απαιτήσει αποκατάσταση της επηρεαζόμενης περιουσίας του/της, ή
 - iv. Να μετεγκατασταθεί στην άλλη συνιστώσα πολιτεία και να αγοράσει περιουσία ή να λάβει εναλλακτική στέγη εκεί, εάν δικαιούται σύμφωνα με τις παρούσες διατάξεις (βλέπε Προσάρτημα VI).
2. Τρέχων χρήστης που δεν είναι Κύπριος πολίτης μπορεί να ζητήσει στεγαστική ή οικονομική βοήθεια από τη συνιστώσα πολιτεία στην οποία απολαμβάνει το δικαίωμα μόνιμης διαμονής ή να υποβάλει αίτηση για βοήθεια σύμφωνα με το Προσάρτημα VI.

³⁸ **Παρατήρηση:** Η χρήση της σημαντικής βελτίωσης για παραγωγή εισοδήματος θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα κατά τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 5: ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

[να αποσταλεί με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας]

Εξοχότατε,

Επιθυμούμε να σας πληροφορήσουμε ότι, αφού έχει τύχει της έγκρισης σε ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα, η Θεμελιώδης Συμφωνία μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων έχει τεθεί σε ισχύ, και μια νέα τάξη πραγμάτων έχει επέλθει στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος με μία διεθνή νομική προσωπικότητα και μία ομόσπονδη κυβέρνηση και αποτελείται από δύο συνιστώσες πολιτείες δηλαδή την Ελληνοκυπριακή πολιτεία και την Τουρκοκυπριακή πολιτεία. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και τα Επιπρόσθετα Πρωτόκολλά της, είναι σε ισχύ σ' ότι αφορά την Ενωμένη Δημοκρατία.

Η Θεμελιώδης Συμφωνία επιλύει κατά τρόπο συνολικό όλα τα θέματα που έχουν διαιρέσει τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους στο παρελθόν, συμπεριλαμβανομένων όλων των περιουσιακών ζητημάτων. Θα θέλαμε να επισύρουμε την προσοχή σας στο γεγονός ότι η Θεμελιώδης Συμφωνία προβλέπει εσωτερική θεραπεία σ' ό,τι αφορά την επίλυση όλων των ζητημάτων που σχετίζονται με επηρεαζόμενη περιουσία στην Κύπρο, και να σας πληροφορήσουμε ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι το μόνο υπεύθυνο συμβαλλόμενο Κράτος αναφορικά με τέτοια θέματα. Περαιτέρω, σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών και του Κανόνα 43 των Κανόνων του Δικαστηρίου, ζητούμε από το Δικαστήριο να διαγράψει οποιαδήποτε διαδικασία που βρίσκεται στο παρόν στάδιο ενώπιόν του αναφορικά με επηρεαζόμενη περιουσία στην Κύπρο, ούτως ώστε να επιτραπεί στον εσωτερικό μηχανισμό που δημιουργήθηκε να επιλύσει τις υποθέσεις αυτές.

Θα είμαστε ευγνώμονες αν μπορούσατε να φέρετε το παρόν αίτημα σε γνώση των μελών του Δικαστηρίου.

Παρακαλούμε δεχθείτε, Εξοχότατε, τις διαβεβαιώσεις για τη μεγάλη μας εκτίμηση.

Συμπρόεδρος

Συμπρόεδρος

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ VIII: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ

Άρθρο 1 Ίδρυση

1. Θα ιδρυθεί μία ανεξάρτητη, αμερόληπτη Επιτροπή Συμφιλίωσης.
2. Οι αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστωσών πολιτειών θα συνεργάζονται πλήρως με την Επιτροπή και θα εκδίδουν οδηγίες για το σκοπό αυτό προς όλους τους ενδιαφερομένους.

Άρθρο 2 Στόχοι

Με στόχο την προαγωγή της κατανόησης, της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, η Επιτροπή Συμφιλίωσης, μεταξύ άλλων:

- i. Προωθεί ένα χωρίς πάθος διάλογο μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων σχετικά με το παρελθόν, με αναφορά, μεταξύ άλλων, στις ιστορικές παραμέτρους, τις εμπειρίες και τις μνήμες,
- ii. Θα ετοιμάσει μια περιεκτική έκθεση για την ιστορία του Κυπριακού Προβλήματος, όπως βιώθηκε και ερμηνεύτηκε από τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους,
- iii. Θα κάνει συγκεκριμένες συστάσεις για την ανάληψη δράσης από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τις συνιστώσες πολιτείες με στόχο την προαγωγή της συμφιλίωσης, συμπεριλαμβανομένων κατευθυντήριων γραμμών για εκδόσεις και σχολικά βιβλία έτσι ώστε να προάγεται η αμοιβαία κατανόηση των διαφορετικών παραμέτρων του παρελθόντος,
- iv. Θα κάνει συστάσεις σχετικά με την εφαρμογή της επιταγής του Συντάγματος για τη διδασκαλία των επίσημων γλωσσών σε όλους τους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης, και
- v. Θα κάνει συστάσεις σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την τήρηση των κοσμικών δημοσίων αργιών από τις συνιστώσες πολιτείες.

Άρθρο 3 Εξουσίες

1. Για την προώθηση των στόχων αυτών, η Επιτροπή Συμφιλίωσης μπορεί, μεταξύ άλλων:
 - i. να συγκαλεί δημόσιες ή ιδιωτικές ακροάσεις και να συγκροτεί ερευνητικές ομάδες ή επιτροπές για τη συζήτηση και/ή τη διερεύνηση θεμάτων,

γεγονότων, περιστατικών και χρονικών περιόδων που σχετίζονται με το έργο της.

- ii. να λαμβάνει πληροφορίες από διάφορες πηγές, από κόμματα, κυβερνήσεις ή άτομα, εντός της Κύπρου.
- iii. Να ζητεί από πρόσωπο που παρίσταται σε ακρόαση της Επιτροπής να δώσει κατάθεση ή να απαντήσει ενόρκως ή κατόπιν διαβεβαίωσης, και να επάγει τέτοιο όρκο ή διαβεβαίωση.
- iv. Να συμβουλευέται εμπειρογνώμονες σε σχετικούς τομείς.
- v. Να ζητεί και να έχει άμεση, πλήρη και ανεμπόδιστη πρόσβαση σε οποιοδήποτε και σε όλα τα μητρώα, τα αρχεία ή τις πληροφορίες.
- vi. Να διοικεί και να αποφασίζει το τελικό καθεστώς και τις διευθετήσεις διαχείρισης των μνημείων και των ιστορικών τοποθεσιών που σχετίζονται με τα γεγονότα της περιόδου μεταξύ 1963 και 1974, που βρίσκονται σε περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή.
- vii. Να ετοιμάζει και να δημοσιεύει ενδιάμεσες εκθέσεις, πορίσματα και συστάσεις.
- viii. Να υιοθετεί και να δημοσιεύει κανόνες, κανονισμούς και διαδικασίες που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων της, και
- ix. Να εκτελεί άλλες εργασίες, συναφείς ή παρεπόμενες με την εκτέλεση των καθηκόντων της.
- x. Η Επιτροπή δεν θα έχει καμία διωκτική ή άλλη ποινική νομική αρμοδιότητα ή εξουσία.
- xi. Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει για την προστασία της εμπιστευτικότητας των πηγών και των διαδικασιών της.
- xii. Το έργο, οι διαδικασίες, οι εκθέσεις και οι συστάσεις της Επιτροπής δεν θα επηρεάζουν το έργο άλλων υφιστάμενων σωμάτων ή επιτροπών, περιλαμβανομένης της Επιτροπής Αγνοουμένων στην Κύπρο.

Άρθρο 4 Σύνθεση

1. Η Επιτροπή Συμφιλίωσης θα απαρτίζεται από επτά μέλη, άνδρες και γυναίκες, περιλαμβανομένου τουλάχιστον ενός μέλους, μη Κυπρίου, αφοσιωμένου στο έργο της συμφιλίωσης στην Κύπρο και οι οποίοι θα διαθέτουν την πρέπουσα ακεραιότητα, αξιοπιστία και εξειδικευμένες γνώσεις. Τα μέλη που είναι Κύπριοι θα προέρχονται κατά ίσο αριθμό από την κάθε συνιστώσα πολιτεία.

2. Ο Γενικός Γραμματέας καλείται να διορίσει τα μέλη της Επιτροπής, μετά από διαβουλεύσεις με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τις συνιστώσες πολιτείες και το κοινό, και να διορίσει τυχόν αναπληρωτές με τον ίδιο τρόπο.
3. Η Επιτροπή θα βοηθείται από μια ομάδα προσοντούχου προσωπικού.

Άρθρο 5 Διάρκεια

1. Η διαδικασία των διαβουλεύσεων για το διορισμό των μελών της Επιτροπής Συμφιλίωσης θα αρχίσει όχι αργότερα από 90 ημέρες μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Τα μέλη της Επιτροπής θα διορίζονται εντός 60 περαιτέρω ημερών και θα εγκαθίστανται εντός δύο περαιτέρω εβδομάδων.
2. Εκτός εάν ο Γενικός Γραμματέας, μετά από διαβουλεύσεις με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, τις συνιστώσες πολιτείες και τα μέλη της Επιτροπής, αποφασίσει να παράσχει παράταση μέχρι ένα έτος, η Επιτροπή θα υποβάλει την τελική έκθεσή της με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της όχι αργότερα από τρία έτη μετά τη σύσταση της Επιτροπής.

Άρθρο 6 Έξοδα

Τα έξοδα για την ίδρυση και τη λειτουργία της Επιτροπής Συμφιλίωσης θα καταβάλλονται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, η οποία μπορεί να ζητήσει συνεισφορές από τις εγγυήτριες δυνάμεις και άλλους διεθνείς δωρητές.

Άρθρο 7 Αμοιβή

Η αμοιβή των μη Κυπρίων μελών της Επιτροπής Συμφιλίωσης θα είναι στο επίπεδο του μισθού των μη Κύπριων μελών του Συμβουλίου Περιουσίας.

Άρθρο 8 Συστάσεις και εκθέσεις

1. Η Επιτροπή Συμφιλίωσης θα υποβάλλει τις εκθέσεις και τις συστάσεις της στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και στις συνιστώσες πολιτείες.
2. Η τελική έκθεση και όλες οι συστάσεις της Επιτροπής Συμφιλίωσης θα τυγχάνουν ευρείας διάδοσης από τις συνιστώσες πολιτείες. Η τελική έκθεση θα δημοσιευθεί στα Αγγλικά, στα Ελληνικά και στα Τουρκικά. Τα ευρήματα της τελικής έκθεσης θα αντικατοπτρίζονται στα σχετικά σχολικά βιβλία.

Άρθρο 9 Διαδικασίες παρακολούθησης

1. Μετά την υποβολή της τελικής έκθεσης της Επιτροπής, μία επιτροπή παρακολούθησης, διορισμένη από το Προεδρικό Συμβούλιο μετά από διαβουλεύσεις με τις συνιστώσες πολιτείες, θα εποπτεύει την εφαρμογή των συστάσεων της Επιτροπής.
2. Οι αρχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και κάθε συνιστώσας πολιτείας υποχρεούνται να υποβάλλουν κάθε 120 ημέρες εκθέσεις στην Επιτροπή, εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων. Στις εν λόγω εκθέσεις θα επεξηγούν τους λόγους αποτυχίας τους να εφαρμόσουν συγκεκριμένες συστάσεις.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ ΙΧ: Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΑΞΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Άρθρο 1 Έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας

Η Θεμελιώδης Συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ, και θα δημιουργήσει μία νέα τάξη πραγμάτων, μετά την έγκρισή της από χωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα στις 24 Απριλίου 2004 στα οποία θα τίθεται το εξής ερώτημα:

"εγκρίνετε τη Θεμελιώδη Συμφωνία με όλα τα Προσαρτήματά της καθώς και το Σύνταγμα της Ελληνοκυπριακής/ Τουρκοκυπριακής πολιτείας και τις διατάξεις σχετικά με τους νόμους του που θα ισχύουν, για να δημιουργήσουν μία νέα τάξη πραγμάτων στην οποία η Κύπρος θα προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενωμένη;

Ναι[]

Όχι[]

και η υπογραφή από την Ελλάδα, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο όχι αργότερα από τις 29 Απριλίου στην επισυνημμένη Συνθήκη σε θέματα που σχετίζονται με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο σε μια τελετή υπογραφών στην παρουσία του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών(ή του αντιπροσώπου του).

Σε περίπτωση που η Θεμελιώδης Συμφωνία εγκριθεί στα ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα, αν οποιαδήποτε εγγυήτρια δύναμη δεν υπογράψει τη Σύμβαση σε θέματα που σχετίζονται με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο μέχρι τις 29 Απριλίου 2004, θα είναι άκυρη και δεν θα έχει οποιαδήποτε νομική ισχύ.

Άρθρο 2 Συνθήκη μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου για θέματα σχετικά με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο

Αμέσως με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι Συμπρόεδροι της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, θα υπογράψουν και θέσουν σε ισχύ τη Συνθήκη με την Ελλάδα, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο, σε θέματα της νέας τάξης πραγμάτων στην Κύπρο η οποία θα καταχωρηθεί ως διεθνής συνθήκη, σύμφωνα με το Άρθρο 102 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 3 Τελετές έπαρσης της σημαίας

Μετά που ο Γενικός Γραμματέας ή ο αντιπρόσωπός του θα έχει τη Συνθήκη ως μάρτυρας, οι σημαίες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και των συνιστωσών πολιτειών θα υψωθούν πλάι-πλάι με εκείνες των τριών εγγυητριών δυνάμεων και των Ηνωμένων Εθνών στον τόπο της τελετής υπογραφής, και ο ύμνος της Κύπρου και των συνιστωσών πολιτειών θα ακουστούν. Ταυτόχρονα, θα γίνουν τελετές σε όλη τη νήσο κατά τις οποίες όλες οι σημαίες, εκτός από εκείνες που ορίζονται στο Σύνταγμα, θα υποσταλούν, οι σημαίες της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και των συνιστωσών πολιτειών θα επαρθούν σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και τη σχετική νομοθεσία, και θα ανακρουσθούν οι ύμνοι της Κύπρου και των συνιστωσών πολιτειών.

Άρθρα 4 Τα Ηνωμένα Έθνη

Με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι Συμπρόεδροι, μέσω της επισυνημμένης επιστολής, θα πληροφορήσουν τα Ηνωμένα Έθνη ότι στο εξής τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της Κύπρου ως μέλους των Ηνωμένων Εθνών θα ασκούνται σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων. Η συμφωνηθείσα σημαία της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας θα επαρθεί στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 5 Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι Συμπρόεδροι μέσω της επισυνημμένης επιστολής, θα πληροφορήσουν το Συμβούλιο της Ευρώπης ότι στο εξής τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της Κύπρου στο Συμβούλιο της Ευρώπης θα ασκούνται σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων και θα ζητήσουν από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση και την Επιτροπή Υπουργών να προσεπικυρώσει τη Θεμελιώδη Συμφωνία.

Άρθρο 6 Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, οι Συμπρόεδροι, μέσω της επισυνημμένης επιστολής, θα πληροφορήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση σ' ό,τι αφορά την έναρξη ισχύος της νέας τάξης πραγμάτων και τη δέσμευση της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας να αναλάβει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη Συνθήκη Προσχώρησης. Επίσης, οι Συμπρόεδροι θα ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση να επικυρώσει τη Θεμελιώδη Συμφωνία και να προσαρμόσει τους όρους της σε ευθυγράμμιση με τις αρχές πάνω στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται και να υιοθετήσει ειδικά μέτρα για την τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία. Περαιτέρω, θα ζητήσουν όπως το τελικό αποτέλεσμα συνεπάγεται την προσαρμογή του πρωτογενούς δικαίου και διασφαλίζει νομική βεβαιότητα και ασφάλεια, εντός του νομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για όλους τους Ενδιαφερόμενους.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 1: ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

[να αποσταλεί με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας]

Εξοχότατε,

Θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι, αφού έχει εγριθεί σε ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα από τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους ασκώντας την ενυπάρχουσα σ' αυτούς συνταγματική εξουσία, η θεμελιώδης Συμφωνία και όλα της τα Παραρτήματα μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων έχουν τεθεί σε ισχύ, και μια νέα τάξη πραγμάτων έχει επέλθει στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος με μία διεθνή νομική προσωπικότητα και μια ομόσπονδη κυβέρνηση και αποτελείται από δύο ίσες συνιστώσες πολιτείες, δηλαδή την Ελληνοκυπριακή Πολιτεία και την Τουρκοκυπριακή Πολιτεία.

Επισημώς δηλώνουμε ότι εφεξής τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της Κύπρου ως μέλους των Ηνωμένων Εθνών θα εξασκούνται σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων και τη Θεμελιώδη Συμφωνία και όλα τα Παραρτήματά της.

Θα το εκτιμούσαμε αν κυκλοφορούσατε αυτό το γράμμα στα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών,

Παρακαλούμε δεχθείτε, εξοχότατε, τις διαβεβαιώσεις για τη μεγάλη μας εκτίμηση.

Συμπρόεδρος

Συμπρόεδρος

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 2: ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

[να αποσταλεί με την έναρξη της Θεμελιώδους Συμφωνίας]

Κύριε Πρόεδρε,

Θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι, αφού έχει εγκριθεί σε ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα, η Θεμελιώδης Συμφωνία μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων έχει τεθεί σε ισχύ και μία νέα τάξη πραγμάτων έχει επέλθει στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος με μία διεθνή νομική προσωπικότητα και μία ομόσπονδη κυβέρνηση και αποτελείται από δύο συνιστώσες πολιτείες, δηλαδή την Ελληνοκυπριακή και την Τουρκοκυπριακή Πολιτεία.

Δηλώνουμε επισήμως ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι έτοιμη να αναλάβει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της που προκύπτουν από τη Συνθήκη Προσχώρησης της 16^{ης} Απριλίου 2003.

Αναφορικά με τις ειδικές εξουσίες που έχουν εκχωρηθεί στο Συμβούλιο σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 10 της Συνθήκης και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2003, και λαμβάνοντας υπόψη ότι η Θεμελιώδης Συμφωνία είναι σε ευθυγράμμιση με τις αρχές πάνω στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώνεται θα θέλαμε να ζητήσουμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση να προσεπικυρώσει τη Θεμελιώδη Συμφωνία και να περιλάβει τους όρους της προσαρμόζοντας κατάλληλα τους όρους προσχώρησης πριν την 1.5.2004 με τέτοιο τρόπο που να έχει ως αποτέλεσμα την προσαρμογή του πρωτογενούς δικαίου και να διασφαλίζει τη νομική βεβαιότητα και ασφάλεια της Θεμελιώδους Συμφωνίας εντός του νομικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για όλους τους ενδιαφερόμενους.

Περαιτέρω, ζητούμε όπως το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στην Τουρκοκυπριακή Πολιτεία σε φάσεις που είναι ευθυγραμμισμένες με το βαθμό εναρμόνισης και διοικητικής

δυνατότητας, και να υιοθετήσει ειδικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης οικονομικής βοήθειας, για την ανάπτυξη της Τουρκοκυπριακής Πολιτείας.

Παρακαλούμε δεχθείτε, εξοχότατε, τις διαβεβαιώσεις για τη μεγάλη μας εκτίμηση.

Συμπρόεδρος

Συμπρόεδρος

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 3: ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

[να αποσταλεί με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας]

Εξοχότατε,

Θα θέλαμε να σας πληροφορήσουμε ότι, αφού έχει εγκριθεί, σε ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα, η Θεμελιώδης Συμφωνία μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων έχει τεθεί σε ισχύ και μια νέα τάξη πραγμάτων έχει επέλθει στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος με μία διεθνή νομική προσωπικότητα και μία ομόσπονδη κυβέρνηση και αποτελείται από δύο συνιστώσες πολιτείες, δηλαδή την Ελληνοκυπριακή Πολιτεία και την Τουρκοκυπριακή Πολιτεία. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλά της είναι σε ισχύ στην Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία.

Δηλώνουμε επίσημα ότι εφεξής τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της Κύπρου ως μέλους του Συμβουλίου της Ευρώπης θα εξασκούνται σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων.

Περαιτέρω, θέλουμε να σας αναφέρουμε ότι η Θεμελιώδης Συμφωνία επιλύει κατά συνολικό τρόπο όλα τα θέματα που έχουν διαιρέσει τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους στο παρελθόν, συμπεριλαμβανομένων όλων των περιουσιακών ζητημάτων. Θα θέλαμε να επισύρουμε την προσοχή σας στο γεγονός ότι η θεμελιώδης Συμφωνία παρέχει εσωτερική θεραπεία για την επίλυση των ζητημάτων σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία στην Κύπρο, και να σας πληροφορήσουμε ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι το μόνο υπεύθυνο συμβαλλόμενο Κράτος για τέτοια ζητήματα. Περαιτέρω, σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και τον Κανόνα 43 των Κανόνων του Δικαστηρίου, ζητούμε από

το Δικαστήριο να διαγράψει οποιαδήποτε διαδικασία εκκρεμεί ενώπιόν του στο παρόν στάδιο σχετικά με επηρεαζόμενη περιουσία στην Κύπρο, ώστε να επιτρέψει να προχωρήσει ο εσωτερικός μηχανισμός που εγκαθιδρύθηκε για την επίλυση αυτών των υποθέσεων.

Θα είμαστε ευγνώμονες αν μπορούσατε να φέρετε το γράμμα αυτό σε γνώση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, και ζητούμε όπως η Κοινοβουλευτική Συνέλευση και η Επιτροπή Υπουργών προσεπικυρώσει τη Θεμελιώδη Συμφωνία.

Παρακαλούμε δεχθείτε, εξοχότατε, τις διαβεβαιώσεις για τη μεγάλη μας εκτίμηση.

Συμπρόεδρος

Συμπρόεδρος

B. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΙΣΤΩΣΩΝ ΚΡΑΤΙΔΙΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΙΔΙΟΥ

[υποβάλλεται ξεχωριστά]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΙΔΙΟΥ

[υποβάλλεται ξεχωριστά]

Γ. ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΝΕΑ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑ ΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, η Ελληνική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Τουρκίας και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας,

- i. Καλωσορίζοντας τη συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος και την έγκριση της Θεμελιώδους Συμφωνίας με χωριστά δημοψηφίσματα από τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους, και την επικείμενη προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- ii. Επιθυμώντας να συμβάλουν σε ένα ειρηνικό και αρμονικό μέλλον της Κύπρου και για να αποτελέσει η Κύπρος γέφυρα φιλίας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας μέσα σε ένα ειρηνικό περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο και
- iii. Δεσμευμένες με το διεθνές δίκαιο και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών

Υιοθετούν τις ακόλουθες διατάξεις:

Άρθρο 1 Έγκριση της Θεμελιώδους Συμφωνίας

Η προσαρτώμενη Θεμελιώδης Συμφωνία με τον παρόν εγκρίνεται και συμφωνείται και θα θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Συνθήκης.

Άρθρο 2 Επιτροπή Ελέγχου

1. Τα μέρη συμφωνούν για τη δημιουργία μιας Επιτροπής Ελέγχου η οποία θα απαρτίζεται από έναν εκπρόσωπο κάθε εγγυήτριας δύναμης, δύο εκπροσώπους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης(έναν από κάθε συνιστώσα πολιτεία), έναν εκπρόσωπο κάθε συνιστώσας πολιτείας και, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, έναν εκπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος θα προεδρεύει της επιτροπής.
2. Η επιτροπή Ελέγχουν θα ελέγχει την εφαρμογή του Διακανονισμού και μπορεί να κάνει συστάσεις σχετικά με οποιαδήποτε εξέλιξη, η οποία δύναται να θέσει σε κίνδυνο την εφαρμογή τους.
3. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να συνεργαστούν με την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, και να πράττουν καλή τη πίστει σχετικά με τις συστάσεις της Επιτροπής Ελέγχου.
4. Η Επιτροπή Ελέγχου θα ζητήσει από τα Ηνωμένα Έθνη να φέρει σε γνώση της οποιαδήποτε σημαντική αλλαγή που τα Ηνωμένα Έθνη δυνατόν να επιθυμούν να επιφέρουν στην ειρηνευτική τους επιχείρηση.

Άρθρο 3 Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης

Το προσαρτώμενο Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης με το παρόν εγκρίνεται και θα τεθεί σε ισχύ την επόμενη εκείνης της ημέρας κατά την οποία το Ηνωμένο Βασίλειο θα ειδοποιήσει τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη ότι πληρούνται οι συνταγματικές επιταγές για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 4 Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγγυήσεως

Το προσαρτώμενο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Εγγυήσεως με το παρόν εγκρίνεται και συμφωνείται και θα τεθεί σε ισχύ μαζί με την παρούσα Συνθήκη.

Άρθρο 5 Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Συμμαχίας

Το προσαρτώμενο Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συνθήκη Συμμαχίας με το παρόν εγκρίνεται και συμφωνείται από τα ενδιαφερόμενα μέρη και θα τεθεί σε ισχύ για τα μέρη αυτά με την υπογραφή του μαζί με την παρούσα Συνθήκη.

Άρθρο 6 Μεταβατικές Διευθετήσεις Ασφάλειας

Οι προσαρτώμενες Μεταβατικές Διευθετήσεις Ασφάλειας με το παρόν εγκρίνονται και συμφωνούνται από τα ενδιαφερόμενα μέρη και θα τεθούν σε ισχύ για τα μέρη αυτά με την υπογραφή τους μαζί με την παρούσα Συνθήκη.

Άρθρο 6 Α :

Άλλες συνθήκες μεταξύ της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Κύπρου.

Η Ελλάδα και η Τουρκία συμφωνούν να μην εξασκήσουν το δικαίωμα τους να αρνηθούν αίτημα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το Άρθρο 48.6 του Συντάγματος, ότι μια συνθήκη που δεσμεύει την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα τροποποιηθεί ούτως ώστε να εφαρμόζεται μόνο στην επικράτεια της μιας συνιστώσας πολιτείας.

Άρθρο 7 Επιφυλάξεις και δηλώσεις σε διεθνή έγγραφα

Τα συμβαλλόμενα μέρη σε αυτή τη συνθήκη θα αποσύρουν ή θα διορθώσουν οποιοσδήποτε δηλώσεις ή επιφυλάξεις που έχουν κάμει σε διεθνείς συνθήκες στο βαθμό που οι δηλώσεις ή οι επιφυλάξεις αυτές προέκυψαν από τη θέση τους σε σχέση με το Κυπριακό πρόβλημα.

Άρθρο 8 Έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα συνθήκη θα τεθεί σε ισχύ με την υπογραφή της
2. Τα μέρη θα προβούν το συντομότερο δυνατό στην εγγραφή της παρούσας Συνθήκης στη Γραμματεία στη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με το Άρθρο 102 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Υπεγράφη στη [] την [] ημέρα του [] 2004 σε τέσσερα αντίτυπα στην Αγγλική γλώσσα.

Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, Ελληνική Δημοκρατία, Δημοκρατία της Τουρκίας, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας

Μαρτυρείται από τον

Κόφι Ανάν (ή αντιπρόσωπό του)

Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών (ή αντιπρόσωπό του)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II. ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗΣ

Το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας, η Κύπρος, η Ελλάδα και η Τουρκία επιθυμώντας να προνοήσουν για υλοποίηση της πρόθεσης της Κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου να παραιτηθεί από την κυριαρχία των τμημάτων Περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης Ακρωτηρίου και της περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης Δεκέλειας. Έχουν συμφωνήσει τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Οι περιοχές σε σχέση με τις οποίες το Ηνωμένο Βασίλειο παραιτείται από την Κυριαρχία τους περιγράφονται στο Παράρτημα σε αυτό το Πρωτόκολλο. Οι εν λόγω περιοχές σε αυτό το Πρωτόκολλο αναφέρονται ως εγκαταλειφθείσες περιοχές.

Άρθρο 2

1. Όλες οι διεθνείς υποχρεώσεις και ευθύνες του Ηνωμένου Βασιλείου σε σχέση με τις εγκαταλειφθείσες περιοχές, στην έκταση που αυτές θεωρούνται ότι εφαρμόζονται στην Περιοχή της Κυρίαρχης Βάσης Ακρωτηρίου και στην Περιοχή της Κυρίαρχης Βάσης Δεκέλειας θα αναληφθούν στο εξής από την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία.
2. Όλα τα διεθνή δικαιώματα και ωφελήματα που απολαμβάνει μέχρι τώρα το Βασίλειο, δυνάμει της εφαρμογής τους στις εγκαταλειφθείσες περιοχές, θα απολαμβάνονται στο εξής από την Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία.

Άρθρο 3

Όλες οι νομικές ευθύνες και υποχρεώσεις που συνάφθησαν από ή εκ μέρους της Διοίκησης των Περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων ή της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου σε σχέση με τις εγκαταλειφθείσες περιοχές και που υφίσταντο αμέσως πριν από την

ημερομηνία έναρξης ισχύος αυτού του Πρωτοκόλλου θα ισχύουν από την ημερομηνία εκείνη ως εάν αναλήφθηκαν από ή εκ μέρους της Κύπρου.

Άρθρο 4

Η ακίνητη ιδιοκτησία στις εγκαταλειφθείσες περιοχές που κατέχεται από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θα υπόκειται στις διατάξεις του Προσαρτήματος Β, Μέρος ΙΙΙ, της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης. Άλλη ακίνητη ιδιοκτησία στις εγκαταλειφθείσες περιοχές, η οποία έγινε περιουσία της Διοίκησης των περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων σύμφωνα με την παράγραφο 2 του Άρθρου 1 του Προσαρτήματος Ε της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης, θα γίνει περιουσία της Κύπρου κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Πρωτοκόλλου αυτού.

Άρθρο 5

1. Το Άρθρο 3 του Προσαρτήματος Α της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης θα αντικατασταθεί από το ακόλουθο: " Άρθρο 3

Η Κύπρος δεν θα απαιτήσει, ως μέρος των χωρικών υδάτων της, ύδατα μεταξύ των γραμμών οι οποίες περιγράφονται στην έκθεση που αναφέρεται στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής της Συνθήκης".

2. Οι γραμμές που αναφέρονται στο Άρθρο 3, όπως τροποποιήθηκε, του Παραρτήματος Α, της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης, οι οποίες οριοθετούν τα χωρικά ύδατα που εφάπτονται των Περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων τις οποίες η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα απαιτεί ως μέρος των χωρικών της υδάτων, θα εκτεθούν σε μία έκθεση που θα ετοιμασθεί από δεόντως προσοντούχο πρόσωπο το οποίο θα διορισθεί από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Το πρόσωπο αυτό θα αρχίσει την εργασία όχι αργότερα από ένα μήνα μετά την έναρξη ισχύος αυτού του Πρωτοκόλλου και θα την ολοκληρώσει το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε μέσα σε εννέα μήνες. Το πρόσωπο που θα διοριστεί μπορεί να διορίσει τεχνικούς συμβούλους για να τον βοηθήσουν. Θα υποβάλει έκθεση στις αρμόδιες αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Κύπρου μόλις ολοκληρώσει την εργασία.
3. Το Ηνωμένο Βασίλειο θα συνεχίσει να απολαύει πλήρους και ανεμπόδιστης πρόσβασης για οποιοδήποτε σκοπό στα ύδατα μεταξύ των υδάτων τα οποία η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα διεκδικήσει που εφάπτονται στο ανατολικό μέρος της περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης Δεκέλειας που ενώνεται με τη θάλασσα (το οποίο μέρος σημειώνεται στο Χάρτη Α με μια περιοχή 16,10 τ.χλμ) και ύδατα τα

οποία η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία δεν θα διεκδικήσει που εφάπτονται στο δυτικό μέρος της περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης Δεκέλειας που ενώνεται με τη θάλασσα(το οποίο σημειώνεται στο Χάρτη Α με μια περιοχή 5,01 τ.χλμ).

Άρθρο 6

Η περιοχή Σωτήρας στην οποία επιτρέπεται μικρή εκπαίδευση ρουτίνας σύμφωνα με τη 2^η παράγραφο του Άρθρου 3 του Μέρους IV του Προσαρτήματος Β της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης θα επεκταθεί νότια της Σωτήρας, Στεράκοβου και Παραμάλι, και η πρόσθετη περιοχή θα περιλαμβάνει τη γη βόρεια της οδικής αρτηρίας Λεμεσού-Πάφου. Τα νέα σύνορα της περιοχής Σωτήρας θα καθοριστούν και θα σημειωθούν σε χάρτες από το πρόσωπο που θα διορισθεί από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Κωδικέλλου του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Άρθρο 7

1. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Κύπρος μπορούν να προβούν σε Ανταλλαγή Διακοινώσεων σχετικά με:
 - α. διευθετήσεις που αφορούν στα δικαιώματα πρόσβασης στα καλώδια ηλεκτροδότησης και τους αγωγούς από τη Διοίκηση των Περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων ή από αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου, και
 - β. διευθετήσεις σχετικά με την εθνικότητα των προσώπων που θα επηρεαστούν από την εγκατάλειψη των εγκαταλειφθεισών περιοχών.

Άρθρο 8

Οποιαδήποτε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή αυτού του Πρωτοκόλλου θα επιλύεται κατόπιν διαβουλεύσεων και δεν θα παραπέμπεται σε οποιοδήποτε διεθνές δικαστήριο ή τρίτο μέρος για διευθέτηση.

Άρθρο 9

Το παρόν Πρωτόκολλο θα τεθεί σε ισχύ την ημέρα που έπεται της ημέρας στην οποία το Ηνωμένο Βασίλειο θα ειδοποιήσει τα άλλα μέρη ότι έχει συμμορφωθεί με τις συνταγματικές πρόνοιες για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου.

Υπεγράφη στη [] την [] ημέρα του [] 2004 σε τέσσερα αντίτυπα στην Αγγλική γλώσσα.

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας, Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, Ελληνική Δημοκρατία, Δημοκρατία της Τουρκίας.

Προσθήκη

Άρθρο 1

Οι εγκαταλειφθείσες περιοχές θα περιλαμβάνουν τις περιοχές που σημειώνονται με μπλε και κόκκινο χρώμα στο Χάρτη Α και στο Χάρτη Β, οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτού του Κωδικέλλου³⁹.

Η περιοχή της Κυρίαρχης Βάσης του Ακρωτηρίου και η περιοχή της Κυρίαρχης Βάσης Δεκέλειας θα περιλαμβάνουν τις δύο περιοχές που σημειώνονται με κίτρινο χρώμα στο Χάρτη Α και στο Χάρτη Β, που επισυνάπτονται σε αυτό τον Κωδικέλλο. Οι αναφορές στις εν λόγω Περιοχές στη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, και στις συνοδευτικές Ανταλλαγές Διακοινώσεων και τα άλλα έγγραφα θα διαβάζονται αναλόγως.

Άρθρο 2

Τα όρια γης της περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης Ακρωτηρίου και της περιοχής της Κυρίαρχης Βάσης της Δεκέλειας θα σημειώνονται εμφανώς και επαρκώς επί του εδάφους από δύο δεόντως προσοντούχα πρόσωπα τα οποία θα διοριστούν από τις κυβερνήσεις της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα πρόσωπα αυτά θα αρχίσουν εργασία όχι αργότερα από ένα μήνα μετά την έναρξη ισχύος αυτού του Πρωτοκόλλου και θα την ολοκληρώσουν το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε σε διάστημα εννέα μηνών. Τα πρόσωπα που θα διοριστούν μπορούν να διορίσουν τεχνικούς συμβούλους για να τα βοηθήσουν. Θα υποβάλουν έκθεση στις αρμόδιες αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Κύπρου μόλις ολοκληρώσουν την εργασία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ

Η Κύπρος, η Ελλάδα, η Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας έχουν συμφωνήσει ως ακολούθως:

³⁹ **Παρατήρηση:** Η κατανομή των εγκαταλειφθεισών περιοχών σε κάθε μία από τις συνιστώσες πολιτείες εμφανίζεται στους χάρτες που επισυνάπτονται στο Σύνταγμα.

Άρθρο 1

1. Η Συνθήκη Εγγυήσεως θα εφαρμόζεται *mutatis mutandis* στη νέα τάξη πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με τη Θεμελιώδη Συμφωνία και το Σύνταγμα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία θα καλύπτει, επιπρόσθετα από την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και τη συνταγματική τάξη της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και τη συνταγματική τάξη των συνιστωσών πολιτειών της.
2. "Συνταγματική τάξη" θα σημαίνει το Σύνταγμα της Ενωμένης Δημοκρατίας και, ανάλογα με την περίπτωση, το Σύνταγμα της κάθε συνιστώσας πολιτείας, περιλαμβανομένων οποιωνδήποτε τροποποιήσεων οποιουδήποτε από αυτά σύμφωνα με τις διατάξεις για τροποποίηση που εκτίθενται στο σχετικό σύνταγμα.

Άρθρο 2

Το παρόν Πρωτόκολλο θα τεθεί σε ισχύ άμα τη υπογραφή του.

Υπεγράφη στη [] την [] ημέρα του [] 2003 σε τέσσερα αντίτυπα στην Αγγλική γλώσσα.

Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, Ελληνική Δημοκρατία, Δημοκρατία της Τουρκίας, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

Η Κύπρος, η Ελλάδα και η Τουρκία

- i. Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με τη Θεμελιώδη Συμφωνία και το Σύνταγμα της Κύπρος θα αποστρατιωτικοποιηθεί
- ii. Επιβεβαιώνοντας εκ νέου τη δέσμευσή τους να αντιταχθούν σε οποιαδήποτε επίθεση ή επιθετική ενέργεια κατά της ανεξαρτησίας ή της εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου

Έχουν συμφωνήσει ως ακολούθως:

Άρθρο 1

Η Συνθήκη Συμμαχίας θα εφαρμόζεται και θα λειτουργεί *mutatis mutandis* με τη νέα τάξη πραγμάτων η οποία εγκαθιδρύεται με τη Θεμελιώδη Συμφωνία και το Σύνταγμα της

Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη ιδιαίτερα την αποστρατιωτικοποίηση της Κύπρου.

Άρθρο 2

Δεν θα υπάρχει Τριμερές Στρατηγείο. Οι διατάξεις της Συνθήκης Συμμαχίας θα εφαρμόζονται *mutatis mutandis* στους διοικητές των Ελληνικών και των Τουρκικών αποσπασμάτων, οι οποίοι θα συσκέπτονται και θα συνεργάζονται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους σύμφωνα με τη Συνθήκη. Θα ανταλλάσσουν αξιωματικούς συνδέσμους, θα ανταλλάσσουν επισκέψεις, και θα προσκαλούν ο ένας τον άλλο να παρακολουθούν στρατιωτικές ασκήσεις.

Άρθρο 3

1. Το Ελληνικό και το Τουρκικό απόσπασμα θα μπορούν να σταθμεύουν δυνάμει της Συνθήκης Συμμαχίας στην Ελληνοκυπριακή Πολιτεία και στην Τουρκοκυπριακή Πολιτεία αντίστοιχα.
2. Χωρίς επηρεασμό των σχετικών διατάξεων του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι της Συνθήκης Συμμαχίας, το Ελληνικό και Τουρκικό απόσπασμα, για μεταβατική περίοδο, δεν θα υπερβαίνουν τις 6.000 άνδρες όλων των βαθμών μέχρι την 1.1.2011 και τις 3.000 άνδρες όλων των βαθμών στη συνέχεια, μέχρι την 1.1.2018 ή την προσχώρηση της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιοδήποτε επέλθει ενωρίτερα.
3. Στη συνέχεια η Κύπρος, η Ελλάδα και η Τουρκία θα επανεξετάζουν τα επίπεδα των στρατευμάτων κάθε 5 χρόνια με στόχο την πλήρη απόσυρση. Αυτό δεν θα υπονομεύσει, με κανένα τρόπο, τις διατάξεις της Συνθήκης Συμμαχίας και των Πρόσθετων Πρωτοκόλλων της, και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που παρέχονται από αυτά.
4. Η σύνθεση, ο εξοπλισμός, οι τοποθεσίες και οι δραστηριότητες των Ελληνικών και Τουρκικών αποσπασμάτων θα είναι σύμφωνα με τον Κωδικέλλο στο παρόν Πρόσθετο Πρωτόκολλο, και τα επίπεδα εξοπλισμού θα μειωθούν αναλόγως με τη μείωση των επιπέδων στρατευμάτων που αναφέρεται στην παράγραφο 2.

Άρθρο 4

Η Κύπρος, η Ελλάδα και η Τουρκία θα αναθεωρήσουν αυτό το Πρωτόκολλο και, ιδιαίτερα, τον επιτρεπόμενο αριθμό στρατευμάτων που θα σταθμεύουν δυνάμει της Συνθήκης

Συμμαχίας, όχι αργότερα από την 1^η Ιουνίου 2010. Στη συνέχεια, θα επανεξετάζουν το θέμα κάθε 3 χρόνια με σκοπό την πλήρη απόσυρση.

Άρθρο 5

Το παρόν Πρωτόκολλο θα τεθεί σε ισχύ με την υπογραφή και θα υπερισχύει άλλων διατάξεων της Συνθήκης Συμμαχίας.

Υπεγράφη στη [] την [] ημέρα του [] 2003 σε τέσσερα αντίτυπα στην Αγγλική γλώσσα.

Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, Ελληνική Δημοκρατία, Δημοκρατία της Τουρκίας, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας.

ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΣ : Σύνθεση, εξοπλισμός, τοποθεσίες και δραστηριότητες του Ελληνικού και του Τουρκικού αποσπάσματος

Άρθρο 1 Σύνθεση

1. Κάθε απόσπασμα μπορεί να έχει τέτοια δομή ώστε να διαθέτει τις πιο κάτω δυνατότητες, στο πλαίσιο των επιτρεπόμενων αριθμών και των γενικών περιορισμών που επιβάλλονται σε σχέση τα όπλα και τον εξοπλισμό: αρχηγείο, τεθωρακισμένα, μονάδα αναγνώρισης, πεζικό, μονάδα μηχανικού, πυροβολικό, διαβιβάσεις, αεροπορία, αεράμυνα, διοικητική μέριμνα, διοικητική και ιατρική υποστήριξη.
2. Χάριν της διαφάνειας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η Ελλάδα και η Τουρκία θα πληροφορούν την Κύπρο, ή μία την άλλη και τα Ηνωμένα Έθνη σχετικά με τη λεπτομερή οργάνωση, τα όπλα και τον εξοπλισμό των αποσπασμάτων τους.

Άρθρο 2 Επιτρεπόμενα όπλα και εξοπλισμός

Κάθε απόσπασμα μπορεί να αναπτύσσει μόνο τα πιο κάτω όπλα και εξοπλισμό, έως τα μέγιστα όρια που αναφέρονται πιο κάτω:

<i>Είδος όπλου/Εξοπλισμού</i>	<i>Μέγιστος αριθμός</i>	<i>Παρατηρήσεις</i>
Άρματα μάχης(μεσαία)	50	έως 55 τόνοι
Τεθωρακισμένα οχήματα μάχης πεζικού (με κύριο πυροβόλο 25χιλ.)	180 18	περιλαμβάνει τεθωρακισμένα
Ρυμουλκούμενα πυροβόλα (διαμετρήματος έως 155 χιλ.)	18	
Αντιαεροπορικοί πύραυλοι (μικρού βεληνεκούς έως 7.000 μέτρα)	18	
Μεταγωγικά ελικόπτερα	6	γενικής χρήσης, μη εξοπλισμένα- έως 12 επιβάτες
Ελαφρά ελικόπτερα	4	Ελαφρά τύπου παρακολούθησης/ συνδέσμου, μη εξοπλισμένα- έως 6 επιβάτες
Ελαφρά τεθωρακισμένα οχήματα	17	αναγνωριστικού τύπου- Κύριο πυροβόλο έως 90 χιλ.
Αντιαεροπορικά πυροβόλα (διαμετρήματος έως 45 χιλ.)		

Άρθρο 3 Δραστηριότητες

Τα αποσπάσματα θα περιορίζονται σε τυπικές δραστηριότητες οργανωμένων στρατιωτικών μονάδων σε περιόδους ειρήνης, οι οποίες περιλαμβάνουν κυρίως εκπαίδευση εντός των στρατοπέδων και των στρατιωτικών εγκαταστάσεων, συντήρηση του εξοπλισμού και του υλικού, τελετές και παρελάσεις και εκπαίδευση σε καθορισμένα πεδία εκπαίδευσης.

Άρθρο 4 Καθορισμένες Εγκαταστάσεις και πεδία εκπαίδευσης

1. Αμφότερες η Ελλάδα και η Τουρκία θα ορίσουν όχι περισσότερες από έξι οριοθετημένες στρατιωτικές εγκαταστάσεις σε κρατική γη, στην οποία εδρεύουν τα στρατεύματα και ο εξοπλισμός⁴⁰, και όχι περισσότερα από τρία πεδία εκπαίδευσης⁴¹ σε κρατική γη, κατόπιν

⁴⁰ **Παρατήρηση:** Οι υπαίθριοι χώροι παρακείμενοι στους στρατώνες θεωρούνται πεδία εκπαίδευσης.

διαβουλεύσεων με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και της αντίστοιχης συνιστώσας πολιτείας.

2. Οι καθορισμένες στρατιωτικές εγκαταστάσεις και τα πεδία εκπαίδευσης σε καμία περίπτωση θα βρίσκονται σε περιοχές οι οποίες πριν από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ήσαν στην ουδέτερη ζώνη, ή σε περιοχές της Ελληνοκυπριακής Πολιτείας, οι οποίες σύμφωνα με τη Θεμελιώδη Συμφωνία, υπόκειντο σε εδαφική προσαρμογή ή σε απόσταση 1000 μέτρων από τα όρια μεταξύ συνιστωσών πολιτειών ή στην περιοχή της Τουρκοκυπριακής Πολιτείας νότια της οδικής αρτηρίας που ενώνει Λευκωσία με την Αμμόχωστο και η οποία ορίζεται από τις αναφορές στον ακόλουθο χάρτη⁴²:

Σημείο	Γεωγραφικό Μήκος	Πλάτος	Σχόλια
SP	33°19' 21.3" E	35° 12'37.7"N	Κυκλοφοριακός Κόμβος
1	33°19'54.8"E	35°12'46.4"N	
2	33°21'05.9"E	35°12'32.8"N	
3	33°25'00.3"E	35°13'03.1"N	Βόρεια Μιας Μηλιάς
4	33°26'45.3"E	35°12'48.7"N	
5	33°27'31.0"E	35°13'05'.8"N	
6	33°29'00.9"E	35°13'20.8"N	Νότια Τραχωνιού/DEMIRHAN
7	33°31'25.9"E	35°12'44.6"N	Νότια Έξω Μετοχίου/DUZOVA
8	33°35'38.2"E	35°12'27.6"N	Βόρεια Αγκαστίνας/ASLANKOY
9	33°37'59.0"E	35°11'15.8"N	
10	33°45'26.4"E	35°10'39.7"N	Μέσω Πραστιού
11	33°49'02.6"E	35°10'13.2"N	
12	33°50'38.4"E	35°09'15.9"N	Νότια Στύλλων/MUTLUYAKA
13	33°54'23.3"E	35°08'29.1"E	
FP	33°56'17.2"E	35°07'14.5"N	Κυκλοφοριακό Κόμβος

⁴¹ Παρατήρηση: Τα πεδία εκπαίδευσης αναφέρονται σε όλους τους χώρους εκπαίδευσης (περιλαμβανομένων των χώρων για ελαφρά όπλα, των περιοχών κρούσεως και των εξωτερικών πυροβόλων και των πεδίων για ασκήσεις), είτε είναι μόνιμοι είτε προσωρινοί.

⁴² **Σημείωση:** Οι γεωγραφικές αναφορές στην περιγραφή αυτή έχουν εξαχθεί από αντίγραφα του Ηνωμένου Βασιλείου, αναπαραχθείσες σειρές K7 19, 1:50.000 χάρτες με δεδομένο WGS84

3. Μέσα σε τρεις μήνες από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, η Ελλάδα και η Τουρκία θα πληροφορήσουν την Κύπρο, η μία την άλλη και τα Ηνωμένα Έθνη σχετικά με την ακριβή τοποθεσία και την έκταση των αντίστοιχων πεδίων εκπαίδευσης τους και των καθορισμένων στρατιωτικών εγκαταστάσεων, καθώς επίσης και σχετικά με τον αριθμό των στρατευμάτων που αναπτύχθηκαν σε κάθε εγκατάσταση. Θα πληροφορήσουν επίσης εκ των προτέρων την Κύπρο, η μία την άλλη και τα Ηνωμένα Έθνη, σχετικά με οποιεσδήποτε μεταγενέστερες αλλαγές στην ανάπτυξη των στρατευμάτων.
4. Χωρίς να επηρεάζεται η Συνθήκη Εγκαθίδρυσης, οποιεσδήποτε υπάρχουσες στρατιωτικές εγκαταστάσεις οι οποίες δεν έχουν καθοριστεί σύμφωνα με το παρόν Άρθρο θα διαλύονται ή θα μετατρέπονται για αποκλειστική πολιτική χρήση, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας και της Τουρκίας ή έχουν τεθεί στην διάθεση της ειρηνευτικής αποστολής των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 5 Διακίνηση

Τα αποσπάσματα θα διακινούνται στη συνιστώσα πολιτεία στην οποία είναι εγκατεστημένα μέσω της πιο ευθείας οδού μεταξύ των σημείων επιβίβασης, φρουράς και περιοχών εκπαίδευσης και δεν θα προσεγγίζουν το όριο μεταξύ των συνιστωσών πολιτειών, ούτε θα εισέρχονται σε περιοχές οι οποίες πριν από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ήσαν στην ουδέτερη ζώνη, ή σε περιοχές της Ελληνοκυπριακής Πολιτείας οι οποίες σύμφωνα με τη Θεμελιώδη Συμφωνία υπόκεινται ή υπόκειντο σε εδαφική προσαρμογή ή στην περιοχή της Τουρκοκυπριακής Πολιτείας νοτίως της οδικής αρτηρίας που ενώνει τη βόρεια Λευκωσία με την Αμμόχωστο, όπως καθορίζεται στο Άρθρο 4, εκτός εάν η υφιστάμενη υποδομή του οδικού δικτύου και του λιμένα απαιτούν διαφορετική προσέγγιση.

Άρθρο 6 Προειδοποίηση

Χάριν της διαφάνειας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, τα αποσπάσματα θα πληροφορούν εγγράφως το ένα το άλλο και τα Ηνωμένα Έθνη τουλάχιστον 48 ώρες εκ των προτέρων σχετικά με τον χρόνο, την τοποθεσία και το σκοπό οποιασδήποτε σημαντικής διακίνησης στρατευμάτων δια ξηράς, αέρος ή θαλάσσης, συμπεριλαμβανομένης διακίνησης σε πεδίο εκπαίδευσης. Αυτό θα ισχύει για διακινήσεις τεσσάρων ή περισσότερων στρατιωτικών οχημάτων, τριών ή περισσότερων στρατιωτικών αεροσκαφών που πετούν μαζί σε ενιαίο σχηματισμό, ενός ή περισσότερων στρατιωτικών σκαφών ή στρατευμάτων 100 ή

περισσότερων προσώπων για οποιοδήποτε λόγο και με οποιοδήποτε μέσο μεταφοράς. Όταν ο σκοπός της διακίνησης είναι ασκήσεις μάχης, η προειδοποίηση θα πρέπει να δίνεται τουλάχιστον 72 ώρες προηγουμένως και θα περιλαμβάνει και άλλες σχετικές πληροφορίες σχετικά με τις κύριες δραστηριότητες και το σκοπό της άσκησης (π.χ. εκπαίδευση με πραγματικά πυρά, διακίνηση αρμάτων ή πυροβόλων, ελιγμοί πεζικού κ.λ.π.)⁴³.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Άρθρο 1 Διάλυση των Ελληνοκυπριακών και Τουρκοκυπριακών Δυνάμεων, περιλαμβανομένων των εφεδρικών μονάδων

Όλες οι Ελληνοκυπριακές και οι Τουρκοκυπριακές δυνάμεις, περιλαμβανομένων των εφεδρικών μονάδων, θα διαλυθούν και τα όπλα τους θα απομακρυνθούν από την επικράτεια της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το ακόλουθο χρονοδιάγραμμα [με βάση την ημέρα έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας ("Ημέρα Σ")]:

- i. από την "Ημέρα Σ" + 150 έως την "Ημέρα Σ" + 270: 20 τοις εκατό, (4μήνες)
- ii. από την "Ημέρα Σ" + 271 έως την "Ημέρα Σ" + 450: 25 τοις εκατό, (6μήνες)
- iii. από την "Ημέρα Σ" + 451 έως την "Ημέρα Σ" + 630: 25 τοις εκατό, (6μήνες)
- iv. από την "Ημέρα Σ" + 631 έως την "Ημέρα Σ" + 870: 30 τοις εκατό, (8μήνες)

άρθρο 2 Αναπροσαρμογή των Ελληνικών και των Τουρκικών δυνάμεων

οι Ελληνικές και οι Τουρκικές δυνάμεις και οι οπλισμοί θα επαναπτυχθούν σε καθορισμένες τοποθεσίες και εγκαταστάσεις σύμφωνα με τον Κωδικέλλο στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Συνθήκης Συμμαχίας και θα προσαρμοστούν σε συμφωνημένα επίπεδα. Οποιοσδήποτε επιπλέον δυνάμεις και οπλισμός θα αποσυρθούν, σύμφωνα με το ακόλουθο χρονοδιάγραμμα [βασισμένο στην ημέρα έναρξης ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας("Ημέρα Σ")]:

- i. από την "Ημέρα Σ" + 150 έως την "Ημέρα Σ" + 270: 20 τοις εκατό, (4μήνες)
- ii. από την "Ημέρα Σ" + 271 έως την "Ημέρα Σ" + 450: 25 τοις εκατό, (6μήνες)
- iii. από την "Ημέρα Σ" + 451 έως την "Ημέρα Σ" + 630: 25 τοις εκατό, (6μήνες)
- iv. από την "Ημέρα Σ" + 631 έως την "Ημέρα Σ" + 870: 30 τοις εκατό, (8μήνες)

⁴³ **Παρατήρηση:** Αυτή η απαίτηση για πληροφόρηση των Ηνωμένων Εθνών δεν υποδηλώνει κάποια ιεραρχία, καθώς αποτελεί δέσμευση της Ελλάδας και της Τουρκίας έναντι αλλήλων, χάριν της διαφάνειας, που περιλαμβάνεται σε συνθήκη στην οποία δεν συμμετέχουν τα Ηνωμένα Έθνη.

Άρθρο 3 Αναδιάρθρωση από τις περιοχές που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή πριν από τη μεταβίβαση της διοίκησης

1. Ανεξάρτητα από τα ανωτέρω, οποιεσδήποτε δυνάμεις και οι οπλισμοί⁴⁴ εκτός των ειρηνευτικών δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών θα αναδιαταχθούν έτσι ώστε να εκκενώσουν :
 - i. μια ζώνη που εκτείνεται 1.000 μέτρα από την κάθε πλευρά των γραμμών κατάπαυσης του πυρός του Αυγούστου 1974, σε μια αρχική απαγκίστρωση των δυνάμεων που είναι αναπτυσσόμενες κατά μήκος εκείνων των γραμμών, μέσα σε 90 ημέρες από την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας.
 - ii. μια περιοχή που υπόκειται σε εδαφική προσαρμογή, οποιωνδήποτε δυνάμεων και στρατευμάτων όχι αργότερα από δύο εβδομάδες πριν από την ημερομηνία που συμφωνήθηκε στη Θεμελιώδη Συμφωνία προς παράδοση στην αρμόδια συνιστώσα πολιτεία ή την ανάληψη από τα Ηνωμένα Έθνη εδαφικής ευθύνης.
2. Οι σχετικές δυνάμεις θα είναι υπεύθυνες για την εκκαθάριση των ναρκοθετημένων από αυτές περιοχών. Όλη η εκκαθάριση ναρκών θα διεξαχθεί σε συνεννόηση και συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη. Στο βαθμό που είναι δυνατόν, η εκκαθάριση ναρκών σε ζώνη 1.000 μέτρων θα ολοκληρωθεί πριν από την ημερομηνία αναδιάρθρωσης. Όλες οι υπόλοιπες περιοχές ναρκών θα είναι ολοκληρωτικά σημειωμένες και περιφραγμένες πριν από αυτή την ημερομηνία. Άμα τη αναδιάρθρωση, όλα τα σχετικά αρχεία, οι τεχνικές πληροφορίες και οι χάρτες σχετικά με αυτές τις ναρκοθετημένες περιοχές θα παραδοθούν στα Ηνωμένα Έθνη, σύμφωνα με το τεχνικό Προσάρτημα του Τροποποιημένου Πρωτοκόλλου II της Σύμβασης σχετικά με ορισμένα συμβατικά όπλα.

Δ. ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΑΞΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

⁴⁴ **Παρατήρηση:** Αυτό δεν ισχύει για τις ειρηνευτικές δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών.

Λαμβάνοντας υπόψη το Πρωτόκολλο αρ. 10 της Πράξης Προσχώρησης 2003, και ειδικότερα το άρθρο 4 αυτού,

Έχοντας υπόψη την πρόταση από την Επιτροπή,

1. Λαμβάνοντας υπόψη την έγκριση της ιδρυτικής Συμφωνίας από τους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους στις 24 Απριλίου 2004,
2. Λαμβάνοντας υπόψη της Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας, τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα σε αυτές και τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης,
3. Έχοντας υπόψη και σεβόμενο την αποστρατικοποίηση της Κύπρου,
4. Θεωρώντας ότι η Συνθήκη Προσχώρησης δεν θα εμποδίσει την εφαρμογή της Θεμελιώδους Συμφωνίας και ότι θα εναρμονίζει τους όρους της με τις αρχές στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιούται,
5. Ενθυμούμενο ότι η αποστολή της Ευρώπης είναι η ειρηνική συνεργασία κρατών και πολιτών, θεμελιούμενη στις αρχές της ελευθερίας, δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου, αρχές που είναι κοινές στα Κράτη Μέλη και θεμελιώνουν την έκφρασή τους στην Θεμελιώδη Συμφωνία που εισάγει μια νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο και επιτρέπει την ειρηνική ολοκλήρωσή της στην Ένωση,
6. Υπογραμμίζοντας ότι η πολιτική ισότητα μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, το ισότιμο καθεστώς (equal status) των δύο συνιστωσών πολιτειών και η απαγόρευση οποιασδήποτε μονομερούς αλλαγής της τάξης πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με τη Θεμελιώδη Συμφωνία, εμπίπτουν στους όρους του Άρθρου 6(1) της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
7. Αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη εθνική ταυτότητα της Κύπρου και την ανάγκη να προστατεύσει την ισορροπία μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στην Κύπρο, το διζωνικό χαρακτήρα της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και την ευκρινή ταυτότητα και ακεραιότητα των συνιστωσών πολιτειών που απαιτούν ορισμένες προστασίες και προσωρινούς περιορισμούς του δικαιώματος διαμονής των Κυπρίων πολιτών, καθώς και των πολιτών της Ελλάδας και Τουρκίας,
8. Θεωρώντας ότι τα βασικά άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας αποτελούν μέρος της εθνικής ταυτότητας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να σέβεται,
9. Έχοντας υπόψη ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, είτε γενικά είτε ειδικά, για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που

πηγάζουν από την ιδιότητα της Κύπρου ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ευθυγράμμιση με τους ειδικούς όρους της Συνθήκης Προσχώρησης και της παρούσας πράξης,

10. Υπογραμμίζοντας ότι η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ωφελήσει εξίσου τους Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους και θα προαγάγει την ανάπτυξη συμβάλλοντας στη μείωση ανισοτήτων,
11. Ενθυμούμενο ότι, σύμφωνα με τα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2003, η Ένωση είναι έτοιμη να διαθέσει οικονομική βοήθεια για την ανάπτυξη του βορείου μέρους της Κύπρου μετά την διευθέτηση,
12. Έχοντας επίσης πεισθεί ότι η οικονομικές ανισότητες μεταξύ της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας Πολιτείας και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και μεταξύ των δύο συνιστωσών πολιτειών επιβάλλουν διαδικασίες έγκρισης για την απόκτηση περιουσίας στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία με σκοπό την αποφυγή απαράδεκτων και ξαφνικών αυξήσεων των τιμών και μεγάλης κλίμακας εξαγοράς γης,
13. Έχοντας επίσης πεισθεί ότι η οικονομική κατάσταση στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία μπορεί επίσης να καταστήσει αναγκαία την υιοθέτηση ειδικών μέτρων προστασίας για περιορισμένη χρονική περίοδο με σκοπό να προστατεύσει μερικούς τομείς της οικονομίας,
14. Λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές σχέσεις και τους ισχυρούς δεσμούς των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων με την Ελλάδα και την Τουρκία, αντίστοιχα,
15. Έχοντας υπόψη ότι η Κύπρος ως Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη Συμφωνία Σύνδεσης μεταξύ της Τουρκίας και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων του 1963, των επιπρόσθετων Πρωτοκόλλων και των αποφάσεων που λήφθηκαν από τα όργανα Σύνδεσης περιλαμβανομένης της απόφασης που εγκαθιδρύει Τελωνιακή Ένωση μεταξύ της Τουρκίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία παραχωρείται στην Τουρκία από την Ευρωπαϊκή Ένωση ειδική μεταχείριση στους τομείς όπου αυτό προβλέπεται,
16. Επιθυμώντας να παραχωρηθούν, στο μέτρο του δυνατού, με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμοια δικαιώματα στους Έλληνες και Τούρκους υπηκόους σε σχέση με την Κύπρο,

17. Θεωρώντας ότι η Θεμελιώδης Συμφωνία προβλέπει ισότιμα δικαιώματα εισόδου και διαμονής για Έλληνες και Τούρκους όσον αφορά την Κύπρο. Η εφαρμογή της εν λόγω αρχής απαιτεί παρεκκλίσεις από το Κοινοτικό δίκαιο στην περίπτωση της Κύπρου. Απεριόριστη μετανάστευση μπορεί, όμως, να μη χορηγηθεί σε Έλληνες ή Τούρκους υπηκόους για το συμφέρον του εσωτερικού ισοζυγίου του πληθυσμού της Κύπρου,
18. Υπογραμμίζοντας ότι όλες οι απαραίτητες ετοιμασίες έπρεπε να αρχίσουν αμέσως ούτως ώστε η Τουρκική γλώσσα να γίνει και να εφαρμόζεται ως επίσημη γλώσσα και ως γλώσσα εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το συντομότερο δυνατό.

ΕΧΕΙ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΠΡΑΞΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ

Άρθρο 1 Περιουσία

1. Ανεξάρτητα από υφιστάμενες διατάξεις του Κοινοτικού δικαίου, η εφαρμογή περιορισμών, με τρόπο που να μην υπάρχουν διακρίσεις, του δικαιώματος φυσικών προσώπων που δεν έχουν μόνιμη κατοικία για τουλάχιστον τρία έτη στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία, και νομικών προσώπων, να αγοράζουν ακίνητη ιδιοκτησία στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία χωρίς έγκριση της αρμόδιας αρχής της εν λόγω συνιστώσας πολιτείας, για δεκαπέντε έτη ή για όσο το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στην εν λόγω συνιστώσα πολιτεία δεν φθάνει το επίπεδο του 85% του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στην Ελληνοκυπριακή Πολιτεία, οποιοδήποτε επέλθει ενωρίτερα, δεν θα παρεμποδίζεται.
2. Η διαδικασία έγκρισης για την απόκτηση ακίνητης ιδιοκτησίας που εφαρμόζεται από τις αρμόδιες αρχές της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας πολιτείας θα βασίζεται σε δημοσιευμένα, αντικειμενικά, σταθερά και διαφανή κριτήρια και θα εφαρμόζεται με τρόπο που να μην υπάρχουν διακρίσεις.
3. Η Επιτροπή θα υποβάλλει έκθεση κάθε πέντε έτη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 1-2. Η Επιτροπή μπορεί κατά τον εν λόγω χρόνο να εισηγηθεί στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία να καταργήσει, ολικώς ή μερικώς, τους περιορισμούς, εάν θεωρεί ότι οι πολιτικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί όροι στην Κύπρο το επιτρέπουν.

Άρθρο 2 Διαμονή Κυπρίων πολιτών

1. Ανεξαρτήτως των υφιστάμενων διατάξεων του Κοινοτικού δικαίου, η εφαρμογή των περιορισμών, με τρόπο που να μην υπάρχουν διακρίσεις, του δικαιώματος των Κυπρίων πολιτών στη συνιστώσα πολιτεία, της οποίας δεν έχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της συνιστώσας πολιτείας, δεν θα παρεμποδίζεται.
 - i. Σε μορφή μορατόριουμ, κατά τα πρώτα έξι έτη μετά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της παρούσας Πράξης,
 - ii. Εάν το ποσοστό αυτών των κατοίκων έχει φθάσει το 6% του συνολικού πληθυσμού ενός δήμου ή ενός χωριού μεταξύ του 6^{ου} και του 9^{ου} έτους και στο 12% μεταξύ του 10^{ου} και 14^{ου} έτους μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Πράξης και
 - iii. Εάν το ποσοστό αυτών των κατοίκων έχει φθάσει στο 18% του συνολικού πληθυσμού της συνιστώσας πολιτείας για περίοδο μέχρι 19 έτη μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Πράξης ή μέχρις ότου η Τουρκία προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιοδήποτε επέλθει ενωρίτερα.
2. Μετέπειτα, κάθε συνιστώσα πολιτεία δύναται, με σκοπό να προστατεύσει την μη ουσιαστική διαφοροποίηση της ταυτότητάς της, να λάβει προστατευτικά μέτρα για να διασφαλίσει ότι όχι λιγότεροι των 2/3 των Κυπρίων μόνιμων κατοίκων σ' αυτή θα μιλούν την επίσημη γλώσσα της ως τη μητρική τους γλώσσα.

Άρθρο 3

Διαμονή Ελλήνων και Τούρκων υπηκόων

1. Ανεξαρτήτως υφιστάμενων διατάξεων του Κοινοτικού δικαίου, η εφαρμογή των περιορισμών, με τρόπο που να μην υπάρχουν διακρίσεις, αναφορικά με –
 - i. Το δικαίωμα των Ελλήνων υπηκόων να διαμένουν στην Κύπρο, εάν ο αριθμός των κατοίκων Ελλήνων υπηκόων έχει φθάσει το 5% του αριθμού των κατοίκων Κυπρίων πολιτών, που κατέχουν την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της Ελληνοκυπριακής συνιστώσας Πολιτείας και δεν έχουν διπλή υπηκοότητα.
 - ii. Το δικαίωμα των Τούρκων υπηκόων να διαμένουν στην Κύπρο, εάν ο αριθμός στο 5% του αριθμού των κατοίκων Κυπρίων πολιτών που κατέχουν

την εσωτερική ιδιότητα του πολίτη της Τουρκοκυπριακής συνιστώσας Πολιτείας και δεν έχουν διπλή υπηκοότητα,

δεν θα αποκλείεται για μεταβατική περίοδο μέχρι 19 έτη μετά την έναρξη της ισχύος της παρούσας Πράξης ή μέχρι η Τουρκία να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οποιοδήποτε επέλθει ενωρίτερα.

2. Μετέπειτα, η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, σε συνεργασία με την Επιτροπή, μπορεί να λάβει μέτρα προστασίας για να διασφαλίσει ότι η δημογραφική αναλογία μεταξύ μονίμων Κυπρίων κατοίκων που μιλούν είτε την Ελληνική είτε την Τουρκική, ως μητρική γλώσσα, δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά.

Άρθρο 4 Μέτρα προστασίας

1. Άνευ επηρεασμού των Άρθρων 37 και 38 της Συνθήκης Προσχώρησης, εάν μέχρι το τέλος περιόδου μέχρι έξι έτη μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας Πράξης, η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης προξενεί ή απειλή να προξενήσει σοβαρές δυσκολίες και πιθανόν να συνεχιστούν σε οποιοδήποτε τομέα της οικονομίας ή που μπορεί να προξενήσει σοβαρή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία, οι αρμόδιες Κυπριακές αρχές δύνανται να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας τα οποία θα ισχύουν για περίοδο τριών μηνών. Τα μέτρα αυτά θα είναι ανάλογα και δεν θα αποτελούν συγκαλυμμένους εμπορικούς περιορισμούς και θα λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερομένων.
2. Μετά από παράκληση, η Επιτροπή μπορεί να παρατείνει τα μέτρα αυτά, μερικώς ή ολικώς, ή να υιοθετεί διαφορετικά μέτρα των οποίων θα καθορίσει το χρόνο εφαρμογής μέσα στην περίοδο των έξι ετών που καθορίζεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 5 Ίση μεταχείριση Ελλήνων και Τούρκων υπηκόων

Άνευ επηρεασμού των περιορισμών που εφαρμόζονται δυνάμει των Άρθρων 1-3 και των κανόνων που εφαρμόζονται στα δικαιώματα εισόδου και διαμονής των Τούρκων υπηκόων σε άλλα Κράτη Μέλη, η Κύπρος εξουσιοδοτείται να παρέχει σε Τούρκους υπηκόους ίση μεταχείριση όπως στους Έλληνες υπηκόους αναφορικά με τα δικαιώματα εισόδου και διαμονής. Κανόνες εφαρμογής για τέτοια δικαιώματα εισόδου και διαμονής Τούρκων υπηκόων, συμβατοί με τις πιο πάνω αρχές και τη συμμετοχή της Κύπρου στο κερτημένο

του Σένγκεν, θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Τουρκίας μέσα σε έξι μήνες.

Άρθρο 6 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας

Η συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας θα σέβεται πλήρως τις διατάξεις της Θεμελιώδους Συμφωνίας και τις διατάξεις των Συνθηκών Εγγυήσεως και Συμμαχίας και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτών και σε καμία περίπτωση δεν θα υπονομεύει αυτές τις διατάξεις.

Άρθρο 7 Εκπροσώπηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η Κύπρος θα εκπροσωπείται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη βάση της αναλογικής αντιπροσώπευσης, νοουμένου ότι κάθε συνιστώσα πολιτεία θα κατέχει όχι λιγότερες του ενός τρίτου των Κυπριακών εδρών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο 8 Τουρκική γλώσσα ως επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Η Τουρκική γλώσσα θα είναι επίσημη γλώσσα και γλώσσα εργασίας των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2. Το Συμβούλιο θα αποφασίζει για την αποτελεσματική εφαρμογή της παραγράφου 1 όταν εξασφαλιστούν το αναγκαίο προσωπικό και οι τεχνικές απαιτήσεις. Κατά την περίοδο που προηγείται αυτής της απόφασης, η Τουρκική γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιείται στις συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου.
3. Τα κείμενα των πράξεων των οργάνων και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που υιοθετήθηκαν πριν την έναρξη ισχύος της παραγράφου 1 και συντάχθηκαν από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στην Τουρκική γλώσσα, θα είναι αυθεντικά υπό τους ίδιους όρους όπως τα κείμενα που συντάχθηκαν σε άλλες επίσημες γλώσσες. Αυτά δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εάν τα κείμενα σε άλλες γλώσσες έχουν έτσι δημοσιευθεί.

Άρθρο 9 Έναρξη ισχύος

Η παρούσα Πράξη δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τίθεται σε ισχύ την ίδια ημέρα.

Ε. ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗ

Δυνάμει συμφωνίας των μερών για συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος, το Συμβούλιο Ασφαλείας παρακαλείται να λάβει αποφάσεις οι οποίες θα τεθούν σε ισχύ ταυτόχρονα με τη Θεμελιώδη Συμφωνία, με τις οποίες το Συμβούλιο Ασφαλείας θα :

1. Επικυρώσει τη Θεμελιώδη Συμφωνία και, ιδιαίτερα θα:
 - i. Σημειώσει επίσημα ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή στην τάξη πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με τη Θεμελιώδη Συμφωνία, και ιδιαίτερα η ένωση της Κύπρου εν όλω ή εν μέρει με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή οποιαδήποτε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης, και
 - ii. Αναγνωρίζει την πολιτική ισότητα και τη διαφορετική ταυτότητα των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων και το ισότιμο καθεστώς (equal status) των συνιστωσών πολιτειών τους εντός της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, και
2. Απαγορεύει την προμήθεια όπλων στην Κύπρο κατά τρόπο που να είναι νομικά δεσμευτικός τόσο για τους εισαγωγείς όσο και για τους εξαγωγείς,
3. Αποφασίζει να διατηρήσει ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, η οποία θα παραμείνει για όσο χρόνο η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με τη συναίνεση και των δύο συνιστωσών πολιτειών, δεν αποφασίσει διαφορετικά, και θα είναι εξουσιοδοτημένη να αναπτύσσεται και να λειτουργεί ελεύθερα σε ολόκληρη την Κύπρο με την ακόλουθη εντολή:

"να εποπτεύει την εφαρμογή της Θεμελιώδους Συμφωνίας και να καταβάλλει τη μέγιστη προσπάθειά της για να προωθεί τη συμμόρφωση με αυτήν και να συμβάλλει στη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, και ιδιαίτερα:

 - i. να εποπτεύει τις πολιτικές εξελίξεις που σχετίζονται με την εφαρμογή και να παρέχει συμβουλή και καλές υπηρεσίες όπως απαιτείται,
 - ii. να εποπτεύει και να επιβεβαιώνει τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της Θεμελιώδους Συμφωνίας για ασφάλεια, περιλαμβανομένων-

- α. της διάλυσης όλων των Ελληνοκυπριακών και Τουρκοκυπριακών δυνάμεων, περιλαμβανομένων των εφεδρικών μονάδων και της απομάκρυνσης του οπλισμού τους από τη νήσο,
- β. της προσαρμογής των Ελληνικών και των Τουρκικών δυνάμεων και των οπλισμών τους με τα συμφωνημένα ίσα επίπεδα,
- iii. να εποπτεύει και να επιβεβαιώνει τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της Θεμελιώδους Συμφωνίας που αφορούν την αστυνομία του ομοσπονδιακού κράτους και των συνιστωσών πολιτειών⁴⁵,
- iv. να καταβάλλει τη μέγιστη προσπάθειά της για να διασφαλίζει τη δίκαιη και ίση μεταχείριση, σύμφωνα με της άλλης,
- v. να επιβλέπει τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μεταβίβαση περιοχών που υπόκεινται σε εδαφική προσαρμογή, περιλαμβανομένης της ανάληψης της ευθύνης των εδαφικών περιοχών που συμφωνήθηκαν και των χρονικών περιόδων πριν τη μεταβίβαση, χωρίς επηρεασμό της τοπικής διοίκησης του πληθυσμού,
- vi. να προεδρεύει και να παρέχει διοικητική υποστήριξη στην Επιτροπή Ελέγχου, η οποία θα συσταθεί σύμφωνα με τη Συνθήκη μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας, της Τουρκίας και του Ηνωμένου Βασιλείου για θέματα που σχετίζονται με τη νέα τάξη πραγμάτων στην Κύπρο,
- vii. να εφαρμόζει την εντολή της μέσω, για παράδειγμα, της διεξαγωγής περιπολιών και της δημιουργίας θέσεων και οδοφραγμάτων καθώς επίσης και της λήψης παραπόνων, της διεξαγωγής ερευνών, της παρουσίασης γεγονότων, της παροχής επίσημων συμβουλών και της διενέργειας παραστάσεων προς τις αρχές."

ΣΤ. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΛΗΦΘΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ 2004

Κατά την διάρκεια του μήνα Απριλίου, τα μέρη θα συμφωνήσουν και θα λάβουν τα ακόλουθα μέτρα σε στενή συνεργασία με το Γενικό Γραμματέα ή αντιπρόσωπό του και θα αποδέχονται οποιεσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή αντιπροσώπου του όπου προβλέπεται στον παρόντα κατάλογο.

⁴⁵ **Παρατήρηση:** Η αποστολή των Ηνωμένων Εθνών δεν θα αναλαμβάνει την άμεση ευθύνη για την επιβολή του νόμου και της τάξης.

- Ανακαινίσουν και ετοιμάσουν τα κτίρια που συμφώνησε/εισηγήθηκε ο Γενικός Γραμματέας στις 31 Μαρτίου 2004 όχι αργότερα από δύο ημέρες πριν το δημοψήφισμα, με εργασία που επιβλέπεται από την επιτροπή ομοσπονδιακών κτιρίων, η οποία ιδρύεται από τους ηγέτες και προεδρεύετε από τα Ηνωμένα Έθνη.
- Συμπληρώσουν, μέχρι τις 8 Απριλίου 2004, κατάλογο με την αρχική ομοσπονδιακή περιουσία και άλλως αποδεχτούν οποιοσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή του αντιπροσώπου του.
- Ενημερώσουν το Γενικό Γραμματέα, μέχρι τις 8 Απριλίου 2004, για τα προτεινόμενα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Τράπεζας και άλλως να αποδεχτούν οποιοσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή αντιπροσώπου του.
- Παραδώσουν μέχρι τις 10 Απριλίου 2004 στο Γενικό Γραμματέα κατάλογο στον οποίο να αριθμηθούν όχι περισσότερα από 45.000 πρόσωπα όπως καθορίζεται στον προτεινόμενο Ομοσπονδιακό Νόμο περί ιθαγένειας της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας (σε περίπτωση παράλειψης, το Συμβούλιο Ιθαγένειας, μετά την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, θα ετοιμάσει κατάλογο σύμφωνα με το εν λόγω νόμο).
- Συμπληρώσουν μέχρι τις 16 Απριλίου 2004 τη δομή και το προσωπικό της ομοσπονδιακής κυβέρνησης με την έναρξη ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας και άλλως αποδεχθούν οποιοσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή του αντιπροσώπου του.
- Αναγνωρίσουν και διαθέσουν μέχρι τις 18 Απριλίου 2004 τα κτίρια στα οποία η ομοσπονδιακή δημόσια υπηρεσία θα τοποθετηθεί με την έναρξη της ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας, τα οποία πρέπει να είναι κατάλληλα και να υπάρχει σ' αυτά πρόσβαση και έχοντας υπόψη το στόχο ότι περίπου το 1/3 των ομοσπονδιακών δημοσίων υπαλλήλων που εργάζονται στη Λευκωσία θα τοποθετούνται στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα Πολιτεία, και θα ανακαινίσουν και ετοιμάσουν τέτοια κτίρια από την πλευρά τους, με εργασία που επιβλέπεται από την επιτροπή ομοσπονδιακών κτιρίων που ιδρύεται από τους ηγέτες και προεδρεύετε από τα Ηνωμένα Έθνη και άλλως αποδέχονται οποιοσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή εκπροσώπου του.
- Προβλέψουν για τη δημιουργία ενός μηχανισμού που να επιτρέπει στα όργανα των συνιστωσών πολιτειών κυρίως τη νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία, να λειτουργούν με την έναρξη της ισχύος της Θεμελιώδους Συμφωνίας. Θα το πράξουν

αυτό μέσω καταλόγων που θα υποβληθούν στα ξεχωριστά και ταυτόχρονα δημοψηφίσματα ή στο Γενικό Γραμματέα, και μέσω εκλογών και διορισμών αξιωματούχων , όχι αργότερα από δύο ημέρες μετά τα επιτυχή δημοψηφίσματα από τα αρμόδια μέλη των Συμβουλίων των συνιστωσών πολιτειών.

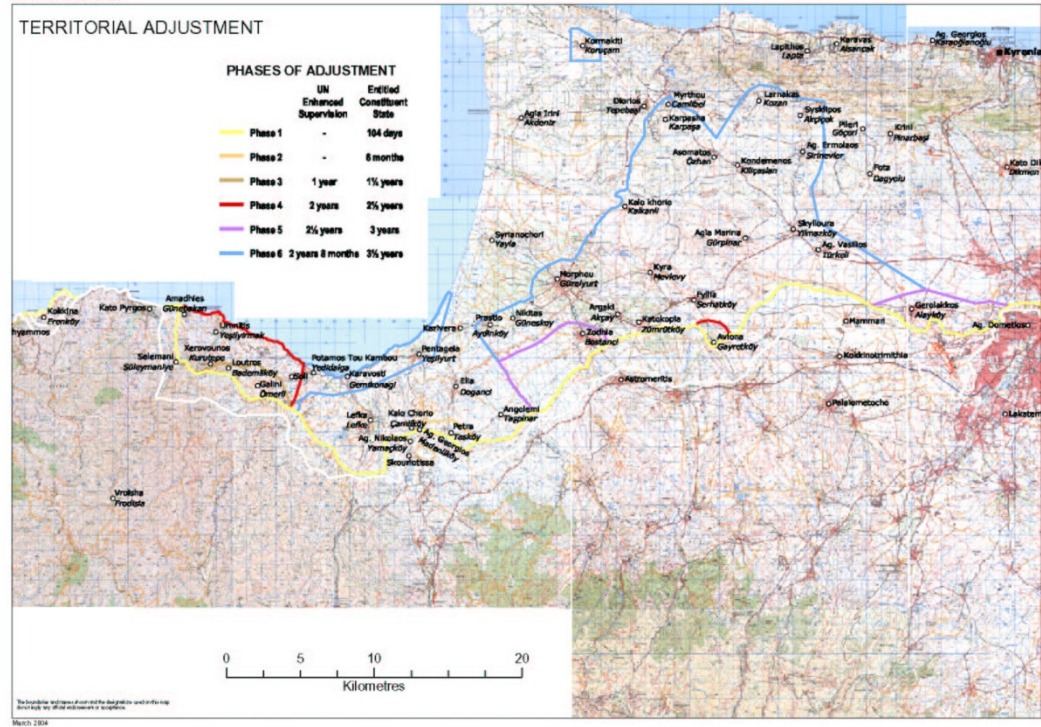
- Παραδώσουν στο Γενικό Γραμματέα όχι αργότερα από δύο ημέρες μετά τα επιτυχή δημοψηφίσματα τα ονόματα των μεταβατικών Συμπροέδρων, το μεταβατικό Υπουργικό Συμβούλιο, και τους Κύπριους που θα είναι μέλη του Ανώτατου Δικαστηρίου, και άλλως αποδεχθούν οποιοσδήποτε απαραίτητες εισηγήσεις του Γενικού Γραμματέα ή του αντιπροσώπου του.

ATTACHMENT 2: FLAG OF THE UNITED CYPRUS REPUBLIC

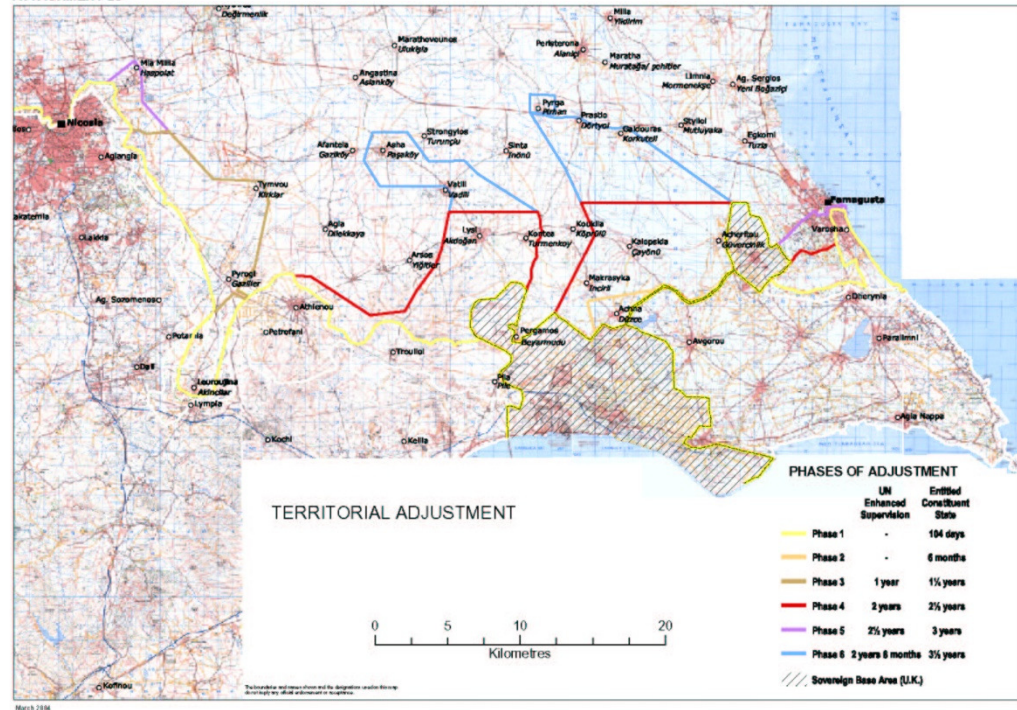


(Note: This is a representation and does not necessarily reflect the true colours as described in Article 8.1.)

ATTACHMENT 2b



ATTACHMENT 2c



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

Δαγτόγλου Π., Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, τόμος Α', δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2005.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, Εκδόσεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, Λουξεμβούργο, 2005.

Ηρακλείδης Α., Κυπριακό Πρόβλημα, 1947-2004, από την Ένωση στη Διχοτόμηση; Εκδόσεις Σιδέρης Ι, Αθήνα, 2006.

Ιωαννίδης Ο., Το Σχέδιο Ανάν πριν & μετά το Δημοψήφισμα, Εκδόσεις Power Publishing, Κύπρος, 2004.

Κυπριακή Δημοκρατία, Κύπρος η ιστορία και το δράμα της, Εκδότης Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Κύπρος, 2004.

Κυπριακή Δημοκρατία, Περί Κύπρου, Εκδότης Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, Κύπρος, 2006.

Κυπριακή Δημοκρατία, Ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό Πρόβλημα 1964-2001, Εκδόσεις Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 3/2002.

Κωνσταντακόπουλος Δ., Η αρπαγή της Κύπρου, Εκδόσεις Λιβάνη Α.Α., Αθήνα, 2004.

Κωνσταντακόπουλος Δ., Η Κύπρος σε Παγίδα, Εκδόσεις Λιβάνη Α.Α., Αθήνα, 2008.

Μαγγανάς Α., Καρατζά Λ., Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Αποφάσεις και πρακτική του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, Εκδόσεις Νομική βιβλιοθήκη, 2002.

Μαθθίας Σ., Κτιστάκης Γ., Σταυρίτη Λ., Στεφανάκη Κ., Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου, Εκδόσεις Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Αθήνα, 2006.

Μαυριάς Κ., Παντελή Α., Συνταγματικά Κείμενα Ελληνικά και Ξένα, με τα Συντάγματα των νέων Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα- Κομοτηνή, 1996.

Νικολόπουλος Η., Ο Θεσμός της Λαϊκής Νομοθετικής και Συνταγματικής Πρωτοβουλίας, Συμβολή στο Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997.

Νικολόπουλος Η., Οι Γαλλικές Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του 18^{ου} αιώνα, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα- Κομοτηνή, 1991.

Παναγιωτόπουλος Π., Οι Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.

Παπαγιάννης Δ., Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007.

Παπαδάκη Π., Η Θεωρία Περί της Διαιρέσεως της Κυριαρχίας στο Ομοσπονδιακό Κράτος, Συμβολή στη Γενική Πολιτειολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 1997.

Παπασάββας Σ., Το σχέδιο Ανάν, Ένα "Εποικοδομητικά ασαφές" Συνταγματικό "Μέλλον" για την Κύπρο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003.

Ραΐκος Α., Γενική Πολιτειολογία, Δεύτερη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.

Σκουρής Β., Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2003.

Συρίγος Α., Σχέδιο Ανάν, οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2005.

Σχέδιο Γενικού Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών, Η συνολική διευθέτηση του Κυπριακού Προβλήματος, Μάρτιος 2004.

Τενεκίδης Γ.,- Γιάννος Κρανιδιώτης, Κύπρος, Ιστορία, Προβλήματα και Αγώνες του Λαού της, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα, 1981.

Τσιλιώτης Χ., Εισαγωγή στην Προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Σειρά 75 , Κοτσαλής Λ.,- Τριανταφύλλου Γ., Ανθρώπινα Δικαιώματα και Ποινικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.,Αθήνα- Κομοτηνή, 2007.

Χρυσανθάκης Χ., Εισηγήσεις Συνταγματικού Δικαίου, Οργάνωση του Κράτους, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, ΕΣΔΑ, Θεσμοί Δημόσιου Δικαίου, Εκδόση Νομική Βιβλιοθήκη, 2007.

Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, Γενικό Επιτ. Εθνικής Αμύνης, Α' Μικτή Επιτελική Ομάς, Διεύθυνσις Α3, Το Κυπριακόν, Δελτίον Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων επί του Κυπριακού, Μάρτιος 1967.

Wokfgang Sculler, Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, β' έκδοση, Αθήνα, 2001,σελ.26 και

Claude Mossé Annie Schnapp- Gourbeillon, Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000-31π.Χ.),Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα,2006,σελ.102-103.

Άρθρα-Μελέτες-Ημερίδες-διαδίκτυο

Γιαλλουρίδης Χ., Η διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος μετά το ΟΧΙ στο Σχέδιο Αννάν και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η Κύπρος σήμερα μετά το Σχέδιο Αννάν, Απόψεις, κρίσεις, προοπτικές και συναφή ζητήματα, Πρακτικά Ημερίδας, Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Α. Σαμαρά-Κρίσπη, Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2007.

Γιαλλουρίδης Χ., Το Πολιτικό παράδοξο της ψήφου των Κυπρίων, Φιλελεύθερος , Κύπρος, 28/6/2004.

ο.π., Η Κύπρος και το « Τέλος της Ιστορίας», Εφημερίδα Φιλελεύθερος, Κύπρος, 2004.

ο.π., Το τέλος της Δημοκρατίας, Φιλελεύθερος, Κύπρος, 23/2/2004.

ο.π., Ώρες Ευθύνης, Εφημερίδα Φιλελεύθερος, Κύπρος, 13/12/2002.

ο.π. Το Σχέδιο Ανάν και πάλι επί Τάπητος, Εφημερίδα Φιλελεύθερος, Κύπρος, 18/9/2003.

Διακήρυξη, Ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης στον Κυπριακό Λαό, Αθήνα 2007.

Ευρώπη/Μελέτη Ν°190, Κύπρος: Αναστροφή της Διολίσθησης προς τη διχοτόμηση, Internationa Grisis Group, 2008.

Νικολόπουλος Η., Το Σχέδιο Ανάν ως διαπραγματευτικό κεκτημένο και η λαθεμένη θέση της ελληνικής κυβέρνησης, Δημόσια τοποθέτηση σε εκδήλωση παρουσίασης Βιβλίου του Δ. Κωνσταντακόπουλου με τίτλο: Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΕ ΠΑΓΙΔΑ, Ξενοδοχείο Τιτάνια 16/3/2009, Αθήνα 2009.

Νικολόπουλος Η., Δημόσια τοποθέτηση σε Ημερίδα με Θέμα: ΑΙΓΑΙΟ-ΚΥΠΡΟΣ ΔΕΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΝΤΑΙ, Ξενοδοχείο Τιτάνια, 7/12/2009, Αθήνα, 2009.

Γραφείο Τύπου της Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα

διαδίκτυο: η Νομική Υπηρεσία Κυπριακής Δημοκρατίας, Εφημερίδα Ριζοσπάστης : Θ. Στοφορόπουλος.